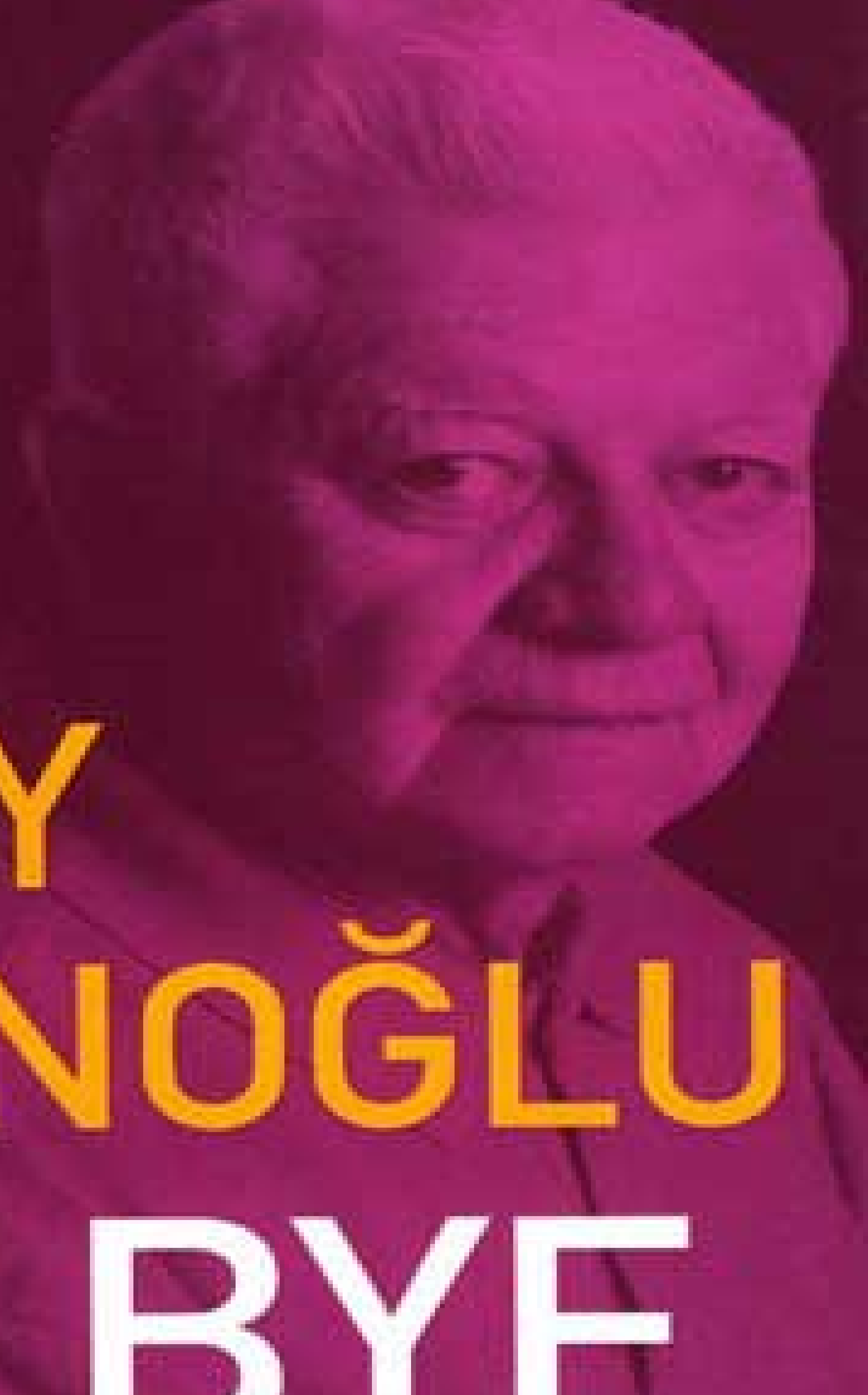
"Türkçe giderse,
Türkiye Gider!
Yabancı dille eğitim
ile Türkiye gider."

OKTAY SİNANOĞLU

BYE BYE TÜRKÇE

Bir Nev-York Rüyası

5

ALFA

"BYE-BYE" TÜRKÇE
Bir New York Rüyası
Prof. Dr. OKTAY SİNANOĞLU

Değişik ülkelerde iki kez Nobel ödülüne aday gösterilen Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, 1953 yılında, Ankara'da TED'in Yenişehir Lisesi'ni birincilikle bitirdi. Sonradan "kolej" olan lisenin eğitim dili o tarihte tamamen Türkçeydi; takviyeli yabancı dil dersleri vardı.. TED tarafından Amerika'ya burslu olarak kimya mühendisliği için yollandı. 1956'da ABD Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley Kimya Mühendisliğini birincilikle bitirdi. 1957'de ABD'de M.I.T.'den birincilikle Yük-sek Kimya Mühendisi oldu; "Alfred Sloan Ödülü"nü aldı. 1959'da Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley'de Kuramsal Kimya doktorasını yaptı; iki ödül kazandı. 1959-1960'da ABD Atom Enerjisi Merkezi'nde araştırmalar yaptı. 1961'de hem Harvard hem de Amerika'nın en tanınmış üniversitesi olan Yale'de kendisinin yeni kuantum (nicem) kimyası ve fiziği üzerine teorileri hakkında üst düzey dersler verdi. 1962'de, Yale'de, 26 yaşında, Batının 300 yılda en genç profesörü oldu. ODTÜ Mütevelli Heyeti, kuramsal kimya bölümünü Türkiye'de de kuran Oktay Sinanoğlu'na mahsus olmak üzere "Danışman Profe-sör" unvanını verdi. ODTÜ'de eğitimin Türkçe olması için uğraş verdi. 1964'de Yale'de "Moleküler Biyoloji" konusunda ikinci kürsüsüne a-tandı. 1973'de Almanya'nın en yüksek "Alezander von Humboldt Bilim ödulü"nü -bursunu değil-kazanan ilk bilimci oldu. 1975'de Ja-ponya'nın "Uluslara-rası Seçkin Bilimci ödfilü"nü kazandı. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, çıkardığı özel bir kanunla, Oktay Sinanoğlu'na ilk ve tek "Türkiye Cumhuriyeti Profesörü Unvanı"nı verdi. 1976'da Türkiye Cumhuriyeti Özel Elçisi olarak Japonya'ya gönde-rildi; Türk-Japon Kültür, Eğitim ve Bilim tlişkileri'nin temelini attı. Amerika Bilim ve Sanat Akademisi'nin ilk ve tek Türk Üyesi oldu. Hindistan Devleti'nce davet edilerek Hindistan Cumhurbaşkanı ve Ba-kanlarla görüştürüldü. Meksika'da Üçüncü Dünya Ülkeleri'nin Ba-ğımsızlığı için çalışmalar yürüttü. 1962'den günümüze dek ilk TÜBİ-TAK Bilim ödülünü, ilk Sedat Simavi ödülü nü alan Oktay Sinanoğlu, 1992de "Bilgi Çağı ödülü"nü, 1995te

"İLESAM Üstün Hizmet ödülü"nü, "Yılın Fikir Adamı Ödülü"nü ve "Yılın Bilim A-damı" ödüllerini aldı. Yıldız Teknik Üniversitesi, Kazakistan H. A. Yesevi Üniversitesi vb. gibi bir çok kuruluşta profesörlük, mütevelli he-yeti üyeliği görevinde bulunan Oktay Sinanoğlu, Atatürk Kültür Ku-rumu Asli Üyesi'dir; 250 kadar uluslararası bilimsel yayını, bilimsel kuramları ve çeşitli dillere çevrilmiş kitapları vardır.

İçindekiler

Türk milletinin dili, Türkçe'dir. Türk dili dünyada en güzel, en zengin ve en kolay olabile-cek bir dildir. Onun için her Türk dilini çok sever ve onu yükseltmek için çalışır. Bizde Türk dili, Türk milleti için mukaddes bir hazi-nedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği nihayetsiz hadiseler içinde ahlakının, ananelerinin, hatı-ralarının, menfaatlerinin, velhasıl bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde mu-hafaza olunduğunu görüyor. Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir. ♦♦*
Milli his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması milli hissin inki-şafında başlıca müessirdir. Türk dili dillerin en zenginlerindendir, yeter ki bu dil şuurla işlen-sin. ♦*♦
Ülkesinin yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı dillerin boyun-duruğundan kurtarmalıdır.
Gazi M. Kemal /1930

BİRİNCİ BÖLÜM
Bir Nev-York Rüyası
"BYE-BYE" TÜRKÇE
BİR NEV-YORK RÜYASI'

Bir yaz günü uyuya kalmışım. Kendimi, rüyamda önceleri epey vakit geçirmiş olduğum Nev-York şehrinde buldum. Aradan uzun yıllar geçmiş, 2050'li yıllara gelmi-şiz. Broadway 'den aşağıya yürüyüp meşhur Times meyda-nına vardım. Gözlerim âşinâ olduğum koskoca Amerikan sigarası, Amerikan arabası reklâmlarını arıyordu. Evet ge-ne o kocaman, dev bina büyüklüğünde reklamlar vardı. Fakat hayret, gözlerime inanamayıp bir daha baktım. Bir ulu binanın tüm yüzünü kaplamış dev levhada, Türkçe ola-rak (!) Nefis Rize Çayı. îşte Hakiki Çay yazıyor. Yazının yanında lâle biçimli, ince belli, cam bardakta tavşan kanı bir çay resmediliyordu. Sadece en dipte küçücük harflerle İngilizce olarak Drink Real Tea eklenmişti.
Caddede sağıma soluma bakınafak biraz daha iler-ledim. Dükkânların isimleri dikkatimi çekti. Rahat Shoes, Dilber Giyim

Fashions, Sultan Ahmet Leather, World Gezim gibi yansı Türkçe yansı İngilizce isimler çoğun-luktaydı. Bir de Türkçe Merkez lâfı, iyiden iyiye ingilizce Center sözcüğünün yerini almış görünüyordu. Büyük, gör-kemli bir binanın üzerinde yanıp sönen ışıklarla Türkçe o-

larak Alışveriş Merkezi yazılıydı. Car Merkezi, Flower Merkezi, Furniture Merkezi, Hair Merkezi,... merkezi de merkezi... Amerika'da her yanı bir merkez lafıdır kap-lamış gidiyordu.

Az ötede bir gazete dergi bayiine rastladım. Ameri-kan basın hayatında acaba nasıl değişmeler olmuş diye bir göz attım. Hatırladığım Amerikan dergileri yerine yepye-nileri çıkmıştı. Kağıtları daha parlak, renkleri daha canlı i-diler, ama garip, galiba hepsi Türk dergileri idiler, çünkü adlan Güncel, Hareket, Vurgu, Hanım kız, Görüntü gibi Türkçe adlardı. Birkaç tanesini karıştırdım. Yoo, bunlar Amerikan, İngiliz dergileri idi. Ancak içlerinde kullanılan dil çok tuhaftı. Mesela, İngilizce güzelim Media lâfı du-rurken pek sık Basın-Yayın sözü geçiyordu. Bir de Türkçe Seçenek lâfına anlamlı anlamsız ne çok rastlanıyordu öyle. Pek açık seçik, keskin bir sözcük olmamakla beraber, İn-gilizce Alternative't ne olmuş sanki. Anlaşılan Ameri-ka'da Türkçe sözcükler kullanmak moda olmuş diye dü-şündüm. Acaba niye? Yoksa kullananlara Anglo-Sakson oldukları için bir aşağılık duygusu mu gelmişti? Nasıl o-lur? Daha yüzyıl önce büyük bir devlet olan Amerika'ya, onun da kökeninde olan eski İmparatorluk İngiltere'sine nasıl aşağılık duygusu gelirdi. Belli ki bu Türkçe sözcük-lerle bazı yazarlar kendilerine bir üstünlük havası vermeye çalışıyor, bazıları da pek iyi kavramadıkları konularda halklarının anlamadığı yabancı Türkçe sözcüklerin arkasına saklanıyorlardı.

Böyle düşüncelerle dolaşıp dururken yorulmuşum. Üstünde Jimmy's Kahvehanesi yazılı, şemsiyeli masalan sokağa taşmış sakin bir yer gördüm, gidip bir masaya otur-dum. Gelen görevli Türk olduğumu öğrenince arsız arsız sırıttı, bir iki kelime Türkçe bildiğini gösterme çabasına girişti. Kola yokmuş, ithal malı soğuk bir Susurluk marka ayran getirdi.

Ayranımı içip dinlenirken yandaki masalar dolmağa başladı. Pek yer kalmamıştı. Tart? o sırada gençce, iyi gi-yinmiş, efendi görünüşlü, belli ki onurunu yitirmemiş biri masama yanaştı. "Afedersiniz yer kalmamış buraya otura-bilir miyim?" dedi. "Hay hay, buyurun" dedim. Oturdu. Kahvesi gelirken havadan sudan konuşmaya başladık. İr-landa asıllıymış. Anası babası kendisi okul çağındayken Amerika'ya göç etmişler, okuyup doktor olmuş. Bilimden, tıptan, sonrada edebiyattan epey sohbet ettik. En sevdiği yazar 1970'lerde güzel sahne oyunları yazmış olan İrlan-dalı Brian FrieVmış. Onun Tercümeler adlı bir oyunundan bahsetti. İngilizlerin İrlanda'yı işgal ettiği zaman yaptıkla-rını temsil ediyormuş. Özellikle İrlandalıların kendi köklü, İngilizce'den çok daha eski, zengin dilleri Gaelik'i yok e-dip yerine İngilizce'yi koymakla İngilizlerin nasıl İrlan-da'yı sonsuza dek boyundurukları altında tutmak istedikle-rini anlatıyormuş. O ara lâfa kanştım. "Özür dilerim ama bir şey soracağım. Buraların yabancısıyım; gelince dikka-timi çekti. Dükkân levhaları, dergi adlan falan hep Türkçe olmuş; Amerikan dilinde birçok Türkçe sözcük kullanılı-

yor. Kırk yıl önce gene gelmiştim. O zaman hiç böyle bir şey yoktu bu nasıl oldu? Amerika'ya ne olmuş böyle?" de-dim. Biraz durdu, yüzünü hüzünlü bir ifade kapladı. "Ah sorma" dedi. "İrlanda'nın 150 yıl önce başına gelen şimdi de Amerika'nın başına gelmeye başladı. Şu farkla ki, bu sefer Türkler (Türk olduğumu fark etmemişti anlaşılan) aynı işi yaptırıyor. Biliyorsunuz 21. yüzyılın başlarında Bağımsız Türk Devletleri Topluluğu dünyada büyük bir ik-tisadi güç oluşturdular. Kendi zengin hammadde ve neft yağı kaynaklarına sahip çıktılar. Yetiştirdikleri çalışkan ve atılgan gençlik kendi dil, tarih ve derin Asya kültürüne sa-rılıp ondan aldıkları manevi güçle bilim ve teknikte de çok ileri gittiler. Çeşitli Asya, Orta-Doğu ve Güney Amerika ülkeleri ile sıkı sınaî, ticarî ilişkiler, yeni gümrük birlikleri kurdular. Onlar zenginleştikçe Avrupa ve Amerika gerile-meye devam etti. Biliyorsunuz, zaten 20'inci yüzyılın sonlarına doğru bu batı ülkeleri iyice bunalıma girmişti. Toplum hayatı, aile ve iş ahlâkları, insan ilişkileri kalma-mıştı. Zaten hep başkalarının hammadde kaynaklan ve tü-ketim pazarlanyla ayakta

duruyordu. "Evet" dedim, "eğitim düzenleri ve gençlikleri de bozulmuştu." Devam etti: "Türk elleri zenginleştikçe, haysiyetlerine sahip çık-tıkça dünyadaki itibarları arttı. Her ülkede bol bol Türk TV dizileri, Türk filimleri seyredilmeye, her yanda avaz avaz Türk müziği duyulmaya başlandı. Türkler batıdan öğren-cilere burs vermeye, kendi evrenkentlerinde okutmaya başladılar. Bunu yaparken öğrencilerin Türkçe öğrenmesi-

ni şart koşuyorlardı".. "Evet" dedim. "Daha önce Japonlar da böyle yapmıştı".
Yeni İrlandalı dostum (adı Collin'miş) önündeki Türk kahvesinden bir yudum içti. Bir süre sustuk. "Buraya kadar iyi" dedi, "bundan sonrası acıklı. İrlanda'nın başına gelen bu sefer Amerika'nın başına gelmeye başladı"... "Nasıl olur?" dedim, "Türkler Amerika'yı işgal etmedi ki"... "Aa!" dedi, "işte onun için daha da tehlikelisi ol-du."... Merakla yüzüne baktım. Görevliden bir su istedik-ten sonra anlatmaya devam etti:
"Türkler önce Amerika'da azınlık için bütün ders-lerin Türkçe olarak öğretildiği Türkçe okulları açtılar fakat az sonra Amerikalı veliler de çocuklarını bu okullara gön-dermeye özendiler. Bu pahalı Türk okullarına gidenler, a-deta ayrı bir kültüre sahip, kendilerini imtiyazlı gören bir sınıf oluşturdular. O ara dünyada Japonca, Çince, Türkçe gibi dillerin önemi gittikçe artmaktaydı. Alışılagelmiş A-merikan okullannda (lise olsun, evrenkent olsun) eğitim dili İngilizce olmaya devam ediyordu ama, bu yeni önemli yabancı diller de ayrıca yabancı dil derslerinde, özel yaz kurslannda pek âlâ yeterince öğretilebiliyordu. O günlerde eğitim düzeni başarılı olmaya başlamıştı. Gene de yabancı Türk okullarına rağbet artıyor, özenti körükleniyordu. Der-ken, tam kırk yıl önce en iyi bir özel Amerikan okuluna, mâli durumu tam bozulmuşken, aniden 10-15 Türk, Ka-zak, Kırgız öğretmen geldi. Okulun o mâli sıkıntısı arasında nasıl döviz bulduğunu bir iki kişiden başka kimse me-

rak etmedi. Ertesi yıl okulun eğitim dili (tüm dersler) Türkçe'ye değiştirildi. O zaman için bu çok çarpıcı bir o-laydı. İlk kez bir milli

Amerikan okulu bir yabancı Türk Misyoner okuluna benzetiliyordu..."
Burada Collin'in sözünü kestim: "Ne olacak? A-merikan çocukları böylece Türkçe'yi daha iyi öğrenmiş o-lur."
Collin öfkelendi: "Öyle şey olur mu? Yabancı dil öğretmenin böyle bir yöntemi yoktur. Çocuk aynı anda zaten zor olan fiziği mi öğrensin, Türkçe'yi mi? İkisini de öğrenemez; sadece ezberci olur. Kendi dilinde düşüneme-yen, her an dolaylı da olsa kendi dil ve kültürünün değersiz olduğu kendisine telkin edilen çocukta kimlik, benlik, hay-siyet duyguları nasıl gelişebilir?"..
"Doğru diyorsunuz" dedim, "zaten birkaç sömürge hariç böyle bir eğitim düzeni ya da yabancı dil öğretme yöntemi hiçbir aklı başında ülkede yoktur. Ama, öyle bir-kaç acayip okuldan ne çıkar? Daha pek çok olağan Ameri-kan okulları var ya?"
Collin, "ne kadar anlayışsız bu adam ", der gibi bir havaya büründü. Bir nefes alıp açıklamaya çalıştı. Anlaşı-lan bu konu İrlandalı geçmişiyle de bağlantılı olarak onu derinden tedirgin ediyordu:
"İş o kadarla kalmadı" dedi, "Amerikan Eğitim Bakanlığı birkaç yıl içinde sessiz sedasız, eğitim dili Türk-

çe olan yüzlerce okul açtı, arkasından bir kaç da böyle evrenkent. Türkler bu ayrıcalıklı evrenkentlere özellikle yardımlar yaptılar. Sonunda gerçek Amerikan okulları i-kinci sınıf durumuna düştüler; bu sefer onlar da, bizim e-ğitim dilimiz de Türkçe olsun demeğe başladılar. İşin kö-tüsü bu haince "kültürel soykırım" oyunu Amerika'ya oy-nanırken kimseden ses çıkmıyor, herkes Amerika'da baş gösteren iç karışıklıklardan, kısa vadeli maddi çıkarlardan başka bir şey düşünemiyordu."
"Tabii" dedim, "bu yabancı eğitim hastalığı hızla arttıkça Amerika'daki bilim, teknik, edebiyat seviyesi çok düşmüştür. En kötüsü de, kendine ve kendi toplumuna gü-veni olmayan, her şeyi Türklere yalvarmaktan bekleyen, temel sorulan sormasını, çözüm getirmesini bilmeyen ne-sillerin yetiştirilmesi olmuştur. Değil mi?"
Collin, hüznü artarak (belli ki ülkesine bağlı, ya-nılmamışım onurlu bir insandı) "evet" dedi, "sonuç olarak Amerika'nın yaratıcılığı, üreticiliği, tabii sonra da dünya-daki itibarı kalmadı. Yabancı, Türkçe eğitim dili okullar-dan yetişenler genellikle ya gezimcilik rehberi, ya Türk şirketlerine acenta oldular. Ufak tefek iş yerleri açanlar da başlıca

marifetleri yüzeysel bir Türkçe bilmekten ibaret olduğu için, o marifetlerini gösterme iştiyakıyla, iş yerleri-ne yan Türkçe levhalar astılar."
"Yazık" dedim, "Amerika bilime, tekniğe, tıbba büyük katkıları bulunmuş bir ülkeydi. Bu hallere mi düşe-

çekti?" Verdiği izahat için kendisine teşekkür ettim. Sonra da biraz olsun maneviyatını tazelemek için "üzülmeyin" dedim, "sizin gibi bilinçli, ülkesinin, insanlarının gelece-ğini, haysiyetini düşünen fertleri oldukça, bir toplum yeni-den yeşerir. Yılmayın, doğru bildiğiniz yolda devam edin." Bana insancıl gözlerle baktı.
Vakit epey gecikmişti. Kalktım, el sıkışıp ayrıldık. Dışan çıktığımda sokaklar işlerinden çıkanlarla iyice dol-muştu. Caddeler, kavşaklar beş dakikada ancak bir iki met-re ilerleyebilen arabalar, simsiyah dumanlar çıkaran kırık dökük otobüslerle tıkanmıştı. Tozdan, dumandan göz gözü görmüyordu. Boğulacak gibi oluyor, pis havadan nefes a-lamıyordum. Hatırladığım eski Nev-York'ta kalabalık olur, ama bu derece düzensizlik olmazdı.
Aklıma yeraltı treni geldi. Bu durumda ancak o-nunla bir yere gidebilirdim. Yedinci cadde ile otuz dördün-cü sokaktaki girişi aradım. Yoktu. Eskiden olduğu köşeye yeni bir araba parkı daha yapılmıştı. Köşede arabaların ar-kasında karşıya geçme fırsatı bekleyen bir genci gördüm. Bir evrenkent öğrencisine benziyordu. Kızgın bir hâli var-dı. Yanaşıp yeraltı trenini sordum. "Ne treni be!" dedi, "onlar tam kırk yıl önce sökülmüş, haberiniz yok mu?" "Buralarda yoktum" diye mırıldandım "yeraltından rahat-lıkla gelinir gidilirdi. Niye sökmüşler ki?" "Ne olacak" de-di, "şu Türklerin danışmanları: Trenin modası geçti. Araba demokrasidir, deyip söktürmüşler. Tabii kendi arabaları burada daha çok satılsın diye! Şimdi işte gördüğünüz gibi

arabası olan da perişan, olmayan da." Ve yanımdan bir hı şımla uzaklaştı. Gördüklerim, işittiklerim beni iyiden iyiye şaşırtmış, bir hayli de üzmüştü. Kendi kendime "Allah Allah" dedim, "bizim millet böyle fena değildi. Tarihi bo yunca gittiği yerlerde insanlık öğretmiş, kimsenin diline, dinine, kültürüne dokunmamış, hep birbirinin

gırtlağında olan değişik kavimler arasında bile barışı sağlamıştı. Aca ba ne oldu? Törelerinde hangi etkilerle böyle köklü deği şiklikler meydana geldi?" diye düşünürken, çırpınarak, ter içinde uyandım: ,
-"Aa, iyi ki rüyaymış!"

BÎRÎNCÎ BÖLÜM: MAKALELER
"BYE - BYE" TÜRKÇE
Osmanlıca, Öztürkçe Derken... İngiliz Atını Alan Üsküdar'ı Geçti!
H erhalde bizim kadar çabuk ve sık, İstakozun ka-buk değiştirmesi gibi dil değiştiren bir millet olmamıştır. Neredeyse bir nesil içinde Osmanlıca' dan Öztürkçe'ye, o-radan "Anglomanca" diye tabir edeceğim yeni garip dile geçtik. Bu sonuncusu inanılmaz bir hızla gerçekleşti. As-lında pek de şaşılacak bir hızla değil. Kendiliğinden sâfıyâne olmuş bir şey değil. Birazdan aşağıda belirtece-ğim gibi yakın tarihte başka bir iki misali de var. Gayet iyi tasarlanmış, uygulamaya geçirilmiş bir planın sonucu bu. Ama iş daha tam bitmedi. Devamı var.
Muamma gibi konuşur oldum. Açıklayayım.
"Osmanlıca" Hakkında
Türkler sekizinci yüzyıldan sonda islâm medeniye-tine büyük, köklü bir Asya kültürü katkısını beraberlerinde getirerek girdiler. Okumuş, yazmış üst tabakanın diline bol miktarda, Arapça, Farsça girmesi birkaç yüz yıl sürdü. îbn-
1995

i Sina, Farabi gibi bilginler bilim dili olarak Arapça'yı kullandılar. Bunda şaşılacak bir şey yok. Unutmayalım ki, Avrupa milletleri 18. Yüzyıla kadar Lâtince'yi bilim dili olarak kullanmaya devam etmişlerdir. Rönesansla birlikte İtalyanların 13'ncü yüzyılda edebiyat dili olarak Lâtince yerine İtalyanca'yı kullanmaya başlamalarına rağmen3 gerçi Arapçalı, Farsçalı Türkçe'ye sonradan "Osmanlıca" denmiş, ama bunda da bir tuhaflık var. Şimdi dilbilimci ve tarihçi uzmanlarımıza soruyorum. Bu "Osmanlıca" lâfı ne zaman ve nerede çıkmıştır? Yoksa 19'uncu yüzyılda mı? Neden derseniz, Anadolu

Selçuklu Devleti adeta devletin resmi dilini bile Farsça etmişti. Bu Fars merakı o kadar ileri gitmiş ki, Anadolu Selçuklu Sultanları İslâmiyet'ten değil Fars efsanelerinden isimlerini alıyorlardı. Keykubat, Keykâvus gibi. Anadolu beylikleri zamanında Karaman-oğlu Mehmet Bey 'in Türkçe için yaptıkları iyi bilinir- ve Osmanlıların ilk dönemlerinde Türkçe yeniden devletin dili olmuştur. Okur, yazar takımının dilinde Arapça, Farsça kökenli sözcük yoğunluğunun artışı 20. yüzyılın başlarına kadar sürmüştür. Sonuna doğru Türk aydınlan yeni kav-ramlar için gereken yeni terimleri Arapça, Farsça dil ku-rallarına göre dillerdeki köklerden kendileri türetmişlerdir. O kadar ki o, özellikle bilimsel ve teknik terimlerin bir kısmı bugün Arapça'da, Farsça'da yoktur, bir kısmını ise, Araplar öğrenmiş kullanmaktadırlar. Bu konunun incelik-

3 Bkz. Nüzhet Hâşim Sinanoğlu, "Dante ve Divine Comedia" Devlet Matbaası, İstanbul, 1934.

lerini uzmanlarımıza bırakalım, bizden sadece hatırlatma-sı. Burada ilginç bir nokta aklımıza geliyor. Şimdi bizim-kilerin türettiği bu Arapça Farsça kökenli bilimsel terimle-re acaba "uydurmaca" diyecekler çıkar mı?

Yeni Bilimsel ve Teknik Kavramlara Karşılık Terimleri Kimler ve Nasıl Türetir?

Her dilde bilimin ve tekniğin gelişen ihtiyaçlarını karşılamak için yeni terimler türetmek icap eder. Bu türet-meyi, genellikle dilciler değil, o bilimsel ya da teknik ko-nuyu icat eden bilim adamı yapar. Neden mi? Elbet bulu-şunu ilk kez yazar veya anlatırken, yeni kavramlann adını kendisi koyması gerekir de ondan. O konu başka bir dilde icat edilmişse de, yeni konuyu ilk kez ülkesine getiren ta-nıtan, uygulayan, daha da geliştiren bilim adamına, bu ge-tirdiği yeni kavramlann adını kendi dilinde koymak so-rumluluğu düşer. Onun için bilimin ön saflarında vuruşan, Dünya bilim meydanında güreş tutması gereken bilim a-damının, gereken yabancı dil veya diller kadar kendi dili-nin yapısını, sözcük, terim türetme kurallarını çok iyi bil-mesi icap eder. Bu kendini bilen epeyce ilerlemiş her ülke-de böyledir. Ha, ya o bilimci kendi dilini bilmez, ülkesinin dilini sevmez ve hatta, bazı eski veya yeni usûl sömürge-lerde görülen sömürgeleşmiş, aşağılık duygusuna kapılmış kafayla, kendi dilini,

kültürünü küçümser ise, işte o zaman, bir bilim + gönül adamında olması gereken sorumluluğu

hissetmez, hatta âdeta düşmanca bir tavırla yabancı keli-meleri kullanmakla övünür, büyüklük taslar, halkının dilini parçam-parça ederken hiç yüreği sızlamaz. Şimdi, izin ve-rirseniz, başka bazı dillerde bilimsel ve teknik terimleri bilimci ve araştırmacılar nasıl türetiyor, ona bakalım.
Latin Dillerine Karşı Almanca ve Roma'nın Keltlerle Mücadelesi
Fransızca, İtalyanca, Portekizce, İspanyolca, Lâtin-ce kökenlidir, bunlara "Lâtin Dilleri" de denir. Dolayısıyla, bu dillerde terimler genellikle Lâtince kurallarına göre, ba-zen de eski Yunan (Grek) köklerinden türetilir. Latince'de kelime türetme yeteneği mevcuttur. Almanca konuşan ül-kelerin dili, o da Lâtin gibi bir "Hint - Avrupa" ana öbe-ğinden olmakla beraber çok farklılaşmış bir alt-öbek, "Cermen" türündendir. Almanca'da da yeni terim sözcük türetme yetenekleri kalmıştır. Almanlar tarafından icat e-dilmiş olsun olmasın, terimleri genellikle Lâtin dillerinin-kilere hiç benzemez. Lâtin kökenli dilleri olan ülkeler Roma İmparatorluğunun en geniş döneminde o sınırlar içi-ne fütuhatla dahil edilmiş Gaul, İberia, vb. gibi ülkelerdir. Oralann dili Roma egemenliğinden önce Lâtince gibi de-ğildi. Çoğu, Kelt kavimlerinin Seltik, Keltik, Gaul, Gaelik, Galata şeklinde telâffuz edilmiş olan çok yakın akraba ka-vimlerin dilini konuşuyordu. Gerçi sonradan Avrupa ken-dini Roma ve Yunan medeniyetinin devamı gibi görmek istemiş ve kendini 19'uncu yüzyılda sömürgelerine öyle

tanışmışsa da, Avrupa'nın kökenini ve hatta bugünkü dav-ranışlarının temelini oluşturan bu Kelt kavimleridir. Bugün hâlâ, birçok tanınmış Avrupa kentinin ismi Keltceden gel-mektedir. Örneğin: Leibzig, Lieg, Lyon, Kelt tanrısı jLı/g'tan geliyormuş. Milano bile İtalyanca'dan değil, Keltçe milanumas'tan geliyor. Julius Sezar'a kadar Keltler Romalılara çok çektirmişler. Bu yabani kavimler, yüzlerine mor boyalar sürülü, sarı saçları kireç sürülerek havaya dikleştirilmiş halde, vahşi çığlıklarla saldırır, başlangıçta Romalıları çok ürkütürlermiş. Roma daha küçükken Ro-malılar bunlarla uğraşa uğraşa bilenmişler, askeri yöntem-ler geliştirmişler. Gene de birkaç yüzyıl sonra Sezar'a ge-lindiğinde Keltlerle devamlı uğraşmaları

gerekiyormuş. Bunun üzerine ne yapsak da bu dertten uzun vadeli bir şe-kilde kurtulup rahat etsek, diye düşünmüşler. Üç şıkkı tar-tışmışlar:

1) Bunların hepsini katliamdan geçirsek; buna ko lumuzun kuvveti yetmez (o zaman atom bombası yok ya!)
2) Tüm ülkelerini istilâ etsek, devamlı askerî baskı altında tutsak, buna da ne askerimiz ne paramız yetişir. O halde?
3) Bunları Latinleştirelim, yani kültürlerini, törele rini, bunun içinde dillerini unutturalım.

Ve öyle yapmışlar. İş bitmiş. Roma İmparatorluğu-nun büyümesi tabîi sınırına ulaşması Cermen kavimlerini içine alamadı. Onun için Almanca Latinleşmeden Cermen

dili olarak kaldı. Sonunda o Cermen kavimleri Batı Roma İmparatorluğu'nun 416 yılında defterini dürdüler. (İşlerini, biliyorsunuz, uzak atalarımızdan Hunlar kolaylaştırdı, ama o da ayrı bir hikâye.)

İngilizce Neyin Nesidir? İngilizce ve Amerikanca'da Terim Türetme

Gelelim İngilizce sonra Amerikanca da nasıl bilim-sel terim türetildiğine. Şimdi, bu aslan İngilizce bir kere çok yeni dildir. Mazisi 500 seneyi pek geçmez. Halbuki mesela Türkçe'nin, Çince'nin en az birer 10.000 senesi var. Bu on bini nereden çıkardım çok merak eden olursa söylerim.

1066'da İngiltere, Fransa'dan gelen Normanlann istilâsına uğradığında, Anglo-Sakson yerliler ormanlarda sırık ve otlardan yapılmış kulübelerde oturuyorlardı. Kendi nehirlerinin bir kıyısından öbür kıyısına dosdoğru geçecek kadar bile denizcilikleri yoktu. Kasaba ve köyleri arasın-daki başlıca yolları hâlâ 100 sene önce Romalıların yaptığı yollardı. Yerli ahalinin kökeni Keltlerle Viking (Nors, Nordik) ve Cermen soyundan Engel ve Sakson karışımı i-di. Tabii bu İngiltere dediğimiz bölge Britanya adasının güney doğusunda onun küçük bir kısmı oluşturuyordu. Bölgenin kuzeyinde, batısında ve de yandaki Erin adasın-da, Romalılardan kaçtıkları için Latinleşmemiş, Keltçe dillerini korumuş son Keltler, yani İskoçlar, Velşler, İrlan-dalılar bulunuyordu. Britanya'nın bu durumu bu güne ka-

dar sürmüştür. O son Keltlere sorarsanız, İngilizlerle he-saplan daha bitmemiştir. Her biri bugün, İngilizlerin süre-gelen çeşitli baskı ve oyunlarına rağmen dillerini, kimlik-lerini korumaya çalışmaktadırlar. Roma'nın eyaleti oldukları birkaç yüzyıl içinde İn-gilizler tam Latinleşmemiş ama dillerine büyük ölçüde latince karışmıştı. Norman istilâsından az önce üst tabaka Fransızca konuşmaya merak sarmış, bazı krallarını Normanlar tâyin eder olmuştu. Norman istilâsından sonra yapı iyice değişti. Dil bu sefer de iyice Fransızca ile karış-tı. Bu günün İngiliz üst tabaka ve asilzadeleri bence daha çok Norman, hâlâ yabaniliğini sürdüren alt tabaka Koknen takımı da eski yerlilerin devamıdır. Sınıf farkı sürmektedir. Amerika'ya da başka kılıflar altında yansımıştır.
Sonuç olarak, bugünkü haline 4-5 yüzyıl önce gel-meye başlayan İngilizce beş kadar dilin rasgele ve kuralsız karışımından oluşmuş, bu dillerin hiçbiri dilin ana kurallar iskeleti diyebileceğimiz temel yapısını sağlar konumda kalamamıştır. Dolayısıyla, İngilizce'de belli kurallara gö-re yeni terim türetme yeteneği hemen hemen yoktur. Bu-na karşılık, Türkçe binlerce yıldır matematiksel yapısını, sözcük türetme yetenek ve kurallarını aynen korumuştur. Türkçe'nin bu olağanüstü yapısı Osmanlıca'daki Arapça, Farsça alıntılara rağmen hâkim yapı olarak kalmış, onun i-çindir ki yirmi yıl içinde tekrar öz ve halk Türkçe'sine dönmek mümkün ve kolay olmuştur. Türkçe'ye Arapça, Farsça karışması İslâm'ı bir bütün olarak görme gereğin-

den ve Türklerin kendi hevesleriyle olmuştur. Bu seferki İngilizce etkisi ise kendiliğinden olmamış 40 yıl önce -
daha da belirgini 1953 'de- Türk Milli Eğitimine İngiliz ve Amerikan gizli teşkilâtlarının el atması ve Türk okulla-rında eğitim dilinin İngilizce yapılması, yani birçok derslerin Türk hoca tarafından Türk öğrencisine İngilizce olarak anlatılmasının zorunlu kılınması hainliği ve
garabeti ile meydana gelmiştir. Bu en büyük, en sinsi ve
en tehlikeli sömürgeleştirme oyunu hâlen son sürat ve
hızlanarak devam etmektedir. İngilizce ve onun sulandı-rılmışı olan Amerikanca'da niye yeni terim türetmek yete-neğinin kalmamış olduğunu az önce belirttik. Peki o halde, son yüzyılda birçok yeni

bilim ve teknik kavram yaratmış olan bu milletler, bulduklarına nasıl "İngilizce" karşılıklar buldular?
İngiltere'nin Roma eyaleti oldukları devirde, İngi-lizce'ye bol miktarda Lâtince karıştığını söylemiştik. Buna İngilizleri sömürgecilik döneminde, bir de kendilerini Ro-ma-Yunan medeniyetinin vârisi gibi görme hüsn-ü kurun-tusunu ekleyin. İşte o zaman, 18-19 yüzyıl bilimcilerinin hele daha pek netleşmemiş kavramlara Lâtince (ve Eski Yunanca'dan) türetilmiş adlar takarak bir âllâme-yi cihan-lık taslamak eğilimi de olunca büyük Lâtince, eski Yunan laflan etmenin nedeni daha da iyi anlaşılır sanırım. Ama
gene de önemli bir etken İngilizce'de yeni terim türetme yeteneğinin bulunmayışıdır. İngiliz bilim adamları Lâtin-ce-Eski Yunanca'dan yeni terim türetebiliyorlardı. Çünkü

daha liselerinde Latince ve eski yunanca zorunlu dersler olarak herkese öğretiliyordu. Amerikan okullarında da ön-celeri bu böyle idi. Gelgetelim 1960'lardan sonra, Ameri-ka, önce yavaştan, şimdi ise hızlı hızlı çökme yoluna gir-dikçe okullarından mecburen Latince ve yunanca dersleri kaldırıldı. Mecburen diyoruz; çünkü, bugün ABD'de, orta ve lise düzeyi eğitiminde büyük bir bunalım yaşanmakta-dır. Değil Lâtince, yüzde doksan halk okullarında dosdoğ-ru İngilizce yazmak ve okumak bile öğretilememiştir. Bir iki yıl önceki "Nev-York Times" gazetesi araştırma ma-kalesine göre Amerikan liselerini bitiren Amerikalı gençlerin %60'ı dosdoğru okuma yazma bilmemektedir-
ler!.. Öğretmenler, "Ne eğitimi? Biz bir saatlik derste öğ-rencilerin birbirlerini tabanca ile vurmasını önleyebilirsek, başarılı addediliyoruz" diyorlar.
Şimdi bu durumda Lâtincesiz olarak eğitim bitirip, bilim-teknik adamı olan Amerikalı'da İngiliz'deki yeni te-rim ve ad koyma yöntemi de yok; o zaman ne oldu? Bir kaç kelimelik uzun bir lâf edip her kelimenin baş harflerini birleştirerek yeni sözcük icat etmeğe başladılar. Meselâ, bilgisayarlarda biliyorsunuz, "ana-bellek"Q RAM diyorlar. Bunu türetmek için "Random Access Memory" lâfından baş harfleri almışlar. Şimdi şu işe bakın: Hiç bilmeyen ga-riban bir Türk'e "bellek" deseniz, bellemekle hafızayla il-gili bir lâf ettiğinizi en

azından tahmin eder. Halbuki kara cahil bir Amerikalı ve İngiliz'e "RAM" deseniz koyunun erkeğinden bahsediyorsunuz sanır.

BÎR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE

Dilbilimciler böyle baş harflerden yapılmış (İşte hakiki uydurukça) sözcüklere "Akronim" (Acronym) di-yorlar. Gene bu batılı bilginlere göre, bir dilde bunların başlamasını o dilin tam yozlaşıp gücünün kalmadığına yo-ruyorlar. Üst sınıfla halk arasında bir uçurumun gitgide büyümesine katkısı da caba. Çok şükür ki (bu ifade bilim-sel değil ama, bilimcinin bizce gerekli bilim+gönül adamı tanımına uygun, değil mi?) Türkçe bu yozlaşmaya gereği olmayan, türetme yeteneği matematikçilere parmak ısırta-cak düzeyde, bilimcisini de halkını da kafaca ve gönülce birleştirebilecek nitelikte nâdir bir dildir. Yeter ki, kırk se-ne önce başlamış olan haçlı kafalı, batılı misyoner sömür-gecilerin büyük oyununa kurban gitmesin.

Türkçe'de yeni kavramlara karşılıklar, dilinin özel-liklerini iyi öğrenmişlerse kolayca bulunur. Tabii dilini bi-limiyle, fenniyle, edebiyatıyla iyi öğrenmek, onu iyice bil-mek, onun eşsiz yetenek ve inceliklerine aşık olmak bahti-yarlığına ermek içinse her konuda eğitimini Türkçe olarak görmüş olmak gerekir. En az bir başka dili öğrenmenin de hem bilim için, hem karşılaştırma sonucu kendi dilini de daha iyi idrak etmek açısından faydası vardır. Her düzgün ülkede olduğu gibi yabancı dil, mesleğine yardımcı olacak kadar, ayrıca yabancı dil dersinde öğrenilir. Yok eğer, biz-deki gibi batılı sessiz oyunlar sonucu, eğitim dili resmi dil veya anadilden olmazsa, o kişi değil Türkçe terimler tü-retmek, konuşurken, yazarken aklına mevcut Türkçe söz-cükler bile gelmez, hâlâ tam iyice anlamadığı yarım ya-

malak İngilizce lâflar söyleyiverir. Hele bir de öyle bir ga-rip eğitim düzeni ile içine sokulan aşağılık duygusunu ön-leyememişse telâfi kabilinden bu çirkin İngilizce bozması lâfları kullanmakla da böbürlenir. İşte bu yabancı tuzağının sonunda bir nesil içinde Anglomanlıca dediğim, yâni İn-gilizlerin güvercin ingilizcesi dediği ingilizce, yâni iki yüzelli kelimelik Tarzanca dil ortaya çıkar. Ama iş bu-nunla da bitmemiştir. Romalıların Keltleri nasıl yok ettik-lerini hatırlayalım; Millî kimlik, Amerika'nın son yıllarda bize yutturmaya çalıştığı gibi bir ırk meselesi katiyyen de-ğildir, bir gelenek - görenek,

kültür - töre ve özellikle bir gönül ve onu, gemiyi yüzdüren su gibi batmadan üstünde tutan dil meselesidir. Dilini unutan kavimlerin tarihten adlan bile silinir gider. Anadolu, böyle yok olmuş kavim-lerin binlerce yıl sonra kazılarda bulunan çanak çömlek kı-rıntıları ile doludur.

İngilizlerin İrlandalılara Yaptığı

İngiltere'nin batısındaki Erin adasına sığınıp yaşa-mını kimlikleri içinde sürdürebilen son Keltler İrlandalılar olmuştu. (Bir de kuzeyde İskoçlar, yanda Velşler.) Roma bittikten sonra Erin Keltleri 500 yıllarından itibaren 1000 yıl kadar büyük bir medeniyet kurdular. İrlanda'nın batı-sındaki Atlas ummanı ile devamlı çarpışan sarp kayalıklar üzerinde kurdukları manastırlarda Erin keşişleri yazdılar, çizdiler, eski el yazması kitapları yenileyerek Roma öncesi bilgileri de yaşattılar. Bu ara Roma sonrası Avrupa tam bir karanlığa, Orta Çağ'ın vebalı, kara cadılı hurafelerine bü-

rünmüştü. Erin keşişleri Lâtince bildikleri gibi, toplumda büyük itibarla önemli bir yer tutan Erin şairleriyle birlikte anadilleri Gaelik'i (Keltçe) geliştiriyorlardı. Toplumdaki eğitimden, çeşitli okullardan Şair sınıfı sorumluydu (Bkz. İrlanda Dilinin Başına Gelenler (1. Daniel Corkery, "The Fortunes of the Irish Language" Mercier Pres, Cork 1954-1968, 2- Birgit Bramsba (Ed.) "Homage to Ireland-Aspects of Culture and Language", Uppsala, 1990) Tüm okullann-daki eğitim dili Gaelik idi. Keşişler zaman zaman kıta Av-rupa'sına geçiyor, oradaki manastırlara biraz medeniyet aktarmağa çalışıyorlardı (500-800 yılları.)

15. yüzyıldan itibaren İngilizler defalarca Erin't te-cavüz ettiler. Sonunda İrlanda'yı kendi eyaletleri yaptılar. İlk işlerinden biri şair sınıfını toplayıp katletmek oldu. Da-ha sonra bütün coğrafî isimleri Gealik dilinden İngiliz-ce'ye çevirdiler. (Bkz: Brian Friel, "Tercümeler" Transla-tions adlı sahne oyunu...) Bütün bu uğraşlarına rağmen İn-gilizler, 1890'a gelindiğinde İrlandalıları bir türlü kendi kimliklerinden, kültürlerinden, bağımsızlık özlemlerinden vazgeçirememişlerdi; isyanlar gırla gidiyordu. Onun üzeri-ne İngilizler Romalılar gibi düşündüler. Bunların Gaelik dillerini unutturalım o zaman iş biter dediler. Derhal bir "Milli(!) Eğitim Kurulu " oluşturdular. Kurulda İngiliz

sö-mürge - eyalet yöneticileri, bir de onların İrlandal ı yardak-çıları vardı. Kurul bir karar aldı: Yarından tezi yok ilk, orta, lise, evrenkent (Üniversite), tüm okullarda (ki hep-sinde dersler Gaelik dilinde olmakta idi) eğitim dili bun-

dan böyle İngilizce olacaktır dediler, öyle de oldu. Bir ne-sil sonra, o zamana dek İrlanda halkının %90'dan fazlası Gaelik konuşurken, Gaelik bilenlerin sayısı %30'a düştü. Bu 30'da dağdaki çobanlar, kentteki hamallar.

Fakat iş bitmeyecekti. Çünkü ciğeri yananlar, dille-rine, şiirlerine, töresine âşık olmuşlar, haysiyetli kişiler tü-kenmemişti. İşte öyle bir takım eğitimciler, doktorlar, ya-zar çizerler bir araya geldiler, Gealik Birliği (Konrath na Gaelge) diye bir dernek kurdular. Şehrin çeşitli semtlerinde yetişkinlere ana dilleri Gaelik'i yeniden öğretmek için dershaneler açtılar. Millet yorgun argın işinden çıkıp bu kurslara gidip dilini öğrenmeye başladı. Bu etkinliklerin oluşturduğu bilinçlenme ile bugün bile bitmemiş çatışma-lardan sonra bağımsız İrlanda Cumhuriyeti kuruldu. Yeni devletin resmi dili Gaelik oldu.

Avrupa Birliği'ndeki Sessiz Dil Kavgası

Bugün Avrupa'da, Avrupa Birliğinde dil egemenliği kavgası, pek göze batmamaya çalışarak, özellikle İngilizce, Fransızca, Almanca arasında sürmektedir. İki Dünya Harbi sonrası baş gösteren İngiliz, sonra Amerikan etkisi, bu ülkeler zayıfladıkça azalmakta, irili ufaklı bir çok dilin önemi artmakta, herkes kendi diline verdiği önemi arttır-maktadır. Yabancı dil öğrenme yöntemlerinin gelişmiş ol-ması, dilden dile çevirilerin bilgisayarlarca yapılmağa başlanması, insanlığın rengârenk zenginliği olan çeşitli dillerin yaşayıp serpilmelerini kolaylaştırmaktadır. Bu,

kendi dilini bırakıp da yabancı dilde dersleri vermek şek-lindeki "yabancı dil öğrenmek yöntemi(!)" birkaç sömür-geden başka hiçbir ülkede yoktur. Öyleyse diyoruz, ya biz dünyanın en akıllı milletiyiz de böyle dehşet bir yabancı dil öğrenme yöntemi keşfettik, ya da resmen sömürge de olmadığımıza göre, dünyanın en aldatılmış milletiyiz. Hü-küm sizden.

Şimdi bilim, teknik, dil konusunda Japonlar ne yapmış ona bakıp, bu önemli misalden sonra ana konumuz Osmanlıca, Öztürkçe, Anglomanlıca karmaşasına dönece-ğiz.

Japonlar O Çetrefil Yazılarıyla Ne Yaptı?

Japon Meici Tanzimatı bizimkinden 30 yıl sonra, 1868'de başladı. Biz nereye vardık, onlar nereye, işte meydanda. Japonlar daha başında "Batı tekniği, Japon ruhu" sözünü kendilerine düstur edindiler (gerçi bizde de Ziya Gökalp, sonra Atatürk 'Türk harsı içinde çağdaşlaş-mak" dediler, ama kendilerinden önce ve sonra böyle bir uygulama hemen hemen olmadı.) 1868'den itibaren bütün eğitim Japonca olarak büyük bir hassasiyetle tutuldu. Bi-lim ve teknik terimleri hep Japonca'dan türetildi. Bugün Japonca'da "atom", "molekül", "elektrik" gibi terimler bile tam Japonca'dır. 4

Bkz. O. Sinanoğlu, "Fiziksel Kimya Terimleri Sözlüğü", Türk Dil Kurumu, Ankara 1978

Japonca'nın bir Ural-Altay Dili olduğu, dolayısıyla Türkçe ile akrabalığı ayrıntılı bir şekilde 1975'te ispatlan-mış, ondan sonra bu akrabalık Japonya'da ve Türkiye'de de bilinmiştir.5 800 yılından sonra Çin'den Uygur tarzı Burhanîliğin (Budizm) Japonya'ya gelmesiyle birlikte Ja-ponca'ya bol miktarda Çin'ce sözcük girmiş, ama Japon-ca'nın Türkçe'ye benzer yapısı hâkim kalmıştır. Japon-ca'nın dünya üzerindeki önemi artmaktadır. Bugün batı ül-kelerinde birçok uluslararası ortamda, İngilizce, Fransızca, Almanca, bazen İspanyolca veya İtalyanca ile birlikte Ja-ponca'ya sık sık Taşlanmaktadır.

Ya Biz?

Peki biz ne yaptık? Osmanlı dönemi aydınlarının nasıl bilimsel ve teknik terimler türettiğinden yukarıda bahsetmiştik. Türkçülük akımlarından sonra doğan Cum-huriyet'te dildeki Arapça, Farsça sözcükler fazlalığı te-mizlendi. Batıdan yeni gelen kavramlara gerekli karşılıkla-rın Türkçe'den türetilmeleri doğaldı. Zaten yazının değiş-mesi, Arapça ve Farsça'nın öğretilmemesi, İslâm alemin-den sıyrılıp Atatürk'ten sonra çağdaşlaşma emelinin Avru-palı olma özentisine dönüşmesi ile, eski Türkçe ("Os-manlıca" yerine böyle dedim) bilen de pek az kalmıştı. A-tatürk bilim dilinin Türkçe, tüm derslerinin her düzey o-kulda Türkçe olmasına büyük özen göstermiş, o kadar ki

5 Bkz: 1975 ve sonrası O. Sinanoğlu'nun Japonya ve Türkiye'deki yazılan, ö-zellikle Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Haziran 1983, sf. 121-130

1934'te oturup bir "Geometri" kitabı yazmış, bugün kul-landığımız "üçgen" gibi terimleri kendi türetmişti. Yabancı dilli misyoner okullanna özenilmesin diye de Türk Eğitim
Derneği'ni, onun özel okulu TED Yenişehir Lisesfni kur-muştu. Ben bu okulda yetiştim. Yabancı dil öğretilmesine önem veriliyor, ama bu, her akıllı ülkede olduğu gibi tak-viyeli yabancı dil derslerinde yapılıyordu. Bütün fen, ede-biyat, felsefe, vb. dersler tam Türkçe idi. İşte bu gaye ile kurulan böyle ve başarılı bir okula Îngiliz-Amerikan çen-geli 1953'te atılıp dersler İngilizce'ye çevrildi. Okula "Ankara Koleji" dendi. O zamana dek yurtta böyle bir misyoner tipi Türk okulu yoktu. "Kolej" (Robert Kolej gi-bi) misyoner okulu demekti. Sonra açılan bu İngiliz deli-ğinden kova gibi su girdi. "Anadolu Liseleri" vb. aldı yü-rüdü. Millete de yabancı dil öğretmenin yolu buymuş gibi yutturuldu. Geleceğimizin teminatı Türkçe kalemizde bu gediği açmayı başaran Oxfordlu Mr. BrowningJe de 20 yıl sonra İngiltere Kraliçesi madalya verdi. Törene katı-lanlar, sanırım, "ufak bir okulda İngilizce dersi veren bir garip öğretmene koskoca Kraliçe niye madalya verir?" diye sormadılar. Arkasından geldi "Orta Doğu Teknik Üni-versitesi"... Toptan Amerikanca. O zamanlar hâlâ bahane gerekiyordu. Dediler ki: Efendim buraya Orta Doğu'dan yabancı öğrenciler gelecek.. Yani biz birkaç öğrenci için kendi dilimizi feda edeceğiz. Halbuki her ülkede yabancı öğrencilere eğitim verme fedakârlığı sağlanıyorsa onların o ülkenin dilini öğrenmeleri şart koşulur, o ülkenin kültürünü seven taraftarlar yetiştirilir. Tabii denilen sadece kade-

meli fetihte kullanılan geçici bir bahane, bir alıştırmaydı. Nitekim sonra peşpeşe gelen Boğaziçi (yani Bosphorus)", derken Bilkent (adı güzel ama!), şimdi de, Koç, vb. için bahaneye artık lüzum görülmüyor. Çünkü kamuoyu artık yeterince uyuşturulmuştur. Bunun sonu, çok değil bir iki nesil sonra Türkçe'ye "bye bye" demek olacaktır. Bu, Türkçe'ye, Türk tarihine, Türk egemenliğine, Türk Dünya-sına, Müslüman ülkeler önderliği emellerine, Türk'ün dünya

üzerindeki haysiyetine "bye-bye" demektir. Beyler! Havai'den ibret alalım. Türkçe'yi, dolayısıyla Türk'ün geleceğini satanlar torunlarının mirasyedi olarak refah i-çinde yaşayacaklarını zannedip sevinmesinler. Havai mil-letini Amerikan misyonerlerine satan yerli asilzade, hatta prenseslerin torunları bugün Havai'de hamallık yapıyor. Gidip görünüz. Batılıda -hele Amerikalı ve İngiliz'de-emlâk merakı çoktur. Bir fırsat buldu mu, kimseye bırak-maz.

İngiliz Atını Alan Üsküdar'ı Geçti...

1055 yıllık İslâmi dönemde bazı Arapça, Farsça kökenli sözcüler veya bunların Türkçe'ye uyarlanmış şe-killerinin Türkçe halk diline kadar geçmiş ve Türkçe'ye mal olmuş olması olağandır. Ayrıca böyle birtakım söz-cükler geniş bir Avrasya alanına yayılmış diğer Türk boy-larının da dillerine malolmuştur. Böyle ortak sözcükleri Kazak, Azeri, Tatar, Başkır, Özbek, Karaçay, Çeçen, Uy-gur Türkleri de kullanıyor. "Kelime", "lâf', "tabiat", "soh-bet", "rahmet" de Türkçe'dir; "sözcük", "söz", "doğa",

"söyleşi" de Türkçe. Üstelik unutmayalım ki, İbn-i Sina, Gazali gibi büyük ve batıya bilimi öğretmiş olan gerçek â-limlere göre gerçek bilim adamı, fenci ise, hekim ise, yal-nız bu dış dünya bilimlerinde değil, aynı oranda iç alemi-nin, gönlün de bilimlerinde yetişmiş olmalıdır. Batılı bu konuda geri kalmıştır. Gönül gibi kelimelerin batı dillerin-de karşılığı yoktur. Çünkü batıda böyle kavramlar hâlâ yoktur. Derin, eski kültürleri olan Asya milletlerinde var-dır. Batı bu eksikliğin acısını bugün bol bol çekiyor. Sana-yide ilerlemiş, madden zenginleşmiş olmalarına rağmen batının insanları ve toplumları huzursuzluk, mutsuzluk i-çindedirler. Sözün kısası, "Osmanlıca'dır, diye "hikmet", "rahmet" gibi sözcükleri atmak çok şey kaybetmemize yol açar. Halbuki biz kendi insanlık hasletlerimizi korumakla kalmayıp bu zavallı batıya da onları öğretmeliyiz. Hele Türk dilinin unutturulup, ulusumuzun Anglolaştırılması oyununa kurban gidersek, gençlerimiz yabana dilde, mis-yoner tipi okullarda yetişmeğe devam ederse gönül gibi sözcüklerle birlikte gönlümüz de gider.

Öte yandan; Türkçe'nin kurallarına uygun olarak dikkatle türetilen güzel, yeni terimlere Türkçe yerine Öztürkçe diyerek bir ayrım yapmak, hele hele bu terimlere "uydurmaca" demek büyük bir

hatadır. Kaldı ki, diğer Türk budunları ile dil birliğimizi bozuyor diye, Türkçe te-rimlere karşı çıkanlar herhalde çoğu kez yanılmışlardır. O "yeni" terimlerin bir çoğuna ya da benzerine Kazak, Özbek gibi Türk lehçelerinde rastladım.

30, 40 yıldır dil ve edebiyat üstatlarımız, dil ve e-debiyat dergilerinde "kelime" mi "sözcük" mü gibi çatış-maları sürdürdüler. Halbuki Türkçe'nin karşısındaki asıl tehlike İngilizce ile eğitimin gitgide hızlandırdığı İngilizce istilâsı idi. 1970'lerde Türk Dil Kurumu'nu bu konuda u-yardım. Rahmetli ağabeyim, dilci Samim Sinanoğlu ile birlikte bilim ve teknik terimlere Türkçe karşılıklar türet-me işine ağırlık verilmesini önerdik. Bu konuda rahmetli Prof. Abdullah Kızılırmak ve Dr. Aydın Koksal gibi bilim ve Türk dili kahramanlarını şükranla analım. 1960'larda Abdullah Bey Ege'de Avrupa çapındaki rasathanesi ve öğ-rencileri ile gökbilim yaparken bir yandan da Türkçe fen dergisini çıkarıyordu. TDK ile "Gökbilim Terimleri Sözlü-ğü" nü yayınladı. Aydın Bey ise, Türkiye'de ilk Bilgi İş-lem Merkezleri kurulurken, arkadaşlan ile "yazılım" "bili-şim" gibi güzel terimleri dilimize kazandırdı. Hâlen "Bilgisayar" terimi yerleşmişken, yabancı dille gördükleri eğitimin yarattığı bilinçsizlik ve sevgisizlikle "komputer" diye yazanlan ayıplamak gerekir. Haydi ayıplamayalım da, kendilerini ikaz edelim.
1978'de 5 yıllık bir çalışma ile hazırladığım "FizikselKimya Terimleri Sözlüğü" Türk Dil Kurumu'nca basıldı. Tabii önce TDK'nm dilbilimcileri tarafından da incelenmişti. O yıl sözlük hakkında çeşitli bilim ve teknik meslek kuruluşlarının toplantılar düzenlediğini, sözlük hakkında methiyeler yazıldığını sevinmemeye çalışarak öğrendim. Fakat kısa süre sonra kitap piyasadan garip

bir şekilde kayboldu. Dileriz şimdiki Türk Dil Kurumu da bilim ve teknikte terimlerin Türkçe'nin ana kuralları ile türetilmesi gereği üzerinde durur, Osmanlıca'nın da, Öztürkçe'nin de Türkçe olduğu ve uğraşılacak ana davanın Anglomanlıca'yı bertaraf etmek olduğu hakkında birleşti-rici bir tutum alır.

Düpedüz ingilizce İstilası

1930'lardan 1980'e kadar dilin sadeleştirilmesi, devletin, aydın kesimin dilinin halk diliyle daha da bütün-leşmesi hareketi yaygınlaşmıştı. Ama son 5-10 yılda halk diline kadar geçmiş, iyice yerleşmeğe başlamış Türkçe te-rimlerin yerine, garip "Anglomanlıca" sözlerin kullanılması adet oluveriyor. Şu örneklerde olduğu gibi:

vekiller heyeti>bakanlar kurulu>kabine
mebus>millet vekili>parlamenter
matbuat>basın-yayın>media
muhaberat>iletişim>komünikasyon
içtimai>toplumsal>sosyal
kanuni>hukuki>yasal>legal...
meclis-i mebusan>millet meclisi
meclis>parlemento
mesele>sorun>problem
usul>yöntem>metod
asgari>en az>minimum
âzami>en çok>maksimum
seçenek>alternatif
faaliyet>etkinlik>aktivite
karmaşa>kaos
müstemleke>sömürge>koloni
mutabakat>konsensus, consensus
eşgüdüm>koordinasyon
encümen>kurul>yarkurul>komite>komisyon
kurultay>kongre
müdür>yönetmen>direktör
teşkilat>örgüt>organizasyon

Bazı "Anglomanlıca" dediğim lâflara da şaşıp kalı-yorum: Ne İngilizce'ye anlamı tam benzer, ne Fransız-ca'ya. Şimdi bir de düpedüz İngilizce lâflar moda oldu. Az evvel hiç olmazsa imlâlarını, söylenişlerini Türkçe'ye u-yarlıyorduk. Şimdi aynen İngilizce yazılış ve telâffuzu kullanmakla kendilerine böbürlenme fırsatı çıkaranların sayısı artıyor. İşte bizim yabancı dille eğitim bu işe yarar, başka bir şeye değil. Bu gidişle bir iki nesile kalmaz resmî dil (zaten fiilen İngilizce ve Türkçe olmuşa benziyor) İn-giliz sömürgelerindeki gibi İngilizce oluverir. Tabii uyanır engel olmazsak. Kuvvetle inanıyorum

ki bu İngiliz oyunu mutlaka bozulacaktır. Çünkü Türkçe son birkaç bin yılda birkaç kez böyle saldırılara maruz kalmış, ama kendini kurtarabilmiştir. Şimdi de Türkiye Türkçe'si İngiliz; Ka-zak, Kırgız, Tatar Türkçe'leri Rus; Güney Azerbaycan Türkçe'si İran dil kültür soykırımı taarruzundan kendini kurtaracaktır.

Yeniden Kurtuluş Savaşı: Nereden Başlayalım?

Dilimize olan son saldırının altında yabancı dille e-ğitim temel silah olarak yatar. Yapılacak şey çok var. He-men yapılabilecekler: ,

1) Kamuoyu yabancı dil yalnız böyle öğrenilir diye aldatılmıştır. Konunun vahametini kavrayanlar çevrelerin deki herkese, velilere, eğitimcilere, halka gerçeği anlat sınlar. Hazırlık sınıfı diye bir uygulamanın başka ülkelerde olmadığını, bunun büyük bir israf olduğunu duyursunlar.

2) Hangi yabancı dillerin hangi mesleklerde faydalı olduğu, ne tarz öğrenilmesi gerektiği tespit edilsin. Mese la, gezim ("Turizm") rehberliği, konukevi ("Otel") yöne ticiliği yapacak kişilerin İngilizce fizik, matematik terimle ri bilmeleri gerekmediği gibi, bilimcinin de sokak İngiliz ce'sini bülbül gibi bilmesi değil, kendi mesleğini takip e-decek kadar yabancı bilim dilini bilmesi yeterlidir. Asıl bilmesi gereken matematiktir.

3) İnsanlar, yeni seçilen bakanlar, vb. yalnız yaban cı dil bilmeleriyle methedilmemeli, matematik, bilgisayar yazılım dilleri, iktisat, felsefe, Türk lehçeleri, mühendislik, vb. bilgi ve yetenekleri için övülmeli.

4) Hukukçularımız yabancı dille eğitimin Anayasa ya aykırı olduğu açısından (eğitim resmi dilden olur) gere ken mercileri uyarmalı, hatta toplu davalar açmalıdırlar.

5) Orta ve Yüksek öğretimin tümünde yabancı dille eğitim devlet tarafından yasaklanmalıdır. Hatta yabancı misyoner okullarında bile (Robert Kolej, Sen Joseph vb.) Eğitim dili tümüyle Türkçe olmalı, yabancılar bu okulla rında ayrı yabancı dil dersinde takviyeli, yeni ve hızlı ya bancı dil öğrenme yöntemleri ile faydalı olmalıdırlar. Eğer bu değişikliğe yanaşmazlarsa gerçek gayeleri daha da açığa çıkacaktır.

Özel veya devletin tüm okullarında yabancı diller ayrıca yeni verimli yöntemlerle öğretilmeli, yaz kursları açılmalı, kamuoyu düzeltilmeli, hazırlık sınıfı uy gulaması kesinlikle kaldırılmalıdır. Eğer devletin fazladan bir iki yıl eğitim yapmak gibi imkânı bolsa(!) ve illâ da her ülkeden bir iki yıl daha çok okunacak deniyorsa, hazırlık yılında, her öğrenci, seçeceği meslek ne olursa olsun, ma tematik, bilgisayar kullanım ve yazılımını öğrenmelidir. İşte o zaman her ülkenin gerisinde değil önünde oluruz. Çünkü öğretilen İngilizce sadece züppelik, "rock and roll" culuk dilidir. Gerçek bilim dili matematiktir.

6) Partisinin sağ veya sol edebiyatı ne olursa olsun iktidardakiler ve hükümetleri gerçekten Türkiye, Türk Dünyası ve Türk halkının beka ve çıkarını en ön plana al malıdır. Bu anlamda milli olmalıdır. Peki öyle oldukları nereden belli olacak? Anlamanın kolayı var. Türkiye ve Türk Dünyası'nın baş sorunu eğitim ve eğitim dili sorunu dur. Bu konuya eğilmeğe, kesin önlemler almağa yanaş mayan bir iktidar milli olamaz; lâfları ve giysileri ne olursa olsun.

BÎR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE

7) Konuşurken İngilizce lâflar katmak övünülecek bir şey değil, ayıplanacak bir şey olmalıdır. Böylelerine bu kibarca hissettirilmelidir.

8) Belediyeler, sorumlu kuruluşlar, işyeri ya da dükkânları güzel Türkçe isimler koymaya teşvik etmeli, yarışmalar açmalı, törenlerle ödüller dağıtmalıdırlar. Buna rağmen aşağılık duygusu hastalığından veya Türk diline gizli düşmanlıktan kurtulamayanların ruhsatları verilme meli veya yenilenmemeli, yabancı dilden adlarla manen her gün yara bere içinde bırakılmamız önlenmelidir.

9) Keza milli iktidarın yetkili mercileri basın-yayında dergi, gazete, TV, radyo isimlerinin Türkçe olma sını Madde 8'deki gibi önlemlerle sağlamalıdır.

10) Dergilere abone olanlar yayımcılara toplu, çok imzalı mektuplar yazmalı, isim Türkçeleşmediği takdirde abone olmayacaklarını bildirmelidirler. Keza, ilân verenler de TV olsun, gazete olsun ötıce ricada bulunmalı, olmazsa ilân yoluyla olan parasal kaynağı keseceklerini belirtmeli dirler.

11) Anglolaştırma yolunda dış kaynakların 1970'-lerde başlattığı masum görünüşlü, sessiz fakat son derece etkili bir yöntem de "T-shirt" dedikleri mintan seferberli ğidir. Gençlerin üzerindeki üstleri İngilizce yazılı çoğu da açık-saçık anlamlı (hatta Amerikan bayrakl ı!)

bu gömlek ler önemli birer beyin yıkama aracıdırlar. Şimdi bu silahı tersine çevirmeliyiz. Esnaf, küçük imalatçı kuruluşlar bu

konuda toplantılar yapmalı, önce bu yazı ve resimlerin kimlerce sokuşturulduğu saptanmalıdır. İngilizce bile bil-meyen bazı imalatçı ve esnafa bu yazılan kim veriyor? Dış ülkelerde aynılarına rastlamıyorum. Şimdi yetenekli çi-zimcilerimize esnaf güzel Türkçe yazılı resimler çizdir-sinler, bunlarda başarıyla, milli kültüre, Türk okul ve evrenkentlerine (üniversite) özendirecek sunuşlar olsun. Para kazanılırken milli bilince, dile zararı değil, faydası dokunsun.
12) Türk Dünyası'mn bekâsını isteyen, Türk dilini seven herkes, diğer siyasi, ülküsel görüşleri ne olursa ol-sun, dilimizin, eğitimimizin kurtarılmasını en önemli, bi-rinci milli dava olarak görmeli, önce bu davayı hep birlikte halletmek için birleşmelidirler. Bu arada, şimdiki Türk Dil Kurumunun "Osmanlıca"yı unutulmaktan kurtarmış olan değerli dil ve edebiyat şahsiyetleri, yıllarca uzak Türk leh-çelerinin sözcüklerini hazırlamış, Türk bilim ve teknik di-line gerçek Türkçe'den güzel terimler türetmiş, bu sefer de "sağcı" veya "solcu" ya kızıp "Angloraanlıca"yı körükle-memiş eski Türk Dil Kurumu uzmanlarıyla barışmalı, hep birlikte gerçek Türkçe bilim dilinin geliştirilmesi ve de Türk Dünyası'nm ortak yazı dilinin, ortak Türkçe bilim dilinin bir an önce sağlanmadı için çalışmalıdırlar. Yoksa Türk dili, lehçeleriyle beraber, Anglo-Sakson, Rus ve İ-ran'm "böl ve fethet" siyasetine kurban gidebilir. Osmanlı-ca -Öz Türkçe diye anlamsız kavgalar, aslında gene an-lamsız "sağ-sol" dış kaynaklı kavgaları ile dilseverlerimiz

bölünürken, ingiliz atını alan sessizce Üsküdar'ı geçi-yordu. Ama şimdi, halkımız dahi bu, gece yarısı ilerleyen düşman atlısını ay ışığında gördü, fark etti. Onun için, on bin yıldır nice badireler atlatmış olan Türk Dili ailesi gene muhakkak kurtarılacaktır. Bu en büyük ve en şerefli kur-tuluş savaşı Türk Dünyası'nm her köşesinden başlamıştır. Türk dili yalnız kurtulmayacak, o nadir matematiksel yapı-sıyla dünyanın da bilim dili olacaktır.

DÜNYA ve TÜRKİYE'NİN İTİBARI'

Konuşmalarımdan sonra genellikle soranlar olur: "Amerika'dan Türkiye nasıl görünüyor? diye. Ben de de-rim ki "Bunun cevabı çok kısadır, tek kelime: Görünmü-yor!" Gerçekten de öyle. Sanki Türkiye diye bir ülke yok.
Bir de yıllardır dikkat ederim; dış basın - yayında, bilimsellik taslayanlar dahil dış kaynaklarda ne zaman Türklerin sanata, edebiyata, felsefeye, yönetime, insanlığa, İslâm öncesi olsun, islâmiyet'e girişten sonra olsun inkâr edilemeyecek kadar büyük katkılarından bahsetmek zo-runluluğu doğsa, bu batılı, bağnaz yazarlar, bir türlü şuna adını koyup "Türk" diyemez, düpedüz Türk'ün eserlerini "Moğol", "Çin", o da olmadı yalnızca coğrafi ad, "Orta Asya", daha sonrakileri de "Arap" veya "Fars" diye geçiş-
6 Zaman, 25 Aralık 1995

tirirler. Eğitimlerini bazı sömürgelerdeki gibi İngilizce yaptıklarından sıkılmayıp kendilerini ayrıcalıklı gören bazı "aydm"lanmız ise, tarihlerini Türk'ün baş düşmanı İngilizin kitaplarından okur, bu Haçlı havasına kapılır, kendi kimliklerinden kaçarlar. Onlara göre "Türkiye'yi ta-nıtmak" Roma-Yunan akrabalığı taslamaktır.
Bu tavırlar karşılıklı olarak Türkiye'nin dış ilişkile-rine de yansımaktadır. Bir yandan hiç söz sahibi olmadan, siyasi, ticari, her konuda Avrupa'nın emirlerine, kayıtsız şartsız egemenliğine gitmeye can atan hükümetler, bir yandan ikide bir "insan haklan" vaveylaları ile iç işlerimi-ze kadar karışan Fransa, İngiltere, Amerika, Almanya. Halbuki Türkiye hiç de bu hâllere düşmesi gereken bir ülke değildir. Bu perişanlık Türkiye'nin gerçek şartla-rından değil, kendine güven ve onur duygularının yitiril-mesine yol açan bazı kafa ve gönül bozukluklarından doğmaktadır.
Önünde birçok imkânlar olan Türkiye, yeniden dünyanın merkezi durumuna gelmiştir, 2000'li yıllarda, artık birçok şeyi görmeye başlamış olan halkımız tabandan zorlayacak ve eninde sonunda Türkiye'nin, tarih boyu ol-duğu gibi şimdi de dünya üzerinde hak ettiği gerçek yerini alacaktır.
Bir yandan Orta Asya (ki buna ilerde Pakistan ve Afganistan da katılacaktır) ile bir yandan Rusya ve Kara-deniz ülkeleri ile gümrük, kültür ve gezim anlaşmaları, ay-

rica Avrupa ile Norveç ve İsviçre'nin yaptığı gibi eşit ko-şullarda gümrük ve sanayi anlaşmaları, Kuzey ve Güney Amerika ülkelerinin (başta Kanada, ABD, Meksika, Küba, Brezilya, Arjantin olmak üzere) benzeri anlaşmalar, Uzak-doğu ülkeleriyle ayrı anlaşmalar yapacağız. Geçmişte ne
zaman bir tek kuvvete yamandıysak zararlı çıktık. Oysa ki denge siyasetlerini iyi uygulayabilecek bir konumda-yız* Özellikle Çin ile Rusya, yine değişmesi muhtemel o-lan şartlara göre ABD ile Rusya veya Çin, Almanya ile Rusya, FransaAngiltere ile Almanya arasında denge si-yasetleri uygulayacağız. Bunu yapmak için devamlı bu ül-keleri takip eden, hem bilimleri hem gönülleri iyi yetişmiş araştırmacılara, uzmanlara ihtiyacımız olacaktır. Bunları şimdi yetiştireceğiz.
İslâm dünyasını da artık daha fazla ihmal edeme-yiz. Unutmayal ım ki, tarihî, dini bağlarımızın yanısıra bu ülkelerle doğal kaynaklar ve sanayi ve tarım pazarlan açı-sından da ilgilenmemiz gerekmektedir. Gerçi bugün birçok İslâm ülkesinin İngiltere, Fransa ve ABD'den bağımsız ol-duğu söylenemez. Zaten batı, gücünü o İslâm ülkelerinin kaynaklarından ve kısmen de pazarlarından almaktadır. Çoğu yerde Osmanlı devletinin mirasını yemektedir. Şim-dilik Ortadoğu ve Afrika'da yapılacak olan daha ziyade ta-banda eğitim, kültür, sanat, ticaret ilişkileri kurmak, milli kültürümüzü yansıtan Türk filim ve TV dizilerinin hazır-lanıp oralarda sık sık gösterilmesini sağlamak, en az 70 yıldır (bazı yerlerde 200 yıldır) yürütülmüş İngiliz faali-

yetleri ile meydana getirilmiş. Türk düşmanlığını geriye çevirmektir. Daha uzun vadeli düşünmeliyiz. Çeşitli ülke-lerde Türk dilini öğretmek ve yaymak için tedbirler almalı veya onları arttırmalıyız. Ortak kültür dilimiz İngilizce de-ğil, Türkçe olmalıdır.
İkide bir işimize karışan batılılara gelince; önce bu batılıları tarihleriyle, ayıplan ve gerçek niyetleri ile iyi ta-nımamız gerekir. Onları gözümüzde büyütmemeli, zayıf taraflarını da iyi bilmeliyiz. Bize "İnsan Hakları" dersini kim veriyor? Almanların daha 50 yıl önce Musevilere, bu-gün Türklere yaptığına bakınız. İngilizlerin İrlanda'da yaptığını Türk hiçbir yerde yapmamıştır. Ya ABD? Amerika

yerlilerinin uğradığı soykırım ve kültürel soykırım bugün dahi süregelmektedir. Ya kendini büyük vehmeden Fransa? Kendi içindeki ve Cezayir'deki Müslüman ahaliye yapmadığı kalmıyor. Böyle ülkelerden gelip de hükümet mensuplarımıza ders vermeye kalkanlar önünde özür diler tavırlar takınan hatta onların gözüne girmeye çalışan onuru eksik* kişilere, artık bu milletin tahammülü kalmamıştır. Yakın gelecekteki onurlu yetkililerimiz batıdan gelenlere cevaben kibarca Batı Trakya'dan, Kerkük'ten, Bosna ve Çeçenistan'dan bahsedeceklerdir. O da yetmezse kendile-rine gülümseyerek İrlanda, Cezayir, Seminol, Navaha gibi kavimler hakkında sorular yöneltilecektir. İçin için bize o-lan saygıları da artar. Çünkü insanoğlunun tabiatı böyledir.

Ufak gibi görünen adımlarla, ama en önemlisi bu adımlan atabilecek bilim ve gönül ehli, haysiyet ve kendi-

ne ve milletine güven sahibi insanlarımızın artmasıyla ve milletiyle, tarihiyle bütünleşmiş hükümetlerle kısa sürede Türkiye, dünyadaki yerini bulacak, o zaman dünyada en imrenilen ve en itibarlı ülkelerden biri olacaktır. Hiç şüp-heniz olmasın.

ATATÜRK ve TÜRK BİLİM DİLİ[7]

Atatürk'ün Son Sözü

Atatürk ölüm döşeğindeydi, üç gün komada kal-mıştı. Kendine geldi, son nefesinde, "Arkadaşlara selâm, dil çalışmalarını sakın gevşetmeyin" dedi ve kendinden geçti.

Türkiye'nin üzerine eğildiği bütün meseleleri ara-sında, dünyanın büyük savaş eşiğinde olduğu bir sırada, Atatürk'ün son nefesinde bile üzerinde duracağı bu mesele ne olabilirdi?

2. Atatürk'ün İkinci Kurtuluş Savaşı

Atatürk Kurtuluş Savaşı'ndan hemen sonra bu sefer de Türk dilinin yabancı boyunduruktan kurtarılması ve ne-reden gelirse gelsin, yabancı boyunduruklarından kendini

7 10 Kasım 1971, New York Konuşması, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı: 59, Ekim 1972

koruyabilmesi tedbirleri işine eğildi. Atatürk özellikle 1928 -1938 arası on yılda en büyük enerjisini bu işe verdi. Kendi bir mektubunda

yazdığı gibi geceleri dil meseleleri ile uğraşıyor, gündüzleri ise kendi başına iki üç saatini bu işe ayınyordu. Neden?
Çünkü, Türk demek; dil demektir. Türklüğün en temel taşı Türkçe'dir. Türk, Türk'üm diyen ve her yönüyle, her şeyden önce Türkçe konuşandır.
Türk dili kalmazsa, Türk dili parçalanırsa Türklük kalır mı? Atatürk kendi sözleriyle bunu defalarca ifade e-diyordu:
"Türk demek dil demektir. Milliyetin en bariz vasıflarından biri dildir. Türk her şeyden önce ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır."
2 Eylül 1930 da kendi el yazısı ile: "Milli his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması, milli hissin gelişmesinde başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerindendir, yeter ki bu dil şuurla işlensin. Ülkelerini, yüksek istiklâlini koruması-nı bilen Türk Milleti dilini de yabancı diller boyundu-ruğundan kurtarmalıdır" diye yazıyordu.
Atatürk, dili milli kurumların en başta geleni sayı-yor, milli duygu, düşünce ve yönelişin, milli benlik ve şuu-run milli dile bağlı olduğu üzerinde önemle duruyor, uzun vadeli düşünülürse milli bağımsızlığın ancak Türk dili va-

roldukça, dil bağımsız oldukça mümkün olacağı temelin-den yürüyordu.
Osmanlı Devleti'nin son devrinde milletin elinden sade vatanı alınmamış, tarihi, dili sanatı, varlığı, hakları, her şeyi inkâr edilmişti. Atatürk, Türklüğün her dalda dünya uygarlığının en ileri düzeyine çıkmasını, dünya milletleri arasında şerefli yerini almasını, Büyük Türk Dilini, koca ve köklü geçmişini, Türklük varlığının bir daha haksızca çiğnenemeyecek şekilde ağırlığını ortaya koymasını isti-yordu. Bu da ancak Türklüğün kendi şuuruna, kendi benli-ğine, kendi diline sarılması ile olabilirdi.
En yakın tarih ve bugünkü dünya sahnesi de göste-riyor ki, iktisadi olsun, siyasi olsun, kültürel olsun, bağım-sızlıklarını, dünyadaki şerefli yerlerini, ancak kendi ben-liklerine sahip, kendilerini aşağı görmeyen kendilerine gü-venen milletler koruyabiliyor, yapıcı ilerleyici ruha sahip olabiliyorlar.

Yeni Türkiye'nin kalkınması "milli kalkınma", e-ğitimi "milli eğitim", dili "milli dil"olacaktı.
Bilim, teknik bütün dünyaya, insanlığa aittir. Ama bir mühendiste Türklük sevgisi, şuuru, ateşi olsun ki edin-diği tekniği Türklüğü kalkındırmaya kullansın. Bu her milletin kendisi için doğrudur. Ve milliyet şuuru bugün ileri her millette her zamankinden daha kuvvetlidir.

Gene 1933'te Atatürk diyordu ki: "Kati olarak bi-linmelidir ki Türk miletinin milli dili ve milli benliği bütün hayatında hâkim ve esas olacaktır." Bütün ha-yattan kasıt siyaset, hukuk, din, teknik, bilim, eğitim, sa-nat, kültür ve edebiyattır, hayatın her yüzüdür.
1000 yıl önce, bilim dili Arapça olsun diye başlan-mış, fakat Arapça Farsça oradan başlayıp dilin her tarafına yayılmış, onu içinden sarmış, 1920'lere varıncaya dek yazı dilinde birkaç takıdan başka Türkçe bırakılmamıştı. Öte yandan 1000 yıl önce uygarlığa büyük katkıda bulunan birçok Büyük Türk Bilgini'ni, Arapça ve Farsça yazdıkları için, Batı Dünyası kolayca Araplığa, Farslığa atfetmek cü-retini gösterebiliyor. Türk dili, Arapça ve Farsça ile Türk'ün kendi eliyle ezilmiş, nefes alamaz hâle gelmiştir. O halde Türk dili önce Osmanlıca'dan ayıklanacak, uygar-lık peşinde iyi fakat sakat niyetle Türk'ün diline 1000 yıl önce yaptığı hata düzeltilecek, Türk dili temiz güzellik ve kudretine, kendinde var olan kesinlik ve açıklığına kavu-şacaktı.
3. Atatürk'ün İkinci Kurtuluş Savaşı Başlıyor
Türklüğün 1920'lerde verdiği ikinci Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşı ilk alfabe ile başladı. Arap harfleri, ge-ne iyi niyetle, İslam'a duyulan saygı dolayısıyla alınmıştı. Ama Türkçe'ye uymuyor, onu köstekliyor, Arapça, Farsça sözcüklerin ise kullanılmasını kolaylaştırıyordu. Arap ya-zısı Arapça da öyle olduğu için sessiz harflere dayanıyor,

Türkçe ise sesli harflere dayandığından bu yazı ile yazıl-ması onu boğuyordu: Oysa ki İslâm, kalıbı,şekli değil, mâ-nâyı, niyeti, ifadeyi temel alır. İfadeyi, mânâyı kolaylaştı-racak her değişiklik İslâm'ın ruhuna uygundur. Arap harf-leri yerine Türkçe'ye tıpatıp uyan yeni Türk harflerinin getirilişi İslâm'ın hassasiyetine bir darbe vurup,

Frenk-çe'ye sarılmak için değil, Türk'ün ifadesini, ruhuna dönü-şünü kuvvetlendirebilmesi içindir.
Kısa zamanda ilk zafer kazanıldı. Türkçe, kendisini matematik kadar kesinlikle tespit edebilen ve başka diller-de az görülür derecede kudretli ve verimli bir yazıya, yeni Türk yazısına kavuştu.

İkinci zaferin kazanılması yazı dili ile konuşma di-linin birleşmesi, yazı dilinin Türkçeleşip, serpilip güzel-leşmesi, için içinden türeyip büyümesi, her dalı, her konu-yu, her bilimi, tekniği kapsaması ile oldu. Bu Türkçe, Yu-nus Emre 'nin Türkçesi, Karacaoğlan 'in Türkçesi, nerede olursa olsun Türk'üm diyen her Türk'ün kolayca anlaya-bileceği, her meslekte kullanabileceği bir Türkçe idi.
Atatürk'ün amacı Arapça'yı Farsça'yı atıp, yerine Fransızca, İngilizce doldurmak, 1000 yıl önceki hatayı tek-rarlayıp, yeni bir Osmanl ıca daha ortaya çıkarmak değildi. Türk dilinin Kurtuluş Savaşında, dil tam yeniden gelişip serpilmeye başlarken, onu bu sefer de batı dillerinden ko-rumak, Türk dilini yeni boyunduruklar altına sokmamak gerekiyordu. Bu da gene Türklük ve Türkçe şuuru, Türk-

çe'nin her dalda, her konuda ve özellikle bilim ve teknik konulannda geliştirilmesi, hızla işlenmesi ile olurdu. Ata-türk, dil savaşının başından beri, bu konu üzerinde titiz-likle durdu.
1932de bir bildiride: "Batı dillerinin hiçbirinden aşağı olmamak üzere, onlardaki kavramları anlatacak keskinliği, açıklığı haiz Türk bilim dili terimleri tespit edilecektir"diyordu. Felsefe, matematik, gök bilimleri, yer bilimleri, fizik, hayat bilimleri, kimya, ruh bilim, sanatlar, spor ve oyunlar, askerlik ve teknik konuların da dil çalış-maları hızlandı. Türkçe terimlerin tespitine geçildi. Bu kolların bazılarında Atatürk kendisi çalışıyor, bugün, as-kerlikte olsun, matematikte olsun, kullandığımız birçok te-rimleri Türkçe'nin derinliklerinden çıkarıp bize armağan ediyordu.

4. Bütünüyle Türk Dili, Bilim Dili

Türkçe kenarda köşede kalmış, pek az insanın ko-nuştuğu, bu günün gereklerine, tekniğine, bilimine yetme-yecek, iç yapısı zayıf, cılız, önemsiz bir dil midir? Hayır!..
Türkçe bir ana dildir, Hint-Avrupa, Sâmi-Hâmi ve Çin anadil grupları gibi, Türk dilleri (Ural-Altay Dilleri) anadil grubunun temel dilidir. Birçok lehçeleri, uzak, yakın akrabaları vardır. Baitık Denizi'nden Çin'e, Sibirya'nın tundralarından Hint'e kadar 250 milyon insan tarafından konuşulur.

Sonra Türk dili, öbür dillerde pek az rastlanan bir yapıya sahiptir. Batılı dilcilerin hayranlıkla söyledikleri gibi kuralları, adeta bir matematikçi tarafından düzenlenmiş gibi, kesin ve seçik, kendi kendini içinden türetebilen her yeni konuya yetişebilen her Türk'ün kolayca anlayabileceği yeni türeyen sözleri ile işlendikçe zenginleşen bir dildir.
Fakat dil ve milli kültür bir bütündür. Bugünün kültürünün önemli bir unsuru edebiyat ve sanatın yanında bilimdir. Bilim de edebiyat gibi, en başta bir yaratıcılık işi-dir. Batı uygarl ık ve tekniği Türklüğün yükselmesi için, Türklük şuuru ile yoğrularak alınacaktır. Atatürk'ün batı-lılaşmadaki temel ilkesi budur.
Türk dili bir bütündür. Atatürk, matematiği, fiziği ingilizce, mühendisliği Almanca? sokakta konuşulanı Türkçe diye bir dil kabul etmiyordu. 1000 yıl önceki hata tekrarlanmayacak, dilin hiçbir ucu yabancı boyunduruğuna kaptırılmayacak, bu suretle yabancı söz ve kuralların bi-limcisinden, mühendisine, mühendisinden işçisine, dilin her yanına sızarak onu içinden kemirmesi önlenecekti. Türkçe bu sefer de bir "Anglomanlıca" haline gelmeye-cekti.
O halde Atatürk dilin her dalda, her konuda işlen-mesine eğildi. Dikkate şayandır ki; Atatürk yalnız edebiyat, veya yalnız resmi dil Türkçe'si ile uğraşmamıştır. Özellikle te-mel, müsbet bilimleri, tekniği ele almıştır. 1936-1937 kış

aylarında Dolmabahçe Sarayı'na çekilerek geometri öğ-retmenlerine, bu konuda kitap yazacaklara kılavuz olmak üzere, bir geometri kitabı hazırlamıştır. Bu kitap 1937'de yazar adı gösterilmeden milli eğitim bakanlığınca bastırıl-dı. O devirden beri, Türkiye'de fen derslerinin, Matemati-ğin Türkçe'sini okuyarak milli eğitim yolundan geçenlerin bildikleri Türkçe birçok geometri terimlerini, ilk bu kitapta bulmak mümkündür.
5, Bilim ve Teknikle Uğraşanların'Yabancı Dil-ler Bilmeleri Şarttır
Atatürk, yeni Türkiye'nin her dalda batı uygarlığı düzeyine çıkacak gençlerinin önemli birer araç olarak ya-bancı dilleri de iyi öğrenmeleri gerektiği üzerinde duru-yordu. Bu yolda yabancı dil öğretmenin başlı başına yön-temleri vardı, her ülkede kullanılan en ileri yöntemler kul-
* lanılmalıydı. Ancak her ülkede olduğu gibi yabancı dil, o ülkenin kendi kültürü, harsı içinde öğretilmeli, Türklüğün teknikte ilerlemesine

yardımcı olmalıydı. Yabancı dil öğ-retimi, yabancı öğretim haline gelmemeli, Türk dilinin yerine geçerek, onu yıkma, eritme, zayıflatma vesilesi olmamalı. Batı uygarlığından faydalanma azmimiz yabancılar tarafından istismar edilmemeli, yabancı dil öğrenmek ancak, gençliğin Türklük şuuru ve benliği içinde teknikte ilerlemesine yardımcı olmalıydı. Bugün her ileri millet önce gençliğini kendi dili, kendi harsının -bilim ve tekniği dâhil-bütünüyle yetiştiriyor, yetişmiş her konuyu sağlam kavrayabilen dimağlara bir de yabancı dil anahtarlarını ek-
fvl

liyordu. Ancak kendi milletlerine benliklerine sahip ola-bilenler, dünya uygarlığına, insanlığa, çeşitli ve değişik milliyetlerin arası denge içinde katkıda bulunabiliyorlardı.

Türklük amaçlarına uygun bir şekilde yabancı dili de ayrıca öğrenmek yöntemine örnek vermek üzere, Ata-türk 1929'da Türk Eğitim Derneğini kurdu. O zamanın meclis üyeleri derneğe yazıldılar. Derneğin amacı örnek ö-zel Türk okulları açmak, "Türk Harsı içinde yabancı dil öğretmek" olacaktı. Türk Eğitim Derneğinin Ankara da İlk, Orta, Lise okulu açıldı. Bu okulda, fizik, kimya, ma-tematik gibi bütün dersler, Ankara'nın en kuvvetli öğret-menleri tarafından güzel bir Türkçe ile öğretiliyordu. Ayrıca yabancı dil olarak İngilizce haftada on saat ayrı bir ders şeklinde öğretiliyor, kuvvetli yabancı dil öğretme yöntem-leri kullanılıyordu. Türk Eğitim Derneği'nin okulları 1953'e kadar Atatürk'ün bu ilkeleri içinde eğitime devam ettiler. O devirde, bize çok emeği geçen hem bilim ve tek-niği ile bütün Türkçe'mizi, ayrıca da yabancı dili öğreten, bize hem bilim, hem Türklük aşkını, Atatürk yolunu veren değerli öğretmenlerimizi bu vesile ile burada anmayı ma-nevi bir borç biliriz.

6. Türk Dili ve Eğitim

Atatürk'ün giriştiği Türk dilinin yabancı boyundu-ruklardan kurtarılıp, korunması savaşı iki kollu bir işti:

a- Türkçe'nin her dalda işlenmesi, kural ve söz zenginliğinden faydalanıp her meslek, her konu için Türk-çe terimlerin tespiti.

b- Türkçe'nin bütünü ile, her dalda, okullarda öğ-renim aracı olarak yerleşmesi, bilim, edebiyat, teknik, sa-nat, iktisat, bütün meslek sahiplerince benimsenip kulla-nılması.
Türk dili ve milli eğitim bu suretle ayrılmaz bir şe-kilde birbirine bağlıydı. Türk dili ne kadar zenginleşirse zenginleşsin her konuya, her bilime yetecek kudrette ol-sun, okullarda ilk ve en başta gelen tüm öğretim aracı ol-madıkça, bilimi, tekniği dâhil tam bir kültür dili haline gelemezdi. Öbür taraftan bu ilkelere dayanmayan bir eği-tim de tam bir milli eğitim olmazdı.
Atatürk daha 1924'te diyordu ki: "Milli Eğitimin ne demek olduğunu bilmekte hiçbir tereddüt kalma-malıdır. Bir de milli eğitim esas olduktan sonra onun lisanını, usulünü, vasıtalarını da milli yapmak zarureti münakaşa edilemez."
Eğitim, milli olacak, bütünüyle milli olacaktır. Türk eğitiminde ikili, üçlü, ayrı ilke ve ülkülere dayanan eğitim düzenleri bulunmayacaktır. Eğitim, dilin, milli kültürün, milli yapı ve düşüncenin besleyicisi, dil ise Türklük temelidir. Türk gençliği ne meslekte olursa olsun, önce kendi dilini, temiz kuvvetli bir Türkçe'yi mesleğinde ve günlük hayatında kullanıp, yazabilecektir.

BÎR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE
1938'de ölümünden az önce Atatürk, İkinci Kur-tuluş Savaşı'nın eğitim kısmını da tamamlayıp, Büyük Türk Milletine, bilimi ile, tekniği ile, tüm bir Türk dili, Türk'üm diyen her Türk'ün kolaylıkla ve zevkle, kıvançla kullanabileceği bir Türk dili, ve diliyle tümüyle milli bir eğitimi armağan etti. O yıl okullar açılırken, bize son ar-mağanını şöyle müjdeliyordu:
"Türlü bilimlere ait Türkçe terimler tespit e-dilmiş, bu suretle dilimiz yabancı dillerin tesirinden kurtulma yolunda esaslı adımını atmıştır. Bu yıl okul-larımızda tedrisatın Türkçe terimlerle yazılmış kitap-larla başlamış olmasını kültür hayatımız için mühim bir hadise olarak kaydetmek isterim."
7. Atatürk Yolunda Bugünkü Türkçe
Son otuz yılda, Atatürk'ün Türkiye'si bilimde, teknikte, sanayileşmede, ticarette, uygarlığın her dalında önemli ilerlemeler kaydetti. Atatürk'ün bize kazandırdığı savaş sonucu bugün,

yasalarımızı iktisadımızı, sanatları-mızı, bilim ve tekniğimizi en güzel, zengin, keskin ve açık bir Türkçe ile konuşabiliyoruz. Bu uzak yakın her Türk'ün kolayca anlayabileceği, bütün ve her konuya yeterli bir Türkçe'dir. Atatürk'ün, Türklüğün dil zaferi kazanılmıştır.
Atatürk'ün "Hayatta en hakiki mürşit ilim-dir"değişinden, ilham alıp, Türklük için bilim yoluna atıl-mış Türk bilimci, eğitimci ve meslek sahipleri, dünyanın her bucağında, en ileri bilim ve teknik dallarında, her milletin

yarışmada bulunduğu alanda, Türk'ün sesini duyurmuş, bu ara Türkçe'nin ne kudretli bir dil olduğunu da yurtlarında yaptıkları bilim konuşmaları, çeşitli bilim yayınları ile de-falarca göstermişlerdir. Bugün bilimin hiçbir sınırı yoktur ki Türkçe ile ifade edilememiş olsun...
Bu Türkçe'nin güzelliği için "Fen Dergisi", "Bilim ve Teknik", "Hacettepe Fen Bilimleri Dergisi" gibi dergilerimize bir göz atmak yeter. Bu, Türk öğretmen ve a-raştırıcısının öğrencisi ile, Türk mühendisinin işçisi ile, Türk devletinin Türk mühendisi ile konuşacağı, yazışacağı bir Türkçe'dir.

8. Atatürk'ün Vasiyeti

Dil, süre giden bir iştir. Çünkü kavramlar sürekli gelişir durur, değişir, yenileri doğar. Dil de kavramlarla birlikte gelişir, içindeki türetim yeteneğine göre işlenir du-rur. Ne mutlu ki, Türk dili bu türetim, gelişim, yapı ve ku-rallarına en çok sahip bir dildir. Türklük ve Atatürk'ün yolunda ilerlemektedir. Her gün yeni kavramlar, Türkçe te-rimler gökbilimde olsun, kimyada olsun, dilimize kazandı-rılmakta, bilimci Türk'ün araştırıcı, yapıcı kafası, düşünce-si kesin, açık bir Türkçe ile yoğrulmaktadır. Türk diline her dalda, her bilimde yeni eserler kazandırılmaktadır.
Türk eğitimcisi, bilimcisi, Atatürk'ün kurtardığı Türk dilini ne yönden gelirse gelsin yabancı boyunduruk-tan korumasını bilecek, sadece takıları Türkçe ikinci bir Osmanlıca konuşan, Atatürk'ün Türkçe'sini, bilimiyle,

tekniğiyle Türkçe'sini bilmeyen nesiller yetişmesine yol a-çacak eğitim düzenlerine yer vermeyecektir. Türk bilimci ve eğitimcisi,

Atatürk'ün kendilerine şu vasiyetini hatırla-yacaklardır:
"Bakınız arkadaşlar, ben belki çok yaşamam. Fa-kat siz ölene dek, Türk gençliğini yetiştirecek ve Türk-çe9nin bir kültür dili olarak gelişmeye devamı yolunda çalışacaksınız» Çünkü Türkiye ve Türklük, uygarlığa an-cak bu yolla kavuşabilir.

TÜRK EĞİTİM ve İNSAN GÜCÜ SORUNLARI *

Üniversitede Araştırma ve Öğretim Birbirinden Ayrılmaz Parçalardır

Çağdaş Üniversite anlayışında öğretim üyesinin gö-revleri nedir? Tanınmış bir üniversitede Profesör, yeni bil-gi türeten ve yayan kişi diye tanımlanır. Profesör hem öğ-retmen hem araştırıcı bilim adamıdır. Peki bu iki işlev bağdaşır mı?
Yeni bilgiyi yaymak çeşitli yollarla olur; ders ver-mek, uluslararası bilim toplantılarında, çeşitli üniversite-lerde, bilimsel araştırma yaz okullarında konuşmalar yap-mak, bazen böyle toplantılar düzenlemek, dergilerde yazı-

Milliyet, 29 Mart-2 Nisan 1973

lar yayınlamak, birkaç öğrenciyle birlikte araştırma yap-mak suretiyle kişisel öğretim sağlamış olmak.
En iyi öğrenme, yaparak öğrenmedir. Bugün dünya üniversitelerinde "lisans altı"öğrenciler daha üniversiteyi bitirmeden araştırmaya başlatılıyorlar. Bilgi daima gelişen ve değişen canlı bir bünyeye sahip olduğuna göre, öğreti-lecek en önemli şey de, öğrenme yöntemidir. Öğretme, bir meseleye "çözebilirim"diye başlama güveni vermelidir. Bunun için, meseleyi çözümleyerek, tek tek ortaya çıkan soruların cevaplarını aramak, sonra cevaplan bir bütün o-larak birleştirip sonuca varmak gerekir. Böylelikle araştır-ma yapmak alışkanlıkları geliştirilir.

Bilim Heyecanı Sağlanmalıdır

Görülüyor ki, araştırma uzaya adam göndermek gibi yalnız zengin ülkelere özgü onların yapıp bize ver-dikleri bir şey değildir. Aslında modern bir iş adamının, bir yöneticinin kullandığı yöntem de araştırma yöntemi değil midir? Araştırmayaalışmış zihinlerin, yönetim işlerinde de aynı açık, seçik, düzenli şekilde çalıştıklarını sık sık gör-müyor muyuz? Her ülkede, üniversite bilim adamları ara-sında devlet veya özel kuruluş yöneticiliğine geçenler çoktur.

Üniversitede araştırma ve öğretim birbirinden ay-rılmaz parçalardır. Bilimsel araştırma yapanın duyduğu heyacan öğrencilerine geçerse, onlar da bilim heyecanı ile

çalışırlar. Yoksa yalnız not için, sınıf geçmek için, çalış-makla gerçek bilgi edinilebilir mi?

Yapıcı Ruhta Öğrenciler Yetiştirmeli

Her şeyi yabancılardan beklemeyen, kendine gü-venli, gerçek yapıcı kişi, ancak araştırma ile yetiştirilebilir. Araştırma ile yeni bilgi ortaya çıkarken, bir yandan da ya-pıcı ruhta gençler yetişmiş olur. Bu arada Üniversite ülke-nin önemli bir kabiliyet, bilgi ve insan gücü kaynağı haline gelmiş olur. Çeşitli özel ve devlet kuruluşlarında, öğretim üyelerinin danışmanlık yapmaları onlara ülke sorunlarını tanıtır. Bu suretle,araştırmalar da anlam kazanıp ülkeye ya-rarlı hale gelirken bağımsız ve yeni görüşlerin de sorunlara katkısı sağlanmış olur.

Türk Araştırıcılarını Bekleyen Sorun

Araştırma, yapıcılığın yöntemi, araştırmalı öğretim ise kendine güvenle kendi sorunlarını çözebilme gücünün geliştirilmesidir. Türkiye'de başta, nasıl bir eğitim düzeni-nin gerektiği, güdülecek bilim siyaseti, Türk bilim ve tek-nik dilinin işlenmesi için neler yapılması gerektiği, teknik olmakla beraber başka yönlerden sınırlı olduğu anlaşılma-ya başlanmış bulunan çağdaş uygarlıkla, tarihi kültürümüz arasında nasıl bir köprü kurulacağı gibi temel sorunlar da-hil pek çok sorun Türk araştırıcılarını beklemektedir.
Tanzimat'tan beri, dışarı öğrenci gönderiliyor. Çe-şitli dönemlerde, yüzlerce öğrencinin dışarıda okuyup

dönmesiyle Türk ulusunun kalkınacağı düşünülmüştür. Gidilen ülke devre göre değişmiştir: Fransa, Almanya, İn-giltere, Amerika. Giden gider, dönen döner, bu atılım ye-niden başlar.
Peki, bu gidişlerin sonu ne olmuştur? Gidenin yüz-de kaçı dönmüştür? Her dönemde akıtılan para ve insan gücünden ne verim alınmıştır? Bu soruların karşılıklarını dışarıda okumuş veya okumakta olanlar iyi bilirler.

Önceleri, belli bir tekniği almak, belli bir dalı ge-liştirmek için başlayan dışarı öğrenci gönderme, zamanla bir alışkanlık hâline geldi. Artık niye öğrencilerimizi dışarı gönderiyoruz bundan beklediğimiz nedir? diye kimse sor-muyor. Bunun böyle olması gerektiği bir alt inanç, yabancı terimle bir "Doğma" olmuş. Her aile, yabancı bir kolejde okutmak istiyor çocuğunu, sonra da dışarıda. Her dalda o-kuyanlar var dışarıda, her çeşit okulda okuyanlar var. "Kalamâzu College"den, "Fresno State College"den tutun da "Brookline Polytechnic"e kadar. Okunacak dallar nasıl seçilmiştir? Hepsi üstün nitelikte okullar mıdır? Çoğun-lukla Türk ulusundan çıkan, öğrenci başına yılda 5000 dolar (1973 fiyatı) fedakârlığı gerektiren bu okumalardan Türkiye'nin ne beklediği belli midir?
-> Öğrenci bir raslantı eseri olarak gider, Önüne hangi okul çıkarsa oraya girer. Doktora mı yapacak? Gene bir rastlantı eseri, bir araştırmaya başlar. Sonunda içine bir kuşku düşer, şimdi ben Türkiye'de ne yaparım diye. Ya-

bancılaşmaya başlamış olduğunu, yaptığı işin Türkiye ile hiçbir ilgisi olmadığını, öğreniminin kopmuş kalacağını, çoğu zaman içi yanarak sezmeğe başlar.
Ya liseyi bitirir bitirmez, on sekiz yaşında kopup gidenler... Amerika'nın ücra bir kasabasında, ufak bir o-kulda beş, altı, yedi yıl, akrabasız, eşsiz, dostsuz kalanlar, kalıp da yıllar sonra bunalımlar geçirenler, yabancı ortam içinde belirsiz bir sıla özlemi içinde, intihara kadar sürük-lenenler? Dönemeyip kalanlar? Dönüp uyum sağlayama-yanlar?
Kendi Toplumuna Yararı Dokunmayan...
Hayır arkadaşlar! Artık bu mânâsız ziyanı bu mâ-nâsız eritmeyi, bu vatandan kopmayı, bu dışan hastalığını, bu planı, amacı belirsiz dışa atışı gözden geçirmenin za-manı gelmiştir. Eğitimin ilk amacı kişiyi önce kendi top-lumuna uydurmak, önce kendi toplumuna yararlı kılmaktır. Türkiye Cumhuriyeti'nin, Atatürk TürkiyesV nin eğitimi milli eğitimdir. Bizim tekniğimiz, bizim çağdaş uygarlığımız ancak Türkiye'de gelişebilir. Araştırma ise Türkiye'de yapı-lacaktır. Türkiye'de uluslararası çapta bilim ve fikir okul-ları ortaya

çıkmadıkça, Türkiye'de araştırma yapılmış ol-maz. Türk öğrenciyle, Türk öğretmen, Türk araştırıcı bir-likte, Türk ulusunun kalkınması, yükselmesi amacı peşinde yetişecektir. Her biri başka bir yabancı ülke okulunda okumuş, her biri başka bir yabancı dili kendi dilinden daha kolay kullanan, her biri dışandaki bir laboratuarın araştır-

masını Türkiye'de sürdürme güçlüğünden yakınan kişile-rin sayısını arttırmakla Türk Ulusu kalkınmış olur mu?

Yurtdışındaki Türk Bilim Adamlarına Düşen Görev

Dışarıdan daima edinilecek bilgiler olacaktır. An-cak, her ülkeden olduğu gibi, bizden de dışarı, ancak belli sayıda ve ancak çok gerektikçe, belli bir amaç, belli bir bilgi için, tüm bir plân üzerine öğrenci gönderilecektir. Gi-denlerin dönüş koşullan, Türk toplumuna uymaları önce-den düşünülecektir.

Bir yandan devlet kuruluşlarının böyle planlar ha-zırlamaları, bu konuya en kısa zamanda eğilmeleri gere-kirken, bir yandan da dış ülkelerde bulunan Türk mühen-dis, bilim ve iş adamlarına bir görev düşüyor: O dış ülke-lerden gelen öğrencilerle toplantılar düzenlemek, oradaki okullar, eğitim düzenleri, koşullar hakkında, kendi tecrü-belerine dayanarak, yol göstermek, öğrencilikleri sırasında onlarla ilgilenmek, döneceklerine yakında, Türkiye deki iş ve meslek alanları, koşullan hakkında hazırlayıcı bilgiler sağlamak.

Umut Veren Bir Örnek

Güzel bir örnek olarak, New-York Türk Mimar, Mühendis ve Bilim Adamlan Derneği'nin değerli üyeleri bu konularda önemli etkinlikler hazırlamaya başlıyorlar.

I

BÎR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE

Yıllardır sözü edilir: Ülkemizde bir kanun vardır. Özelllikle yabancı ülkelerde okumuş olanlar yanıp yakı-nırlar...

Bir üniversite mi var; binlerce dolar harcanır, ya-bancı uzman getirilir. Bir araştırma kurumu, bir devlet dai-resi mi vardır, yabancı uzman gelir. Öbür yanda bir Türk okumuştur, yabancı ülkeyi içinden tanımış, orada mesleği-nin en yüksek mertebesine erişmiştir. Türkiye'ye faydalı olayım, bir katkım bulunsun, az da ücret alsam fark etmez,

der. Gelir, adı bilinmez, tanımı yapılmaz duvarlarla karşı-laşır. Kendisine bin dereden su getirilir. Yabancı uzman i-çin ise her kapı, her daire açıktır. Yabancı uzman için her zaman bol ücretli kadrolar vardır.
Kimdir bu yabancı uzman? Yabancı uzman tanıdık çıkar, bu yabancı uzman 191Ö'da Fransa'da, 1930'da Al-manya'da, 1950'de Amerika'da okuyan Türk'ün sınıfın-daydı. Türk sınıfının birincisi, yabancı uzman Türk'ten ders soran arkadaşıydı. Yabancı okulda Türk hocası, ya-bancı uzman ise onun orta hâili bir öğrencisiydi.
Başarılarınızla İftihar Ediyoruz!
Aradan beş on yıl geçmişti, şimdi Türkiye'deyiz. Bir Üniversitede, bir devlet dairesinde, özel kalem müdü-rünün kapısı önünde, yüksek tavanlı, uzun kilimli, odacı Hasan Efendi'nin çay getirip götürdüğü koridor içindeyiz. Müdür Bey "Başarılarınızla iftihar ediyoruz"der.
BİRİNCİ BÖLÜM: MAKALELER
"Siz gidin, biz size yazanz"der. Edindiğiniz bilgi ile Türkiye'ye yapacağımız hizmetlerin gününü bekler du-rursunuz. Bu ara, yabancı uzman gelir, yabancı uzman bil-dirisini yazar. Yabancı uzman ülkesinin öğütlerini verir. Yabancı uzman gider. Türkiye 100 yıldır girdiği gerileme yarışında hızlanmaya devam eder.
Türk Olmak Suç mu?
Bu kanun ne zaman ve ne için çıkmıştır? Nasıl olur da, görgü, yapılan iş esasına göre değil de, uzmanın yabancı olup olmamasına göre işlem yapılır? Bu gün Türkiye'de eli iş tutar, aklı erer adam olup da, Türk olmak adetâ bir suçtur. Bir Türk Üniversitesine, bir Arabistanlı, bir Hin-distanlı, bir Amerika'da iş bulamayan üçüncü sınıf bir A-merikalı genç gelir. Yabancıdır, yabancı uzman kanununa göre, kendisinden çok daha üstün niteliklere haiz Türk'ten beş misli ücret alır.
Öz Vatandaşına Saygısı Olmayan Ülke
Nerede görülmüştür ki, kendi yurdunda, o ülkenin vatandaşı, en düşük muameleyi görsün, mağdur edilsin. Nerede görülmüştür ki niteliklerine, hatta ikametgâhına göre değil, sadece o ülkenin vatandaşı olmadığı için bir ki-şiye iyi muamele edilsin.
Sonunda yabancı ülkelerde oturma yoluna giden Türkler çok iyi bilirler ki, Türkiye'ye dönmeyişlerinin ne-deni, Türkiye'de sık sık suçlandırıldıktan gibi vatanlarına

bağlı olmamaları veya dışarının maddi imkânları v.b. de-ğil, karşılaştıkları, yukarıdaki gibi ne insanlık, ne milliyet haysiyetine sığmayacak davranışlardır.

Bu Kanun Değişmeli

Bugün Türklerden, her alanda insan ve hatta en üstün niteliklerde insan yetişmiştir. Türkiye'nin kalkınması sadece bir fabrika, bir üniversite kurulması değil, o kuru-luşları Türklerin işletip, insan gücü alanlarının da Türkler için yükselmesi demektir. Bu yabancı uzman kanunu bir an önce değiştirilmeli, Türk'e lâyık olduğu haysiyetli yeri geri verilmelidir.

Bırakalım Türk Kalkınsın

Şerefine sahip her ülkede olduğu gibi, Türkiye'de de bir iş mi yapılacak, bir fikir mi alınacak, yurt içinden ve dışından önce bütün Türk kaynakları taranmalı, ancak ve ancak Türk bulunmadığı, ve bu ispat edildiği takdirde ya-bancıya başvurulmalıdır. Ancak bu suretle Türk yurdun-da,yurduna çalışır. İnsanı ile, kafasıyla, kendine güveniyle Türk kalkınır. Yoksa, Türkiye'de fabrika da, üniversite de dolmuş olsa, Türk kalkınmış olmaz, Türkiye'de yabancılar kalkınmış olur.

Türkler Her Dalda Kendilerini Dünya Çapında Göstermişlerdir

Dış ülkede bir Türk radyo mühendisi vardır, ulus-lar arası danışman olarak gitmediği ülke, o ülkeler için yapmadığı çalışma kalmamıştır.
Bir Türk doktor vardır, gene yabancı bir ülkede dünyanın en ünlü bir hastanesinde beyin cerrahıdır.
Bir bilimcimiz vardır, dünyanın her ülkesinde, u-luslar arası bilim kongrelerinde konuşmalar yapmıştır. Gü-ney Amerika olsun, hatta Rusya olsun, pek çok ülkeye bazı yeni bilim dallarını tanıtmıştır.
Bir inşaat mühendisi profesörümüz vardır. Büyük gökdelenlerin sırf bilgisayarlarla, insan eli değmeden, özişler (otomatik) hesaplanması yollarını ilk o türetmiştir. O da dışardadır.
Profesörlerimizin dış ülkelerde, yetiştirdikleri her milletten, doktoralı bilimciler, dünyanın dört bucağında, o dalın kürsülerine geçmişlerdir. Bu örnekler saymakla bit-mez.

İnsan Gücümüz Sınırlıdır

Türkiye'de yetişmiş, değerli insanlarımız çoktur. Her dalda Türkler dünya çapında kendilerini göstermiş bulunuyorlar. Yalnız nüfusumuza, göre ve sorunlarımıza o-ranla bu insan gücümüz gene de sınırlıdır. İnsan gücü kay-

nağımızın her parçacığından faydalanmamız gerekmekte-dir.
Peki, çeşitli ülkelerin çağdaş uygarlığına büyük katkıda bulunan dışarıdaki bu Türkler, Türkiye için çalış-mak istemezler mi? Vatanlarını unutmuşlardır da onun için mi dışarılardadırlar? Maddi gelir peşinde koştukları için mi oradadırlar? Hayır arkadaşlar, buna inanmayınız! Yıl-lardır ülke ülke, bucak bucak dolaşıp yıllardır Türk mü-hendislerine, Türk doktorlarına, Türk bilimcilerine rastlı-yorum. Bilemezsiniz! Ne kadar içleri yananlar vardır.
Bilemezsiniz ne vatan özlemi içindedirler. Bile-mezsiniz nasıl çırpınırlar; "Türkiye'me gideyim, oraya hizmet edeyim" diye; "Ben ne için bu kadar okudum. Bun-ca didindim?" derler. Ama dönemeyişlerinin, bu yazıda işlenemeyecek kadar çeşitli nedenleri vardır. Kimi genç yaşında gönderilmiş,altı yedi yıl kalmış, mesleğimde biraz tecrübe edineyim demiştir. Kimi, mesleğinde ilerlediği halde Türkiye'de adam yerine konulmamıştır. Ortada bir gerçek var ise, şimdi, bu, Türk insan gücünün dışarıda öz-lemler içinde çırpındığı, Türkiye'ye faydalı olmak için can attığıdır.

Elele Verme Zamanı Geçiyor

Bu güçten artık faydalanmalıyız. Onların uzman-lıkları, bilgi ve görgüleri bize lâzımdır. İçerde olsun, dışa-rıda olsun, Türk bilimcileri, Türk Mühendisleri, Türk Doktorlan el ele vermelidirler. Türkiye kalkınmadıkça,

hiçbir Türk mesut olamaz, nerede olursa olsun rahat ede-mez.

Gerçekleşen Hayal

1962'de sayın meslektaşım Erdal İnönü'ye şimdiki bilimsel ve teknik araştırma kurumunun (TÜBİTAK) ku-rulmasını önermiştim. Böyle bir kurum, çeşitli bilim dalla-rında öğrenciler yetiştirecek, Üniversitelerimizde yapılacak araştırmaları destekleyecek, Türk bilim

dilinin de gelişmesi için, Türkçe bilimsel yayınlara önayak olacaktı. O za-manlar bir hayal gibi gelen bir Türk bilim toplantısı dü-zenlenecek ve bir iki yılda bir de bu tekrarlanacaktı. Nite-kim, kısa bir süre sonra, bu kurum fikrinin gerçekleştiğini haber alarak sevindik.

TÜBiTAK'ın Eksikliği

Ancak, bu kurumun bir de Danışma Kurulu ola-caktı. Danışma kuruluna Türkiye'deki değerli Türk Bilim-cileri ile dış ülkelerdeki değerli uzmanlar, bilimcilerde ka-tılacaktr. Bu suretle yılda bir de olsa bütün bilim ve teknik insan gücünden faydalanma yoluna gidilecek, bu gücün dış parçalan da böylece yurda doğru çekilmeye başlanmış ola-caktı. TÜBiTAK'ın yurda büyük katkıları olmuştur. Ancak o zaman önerilen Danışma Kurulu'nun bu niteliği hiçbir zaman gerçekleşmemiştir. Bilim, teknik, fikir ve bilgi alış-verişi ne kadar çok olursa o kadar yeşerir. Ne kadar Türk bilimcisi karşılıklı konuşursa, Türk bilim yaşamı ve ortamı da o kadar gelişmiş olur.

İlk Adım

Umarız ki TÜBİTAK, sayın ve değerli yöneticileri-nin elinde, artık bu konuya eğilecek, anlamsız bir beyin a-kımını geriye çevirmek için önemli bir ilk adım olarak, bu danışma kurulu ile, nerede olurlarsa olsunlar kafaları bi-lim, ama gönüllerinde Türklük sevgisi dolu olanları bir-leştirecektir. Türk bilimcilerinin mânevi refahları da buna bağlıdır.

Çağdaş Üniversite Geleneği Avrupa'ya Müslüman ve Türk Aleminden Geçmiştir

Çağdaş Üniversite profesörünün çeşitli, fakat birbi-rine bağlı, görevleri vardır. Ders verir, bilimsel araştırma yapar, türettiği yeni bilgileri yayınlar. Öğrencilerin de a-raştırma yoluyla, yeni bilgi edinme, yeni meseleleri çözme, yeteneklerini geliştirir. Çeşitli Kuruluşlarda danışmanlık yaparak toplum sorunlarına eğilir, onların çözümü için ba-ğımsız görüşler katar. Devlet ve Özel kuruluşlar için Üni-versite bir fikir ve insan gücü kaynağı olur. Araştırma ile olan kişisel öğretim yoluyla kendine güvenen, sorunlara kendileri çözüm arayan, yapıcı kişilikte gençler yetiştiril-miş olur.

Çırak - Kalfa - Usta Geleneği

Kişisel öğretim yöntemi bize yabancı değildir. Biz-deki çırak-kalfa-usta geleneğine pek benzer. Bütünü ile yukarıdaki çağdaş üniversite bilim ve öğretim anlayışı da

bizde, Selçuklular zamanı gibi bilim ve kültürün etkin ol-duğu dönemlerde vardı. Türkistan'dan Mısır' a kadar uza-nan Türk illerinde bilginler, Fergana, Buhara, Tebriz, Bağ-dat, Konya gibi ilim merkezleri arasında gidip gelirler, ko-nuşmalara, toplantılara katılır fikir alış verişinde bulunur-lardı. Öğrenciler ünlü bilginlerin yanına gider, onlarla çalı-şır, sonra başka merkezlerde kendileri araştırma, yazma ve öğretme faaliyetlerine geçerlerdi. Her büyük Türk Ha-kan'ının mahiyetinde ünlü bilim adamları bulunur, onların bilgi ve çözümleme yeteneklerinden faydafanılırdı. Nite-kim bu tarz bilim ve üniversite geleneği, Avrupa ya orta çağların sonuna doğru, Müslüman ve Türk aleminden geçti. Bugünkü şekli ile Avrupa'da ilk üniversiteler, Oxford,
Paris ve Padua'da onikinci yüzyıl sonlarında kuruldu.
Oxford'daki ilk Kolejler İslâm Türk Yüksek Okullarını aynen örnek alıyordu. (Bkz: Derek Price, Yale Üniversitesi, Bilim Tarihi Kürsüsü + Aydın Sayılı, İslâm Dünyasında Yüksek Öğretim Kurumları, Harvard Üniversitesi, 1941)

Üniversiteler Sık Sık İlişki Kurmalı

Bizdeki eski şeklinde olduğu gibi, bugünkü çağdaş üniversitede de, bilim ve öğretim merkezleri arasında etkin bir alışveriş büyük rol oynar. Öğretimle araştırma da birbi-rinden ve toplumdan ayrılmaz. Bunun için üniversitelerin birbirleri ile sıkı temasta olmaları, aralannda sık sık ko-nuşmacı, öğretim üyesi ve öğrenci alışverişi yapmaları ge-reklidir. Çağdaş üniversitede bir üniversitenin öğrencisi, o üniversite de öğretim üyesi olarak tutulmaz, başka üniver-

sitelerde görevlenir. Öğrenci bir üniversiteden mezun ol-duysa başka bir üniversitede doktora yapar. Bu suretle bil-gisel iç üreme önlenmiş olur.

Eğitimde Birlik: Tevhid-i Tedrisat

Üniversitede bilim ve öğretim yaşamının sürekli canlılığı, üniversiteler arası bu alış veriş ile sağlanır. Bu a-hş veriş için ise

üniversiteler arasında temel eğitim düzeni ve öğretim dili birliği gereklidir. Atatürk'ün Eğitimde Bir-lik (Tevhid-i Tedrisat) ilkesi medrese ile darülfünun bir-leştirerek milli ve öğretim dili Türkçe çağdaş tek bir üni-versite düzeni getirdi. Bu ilkeye göre son onbeş yılda yur-dumuzda ortaya çıkmış yeni iki ayrı üniversite düzeni ara-sında da bir birlik sağlanmalı, bütünüyle ana dilini Türkçe olarak alan milli bir üniversite düzeni geliştirilmelidir. Bu düzenin üniversiteleri arasında öğrenci, öğretim üyesi ve fikir alışverişi daha kolay olacaktır.

50. YILDA DİL DEVRİMİ DÜN, BUGÜN,..?

Türk Dilinin Cebirsel Yapısı

Türk dili kendi kendini türetme yeteneğinde bir dildir. Kök, takı, ses uyumları yapısı ile cebirsel bir yapı gösterir. İki yüzyıl önce olduğu gibi bugün de çeşitli ta-nınmış batılı dilci ve matematikçiler bu yapıya hayran-lıklarını belirtmektedirler. Günün teknik uygarlığı boyuna yeni kavramlar getirirken, Türkçe matematiksel yapısı ile bu kavramların karşılıklarını kendi derinliklerinden türete-bilme gücünü göstermektedir.

Dil Devrimi: Dün

Türkçe'nin bu yeteneğine rağmen, özellikle Tanzi-mat'tan sonra, yeni teknik terimlerin türetilmesinde Arap-ça ve Farsça esas alındı. Batı dilleri de Latince, Grekçe e-sas almıştı ama onlar aynı dil grubun-daydılar: Hint-Avra-pa.. Bizdeki ise Türk Dilleri ana grubu ile Hint-Avrupa ve Hami dil grupları arasındaki dikeylik, dilimizde bir Os-manlıca, Türkçe çatallaşmasına yol açtı.

Dünkü Dil Devrimi bu çatallaşmayı tüm başarı ile yok etmiştir. Bugün Osmanlıca diye bir sorun kalmamıştır. Yeni yetişen din adamlarımızın dili bile bunu gösteriyor.

B.Ü. Edebiyat Dergisi 21 Ekim 1973 - Milliyet, 5 Kasım 1973

BÎR NEW-YORK RÜYASI; "B YE-BYE" TÜRKÇE

Dünkü Dil Devrimi'nin, Atatürk'ün elinde iki yönü vardı:

1. Osmanlıca'yı yani Arapça, Farsça türetim ilkesi ni kaldırmak,
2. Yeni kavram ve teknik terimler için Türkçeden Türkçe türetmek ilkesini koymak.

Atatürk ikinci yöne son derece önem verip, bizzat kendisi bu konu ile on yıl uğraştı.
Ellinci Yılda Gereği Beliren İkinci Dil Devrimi
Bugün Türkçe için yeni bir sorun, yeni bir çatal-laşma ortaya çıkmıştır. Osmanlıca'nın kalkmasıyla birlikte, "Türkçe'den Türkçe" yerine ingilizce'den, Fransızca'dan aktarma yoluyla pek çok kulak tırmalayıcı sözcük kulla-nılmaktadır. Türkçeleri olduğu halde, bilim ve teknik ba-hanesiyle batı sözcüklerinin kullanılması alışkanlık haline getirilmektedir. Gazete ilanları, tarihi sanat şehri İstanbul'u da zevksiz renkleriyle zedeleyen reklam levhaları "Fuel Oil" gibi "Flex" gibi, "Non-Women" gibi imlası bile Türk-çe olmayan özentilerle dolu. Halbuki, on yıl önce Kızı-lay'daki kocaman levhası ile "Fuel Oil" sözünü Türkçe'ye sokan British-Petroleum (BP) şirketinden bile, "Fuel Oil" yerine "Yakıt Yağ" kullanmak saygısı beklenmeliydi.
Bugün ikinci dil devrimi gerekiyor Türkçe'yi, A-
tatürk'ün ünlü sözü ile bir yabancı dil boyunduruğundan kurtarmışken, bir ikincisine mi atacaktık!

Türk Dili Bir Bütündür, Parçalanamaz
Türk Dili bir bütündür, parçalanamaz. Teknik diye başlayan sözler, bilimcisinden mühendisinden işçisine, iş-çiden günlük dile geçeceği için, Türkçe, teknik dili, edebi-yat dili, gündelik dil diye ayrılıp, her birine ayrı ilkeler uy-gulanamaz. Bilim ve teknik terimlerin Türkçeleri, güçlü bir tüm uygarlık dili Türkçe'si vardır. Yeni kavram karşı-lıklarını da geliştirme sürekli görevi, Türk dili bilgisi ve bilinci olması gereken Türk bilimcilerine düşmektedir.
Teknik terim sözlüklerinin hazırlanmasıyla birlikte teknik ve bilim Türkçe'sinin kullanılması, eğitim, sanayi ve bilim kurumlanmızca sağlanmalıdır.
Türkçe her Türk'ün sevgiyle üstüne eğileceği bir sorundur. Türkçe siyaset konusu, ülkülem ("İdeoloji") ko-nusu değildir. Tek tük sözcükler üstüne; "sözcük mü, keli-me mi?" gibi yıllardır süregelen aşınmış kavgalardan ge-çilip ayrıntılar bir yana, önce Türkçe'nin temel alınması ü-zerinde bütün Türk aydınlarının birleşmesi gerekmektedir.
YABANCI DİL ve TÜRK EĞİTİM DİLİ

Bilim ve teknikle uğraşacakların, teknik yazılan o-kuyabilecek kadar bir veya birkaç yabancı dili bilmeleri

çok yararlıdır. Okullarımızda yabancı dillerin kolay öğre-tilemediği de bir gerçektir. Ancak bunun çözümü yoğun yaz kurslarında, çağdaş, görsel, işitsel dil öğretimi yön-temlerinde aranmalıydı. Bugün A.B.D. gibi dış ülkelerde, Çince gibi güç bir dili bile birkaç aylık yoğun kurslarda öğretebiliyorlar. Ülkemizde bu yöntemler yerine 1953'ten sonra, Türk parasıyla, eğitim dili İngilizce olan okullar
açıldı. Kamuoyunda yabancı dil bir araç olmaktan çıkarak ön amaç haline gelmeğe başladı.

Oysa Anayasaya göre resmi dili Türkçe olan Türki-ye Cumhuriyetinin eğitim dili de Türkçe'dir. Tayland'ın e-ğitim dili Tay, Porto Riko'nun eğitim dili İspanyolca'dır. Eğitim dilinin yabancı dil oluşuna ancak diplomat çocuk-larının gittiği özel okullarda rastlanır.

Çünkü hem yabancı dili, hem matematik gibi, fizik gibi, zaten çoğu öğrenciye güç gelen konuyu aynı anda, aynı ders içinde öğretmek diye bilimsel bir yöntem ola-maz. Öğrenci çapraşık bir matematik sorununun incelikle-rini mi uslamaya çalışsın, yabancı sözcüğün ne demek ol-duğunu mu; yoksa dil bilgisi kuralını mı hatırlamaya uğ-raşsın?

Sonuç olarak, böyle bir eğitim düzeninde ne yaban-cı dil, ne fen iyi öğretilmekte, ezberciliğe kaçılmaktadır. Bu arada Türkçe'de feda edilmektedir. Bir öğrenci, fen ko-nularını en açık, en seçik, kendi ana dilinde öğrenebilir. Ondan sonra yabancı dili okuyabilecek, terimlerini anlaya-
bilecek kadar öğrenmekte bir zorluk yoktur. Amaç bilim ve tekniği, bir meslek dalını, çeşitli bilgileri edinmek; ya-pıcı, yaratıcı, çözüm bulucu şekilde düşünebilmektir. Bir veya birkaç yabancı dil, ayrıca yardımcı dil olarak öğreni-lebilir. Böylece iyi bir araç sağlanmış olur. Amaç bir ya-bancı dili kendi anadilinden daha iyi bilmek değildir.

Dil ana kültürün, Atatürk'ün anladığı tam bağım-sızlık duygusunun ve ulusal benliğin temelidir. Dilimiz, matematik kadar açık seçik, her dala kolayca yetişebilen, üstün türetme yeteneği ile, yabancı dilcileri

bile kendine hayran bırakan bir dildir. Uluslararası haysiyetimiz, onu-rumuz da kendi dilimize verdiğimiz öneme bağlıdır.
Sonuç olarak, Tüîkiye Cumhuriyeti'nin bütün o-kullarında eğitim dili tümü ile Türkçe olmalıdır. Yabancı dil ek olarak ve iyi öğretilmeli, fakat kesinlikle Türkçe'nin yerini almamalıdır. Türk dilinin güzellik, zenginlik ve a-çıklığından kendi dilinde düşünebilme zevk, onur ve ba-ğımsızlığından hiçbir Türk gencini mahrum etmeye hak-kımız yoktur.

RESMİ EĞİTİM DİLİ TÜRKÇEDİR[11]

Eğitim dili ingilizce olan Türk okullarının sayısı giderek artmaktadır. Bazı okullarda eğitim dili fen dersle-rinin de dışında bütün dersleri kapsamaya yönelmiştir. Oy-

11 Milliyet, 13 Temmuz 1974

sa eğitimin amacı önce kendi toplumuna uyabilen, önce kendi dilini tümüyle ve mesleğinde bilen insan yetiştir-mektir. Eğitim dilinin yabancı olması pratik ve iktisadi yönden çok sınırlı olan eğitim dayanaklarımızın israfına yol açıyor. Yabancı dilden araç olarak yararlanmalı, genel eğitimde Türk dili feda edilmemelidir. Çünkü Türk dili bi-zim benliğimiz ve birliğimizdir. Atatürk Türkiye'sinin resmi eğitim dili Türkçe'dir. Yabancı dil ek olarak öğre-tilmeli, Türkçe'nin yerini almamalıdır.
Bugün her ülkede bir veya birkaç yabancı dil öğre-tilir, iyi de öğretilir. Ama, batıda olsun, doğuda olsun, Gü-ney Amerika da, Tayland'da, Çekoslovakya'da, Porto Riko'da olsun, eğitim dili, ülkenin ulusal dilidir. Hem ya-bancı dili, hem matematiği, fiziği, hatta iş idaresini aynı derste öğretmek diye bir yöntem yoktur. İlkenin kendi di-linde ortaokul, lise, üniversite öğrenimi yapılır; ek dersler-de başlı başına bir konu olan yabancı dil öğrenilir.
Nitekim, Atatürk'ün 1929'da Türk Harsı içinde ya-bancı dil öğretmek sözüyle kurmuş olduğu Türk Eğitim Derneği'nin okullarında da 1953'e kadar düzen böyleydi. Haftada on saat iyi ingilizce dersi verilir, fakat bütün derslere son derece yetenekli Türk öğrenciler gelir ve her ders Türkçe olarak görülürdü. O okulda 1953'e dek bize bilim sevgisini veren, hemen sonra Amerika'ya gider git-mez orada iki yıl

üniversite atlatacak kadar bize iyi ve Türkçe olarak fen öğretmiş olan değerli hocalarımızı bura-da saygı ile anmayı bir borç biliriz.

Türkçe Zengin Bir Dildir

1953'te Türk Eğitim Derneği'nin Yenişehir Lisesi, eğitim dili İngilizce Kolej oldu. Eğitim dili ingilizce olan Türk okullarının sayısı o zamandan beri hızla artmaktadır. Bazı okullarda eğitim dili fen derslerinin de dışında bütün dersleri kapsamaya yönelmiştir. Oysa, eğitimin amacı kendi toplumuna uyabilen, önce kendi dilini tümüyle ve mes-leğinde bilen insan yetiştirmektedir. Sokaktaki Türkçe, mühendisliği Almanca, iktisadı, yönetim bilimciliği ingilizce diye bir dil olamaz. Dil bir bütündür. Türk dili Türk ulusunun temelidir. Atatürk onun için son on yılını Türk diline vermiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dili Türkçe'dir. Bahtlıyız ki, Türkçe açık seçik, her konuya yetebilen, zengin türeme gücüne sahip, köklü ve geleceği de olan bir dildir. Eğitim dilini yabancı dil yapmak, Türk dilini Türkiye'de ikinci plana atmak demek olur. Atatürk, Milli Eğitim ve Türk dili üzerinde özellikle durmuştur.

Büyük İsraf

Ayrıca, politik ve iktisadi yönden eğitim dilinin ya-bancı olması, çok sınırlı olan eğitim kaynaklarımızın isra-fına yol açıyor. Bir çok okullara giriş zorken, üç yıllık lise-yi hazırlık sınıfları ekleyerek dört veya beş yıl, dört yıllık üniversiteyi beş yıl yapıyoruz. Bu hem öğrencilerin mesleki ömrü, hem eğitim kaynaklan için, hem de okula gire-meyenler için büyük bir israftır.

Oysa amaç, bir meslek dalını öğrenmektir. Yabancı dil, yetecek kadar, yani bir araç olarak yaz kurslarında, ayrı yabancı dil derslerinde yeni dil laboratuarı yöntemleri ile öğretilebilir. Amaç, meslek eğitimini hatta genel bilgi derslerini ikinci plana atıp, yabancı dili kendi dilinden da-ha iyi öğretmek değildir. Üç yılken beşe çıkan okulda, o iki yıllık kaynakla daha fazla öğrenci okuyabilirdi. Öğreniminde yabancı dile özel bir ağırlık verilenler de olabilir. Ama bunlar çevirmenler (tercümanlar) veya yabancı dil uzmanlarıdır. Her dilde özellikle siyasal, ikti-sadi ilişkimiz olabilecek her ülkenin dilinde,

o ülkeyi ye-rinden tanıyacak, onları, bize dost veya düşman da olduk-ları zaman, tanıtacak uzmanlar yetiştirmeliyiz. Ama mü-hendis, ama iş yöneticisi, ama öğretmen, önce kendi dilini ve mesleğini iyi bilmeli, yabancı dilden araç olarak yarar-lanmalıdır.

Türkçe'nin Yerini Almamalı...

Yabancı dil okulları, yabancı dil öğrenme yaz kampları, çeviri okulları, yabancı ülkeler üzerine uzman yetiştirme fakülteleri açalım. Ama genel eğitimde Türk di-lini feda etmeyelim. Türk dili bizim benliğimiz ve birliği-mizdir.

Atatürk Türkiye'sinin resmi eğitim dili Türkçe'dir. Yabancı dil ek olarak öğretilmeli, Türkçe'nin yerini alma-malıdır.

YÜKSEK ÖĞRETİM ve YABANCI DİL 12

Türkiye, bir iki ülkeyle değil, çeşitli ülkelerle bağlan-tılar değil, bağıntılar kurmak zorundadır. Bu bağıntılarda e-sas, teknikte olsun, kültürde olsun, tek yönlü yardımlar de-ğil, çok yönlü, karşılıklı, eşitler arası dayanışma olacaktır.

Böyle bir Türkiye'de çeşitli yabancı dilleri bilenle-re, o ülkeleri iyi tanıyanlara ihtiyaç olacaktır. Yabancı dil bilme, şu veya bu ülkede sokak alışverişi için değil; şu ve-ya bu batılıya şirin görünmek için değil; Türkiye'nin Türk'ün yarar ve onurunu iyi koruyabilmek yabancıyı, geç kalınmadan, önceden tanıyabilmek için olacaktır.

Misyoner Okulu mu?

Yabancı dilleri, gereken uzmanlık dallarında iyi öğ-retebilmek için dış ülkelerde etkin, yeni yöntemler gelişti-rilmiş bulunmaktadır. Bu yöntemler arasında anadilini kal-dırıp atmak, yerine okullarda dersleri yabancı dilde vermek diye bir yöntem yoktur. Yabancı dil öğrenmek bugün her yerde birkaç aylık yoğun bir kurs meselesi haline gelmiştir. Yabancı dil öğrenmek; anadilini kullanamaz, onu, ancak, bir gazetecimizin Tarzanca diye, bizim de Anglomanlıca diye adlandırdığımız bir şekilde kullanabilir hale düşmek değildir.

Milliyet, 13 Mayıs 1976

BİR NEW-YORK RÜYASI; MB YE-B YE" TÜRKÇE

1953'ten bu yana Türk kamuoyuna, Türk eğitimine, önceden ancak misyoner okullarında rastlanan, anadilini bırakıp yerine yalnız yabancı dilde ders verdirme yöntemi maledilmiştir. Amaç, matematik öğrenmek, fen öğrenmek tarih, toplumbilim, iktisat öğrenmekten

çıkmış; yalnız ve yalnız yabancı dil öğrenmek haline getirilmiştir. Hatta bazı
ileri gelenler, Japonya 'da derslerin Japonca değil, İngiliz-ce yapıldığını, Japonların bu sayede ilerlemiş olduklarını
bile öne sürmüşlerdir. Bunun böyle olmadığını, Japonlann ne 1868'de başlayan Afeici Tanzimat hareketlerinde, nede
bugüne dek hiçbir zaman eğitimlerini yabancı dilde yap-madıklarını, eğitim ve bilim dilinin tümüyle Japonca oldu-ğunu yerinde yaptığımız aynntılı incelemelerde bulmuş ve 28 Mart 1976 günkü bir TV konuşmamızla da söylemiş bulunuyoruz.

Ne Sağ, Ne Sol...

Türk halkı, "Çocuklarımız yabancı dil öğrenmesin mi?, Yabancı dil başka türlü öğrenilmez ki!, Bütün dersleri İngilizce yapmakla Türk kültürü vermemiş olmayız ki!"
gibi yuvarlak lâflara kanmasın. Türk halkı, dünyanın hiçbir onurlu ülkesinde yabancı dil öğretmek için böyle bir yön-tem olmadığını, bunun misyonerlerce ve onlann üstü ka-palı yeni şekilleriyle, ülkeleri sömürge haline getirip uzun süre öyle tutabilmek için çıkardıktan en köklü bir tuzak olduğunu iyi bilmelidir. Bu ne bir sol, ne bir sağ eğilim meselesidir. Bu, Türk ülkesinin çıkarlannı, bağımsızlığını, gelecek nesillerini düşünen her Türk'ün üzerinde ısrarla

durması gereken bir davadır. Bu konularda, Türk kamuo-yunu birkaç yıl önceki yazılarımızla da uyarmış bulunuyo-ruz.

Mart 1976'da Üniversitelerarası Kurul'un, yeni Evrenkentler Kanun Tasarısı için aldığı kararlar arasında
Tüm evrenkentlerin eğitim dili Türkçe 'dir kararı da yer al-maktadır. Öğrenildiğine göre, Milli Eğitim Bakanlığının tasansı da aynı maddeyi içermektedir. Yakında tasan Mec-lise gelecektir. Bu madde partiler, hükümetler, eğilimleri üstü, Türk ulusunun, onuru, bağımsızlığı ve geleceği ile il-gili bir niteliktedir.

Buna karşı çıkacaklar, halâ varsa, bilmelidirler ki, dünyanın hiçbir ülkesinde, okullannda anadili yerine ya-bancı dili koymayı savunan ne bir sol, ne gerçek bir sağ di-kimdi rastlanmaktadır. Bu konuda sol veya sağ sözü eden-ler, solcu veya sağcı görünenler çokluk sadece bir örtenek arayanlardır.

Araç olarak yabancı diller öğretilecektir; hem de şimdikinden daha iyi öğretilecektir. Bunun bütün ülkelerde saptanmış gerçek yöntemleri bellidir. Bu yöntemleri bizim eğitim düzenimiz için de öneriyoruz: Evrenkentlerde yoğun yabancı dil yaz kurslan a-çılmalı: Evrenkent eğitimi her yerde dört yıldır. İsteyen öğ-renciler, bazı dallarda da her yaz birkaç aylık, günde en az beş saatlik, görsel işitsel yaz kurslarına alınmalıdır. Böyle-ce evrenkent olanakları ve öğrenci zamanı da halen boşa

giden yaz aylarında değerlenmiş olur. Her yaz tekrarlanma ile, öğrenilen dilin unutulması önlenir, perçinleşir.

Yıl boyunca "Teknik Çeviri" dersleri konmalı; Bo-ğaziçi Evrenkenti'ne genel danışman sıfatıyla, yazılı olarak da önerdiğimiz gibi, bütün dersler Türkçe olmalı, fakat haftada üç saat "Teknik Çeviri" dersleri konmalıdır. Bu derslerde öğrenci ana dalına göre, gereken yabancı dilde terimleri de öğrenecek, Türkçe'den yabancı dille yabancı dilden Türkçe'ye çeviri yapmaya alışacak, yazın kursta e-dindiği dili, yıl boyunca da teknik dalda uygulayabilir hale gelecektir. Zaten yabancı dilde teknik yazılan okuyabilmek o konuyu anadilinde uygulayabilenler için, yabancı dilin en kolay bölümüdür.

İki Yıllık İsraf

Yabancı dil bilmek, anadiline çevirebilmek demek-tir. Türkçe'sini bilmediği için, çeviremeyen kişiler, yabancı dil bilmekle, öne sürüldüğü gibi bir kişilik daha kazanmış olmaz, kendi kişiliğini de kaybetmiş olur.

Hazırlık sınıfı mı?: Matematik, İktisat, v.b. konulara çok merak sarmış, evrenkente girer girmez bu kunulara sanlmak isteyen atılım içinde bir genç düşününüz. Liseyi bitiriyor, evrenkente bilgiye susamış giriyor. "Yok" diyor-lar, "sen önce bir iki yıl yalnız yabancı dil öğreneceksin, matematik ve benzeri bilimler daha sana yok."

Koyuyorlar önüne SEFT diye Amerikalıların ha-zırladığı bir kitabı, genç öğrenci bir yıl boyunca sokak İn-gilizce'si öğrenmekle; Amerikalılar Ankara'yı nasıl Enkı-ra diye telâffuz eder, bunu öğrenmekle, buradan Ameri-ka'ya giden bir Türk çocuğunun nasıl adını Ahmet iken John diye söyleyip Amerikalı sınıfdaşlarına şirin

görün-düğünü, nasıl Noel zamanı alışverişe çıkmaya bayıldığını okumakla meşgul olacaktır.
Soruyoruz öğrenci ve velilere, fazladan bir yıl matematik, fizik, iktisat, tarih, ne ise merakınız, okumaya razı mısınız? diye... Hayır! Ama sokak İngilizce'si? El-bette! Peki ne yapılacak bu İngilizce ile? Dışarıda öğreni-me devam için, diyorlar. Peki o niye? Dışarıda çalışmak i-çin mi? İşsizlik olunca işçileri dışarı, eğitimsizlik olunca öğrencileri dışarı atmak, hayati konularda dışarıdan yardım istemek, tüketim toplumu için yabancılara piyasa araştır-ması yapmak, kurgu sanayi il ithalâtı arattırmak, kısacası bağıntıları bağlantı yapmak için mi?
Her yerde dört yıl olan evrenkente böyle şeyler uğ-runa bir yıl daha eklemek, zengin ülkelerin bile kaldırama-dığı bir israftır. Yüzbinden fazla öğrenci gidecek evrenkent bulamazken zaten dar olan olanaklar, sadece yabancılaş-mayı telkin eden amaçlar için % 20-25 daha azaltılır mı? Nitekim hazırlık sınıfı da, yabancı dildi ders yapmanın do-ğurduğu, misyoner okulu düzeninin bir sonucu veya ona hazırlığıdır. Hazırlık sınıfı diyenler, arkasından, öğrenilen dil unultulmasın dersler de İngilizce olsun ki devam etsin

deyivermişlerdir. Çözüm, yoğun yaz kursları veya ayrı ya-bancı dil derslerindedir. Yani takviyeli dil öğretimindedir, hazırlık sınıfında değil.
Teknik kaynaklar oluşturulmalı; Teknik, çağdaş ders kitapları, önemli kaynaklar sürekli olarak Türkçe'ye kazandırılmalıdır. TÜBİTAK her daldan önemli eserlerin Türkçe'ye çevrilmesi ve yenilerinin yazdınlması projesine girmeli, bunun için fon ve karşılıklı asistan bursları sağ-lanmalı, telif eserler için yarışmalar açmalı, ödüller ver-melidir.
İlginç ki, yabancı dilde özel yeteneği olan, bunu Türkçe'de kaynak oluşturmak için kullanması gereken evrenkentler, yıllardır bu konuda en az katkıda bulunmuş olanlardır. Böyle önerileri bile cevapsız bırakmışlardır.
Önce Bağımsızlık

Yabancı Diller Uzmanlık Okulu açılmalı: Bu kadar okul dersleri yabancı dilde yapıyor, ama İstanbul'da bir u-luslararası kurultay toplanacak, hem Türkçe'yi hem yaban-cı dili iyi bilip Koşmalı Çevirme (Simültane Tercüme) ya-pacak kişiler bazen kolay bulunamıyor.
Dünyada yeni girişeceğimiz çok yönlü bağıntılar i-çin çeşitli diller veren, ülkeleri, siyasi yanlan, tarih, kültür ve toplam yapılarını öğreten uzmanlık okulları açmalıyız. Bu okullarda:

Koşmalı Çevirmen, Tıp, teknik, hukuk v.b. için özel çevirmen, Yabancı dil öğretmeni yetiştirme, Yabancı dil öğretme yöntemleri, araştırma Dışişleri için yabancı ülkeyi tanıyan uzman yetiştirme bölümleri olmalıdır .
Yabancı dil öğretimi, bağımsızlığını koruyabilecek ülkelerde bu yollardadır. Yoksa, Türk ülkesinde katalogu-nu yalnız ingilizce basan, öğretim üyeleri toplantısını İngi-lizce yürüten, içinde yalnız İngiliz Dili ve Edebiyatı bölü-mü olup da Türk Dili ve Edebiyatı, başka diller ve edebi-yatı olmayan, Osmanlı - Türk tarihini bile, yalnız onun karşıtı İngilizlerin kitaplarından, İngilizce okutan Türk Evrenkentleri düşünülemez. Türk eğitimi en önce Türk bağımsızlığı için kullanılacaktır; Türk'ü bağlamak için
değil.

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ ve ODTÜ SORUNU"

Türkiye'de 300.000 genç gerçek Yüksekokul bu-lamazken, ODTÜ gibi ileri bir evrenkente14 girebilmiş
13 29 Mart 1977. Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu 1962'den bu yana ODTÜ'de sonra da BÜ'de danışman profesör olarak bulundu. Ancak Sayın Şefik Erensu'-nun rektörlüğünden bugüne bu etkinlikleri sürdürmek yerine, evrenkentlerin yeni bir düzene kavuşmasını beklemeği yeğledi.

gençler de öğrenim yapamıyor. Öfcür evrenkentlerden daha büyük olanaklar sağlanmış olduğju halde, öğretim üyeleri araştırma yapamıyor, kendilerini bilime veremiyor, bu Türkiye içinde, kişiler içinde büytfk bir israftır.
ODTÜ bir çıkmaza girmiştir. ODTÜ'de kuruluşun-dan beri temel sorunlar vardır. BU sorunlar, Evrenkent ku-rulunun, mütevelli

heyetinin, gençlerin şu ya da bu katı gö-rülmek istenen, düşünce özgürlüğü içinde çal ışmak herke-sin görevidir. Düşüncenin bir sonunun söylemenin üzerinde durmak hele o söylenen, o açığa »çıkarılan, dış güçlerin iş-lerine gelmiyorsa, ,4'nın yanında görünenlere "Bu B ci'dir" diyerek konuyu örtbas etmek isteyenlerin oyununa gelme-mek gerekmektedir. Yoksa Türkiye'de düşünce özgürlüğü de kalmayacak, düşünülenler söyl enemeyecektir.
Düşünce özgürlüğü olmadan yerde bilim olmaz. Bilim olmayan yerde ilericilik olmaz. Söylentilerle; bu "A"al ıktır, bu "B"ciliktir, yakıştırmalarına göre verilen kolay yargılarla bilimcilik yapılanmaz.
Araştırmacı; her an kendini önyargılardan korumaya çalışan, her an kendini yenilemeye çalışan, kalıp düşünceden, incelemeksizin so-nuca varmaktan kesinlikle kaçılan insandır. Bir sonuca vardığında bile, gene de yeni verülere bakıp olasılıklar dü-
14 Japonların üniversite yerine "Daigaku" gedikleri gibi biz de batı sözcüğü yerine "Evrenkenfi önerdik, kullanıyoruz. Bu kavram karşılığıdır; Lâtince sözcük çevirisi değil Tanımı; Evrensel bilhmlerin verildiği ve üretildiği kent-çik.

şünür, değişmeye hazırdır. Böyle olmayan bilimci, yaratıcı değildir. Yaratıcının olmadığı yerde ise ilericilik yoktur.
ODTÜ 1956'da Türkiye'nin ülkelerde olay konusu olan fakat bizim gibilerin içini yakan bu garip kuruluşu, "uluslararası olacak" gerekçesiyle bazen de, ancak ulus-lararasıcılığın genellikle bir tek ulusla sıkı bağıntılar içinde olmasında kaldı. 1962'den bu yana birbirine zıt siyasal gö-rüşlerdedirler diye bilinen rektörlere; "Gelin şu evrenkenti uluslararası yapalım, Meksika sından, Japonya sına kadar birçok ulusla karşılıklı saygı ve dayanışma ilkesine daya-nan, tek yanlı iane ya da bağlılık ilkesine göre olmayan bağıntılar kuralım " diye önerdik. Bu yabancı diller, teknik çeviriler bölümü açılsın, çeşitli dillerden Türkçe'ye yapıt-lar çevrilsin, gençler bu suretle Türkçe'yi de işlemiş ol-sunlar ve de bunun için burs alsınlar, Türkiye gibi ülkele-rin ortak sorunları karşılaştırılsın dedik. ODTÜ'de olsun, sonra Boğaziçi Evrenkenti'nde olsun, aynı okuyucunun artık iyi bileceği (söylentileri anımsansın) tepkilerle karşı-laştık.
Şimdi gençler yıllardır bu küçük Amerika düzenine tepki göstermektedirler. Bağımsızlıktan, sömürgelerden, vs. söz

etmektedirler. Buna şaşmalı mı? Yalnız şaşılacak olan, Amerikan kültür emperyalizmine karşı çıkanlardan pek çoğunun illa da yalnız ve yalnız ingilizce olarak her şeyi okumakta ve okutmakta ısrar etmeleri, çoğunun Ame-rika'ya belirli ABD vakıf bursları ile gitmeleri özel kesi-min ingilizce olarak verilmeye başlayan ve ODTÜ yada

BÜ mezunlarını tercih eden basın ilanlarına tepki gös-termemeleridir. Nitekim zıt birbirine zıt görüşlerde diye bilenen, bazı yönetici ve öğreticilerde, aynı zamanda Ford Vakfı yada AID'in özel yardımlarını o hayırsever kuruluş-ların dilediği biçimde kullananlar olmuşlardır. Gerçekte bu özel yardımlar, Türk Devlet bütçesinden çıkan paralar ya-nında küçük olmakla birlikte, yurtiçi ve yurtdışı kamuo-yunda söz konusu evrenkentlerin Amerikan evrenkentleri olduğu izlenimlerini şimdi bile sürdürmektedirler.
Bu, dışarıda yalnızca Arap-İsrail Savaşı 'nı anım-satan "Middle East" (Orta Doğu) adı yerine, Atatürk'ün kurduğu şu başkentteki üç evrenkent ve sayısız yüksek o-kul içinde kendi adını taşıyan bir "Atatürk'ün Teknik Evrenkenti" niye olmasın? Hadi o, Erzurum'da var der-seniz, bütün dünya bilim tarihine geçmiş büyük Türk bil-ginimizin anısına niye bir "Ulıığ Bey Teknik Evrenkenti" olmasın? Buna gericilik yakıştırmaya hazır sözde ilericile-rin çıkacağını artık sanmıyorum. Ama çıkan olursa Sov-yetler Birliği'nde, Taşkent'te Ali Şir Nevâi'nin heykeli ol-duğunu, ilerici Türkiye'de ise böyle geçmiş zamanın bü-yük Türk değerlerin anıtlarının bulunmadığını unutmasın-lar.
1950'den bu yana orta ve yüksek öğretimde yaban-cıların etkisiyle kurulan eğitim kuruluşları, bilim, eğitim, kültür siyasası tümüyle gözden ve elden geçirilmelidir. Birçok ülkelerle çok yönlü karşılıklı bilim, eğitim, kültür ilişkileri ve de yeni ilkelere göre kurulmalıdır. Yeni ve

hızlı yabancı dil öğretme yöntemleri uygulanmalı, her yer-de dört yıl olan evrenkent öğrenimi ODTÜ, Hacattepe ve BÜ'de beşten dörde inmeli, yabancı diller her yaz, yaz ay-larında öğretilmeli, yıl boyunca da teknik çeviri dersleri konulmalıdır.
Fakat ilk iş, gençleri değerli zamanlarını devletin boşa giden masrafını kurtarmak olmalıdır. Aslında ayrı ayrı bakıldığında aynı yurtseverlik içinde olan öğrenci, öğretim üyesi, yönetici, m^evelli

heyetleri aralannda ana ilkelerden başlayarak yurt, insan, kültür ve bilim sevgisine dayanan bir iletişim kurmalıdırlar. Biz de bu iletişimin ku-rulmasında elimizden geleni elbet yapacağız.

ULUSLARARASI BİLİM ve ULUSAL EĞİTİM DİLİ

Son yıllarda Türkiye'de dış ülkelerde çok yadırga-nan yeni bir eğitim düzeni ortaya çıkmıştır. 1950'erde bir iki çekirdek kuruluşla başlayan bu gelişme birden hızlan-maya bütün eğitim düzenini sarmaya başlamıştır: Kendi dili ile değil, yabancı dille eğitim yapmak.

15 Bu makale, Prof. Aydın Sayılı'nın düzenlediği "Bilim, Kültür ve Öğretim Dili olarak Türkçe" adlı kitapta basılmıştır. (Türk Tarih Kurumu Basımevi Ankara 1978)

Bu değişik düzenin, başka ülkeleri geride bırakacak nitelikte, dünya çapında ileri bir atılım mı, yoksa tarihte e-şine az rastlanmış büyük bir aldanmaca eseri mi olduğunu incelemek zamanı gelmiş bulunuyor.

Ulusal dil yerine yabancı dili geçirmeye, yani bir-çok veya bütün dalları kendi dilinde hiç öğretmeden, yal-nız yabancı dille öğretmeye kısaca yabancı eğitim diyece-ğiz. Yabancı eğitim için bazı nedenler gösteriliyor, veya kamu oyunda üzerinde fazla düşünülmemiş bazı izlenimler yaratılmış bulunuyor. Bu izlenimler nelerdir?

1. "Bilim uluslar ar asıdır. Uluslararası bilim dili de İngilizce'dir. O halde eğitimi İngilizce yapalım" yanıl-gısı:

Bilimin uluslararası olan yanı yöntemleridir. Ama hangi konuda araştırma yapılacağı, ne üzerinde çalışılaca-ğı, yani bilimin amaçları, erekleri ulusaldır, toplumsaldır, kişiseldir. Bilim, kişinin doğa ile etkileşiminden ortaya çı-kar. Doğa sınırsız kişiler ve toplumlar ise sınırlı olduğun-dan, her ülkede bilimin o dönemdeki sınırları, o ülke bi-limcilerinin düşün, istem ve kültür yapısını da, o ülkenin kendine en çok gereken konu ve uygulamalarına göre ge-nişler. Onun için bugün fen dallarında bile bir Fransız moleküler diril bilimini (Biyoloji), bir Amerikan fiziğini, bir Alman kimyasını, başka ülkelerin diril bilimi, fiziği kimyası yanında ayırdetmek, bir üslup ve yön ayrıcal ığını sezmek mümkündür. Bu üslup ve erek farklarını yaratan o

ülkelerin kültürleridir. Bu ülkeler arasında yoğun bir bilim özgeliği yarışması da vardır. Bir bilimci kendisi tanımlayıp çıkardığı bilimsel sonuçları -ki bilimsel yaratıcılık bu yo-rum bulma ve tanımlama ile belli olur- üzerinde araştırma yapar. Başkalarının amaç, erek ve düşünceleri arkasından yürüyerek, başka bir ülkenin bilim ve araştırma çarkının bir dişi haline gelmek, taklitçilik, modacılık, kopyacılıktan ibaret kalır.

Bir ülkenin sanatında olduğu gibi, etkinlik türü ola-rak ona çok benzeyen temel biliminde de uluslararası bir varlık gösterebilmesi için, seçtiği araştırma dalları, geliş-tirdiği kuram ve düşün dizgeleri ile kendine özgü bilim o-kulları ("ekolleri") kurması gerekmektedir. O bilim dalın-da, o ulusal kültürün izi bulunur. Bu da, bütün bilimcileri sadece dış ülkelerde yetişmesi, öğrencilerin orada doktora yapması, yalnız yabancılarla yabancı dilde etkileşimde bulunması ile olmaz. Yaratıcılık kişinin, ulusun ve toplu-mun en derinliklerinde gelen bir güçtür. Bu gücün geliş-mesindeki en önemli bir etken ise, kişiliğin ve kültürün de-rinliklerinden gelen serbest çağrışımı sağlayacak olan ana dildir.

Ayrıca fen bilimlerinde bile bugün değişik ulusal dillerin önemi, harp sonu yıllarına nazaran artmaktadır. II. Dünya Savaşı'ndan hemen sonra on yıl kadar kısa bir süre, İngilizce, Amerika'nın harp sonu dünyasında edindiği özel durum dolayısıyla önem kazandı. Ancak 1960'lardan sonra iktisadi güçle birlikte bilim üstünlüğü de gene Almanya,

Fransa, Çin, Japonya, Rusya gibi çeşitli ülkelere kaymaya başladı. Bugün,Almanca, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Japonca, Rusça, Çince, îbranice çıkan bilimsel dergilerin sayısı gitgide artmaktadır. Eylül 1974'te Meksika'da, ko-nuşmaların yalnız İspanyolca ve Fransızca olarak yapıldı-ğı, bu yazarın da yeni kuramlannı orda bu dillerde sundu-ğu, bir uluslararası kuramsal kimya kurultayı toplandı. Uluslararası Kimya Birliği'nin yakınlarda yayınla-dığı bir İngilizce, Japonca, Almanca, Fransızca, Rusça kimya sözlüğüne bakılacak olursa, birçok bilim terimleri-nin bütün dillerde (dördü aynı Hint-Avrupa temel dil kü-mesinden olduğu halde) ayrı ayrı olduğu görülür. Dış ül-kelerde edindiğimiz izlenim, en çok Türkiye'de duyduğu-muz, dünya dili İngilizce olacak sözünün harp sonrası bir Anglo-Sakson Propaganda ve Efsanesi olduğu yönünde-dir.

Sayın Profesör Sevim Tekeli'nin bir konuşmasında belirttiği gibi, Avrupa, Ortaçağlarda "uluslararası" bir Lâtince ile bilim yapmağa çabalamış, fakat ancak "Yeni Doğuş "ta (Rönesans), ulusal dilleriyle çalışmaya başla-dıktan sonra bilimde yaratıcılığa geçebilmiştin Ondan önce İslâm Dünyasının bilim eserlerinin Lâtince'ye çevirisi ve ezberlenmesi ile yetinmek zorunda kalıyordu.

Bilimci, başka ülkelerle karşılıklı fikir alışverişi yapabilmek için birkaç yabancı dili o bilime yetecek kadar elbette bilmelidir. Ama öncelikle, yaratıcılığının temel ara-

cı olan kendi dilinde düşünebilme yeteneğine sahip ol-malıdır.

2. 'Çocuğumuz yabancı dil öğrensin. Onun için yabancı okula gitsin " yanılgısı:

Bu, özellikle son yirmi yılda kamuoyunda yayıl-makta olan bir yanılgı eseridir. Yabancı dilin, başlı başına yabancı dil derslerinde, özel yöntemli, görsel-işitsel dil kurslarında öğretilmesi gerekirken, Türkiye'de yeni ve çok verimli yabancı dil öğretme yöntemleri uygulanmamış, o-nun yerine gittikçe sayısı artan okullarda, birçok dersler Türkçe yerine İngilizce olarak verilmeğe başlanmıştır.

Bu, Osmanlı devletinin son döneminde misyoner okullarında uygulanmakta olan yoldu. Bilimsel ve eğitsel bir temeli olmadığı gibi, bugün sömürgelerde bile benzeri hemen hemen kalmamıştır. Hindistan Hindu diline dön-mek çabası içindedir.

Son yıllarda ABD ve diğer ülkelerde bir yabancı dilin, birkaç ayda öğrenilmesini sağlayan, yoğun doyurma yöntemleri geliştirilmiştir. Böyle birkaç ayda yabancı dil öğretme olanağı varken, kendi ulusal ve resmi dilimizin bir yana atılması, ancak dış güçlerin destekleyeceği bir kültür yıkma ve uzun vadeli dışa bağlama siyaseti sonucu olabilir.

3. "Uluslararası Üniversite olacak, Orta-Doğu'nun çeşitli ülkelerinden yabancı öğrenciler gele-
cek" Mv.
İleri ülkelerin okullarına dışarıdan yabancı öğren-ciler gelir. Bunlann birazı belirli yeni uzmanlık dallarını öğrenmeye, pek çoğu da (özellikle geri ülkelerden gelen-ler) bir özenti havası içinde belirli bir ereği olmadan gel-miş veya gönderilmişlerdir. Fakat her ülke yabancı öğren-cilere kendi kültürünü tanıtmaya ve hatta aşılamaya, ken-disine hayranlık besleyen o ülkede ilerde önderlik duru-muna gelecek kişiler yetiştirmeye çalışır. Bunun için kendi öğrencilerinden kıstığı imkânları, yabancı öğrencilere a-yırma fedakarl ığında bulunur.
Ancak, kendi öğrencilerinden 300.000 kişi üniver-sitelere girecek yer bulamazken, Türkiye'de yabancı öğ-rencilere Anglo-Sakson dil ve kültürünü vermek için bir fedakârlık yapılması, hele bunun için ulusal dil ve kültürde eğitimin kaldırılması, inanılacak şey değildir.
Gerçekte, kurulmuş olan böyle bir Üniversite Orta-Doğu ülkelerinde Türkiye'ye, yirmi yıldır hiçbir önderlik kazandırmamış yalnızca ulusal dil ve kültürde eğitim yeri-ne, yabanci eğitimin Türk kaynaklan ile Türkiye'de yapıl-masına bir bahane teşkil etmiştir.
Uluslararası bir Üniversite fikri ve ülküsü çok asıl ve ileri bir fikirdir. Ama uluslararası nitelik ancak çeşitli uluslar ve kültürlerle sağlanacak karşılıklı ve çok yönlü i-

lişkilerle olur. Bir tek, Türkçe yerine her şeyin İngilizce yapılması, Almanya'da, Fransa'da, Türkiye'de iyi yetişmiş bilimcilerin, "İngilizce olarak okumamışlar" diye öğretim üyeliğine alınmaması ile, uluslararasıcılık olamaz.

Bugün, yalnız adı ve bütçesinin büyük kısmı Türkleşmiş olan Robert Kolej'in (Boğaziçi Üniversitesi) bir İngiliz Dili ve Edebiyatı Şubesi vardır, fakat bir Fran-sız, Alman, Çin, Arap, Fars, Rus, Türk, İspanyol Dili ve Edebiyatı Şubeleri yoktur. Yönetim bilimleri, toplumsal bilimler, beşeri bilimler, yalnız İngilizce olarak verilmek-tedir. Osmanlı Tarihi bile, o devletin baş düşmanı İngilizle-rin ağzından, İngiliz kitaplarından ve İngilizce olarak o-kutulmaktadır. Böyle bir eğitimde hiçbir uluslararası zih-niyetin genişliğini sezemiyoruz. Aksine, Türk yurdunda Türkçe'yi yasaklayacak, Türkçe'den bahsetmeyi suç sa-yacak kadar bir dar görüşlülükle karşılaşıyoruz.

4. "Kendi dilini kullanmak, geliştirmek istemeyi şovenlik; İngilizceyle eğitimi insancılık, ilericilik sayma"
yanılgısı:

Bugün özellikle dış ülkelerde bir çevre sorunu dik-katleri çekmektedir. Teknik tek yönlü gelişirse doğanın za-rar gördüğü, çevre kirlenmesi ile hem insanın, hem diğer canlı türlerinin zarara uğradığı anlaşılmıştır. Bu arada bazı canlı türler nesillerinin tükenmeğe başladığı görülmüş, bu türleri korumak, doğaya kaybettirmemek için tedbirler alı-

nır olmuştur. Doğadaki her canlı türün, doğaya, dolayısıyla insana bir zenginlik kattığı bilinci uyanmıştır.

İnsanlığın, insanlık kültürünün zenginliği de, onun içindeki çeşitli toplumların, ulusların değişik kültürleriyle oluşur. Her dil, her değişik kültür ve düşünce tarzı insanlığa ayrı bir katkıda bulunur. Batı kültüründe bir düşünce tarzı insanlığa ayrı bir katkıda bulunur. Batı kültüründe bir teknik dal gelişmiş olabilir, doğuda insancıllık üstün çıka-bilir. Gerçek insancılık, insan kültürlerinin her birine yer vermek, her birini korumak, bağımsız gelişmesini, serpil-mesini sağlamaktır. Gerçek insancılık, bir kültürün öbürü-nü ezmesi, onu boğup yok etmeye çalışması ve bunu iler-leme, kalkındırma maskesi altında yapması değildir. Kişi-nin, öbür kültürlerin iyi yanlarını takdir ettiği gibi, kendi kültürü ile de ilgilenmesi en temel hakkıdır.

Şovenlik, kişisel, toplumsal ve ulusal bağımsızlık ve onuru korumak değil, şovenlik başka bir kültürü ezip yok etmeğe çalışmak, hele anlamadığı bir kültürü hor görmekdir. Ânglo-Sakson Dünyası bu

anlamda şovendir. Asya'da, Amerika kıtasında birçok kültürleri yok etmeye, ezmeye çalışmıştır. Türk Dilini yok etmeye çalışanlar ya-ban şovenleridir. Dünya kültürleri arasında Türk kültürü-nün de kendine yaraşır şekilde yaşamasını istemek, gerçek insancılıktır.
Biz Türk aydınları, Türk bilimcileri, insanlığa eşit haklarla eş onurla katılacağız. Eğitimimiz yabancı

kültür ve amaçlara hizmet eden, yalnız taklitçiliğe ve uydu kafalılığa yol açan bir eğitim düzeni olmayacak-tır. Türk aydını, kendi eğitimine, Kendi dil, kültür ve onuruna, kendi bağımsızlığına sahip çıkmasını bilecek-tir.

BİLGİSAYAR ÇAĞI
ULUSLARARASI İLETİŞİM
VE TÜRK DİLİ16

Bilgisayar çağı bütün dünyada, ve Türkiye'de de hızla ilerliyor. Önümüzdeki bir iki yıl içinde bu konuda daha da büyük bir patlama olacak. Bilgisayarla iletişim bütün dünyaya hızla yayıldı. En ücra yerlerdeki biriyle a-nında haberleşmek, çeşitli yerlerden her türlü bilgileri al-mak mümkün. Dünya adeta tek bir köy haline geliyor. Bütün bunlar olurken, acaba milli kültürlere çeşitli dillere ne olacak? Bu gelişmelere bir göz atalım. Böyle yeni bir dünyada Türkiye'nin ve Türk Dünyası'nın yeri ne olabilir, bunu düşünelim.

Bilgisayar Nasıl Gelişti, Nereye Gidiyor?

1950'lerdeki ilk bilgisayarlar binlerce elektronik ampulden oluşan koskoca odaları dolduracak hacimde bü-

yük makinelerdi. Amptfl Ç° ısı neşrettiği için odalann soğuk hava tertibatı ile soğutulması gerekirdi. Berkeley'-deki ilk IBM 701 maki**esmi hatırlıyorum. Odasının kapısını bir açıp kapamakta*1 °ğan <?ok u ir sıcaklık değişmesiyle, makine ken^isini söndürürdü. Makinenin hafızası birbirine tellerle b^ğ binlerce ufak manyetik halkadan oluşmuştu. Bu koc^man bilgisayarlara yazılım (çizey-lem, program) ancak m^kinenm te anladığı dil olan, 0 ve l'lerden oluşan makine' diliydi. Bir çarpma, bölme işlemi için bir sayfa yazılım

gerekiyordu. Tabii dolayısıyla bilgisayarı ancak uzmanlar Ve de bazı fenciler kullanabiliyordu. Amaç, bilgisayara çok ı*21111' ve tekrarl ı işlemleri bol, sayısal hesaplar
Bazı fizik kim a
yaptırmaktı, y hesaplan için bir makinenin hiç durmada ayarca Çalıştığı olurdu. Bir de insanın makineye veri Ve yazılımlan okutması ve makinenin sonuçlan insana vert*1^ sorunu vardl- Makine ancak 0 ve l'lerden anladığı içi**> er ir omut vev;a say|sa veri> el büyüklüğünde kartlar*1 basılan
deliklere dönüştürülürdü. Şimdiki küçücük ve btfka<? bir dolara mâlolan, hatta bir kitap büyüklüğünde ola*1 bilgisayarlann yetenekleri, hem hafıza hacmi, hem hız bakımından, 30-40 yıl öncesinin milyonlarca dolar fıyatı^da i ev cüsseli, ama kuş beyinli makinelerinden binlerce defa daha fazla hızh-
nra
Biliyorsunuz, s0 birkaç cm. büyüklü ğ ündeki tüplerin yerini birkaç m**- boyunda ve de fazla ısı neşret-meyen "geçirgeç"ler (transistor) aldı. Bilgisayarlar ufal-mağa, maliyetleri düşmeve başladı. Daha sonra binlerce,
hatta şimdi bir milyon "geçirgeç "in bir santimetre kare ü-zerine mikroskop altında işlendiği silis (Si) cipleri yapıldı, bugünün bilgisayarları mümkün oldu. Şimdi, koskocaman fabrikalardan çok, insan uzmanlığına dayanan bu teknik-bilim (teknoloji) üstünlüğü, Amerika'dan hızla Japonya ve Tayvan'a geçiyor. Daha bugün tesadüfen okuduğum bir bilgisayar dergisinde Amerikalı yazar, hareketin Tayvan'da oluşundan yakınıyordu.
Gelişme sadece bilgisayarın ufalmasında kalmadı. İnsanın bilgisayarla iletişimi büyük bir evrime uğradı. Ön-ce 1970'te teleks makinesi bilgisayara bağlandı. O delikli kartlar yerine, teleksin başına oturup daktilodaki gibi ko-mutları yazıyordunuz. Bilgisayar gene telekste cevap veri-yor, okuyordunuz. Bu teleksler çok yavaş ve çok gürültülü idiler. ABD Connecticut eyaletinde anlaşılan ilk teleksli bilgisayan ben Yale'deki odamda kullanmış oldum. Bilim-ciler gelip bilgisayarla karşılıklı konuşuşumu hayretle sey-rederlerdi. Yedi sekiz yıl sonra ilk ekranlı makineler görül-dü. Tabii o zamanlar bunlar çok pahalıydı. 1980'lerin baş-larında şimdiki gibi ekranlı, ufak, kişisel bilgisayarlar çık-tı. Özellikle Apple (Elma) şirketi, bilgisayan çok kolay

kullanılır, sevimli ve oldukça ucuz hale soktu ve şimdiki, çocuklann bile kullandığı bilgisayar çağı açıldı. Son beş yılda baş döndürücü bir gelişme var. Bilgisayarlar daha da ufalıyor, fiyatları bin dolar civarına düşüyor, daha da düşe-cek, hafıza ve hız inanılmaz boyutlara çıkıyor, şimdi, bir de, çok ortamlı (multimedia) bilgisayar patlaması başlı-

yor. Bilgisayara komutlar artık, bilim- kurgu filimlerinde olduğu gibi, konuşarak verilebilecek. Bilgisayar sonuçları sesle bildiriyor. Bir 12 cm. çaplı lazer disketine, 20 ciltlik ansiklopedi sığıyor, yazılı metin yanısıra hareket eden re-simler, ses, müzik veriyor. Üstelik bu lazer disketlerini ha-zırlamak Türkiye'de ufak bir şirketin bile yapabileceği bir iş. Çünkü koskoca ansiklopedinin bilgisayara yeniden ya-zılmasına gerek yok. Basılı yazı, resim, birkaç yüz dolarlık bir tarayıcı (scanner) aleti ile kitap sayfasından doğruca bilgisayara geçirilebiliyor. O halde ne duruyoruz. Haydi bilgisayarcı gençler, hemen ufak şirketler kurun i9 Türk ede-biyatı eserlerini (tarihi eserleri, mesela Gazalfnin Kim-ya'yi Saadet' ini de unutmayalım), Türk ve İslâm Ansiklo-pedilerini lazer disketlerine geçirin. Türkçe olarak fizik, kimya, matematik, biyobilim, coğrafya, tarih öğreten dis-ketler hazırlayalım. Bu disketlerde hareketli görüntüler, sesler de olsun. Hem iyi bir meslekte geçimler sağlanmış, hem de Türk eğitim ve kültürüne büyük bir hizmet edilmiş olur.

Türkiye'de Bilgisayar

196O'lı yılların sonlarına doğru ve 1970'li yıllar başlarında Türkiye'de de o iri gövdeli bilgisayarlar görün-dü. Ordu ve Karayolları gibi kuruluşlar dışında, ODTÜ ve Hacettepe'de birer bilgisayar merkezi kuruldu. O dönemde Hacettepe'de Sayın Dr. Aydın Koksal ve arkadaşları Türk dili ve yeni çağ Türk kültür ve teknik bilimine çok büyük bir hizmette bulundular. Daha başlangıçta bilgisayar, bilgi-

işlem, bilişim gibi gayet güzel terimler kullandılar. Bu güzel sözcükleri onlara borçluyuz. Bu örnek de gösteriyor ki, bir yeni bilim ve teknik yurda daha ilk kez girerken o işin öncüleri Türkçe konusunda duyarlı, bilgili, ve bilinçli o-lurlarsa, o dal Türkçe olarak gelişir, o dalda çalışanlarda batıya karşı bir aşağılık duygusu içinde kıvranmadan

yara-tıcı olurlar. Bu güzel örneğin her dal ve mesleğe de yayıl-masını gönülden dileriz. ODTÜ, Boğaziçi gibi maalesef bir kültürel soykırım ihanetinin en belli başlı belirtisi olan yabancı dille eğitim (son derece gerekli olan yabancı dil öğretimi ile kesinlikle karıştırılmamalı) kamburunu genç-lere yükleyen okulların mezunlarına bu konularda özel ve çetin bir sorumluluk ve milli dil, kültür, ve bilince verilen zararı telafi etme görevi düşüyor. Bazıları, iftiharla söyle-yelim, bu görevi, milli haysiyet duygularını kurtararak, şe-refle üstlenmiş bulunuyorlar. Allah razı olsun !

1980'lerde kişisel bilgisayarlar Türkiye'de de iyice yayıldı. Rahmetli Sayın Turgut Özal her öğrenciye bir bil-gisayar hedefi üzerinde durdu. Türkiye, hiç olmazsa kulla-nım açısından, bilgisayar çağına iyice girdi. Bir milyon bilgisayar en azından iki milyar dolar tutar. Demek ki, Türkiye yabancı bilgisayar şirketleri için önemli bir pazar haline geldi. Son çıkan DOS 6.0, yani bilgisayarın yöneti-cisi diyebileceğimiz işletim dizgesinde (operating system), Türk alfabesi de var. Daha önce sadece 6 dil için harfler vardı. Bu da Türkiye pazarına yeni verilen önemi gösteri-yor. Tabii bizim açımızdan bu çok iyi bir gelişme. Çünkü,

BÎR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE

Türkiye içinde bile aralannda İngilizce şirket yazışması yapacak kadar benlik zaafına ve özentiye düşen tatlı su Amerikalıları, Türkler diyelim, ve dışarıda, meselâ Ame-rika'da bültenlerini ora Türklerine toptan ingilizce ola-rak göndermeğe başlayan Türk dernekçiler, artık maki-nede Türkçe yazmanın zor olduğunu bahane edemeyecek-ler. Aslında, daha önce de biraz gayretle bilgisayarda Türk harfleri kullanabilmek o kadar zor değildi.

Az yukarda, bilgisayar için dışarıya ne kadar büyük dövizler gittiğini ve gideceğini imâ ettik. Halbuki küçük yatırımlarla, hiç olmazsa bilgisayarların kurgulanması (montaj), birçok ülkede kolayca yapılan bir iş. Bilgisayar sanayii zaten, Uzak Doğu ülkelerinde olduğu gibi, böyle başlayıp gelişiyor. Zor olan mikroskopik yöntemlerle silis ciplerinin imali. Ama o teknik bile önce yalnız Ameri-ka'da varken, bugün Tayvan'da bile gelişti. Kısacası, daha seksenlerde, hükümet ve özel teşebbüs, dışa giden büyük dövizlerin hiç olmazsa bir kısmını bilgisayar sanayii ku-rulmasına ayırmalı idi.

Bilgisayar teknikbiliminin iki tamamlayıcı unsuru var: 1) Donanım; katı ortam (hardware), 2) yazılım; çizeylem (software). Birincisi makinenin kendisi, ikincisi onu yöneten, işleten komutlar demeti. Birinciyi yeni doğ-muş bir çocuğun beynine, ikinciyi onun öğrenmesi gere-kenlere, sonra da eğitime benzetebiliriz. İçine hiçbir algı, bilgi, deneyim konmamış bir beyin, tabiat en üstününü de yaratmış olsa hiçbir işe yaramaz. Onun gibi, en son hazır-106

lanmakta olan ve Power PC ticari ismiyle anılan yeni, güçlü cipler, yönetici çizeylem tam başanlamadığı için A-merika'da da, Tayvan'da da piyasaya çıkanlamıyor. Diye-ceğimiz, bu çizeylem sanayii makinenin kendisini yapmak kadar önemli hale geldi. Ama bu fazla bir yatırım gerek-tirmeyen, ancak bol sayıda, yoğun eğitim görmüş kişileri gerektiren bir iş. Yani tam bizim gibi ülkelere göre. Yakın-da Hindistan'ın dünya yazılım piyasalarında önemli bir güç olacağı söyleniyor. Bu işin iktisadi yönü. Bir de milli kültür ve dille ilgili yönü var. Yukarıda biraz bahsettiğimiz gibi, Türkiye'de bir an önce bol sayıda Türkçe ile çalışan yazılımlar sağlamak gerek. Aslında bu konuda bazı iyi ge-lişmeler olmuştur. Türk yazılım şirketleri kurulmuş, ve bazı Türkçe yazılımlar piyasaya çıkarılmıştır. Daha da artması, bilgisayarın Türkçe'ye bir yeni köstek daha değil, bir destek olmasını dileriz.

Uluslararası Bilgisayarlı İletişimde Kullanılan Diller

Hemen hemen her ülkede artıV büyücek bilgisayar merkezleri var ve bunlar birbirlerine bağlanmış durumda-lar. Böylece oluşturulmuş internete örütbağ diyebiliriz. Bizdeki 6, 7 üniversite ve TÜBİTAK bu örütün birkaç dü-ğüm noktasını teşkil ediyor. Örütbağı kullananların sayısı tüm dünyada her ay yüzbinlerce artıyor. Bilgisayarlara konmuş bilgiler de arttıkça, dünyanın her yerinden bilgiler almak mümkün olacak. Her yerle iletişim çoğu kez beda-

vaya kurulabiliyor. Şimdi bu ortamda herkes İngilizce mi kullanıyor sanırsınız? Hayır. Örütbağa bilgisayarınızdan girip bir bakınız. Karşınıza Macarca, Çekçe, Rusça, Al-manca, Fransızca, İtalyancajspanyolca, Fince, Çince, Ko-rece, Japonca, Lehçe,... birçok dillerden türlü haberler, bil-giler çıkacak. Avrupa A GORA

düğümü 6 dil birden kulla-nıyor, bilgisayar dilleri birbirlerine tercüme edebiliyor. Başka diller de ekleyeceklermiş. Çin, yazısının çetrefilliği-ne rağmen büyük çapta yazılım işine girişti. Bilgisayar ya-zıl ımlarını Çince yapıyorlar. İsrail eskiden beri, gene deği-şik yazısı olmasına rağmen, yazılımı İbranice yapıyor. U-nutmayalım ki, konuşulmayan bir dil olan İbranice, İsrail kurulunca ortak bir benlik hissini kuvvetlendirmek için, diriltildi. Bugün bütün İsrail'in konuştuğu dil oldu. Okul-larındaki fen olsun, ilahiyat olsun dersler de tabii ki İbranice. Zaten her haysiyetli ülkenin eğitim dili kendi resmi milli dilidir.
Türkiye'de 1954'te başlayan Türk okullarının mis-yoner okulu haline dönüştürülüp derslerin İngilizce olarak yapılması ihaneti, dünyanın her yerinde duyanı hayrete ve dehşete düşüren en bariz bir kültür ve dil soykırımı olayı.
Gördük ki, İngilizlerin, sonra onlardan bu görevi devralan Amerikalıların bilgisayar dili konusunda evdeki hesapları çarşıya uymadı. Dünyayı nüfuzları altında tutmak için, 2. Dünya Harbinden sonra çıkarılan, dünya dili İngi-lizce olacak propagandasını, Türkiye'deki dahili bedhahlar hariç kimse yutmadı. Şimdi de bilgisayar Anglo sömürge-

ciliğine hizmet etmek yerine çeşitli dillerin yayılmasına, öğrenilmesine yardım edecek. Bu ara Türk Dünyası'na da yeni bir araç çıkmış oluyor. Biran önce Türk ülkeleri birbi-rine bağlayan bir Türk örütbağı kuracağız. Bilgisayar ha-berleşmeleri Türkçe olabilecek. Bilgisayarlarda Türk ille-rinin coğrafyaları, edebiyatları, lehçe özellikleri, oralardaki çeşitli meslek mensuplarının, kuruluşların adresleri, özel-likleri toparlanacak, bilgisayara girip Türkler, Özbek, Türkmen, Kırımlı, Kıbrıslı, Azeri, Başkır, daha nice Türk-ler birbirleri hakkında bilgi alabilecekler, gittikçe gelişecek ortak bir Türkçe ile ekranlarda birbirleriyle konuşabile-cekler.
Her yaştan Türk gençleri, yıllardır üzerimizde oy-nanan hainlik oyunlarından yılmayınız. Karanlık bir mağa-rada yakılan bir kibrit nasıl birden etrafı gösterirse, doğ-ruluk ışığı öylece bize gerçek ve haysiyet yolunu göstere-cektir. Her yeni buluşu, her yeni tekniği insanları ezmek i-çin değil, milletimizin, Türk Dünyası'nın, ve insanlığın maddi ve manevi refahı için kullanacağız. Çünkü bize a-

talarımızdan, ve binlerce yıllık Asya ve sonra üç kıtayı ba-rıştıracak zenginlik ve derinlikteki kültürümüzde!^ koca bir gönül, bir insan anlayışı ve insanlık sevgisi miras kalmış-tır .

TÜRKİYE'NİN BİLİM ve ÖĞRETİMDE
HAMLE YAPMASI17
1960'lardan bu yana, Türkiye'de hemen hemen her dalda bir çok bilimci, araştırmacı yetişmiştir. 1962'de ku-rulmasını önerdiğimiz TÜBİTAK var, başka kuruluşlar var. Binlerce öğrenci dış ülkelerde, özellikle ABD'de doktora ve ihtisas yaptılar. Bir kısmı yurda döndü. Buna karşın yalnız ABD'de 600 ile 1000 arası Türk profesör ol-duğu söyleniyor. Gel gör ki, Türkiye'de yeteri kadar öğre-tim üyesi yok. Yeni kurulan 26 Üniversiteye öğretim üyesi ve araştırmacılar bulunamıyor.
Gene 1960'lardan bu yana, devlet bilimsel araştır-ma için epey kaynak harcamıştır. Fakat bütün bu zahirî ge-lişmelere rağmen, hangi dalda Türkiye dünya çapında ken-dini gösterebilmiştir? İthalden öte, hangi teknik bilgileri geliştirmiştir.? Öyle bir durum ki, un var, yağ var, bir türlü helva yok. Acaba niye?
Bence bunun başlıca nedeni bir milli bilim, teknik, araştırma siyaseti çizilmemiş olması, bazı milli hedefler tayin edilerek, bunların üstüne kendine güvenle yürünme-miş olmasıdır.
Boğaziçi Sohbetleri IV. (1994)
Son 30 yılda dünyada, meselâ bir moleküler biyo-loji ve onun uygulaması olan biyoteknoloji doğdu ve ina-nılmaz boyutlarda gelişti. Yeni tür bitkiler, hayvanlar moleküler düzeyde tasarlanıyor, üretiliyor. Bakterilere in-san genleri takılıp, insulin gibi hormonların kendi kendine üretilmesi sağlanıyor. Bu konularda birkaç Avrupa ülkesi ve ABD ve İsrail başı çekiyor. Bizde ise 30 yıl önce Hacettepe'de moleküler biyoloji başlar gibi olduysa da, hâlâ bu dal yurtta hemen hemen yok.
Dışandaki bilim adamlarımızın tek tük başarıla-rıyla, duyarsak övünüyoruz. Ancak dışarıda yapılan iş dı-şarıya yarıyor. Türk bilimi gelişmiş olmuyor. Zaten dış ül-keler de bu bilimcileri ve çalışmalarını kendilerine mal e-diyorlar. Başarının Türk başarısı değil, kendi

şartlarından, imkânlarından oluşan kendi ülkelerinin başarısı sayıyorlar.
Türk biliminin Türkiye'de gelişmesini önleyecek bir büyük engel de, eğitim düzenimizin gitgide ve hızla yabancılaşmış, adeta misyonerlerin yaptırdığı bir eğitime dönüşmüş olmasıdır. 1953 yılından başlayarak Türk okul-larının pek çoğunda yabancı dille, özellikle İngilizce ola-rak eğitim yapılır olmuştur. 1953'ten önce sadece St. Joseph gibi, Robert Kolej gibi misyoner okullarında böyle bir eğitim uygulanıyordu. 1953'te Türk Eğitim Derne-ği'nin gerçek bir milli eğitim amacıyla 1930'larda kurul-muş olan Yenişehir Lisesi (ki ben bu okuldan Türkçe eği-tim görerek 1953'te mezun oldum), İngilizce ile eğitim yapan Ankara kolejine dönüştürüldü. Bu işi örgütleyen İn-

giliz Mk Browning, yirmi yıl sonra İngiltere Kraliçe-si'nden madalya aldı. Çünkü başlanan yabancı oyunu tuttu ve hızla Türkiye'de yayıldı. Öğrenmeye, ilerlemeye büyük iştiyakı olan halkımız çocuklarımız, yabancı dil öğrensin, diye aldatıldı. Halbuki kendi ana dilini bir kenara atıp orta okuldan itibaren dersleri yabancı dilde okumak şeklinde bir yabancı dil öğrenme yönetimi hiçbir aklı başında ülke-de yoktur. Bugün dışarıda, özel yöntemlerle bir yabancı dil birkaç ayda yoğun kurslarda öğretilebiliyor. Bunun için kendi dilini dosdoğru konuşamayan, gitgide yarı Türkçe, yarı İngilizce konuşup, bununla böbürlenen nesiller yetiş-tirmeğe hiç lüzum yok.
Türkiye içerdeki ve dışarıdaki düşmanları tarafın-dan tarihte eşi görülmemiş bir oyuna getirilmiştir. Hiçbir zaman sömürge olmamış, büyük devletler kurmuş bir mil-lete sömürge eğitimi aşılanmıştır. Bu böyle giderse Türk bilimi şöyle dursun, ne Türk dili, edebiyatı, şuuru, ne de Türk milleti kalır. Sadece, Hamburger ve Koka Kola tü-keten, ithal malları almak için hamallık ve acental ık eden, dünyada hiçbir hakkı, hukuku ve haysiyetin olmayan, itilip kakılan bir insan güruhu meydana gelir. Ama üzülmeyiniz. Bu böyle olmayacaktır. Çok şükür milletimizde, sağ-sol diye, lâik / anti-lâik diye bölünmeye çalışılmasına rağmen, ciğerli, yürekli, haysiyetli insanlarımız vardır. Bunlar bir gün dur diyecek ve milletimize sahip çıkacaklardır.

Son birkaç yılda diğer Türk devletleri ortaya çıkın-ca yukarıdaki kendine misyonerlik yaptırma oyunu yeni

boyutlar kazandı. Şimdi, Türk elleri arasında ortak bir bi-lim, eğitim, kültür Türkçe'si ve ortak bir yazı geliştirmek için son sürat çalışılması gerekirken, bir de bakıyoruz, bi-zim kandırılmış insanlarımız hayırlı bir iş yapayım derken, yeni Türk ülkelerinde İngilizce ile eğitim yapan okullar a-çıyorlar. Yani, kendi kendimize kendi kaynaklarımızla yaptığımız yabancı misyonerliğini bir de öbür Türk ülkele-rine taşıyoruz. Bu gafletimizle yabancıların iyice gözüne mi giriyoruz, dersiniz? Şimdi bu tür Türk aydınlarına, bi-limcisine, hekimine, meslek sahiplerine ve herhangi bir vatandaşa sesleniyorum. Eğitiminiz, siyasi görüşleriniz ne olursa olsun, içinizde vatanseverlik, insanlık kişiliği ve haysiyet duyguları oldukça geliniz, birlik olunuz, hatta Öztürkçe, Osmanlıca ayrıntılarını bir yana bırakınız, der-neklerinizle, üniversitelerinizle, vakıflarınızla toplu sesler çıkarınız. Türk milletlerinin bekası ve geleceği meselesi olan Türk diline sahip çıkınız, masum halkımızı uyandırı-nız. Türk gençleri artık, Türk edebiyatının tarihini, hatta dinini, İngilizlerin kitaplarından öğrenmemeli. Okulları-mızda Türk öğretmenin, Türk çocuklarıyla İngilizce veya başka bir yabancı dille konuşması (yabancı dil dersinin dı-şında) gibi haysiyet kırıcı bir ruhsal baskıdan öğretmeni, öğrencisi kurtarılmalıdır.

Ey haysiyetli, vicdanlı, vatansever kardeşlerim! Son iki- üç bin yılda birkaç kere olduğu gibi, bu sefer de Türk' ün dili, kültürü, şerefi ve geleceği kurtarılacaktır.

Gazanız mübarek olsun.

BtR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE

21. YÜZYILDA
TÜRKİYE'NİN HEDEFLERİ AÇISINDAN
EĞİTİM 18

Yirmibirinci yüzyılda dünya nereye doğru gidiyor? Yeni güçler kimler olacak, ne gibi güç dengeleri gelişecek, yeni teknik bilimlerin toplumlara, onların kültürlerine et-kileri ne olacak? Milli kültürlerin, dillerin yerini, tek bir dünya kültürü, bir dünya dili mi alacak? İnsanların insan anlayışları, birbirlerine davranışları, ahlâkları nasıl olacak? Bütün bunlara, görünen ufuklara önce bir göz atacağız.

Sonra, bu görünen ufuklara doğru körü körüne sürüklenip gidecek miyiz, yoksa gidişatımıza bir yön verebilir miyiz? Bunu düşüneceğiz. Her istediğimiz gerçekleşebilse nasıl bir Türkiye, nasıl bir Türk Dünyası, nasıl bir dünya olma-sını isterdik? Bunu tahayyül edelim. O parıldayan uzak yıldızlara doğru yürüyelim. Oralara varmak için bizler an-cak temeller atabiliriz. Yahut, çoktandır atrimakta olan hainlik temellerini kırar, yerine yenilerini atarız binanın gelişmesini, çatısının kurulmasını ancak önümüzdeki 5-10 yılda yetişmeğe başlayacak nesiller ve sonra onların ha-lefleri görebilecekler.

18 Yeni Türkiye, Ocak 1995, Sayı 4, Sayfa 5 ayrıca, bkz: Gönüllü Kuruluşlar Birliği'nin İstanbul Cemil Reşit Rey Salonunda düzenlendiği 21. Yüzyıl Ku-rultayındaki tebliğ...

Atılacak temeller, görünen mavi semaya doğru ne-sillerin yükselişi ancak, dahili ve harici bedhahların hain elleriyle çarpıtılan eğitim düzenimizin yeniden kurulma-sıyla mümkün olacaktır. Onun için, gönlümüzün istediği, bekamızın ise gerektirdiği bir Türkiye'ye doğru yürümeyi mümkün kılacak bir eğitim düzeni ve onun temel ilkeleri üzerinde duracağız. Allah gönüllerimizi bu yönde birleşti-re, gönül ehline kuvvet vere.

Dünya Nereye Gidiyor, Türkiye Nereye?

İkinci cihan harbinin bitiminde Avrupa ve Asya tü-kenmiş, ortalıkta bir tek Amerika (Batı Bloku) ve Rusya (Doğu Bloku) kalmıştı. Bu iki güç önce dünyayı aralarında paylaştılar, sonra aralarında amansız bir silahlanma yarışı-na düştüler. O ara birinin tehdit ettiği ülkeyi, öbürü, "Merak etmeyin, ben sizi korurum." diyerek eline geçirdi. Kimi resmen işgal etti, kimi de dost görünüp içine nüfus edip, kültürüyle, eğitimiyle, toplum yapısı ile oynadı, için-de kendine yardakçı ortaklar yetiştirip yerlerine oturttu, bu suretle o zavallı, saf ülkeyi içinden fethetti.

Ama kırk yıl içinde iki dev güç birbirlerini iktisaden yıprattılar. İkisinin de parası kalmadı. Kendi ül-keleri içinde gereken harcamaları yapamaz oldular, top-lumları hızlı bir çöküşe girdiler. Ne iş ahlâkı, ne aile haya-tı, ne sokaklarda can ve mal güvenlikleri kaldı. Ancak iki devin kendi nüfusları altındaki ülkeler üzerindeki hakimi-yetleri gene de sürdü. Çünkü o ülkelerde her kesime sız-

mış, kendilerine bağlı, kraldan fazla kralcı kadrolar yetiş-tirmişler, o ülkelerin kendi öz kaynaklarını kendilerine kullandırtarak, dev gücün uzun vadeli amaçlan ve çıkarları yolunda yürüttürmeyi başarmışlardır. Bu, dev-güç ülkeye bir yük olmuyordu artık.
Gene de bu ara Avrupa ve Uzak-Doğu, iktisadi, sı-nai ve ticari yönden gittikçe kuvvetlendi ve zamanla iki dev güce biraz söz geçirebilir hale geldiler. İki dev güç yalnızca silah üretir ve bu silahları sürekli pazar yaratır, bunun için orada burada komşu kavgaları, iç kargaşalar çı-karır oldular.
Her şeye rağmen iki dev de içinden çökme duru-muna geldiler. Sovyetler Birliği dağılır gibi göründü. Dışa-rıdan pek belli olmamakla beraber Amerika ve İngiltere de içinden iyice çökmeye başladı.
Bu ara Avrupa Birliği ve Uzak Doğu (Japonya, Ko-re, Tayvan, Singapur, Malezya) yeni iktisadi güçler olarak ortaya çıktılar. Eski iki dev birbirini yıprata dursun, o ara Çin sessiz sedasız büyük bir iktisadi, sınai ve teknik güç haline gelmeye başladı. En zayıf durumda kalan ülkeler ise İslâm Ülkeleri, Afrika ve Güney Amerika ülkeleri.
İkinci Dünya Harbinden sonra bilim, teknik, eği-tim, basın-yayın (ve propaganda) üstünlüğü iki dev ülkede kalmış, doğu blokunun geçerli dili Rusça, batınınki ise İn-gilizce olmuştur. Ruslar Orta-Asya da eğitim dili Rusça o-kullar açtılar. Gerçi Özbekçe, Türkmence gibi çoğu Türk

dilinin lehçeleri olan dillerde eğitim yapan okullar da hâlâ vardır. Ama asıl imkanlar Rusça dilli okullara veriliyor, Rusça okullardan mezun olanlara iş sahaları tanınıyordu. Sonunda Türk dilli okullar ikinci sınıf okul durumuna dü-şürüldüler. Veliler gençler daha imtiyazlı, itibarlı Rus o-kullarına özenir oldular. Hatırlatmaya pek gerek yok aynı stratejiyi özellikle önce İngilizler, hemen arkasından onla-rın tarihi rolünü devralan Amerikalılar uyguladılar. Öyle bir izlenim yaratıldı ki, sanki artık dünyanın dili İngilizce olacak, başka dillere lüzum kalmayacak. Bu strateji dünya üzerinde en çok (nedense?) Türkiye'de başarılı oldu. En büyük ağırlıkta, öyle anlaşılıyor ki, Türkiye'ye verilmişti. Çünkü, herhalde, Türkler birçok imparatorluklar kurmuş-lar, onbin yıllık köklü, adeta matematiksel bir yapıya sa-hip,

eşsiz bir kendini yenileme gücü olan bir dile, derin bir tarihe, kültüre ve töreye varis olmuşlardır. Bin yıl İslâm Dünyasının gücü, yöneticisi, koruyucusu olmuşlar, önce Memlûklarla getirdikleri derin Asya kültürü ile İslâm sa-natı, yazısı, bilimleri, felsefesi, tekniğine en büyük katkıda bulunmuşlardı. Türk ve İslâm düşmanı hala haçlı seferi ka-fasında olan, bağnaz batılılar önce, Türklerin bu büyük katkılarını İslâm Dünyasında, batıda ve sonunda Türkiye i-çinde unutturmak ve inkâr ettirmekle başladılar. Sonra sıra (tam kırk yıl önce), tarihin, kültürün, milli his ve beraber-liğin, törenin üzerinde yaşadığı ortam olan Türk Dili'nin yok edilmesine geldi. Resmi dili kağıt üzerinde Türkçe o-lan Türkiye'nin eğitim dili topyekün İngilizce olmaya başladı.

BİR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE

Bu gelişmeler sırasında Türkiye tam bir benlik bu-nalımına girdi, ahalisi bölündü, aynı milletin evlâtları, Av-rupalı mı, Müslüman mı, Amerika uzatması mı? Ne idüklerini şaşırır oldular. Aynı ailenin fertleri arasında bile derin kültürel uçummlar belirdi.

Türkiye içinden eriye dursun, son beş yılda dünya sahnesinde büyük değişmeler baş gösterildi. Türkiye bun-lara ayak uyduracağına, kamuoyu, iç çatışmalar, yolsuz-luklar, İktisadî bunal ımlarda meşgul edildi. Ama eğitim, kültür, dil üzerinde oynanan oyunlar sessiz sedasız devam etti. Halbuki bu son yıllarda, her ülke, milli eğitimine, kendi kültür ve dilinin korunup gelişmesine yeniden ağır-lık vermişti. Artık Rusça ve İngilizce hakimiyeti kırılmış, Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Japonca, Arap-ça, Çince yeniden önem kazanmaya başlamıştı. Polonya Polak diline, Macarlar Macarcaya, Koreliler Kore diline son derece önem veriyorlardı. Dahası var konuşanı kal-mamış, ölü veya nesli tükenmek üzere olan diller bile di* riltiliyordu. Meselâ İsrail İbranice'yi yeniden diriltti, onu eğitim, hatta bilgisayar dili yaptı. Çok önceden İngilizlerin
kültürel ve lisani soykırımına uğramış olan İrlandalılar
kendi eski Gaelik dillerini diriltmeye uğraşıyorlar. Amerika yerlileri, dillerinin yok edilmesi için her türlü baskı ya-pılmış olmasına rağmen yeni bir kendine dönme ve dillerini kurtarma çabası içindeler. Bütün bunlan görünce, insan, Türklerin adeta kitle halinde benlik intiharı yansına girmiş olmasına şaşıyor ve dehşet içinde kalıyor.

Az önce Kore, Polonya gibi ülkelerden, onların ib-ret alınacak tutumlannda bahsetmiştik. Halbuki o ülkeler, resmen veya gayri resmi olarak son yarım asrı adeta ya-bancı işgali altında geçirmişlerdir. Bugün, tarihte hiçbir zaman fazla yayılmamış olan Japonca'yı Amerikalılar, Av-rupalılar hani hani öğreniyor. Japonya yabancı öğrencilere burslar veriyor, verirken de Japonca öğrenmelerini şart ko-şuyor. Türkiye ise Orta Asya Türk ülkelerinden acilen bir ortak Türkçe yaratma faaliyetlerine gireceği yerde oralar-da, ikinci elden İngiliz-Amerikan misyonerliği yaparcasına -kimi maalesef yaptıklan kötülüğün farkında bile olma-dan- eğitim dili İngilizce olan okullar açıyor. Son üç dört yıldır, en büyük görevleri oralarda Türklük bilincini, kültü-rünü -ki Türk dili olmadan bunlar olmaz- yaşatmak olması gereken Türk Dernekleri, daha önce Türkçe olan bültenle-rini tümüyle İngilizce yazıp oradaki Türklere dağıtıyorlar. Ocak 94'te Washington'da yapılan Amerika*daki Türk Bi-lim Adamları Derneği Toplantısı 'nda, Türkiye'den katılan Orta-Doğu Teknik Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi mensupları da başta olmak üzere bütün konuşmacılar -Sayın Murat Karayalçın hariç- konuşmalannı İngilizce ola-rak yaptılar. Halbuki dinleyiciler hep Türk'tü, arasıra katı-lan tek tük bir iki Amerikalı Türkiye Uzmanı da pek iyi Türkçe biliyorlardı. Utandım, sıkıldım, kendimi Hindis-tan'da (ki onlar bile eski amirlerine şimdi lanet ediyor, kendi, değimleri ile, şu İngiliz belâsından kurtulmaya çalı-şıyorlar) veya Filipinler de zannettim. En ağırıma giden de,

bir Orta- Doğu (ODTÜ) şahsiyetinin Türklere karşı İngi-lizce konuşurken besbelli ne kadar kıvanç duyduğu oldu.
Dönelim tekrar haysiyetini koruyan ülkelere. Son yıllarda en hızlı gelişen ve dünyanın çehresini değiştirecek nitelikte olan bilim ve teknikbilim (teknoloji) dallan; Moleküler Biyoloji (bizde hemen hemen hiç yok), bilgisa-yar ve uluslararası, kimi bilgisayarlı iletişim teknikleri. Bilgisayarla dünyanın her bir yanı ile (Türkiye dahil) anın-da görüşebiliyor, haber ve bilgileri alabiliyorsunuz. Bu, İn-gilizce'nin uluslararası dil yapılması çabalarına rağmen, birçok dilin yayılmasına araç oluyor. Pek çok Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca,

Lehçe, Macarca bültenler karşınıza çıkıyor. ODTÜ'den alt düzeydeki hayırseverler sayesinde olacak, tek Türkçe bir 'Türk basınından özetler" bülteni de var.
Nasıl Bir Türkiye Olabilir?
İnsanın ve toplumun saadeti sadece maddi refaha dayanmaz. İşte görüyorsunuz, Batı Dünyası maddî refahı yerinde, ama birbirinden kopmuş, gönülleri kurumuş pek çok mutsuz insanlarla doludur. Bize de aşılanmak istenen örnek budur. İnsanların saadeti maddi ve manevî zenginli-ğin beraberliği ile mümkün olur. Bunun Hazret-i Mevlâna Mesnevi'sindeki bir hikâyeyle pek güzel ifade etmiştir. A-talarımız manevi bilimlerde bugünkü batıdan daha çok ile-ride idiler. Bir alimin gerçek bir alim olabilmesi için, hem maddi, dünyevi, hem manevi, yani iç alemin ilimlerine va-

kıf olması gerekirdi. Maddi bilimler fizik, kimya formülle-ri birşeyin nasıl oluştuğunu nasıl yapılacağını gösterir, ama ne yapılmasını gerektiğini söylemez.
Neyi seçme, insanın ve milletlerin kültürlerine, manevi âlemlerine dayanır. Manevi ve insanlık yönü zayıf olanların yaptığı bilim ve teknik gelişmeler çoğu kez in-sanlığın zararına kullanılır. Bir televizyonu alalım: Bu ha-rika teknik araçla insanlığın eğitim düzeyi kültür ve ruh zenginlikleri son derece geliştirilebilecekken, bugün çoğu, meselâ Amerika TV'leri insanlara vahşet, dolandırıcılık, ahlâksızlık öğretmekte, insanları beyni olmayan (veya olup da yıkanmış) bir koyun sürüsüne döndürmektedir.
Bizler hem Asya'yız, hem Avrupa, hem Ortadoğu. Coğrafî konumumuzun bahşeylediği kültür ve maneviyat zenginliğimizden bahsediyorum. Doğunun manevi zen-ginliği, insan anlayışı ile batının maddiyatı arasında köprü kurabilecek bizden daha münasip bir kavim yoktur. Peri-şan bir aşağılık duygusu içinde, Haçlı Seferi kafalı Avru-pa'ya yalvarıp duracağımıza, Asyalı tarafımızdan kıvanç duyan, tarihi manevi zenginliklerimizle, maddiyatı, en yeni becerilerle, insanı ezmek, sömürmek için değil, insanın yükselmesi, saadet, kardeşlik, ve huzura kavuşması için kullanan bir millet olmalıyız. Yüzyıllar boyunca olabildi-ğimiz gibi.
Son zamanlarda batının içine düştüğü manevi bu-nalım, dış davranışlarına da tekrar yansımış, o sathi mede-

niyet kisvesi altında batının ne derece hunhar, bencil, .ve barbar olduğunu göstermiştir. Demokrasi, Birleşmiş Mil-letler, insan hakları, batının sadece kendi çirkin emelleri i-çin kullandığı örtü ve maskelerden ibaret kalmıştır.
Türkiye, batıya olsun, doğuya olsun, insanlık örne-ği bir ülke olabilir. Nerede bir mazlum millet haksızlığa uğruyorsa, orda Türk'ü, barış kurulmasını çalışan, arabu-luculuk yapan, her uluslar arası ortam ve örgütte sesini du-yuran, insanlığa davet eden en faal bir barışçı olarak bul-malıdır.
İlerinin Türkiye'si bir yeni Japon harikası olacak, bilimde, teknikte en ön saftaki yenilikleri ile hem kendine, hem insanlığa hayırlı olacak şekilde çalışacaktır. Türk gen-ci hem kendi tarihini, dilini, edebiyatını, hem dış dünyayı, tekniği bilecektir. Türk, ne dışarıda hor görülecek, ne içer-de kendi benliğinden vazgeçecektir.
Türk, Asya ülkeleri ve de İslâm dünyası ile arasına sokulan nifakları, aşılanan hor görme, hatta düşmanlık duyguları yıkacak, çeşitli ülkelerle kültür, eğitim, bilim, dayanışma ilişkilerini geliştirecektir. Yeni Doğu Avrupa ülkeleri ile, Orta Doğu ve Asya ülkeleri, hatta Afrika ve Güney Amerika ile yepyeni ilişkiler kuracağız. Eski dost, düşman herkes bizim insanlık ve becerilerimize imrene-cek, bizden örnek alacaktır.
Orta Asya Türk devletleri ile sıkı kültür, eğitim, teknik, ticaret ilişkileri kurulacak siyasi bir emel gütmeden

bir köprü olma görevini üstlenir. Eğitim, bir yandan, insa-ni, manevi, kültürel değerler verir, insanın kendine güven duygusunu arttırır, bir yandan ona bilim ve teknik beceriler verir. Yoksa eğitimin amacı, bizde son kırk yılda olduğu gibi, kişiyi milletinden, dilinden, tarihinden, milli kültü-ründen koparmak, onu topluma, töresine, atalarına yaban-cılaştırmak değildir. Eğitimin amacı, batılılaşma da değil-dir, bilim ve teknikte en ileriye gitmektir. Artık bilim ve teknik Uzak-Doğu'da; onun için şimdi de doğululaşma mı diyeceğiz?
Türkiye bilim ve teknik bahanesiyle batı mis-yonerliği oyununa getirilmiştir.

1) Türk eğitim düzeyinin eğitim dili her dalda, her düzeyde Türkçe olacaktır. Bu aşırı bir istek veya görüş de ğil. Sömürge ruhuna itilmemiş her ülkenin eğitim dili, kendi resmi dilidir.
2) Meslek dalının gereksinimine göre çeşitli yaban cı diller, ayrıca özel ve hızlı yöntemlerle iyi öğretilecektir. Bu özel yaz kurslarıyla bile halledilebilir.
3) Ezberci, kopyacı, kalıpçı yerine araştırıcı ruhta gençler yetiştirilecektir. Üniversitelerde, özenti değil, ger çek anlamda araştırmaya ağırlık verilecektir. Bu araştır malar dış siyaset olsun, iktisat olsun, bilim ve teknik ol sun, tarih olsun, her dalda devlete, hükümete, orduya, millete ışık tutacak, bilgi verecektir. Üniversite, devlet, sa nayi arasında sıkı bir dayanışma kurulacaktır. Bilgi topla-

ma da, benliğinden feragat etmeden, bilimciler her türlü uluslararası bilim ilişkilerinden faydalanacaklardır.
4) Gençlerimizin ve velilerinin aklı, fikri dışarı gitmek, dışarıda okumak, okutmak olmamalı. Bugünkü en başarılı iş adamlarımız, eğitim dili o zaman tamamıyla Türkçe olan İstanbul Teknik Üniversitesinde yetişmiştir. Bizim nesil lisede iken, en özendiğimiz şey İTÜ'ye gire-bilmekti. Şimdi, ise sadece bir kırk yıl sonra, herkes, dışarı gitmeye, o da olmazsa, eğitim dili İngilizce'dir diye, OD-TÜ veya Boğaziçi'ne girmeye çalışıyor. Gençlerin bir sene fazladan, yabancı dil hazırlık sınıfı okuması da başka ül-kelerde görülmeyen bir zaman ve kaynak israfıdır. Bir yıl fazladan okunacaksa herkes bir yıl matematik okusun, işte o zaman öbür devletlerin de önüne geçer, sadece acentacı yetiştirmemiş oluruz. Dışarıda okuma devletin ve özel ki-şilerin sarfettiği dövizin hemen bir toplam hesabı çıkarıl-malı, bu milyarlarca doları bulan kaynağın, hiç olmazsa bir kısmı, derhal, mevcut üniversitelerin sağlıklı ve araştırma ruhuna dayalı bir hale getirilmesine ayrılmalıdır. Dışarıya, ancak ülkenin hedeflerine yönelik, dikkatle seçilmiş ko-nularda, mesela bizde hiç olmayan dallarda doktora öğren-cisi ve doktora üstü, uzmanlaşacak kişiler gönderilmelidir. Basından öğreniyoruz ki, bu konularda şimdiki YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) ve saygıdeğer başkanı Prof. Mehmet Sağlam önemli adımlar atmaktadır, kendilerini kutlarız.

BİRİNCİ BÖLÜM: MAKALELER
5) Orta öğretimde olsun, yüksek öğretimde olsun, gençlerimiz hem batı, hem Türk - İslâm ve Asya kültür, ta rih ve felsefesini öğrenmelidir. Descartes'i bilen ama, GazalPyi hiç duymamış bir Türk genci düşünülemez.
6) Bu üniversite ve araştırma kurumlarımızda milli hedeflere dönük araştırmalar yapılmalı, bu arada molekü-ler biyoloji, bilgisayar, iletişim konularında hamle yapıl malıdır.
7) Orta, Lise, ve yüksek okullara, Türk dünyası, karşılaştırmalı Türk lehçeleri, Türk illeri edebiyatları ve ta rihleri, bugünkü toplumsal yapıları, ve coğrafyalarını da i-çeren dersler konmalıdır. Yaz aylarında okullar, o ülkelere öğrenci gezileri düzenlemeli, öğrenci, öğretmen alışverişi yapılmalıdır.
8) Eğitim düzenimiz, vatanını, milletini, ve insanı nı seven, tarihini kültürünü, Türkçe'yi iyi bilen, batıyı da, Asya'yı da tanıyan, Avrupa dili olsun, Arapça, Farsça, Ur du dili veya Hintçe olsun, Japonca, Çince olsun, bir ya bancı dili seçeceği mesleğe göre yeterince bilen, kendi benliğini ve haysiyetini yitirmeden her yerden her yeniliği öğrenebilecek, kendisinin ve toplumunun maddi ve mane vi refahına katkıda bulunacak, elinde geçerli belli bir bece ri, yani kolunda bir altın bilezik olan insanlar yetiştirmeli dir.
Haydi, bu seferberliğe hep birlikte girelim.

ANCAK BAŞKASININ BİLMEDİĞİ BİLGİ "GÜÇ'TÜR »

Türkiye'de bilgi çağı lâfını 1990 ve 1991 yıllarında işittim ilk kez. Geçmişte de bilgi vardı, her devrin bir bil-gisi vardı. Onun için her devir bir bilgi çağıydı. Öyleyse bu "Bilgi Çağı"yla ne demek istiyorlar?! Üstelik bu kavramda bir tercüme hatası olmuştur. İngilizce'de bazı terimler karmaşaya yol açar. Çünkü Türkçe'de "bilgi" kökenli bir-çok kelime türetebilirsiniz, ama İngilizce'de böyle mate-matiksel yapı yok. Çünkü İngilizce beş dilden teşekkül etmiş; kuralları kalmadığı için öyle kolayca terimler tü-retilmez* Dolayısıyla, bir enformasyon bir de enformatik var; işte o kadar. Bizde 20 tane çıkar, hemen anlaşılır; bu dilde de iki tane çıkar. Dolayısıyla İngilizce öyle ahım şa-hım bir dil değil. Yâni tercüme hatası olmuş, bu "İnformation Age" lâfını oralarda senelerce duydum, burada da "bilgi çağı"nı duyduk. O zaman "Tamam" dedik, "şimdi anlaşıldı"..
Bilgisayar kelimesini ilk defa bilimciler arasında duymağa başladık.

Fizik, kimya, matematik, mü-hendislik gibi dallarda büyük hesaplar yapmak isteyen bi-lim ve teknik adamları bunu 1950'lerden itibaren kullan-maya başladı. Tabii kullanılan bilgisayarlar büyüktü 70'lere, hatta 80'lere kadar, ve belirli uzmanların elinde bulunan bir şeydi bilgisayarlar.
19 Kültürel Etkinlikler Kurultayı, İslam Dergisi, 27 Kasım 1995
BİR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE
Bilgisayarlar zamanla teknikteki gelişmeler sebe-biyle küçüldü. Bu adamlar oturup da, "Bunu daha küçük yapalım" diye düşünmediler. Bu nereden geldi? İlk Kennedy, J.F.K., Amerikalılara bir hedef göstermiştir. De-miştir ki, "Ay'a gidelim." Birçok tartışmadan sonra bütün memleket onun üzerinde çalışmaya başladı. Bu dönem A-merika'nın altm çağıydı, bir daha herhalde olmaz diyorum. Ay'a gitmek için birçok hesap yapmak gerekti. Öte yandan füzenin kendi rotasını kendisinin ayarlaması gerekiyor. Dolayısıyla yürütülmesi zaruret oldu. Sıradan Amerikalılar arasında bile yaygın olan ve söylenen bir konu var: ABD'de Kennedy'den sonra milli hedef gösteren bir baş-kan gelmemiştir. İşte bu sebeple toplumda farklı bir durum ortaya çıkıyor. Amerikan toplumu artık kendi çıkarlarını, ne alıp ne sattığını, gündelik uğraşlarını, tüketimlerini konu ediniyor. Yani hedef gösterilmezse insanlar bu tür şeylerle uğraşıyorlar. Bu da tatminsizliğe sürükler insanlığı. Öte yandan farklı bir yolun olduğunu da düşünmüyor A-merikan toplumu. Onlar diyorlar ki, madem bu ülke bir sanayi toplumudur, insanlar da buna razı olmak durumun-dadır. Biz de duyuyoruz ki, hayır, sanayileştiğin zaman şe-hirlerin batakhaneye dönmesine, gençlerin uyuşturucu pençesine düşmesine gerek yok, sanayi toplumun getirdiği bir sonuç değildir bu. Sizde böyle olmuş, çünkü bir eksik-lik var, ama mesela Japonya'da öyle değil. Onların bir Asya gelenekleri var, daha derin eski kültürleri var. Onlar da sanayileşmiş ama hiç öyle sorunlar olmamış. Bilgi çağı, bir tercüme hatası. Anladık ki, bundan kasıt "Bilişim Ça-

ğı" imiş. Bunlar bilgisayar teknolojisi çağına girdik de-mek istiyorlarmış; aslında basit bir kavram.
Amerikan ahlâkında önemli olan para kazanmaktır, nasıl kazanıldığı değil. Ölçü bu, maksada ulaşmak için her yolun mübahlığı şeklindeki

pragmatist düşünce. Ameri-ka'da iş ahlakı ölmüştür. Amerika'da sınaî üretim durdu, artık bol bol silâh yapıyorlar. Bunun için de yeni pazarların yaratılması gerekiyor. Şimdi de diyorlar ki, "Biz bu üretimi kasten yapmıyoruz, durduk artık." Demiyorlar ki, Amerikan halkı gevşedi, iş ahlakı diye bir şey kalmadı. Herkeste bir köşe dönme sevdası aldı başına gidiyor.
Bizim gözümüzde çok büyütülen Batı, hele Ameri-ka, hiçbir şey değil. İçi kof büyük bir cüsseden ibaret: "Artık büyük hacimli mallan yapmıyoruz. Onun Asyalılara bıraktık. Bu kaba saba malları bu hamallar yapsın ucuza, biz de, ürettiğimiz için, bilginin depolanması, aktarılması vb. gibi işleri yapalım. Sigorta gibi emek gerektirmeyen işleri yapalım." Adamlar geçtiğimiz aylarda yaptıkları açık oturumlardan birinde ne yapalım diye kara kara düşünü-yorlar, "Bilgisayar işini biz yürütüyorduk, Asyalılar eli-mizden kaptılar" diye. Karşı taraf da hiç umursamadan, "Olsun, o da hamallıktır. Biz şimdi yazılım (Software) ya-pıyoruz, diyor, meselâ bir Microsoft Şirketi'nin yaptığı gi-bi. Artık havayı kirleten işler yerine bu tür temiz işler ya-pıyorlar. Birtakım insanlar bunu savunuyor.
Yine söylüyorum, "Amerika'dan korkmayalım" demekten kastım, "onlardan bu bilgileri almayalım, onları

ciddiye almayalım" anlamına değildir. Tam tersine söyle-mek istiyorum. Yani "Ancak bu adamların aklı erer, bunlar yapar. Biz de sonradan duyarız" gibi düşünceleri silmek i-çin bunları söylüyorum. Yani bunlardan ne korkuyoruz? Bunlarda akıl varsa bizlerde de akıl var. Bu sadece kendine güven meselesi. Yâni akıldan çok, akılla beraber, bir gönül meselesi. Dolayısıyla kendimize güvenelim, onlardan iyi-sini de yaparız. O mânâda onlardan korkmayalım. Onlar yapıyorsa biz de yapabiliriz, bizim onlardan eksiğimiz yok.
ABD'de şöyle bir lâf var: "Bilgi kuvvettir." Biz de diyoruz ki, "Tamam ama eksik söylüyorsun. Bildiğin her bilgi kuvvet değildir, kimsenin bilmediğini. biliyorsan o zaman kuvvetlisin, yoksa herkesin bildiği bilgi kuvvet de-ğildir."
Borsayla uğraşanlar bilirler: Herkes bilse ki, yarın falanca şirketin kâğıdın değeri iki misli olacak veya döviz iki misli olacak, burada kim

zengin olur? Herkes bildiği i-çin kimse zengin olmaz. Ama öte yandan bunu kimse bil-mese de ben bilsem, "onlar gider Mersin'e, ben giderim tersine" yaparım. Neden? Kimsenin bilmediği bilgi bende olduğu için... Onun için, biz diyoruz ki, herkeste olmayan bilgi kuvvettir. Tarihte bunun örneğini, İslam Dünyası'nın sahip olduğu bilgilere Ortaçağ Avrupası'nın sahip olmayı-şından görüyoruz. Batılıların sahip olduğu alt yapıya sahip olduktan sonra üstüne kendimiz bir şeyler ekleyebilelim ki, onları a-şabilelim. Burada soru sormanın önemi ortaya çıkıyor.

Bizde soru sorması öğretilmez, kendi tarihini bile bilme-yen turist rehberi yetiştiriyoruz. Kafanın ve gönlün gerçek eğitimi gerçekleştirilmelidir. Türkiye'nin kendi problemle-rinde çözümün ilk kaynağı yine Türkiye'nin kendisi olma-lıdır, gidip de şuradan buradan çare aramaya gerek yok.

Batıda bilim, matematik; Descartes ile, Newton ile başlamadı. Bunlar 1000 sene önce Türk İslam alimlerinin icat ettiği veya geliştirdiği gökbilim, matematik, kimya, ilmi simya... gibi bilimlerle başladı. O zaman kuvvet kim-deydi, bizdeydi Çünkü onların bilmediği bilgi bizde vardı. Daha sonra onlar bu bilgiler üzerine yeni bilgiler geliştir-diler ve bu bilgiler bizde olmadığı için biz kuvvetsiz düş-tük.

Bakın şimdi buradan ne sonuç çıkıyor: Amerika'da, Avrupa'da birtakım bilgiler var, bizde yok. Öyleyse o bil-gileri alalım, kitaplara bakalım, örütbağdan (Internet) bil-giler alalım diyoruz. (Aslında bu Intemet'te de pek bir şey olmadığı görülür iyi incelenirse. O da reklam ve pazarla-madır, başka bir şey değil.) Üçbin tane doktora öğrencisi gönderiyorlar dışanya. Kim karar verdi diye sorduğumuzda, bilmiyoruz diyorlar. Yani gönderenler bilmiyor buna kimin karar verdiğini. Kaç milyar dolar dışarı gidiyor? Bir sürü öğrenci Amerika'ya gönderiliyor doktora için... Kim karar vermiş? Meclis mi karar vermiş? Hayır. Bakanlar Kurulu mu tartışıp karar vermiş? Bu işi yapanlar bilmiyor kimin karar verdiğini. Kurcalıyorsunuz, ancak bir dedikodu duyuyorsunuz. Doğramacı, Demirel'e söylemiş, olmuş.

Nereden öğreniyoruz bunu? Amerika'ya doktora için gi-denlerden öğreniyoruz. Böyle durumlar var. İşte böyle binlerce adam gitti. Bu

şekilde kuvvetli olunur mu? Biz bu faraziyeye göre kuvvetli falan olamayız. Çünkü herkeste olan bilgiler bizde de olsa hiçbir değişiklik olmaz. Ya ne lâzım? O bilgiler taban olarak elbette bulunacak, onun üs-tüne ilave yapacaksınız.
Peki bu zor mu? Hayır değil, bize aşağılık komp-leksi aşılanmış. Esas iş soru sormasını bilmektir. Bizde soru sorması öğretilmiyor. Bizim eğitim İngilizce öğretir, kendi tarihini bile bilmeyen turist rehberi yetiştirir, acenta kafa yetiştirir, onun için tepe de acentadır.
Birkaç yıl önce denizciliğe merak sardık, Karade-nizli de değiliz ama, istiyoruz ki şu deniz haritalarını göre-lim. Diyorlar ki, "sırdır". Gittik o haritaları New-York'tan aldık. Bu iş tıpkı gümrük birliği anlaşması gibi. Bizim pro-fesörlere, Türk yetkili makamları, "Anlaşmanın metni giz-lidir" diye vermemişler, onlar da faks çekip Brüksel'den anlaşmanın metnini almışlar. Şimdi kime karşı bu gizlilik? Millete karşı tabii ki. Soru sormasını bilen insan yetiştire-cek bir eğitim gerekiyor. Kendine güvenecek, kendi kimli-ğinden utanmayacak, kendi tarihine ve geçmişteki tecrü-belerine güvenerek, gönlümüzü pekiştirerek, inançla, tö-relerimizle, ahlâkımızla, bizim için gerekli olan sorulan sorarak bilgiyi biz üretiriz. Türkiye'de ne lâzım diye Tür-kiye'den bir soru sorulduğu zaman Amerika'nın falanca a-raştırma şirketine sormak ayıptır.
BİRİNCİ BÖLÜM: MAKALELER
Böyle olmaz, ama öyle yapıyorlar. Türkiye'de neyi öğrenmek istiyorsanız Amerikan şirketlerine sorun, böyle şey olur mu? Bilim ve teknikte bile, onlarda olmayan, bize gerekli bilgi bizde olmalı. Bunu biz yapacağız. Bu şekilde bir bilgi çağı bize lazım, yoksa tercüme bilgi çağı değil. Dinimizin yüce prensiplerinden olan "ilim neredeyse onu alın" prensibini uygulayacağız, o bir taban teşkil edecektir. Biz onun üstüne çıkacağız. Demek istediğim, bu sadece bir kafa yapısı meselesidir, yönelme meselesidir, hedef mese-lesidir. O bakımdan bu dışarıdan gelen lâflardan ürkme-mek gerekir, bilişim çağı, bilgi çağı, vs...
Bence bu asrın ön önemli icadı telefondur. Şu an telefon mu önemli yoksa bilgisayar mı önemli hayatımız-da? En çok bilgisayar kullanan için de telefon önemlidir. Peki neden o zaman telefon çağı açıldı, küreselleşme ger-çekleşti. Aslında küreselleşme en çok etkiyen telefon oldu.

Bilgisayar çağı, iletişim... Bunun arkasında yazılım şirketlerinin, Türkiye ve benzeri ülkeleri önemli bir pazar olarak görmesi yatar. Böyle bir sürü âletler satıyorlar, "Bununla her tür bilgiye erişebilirsiniz" diyorlar. O ağların içinde de bir şey bulamıyorsunuz. Burada şunu demek isti-yorum: Bütün bu teknik gelişmelerde, yalnız bu teknik ge-lişme ve alet değil, içerik önemlidir. Şu an Türkiye bilgi çağma girmiştir, herkeste bilgisayar var. Rahmetli Özal her okulda bir bilgisayar olacak diye kampanya açtığı zaman bunu becerdi. Biz o zaman dedik ki: "Şu kadar milyon in-sanda, tanesi şu kadar dolardan şu kadar bilgisayarın

toplam maliyeti şu kadar milyar dolar eder Şunun yüzde 20 sini bari yatırıma ayır " Bu bilgisayarların hepsi oradan alınacak, zaten alındığı anda eskiyor. Dur yenisi çıksın da onu alayım diyemezsiniz, çünkü bilgisayar teknolojisi sü-rekli yenilikler icat ediyor. Böylece bu şirketler için tam yeni bir pazar durumuna düşeceksiniz. Dolayısıyla orta-lıkta büyük bir vaveyla ve vesvese... Aksine ortada bir şey yok, bir içerik yok. Türkiye'de yazılım ve donanım konu-sunda yetişmiş birçok insan var. Bu CD-ROM'lan yapıp piyasaya sürmek fazla bir sermaye istemez. Bu CD-ROM'larla Roma ve Yunan'dan başka kendi tarihimizi, Türk - Müslüman ilim adamlarının eserlerini aktarabiliriz. Bu şekilde içerik kazandırır ve bununla eğitime ve milli kültüre hizmet edebiliriz. Amerika'daki gibi içi boş şeyleri allayıp pullayıp satmak yerine fayda ilkesini gözeterek ü-retmeliyiz. Bizde bunun olması lâzım. Bir hizmet vermeli-yiz toplumumuza, insanlara. İlla para kazanalım diye pa-ketlenmiş hava cıva satmanın alemi yok. Amerikan şir-ketleri hava cıva satar. Kendileri söyler bunu. Maksatları satmaktır.

TV ile telefon birleşecek. TV güzel bir alet ve bu aletle dünyanın kültür seviyesi ve ruhi seviyesi çok ileri gidebilirdi 30-40 senedir. Onun yerine ne oldu, TV'ler renklendi, kanallar arttı. Teknik bakımdan geliştiği oranda içerik bakımından seviye düştü. Amerika'da 100 kanalın hepsinde, sabahtan akşama kadar birer marifetmiş gibi de

süslenerek, dehşet, vahşet, fuhuş gösteriliyor. Bunlardan başka bir şey yokmuş gibi sanki.
Eğitim ve kültür aşılama işini eğlendirerek de yap-mak mümkündür televizyonda. Bu teknik gelişmeler insa-nımıza faydalı olabilir. Eğer bu imkanlar gönül terbiyesi almamış insanların eline düşerse insanlığa faydası değil zaran olur. Onun için bizim gençlerimizin eğitiminde akıl ve gönül terbiyesi şarttır. Dünyada imrenilecek yerlere ge-leceğimize inanıyorum, eğer kafa ve gönül birlikteliğini sağlayıp kendimize hedefler belirlersek.

EĞİTİM Mİ, ERİTİM Mİ?.. 20

Karga Sekmez Yokuşunun tepesinden taa aşağılar-daki şimdi bataklık olmuş eski çeltik ovalarına bir baka-lım, her mertebede eğitim düzenimiz ne hallere düşmüştür hele bir göz atalım:
1) Hazırlık Sınıfı: İlkokulu, ortaokul veya liseyi yeni bitirmiş çocuklara soruyoruz kaçıncı sınıftasınız diye. Hazırlık sınıfındayız diyorlar. "Neye hazırlanıyorsunuz?"... "İngilizce öğreniyoruz"... "Başka ne?"... Hiiç!..
"Allah Allah!" diyorum kendi kendime; bu nice iş-tir?.. Bu ülkenin eğitim imkânları fazla mı geliyor ki böyle

20 1996

fazladan birkaç sene daha okul, öğretmen, öğrenci vakti dolduruluyor? Yüzbinlerce öğrenci gidecek okul, evren-kent (üniversite) bulamazken, eğitim imkânlarının % 40'ı bu 'hazırlık sınıfı9 garabetine ayrılıyor. Dünyanın hiç bir yerinde 'hazırlık sınıfı9 diye bir inanılmaz israf, bir saç-malık, daha doğrusu milletine bir ihanet görülmemiştir. Ha olabilir, bir ülkeye yabancı bir öğrenci gelir, oranın tabii olarak eğitim dilini anlamaz, onun için de, orada okula başlamadan önce 6 ay oranın dil kursuna gider. Tabii bu da bir israf ve olağandışı bir durumdur; kendi ülkesinde bir an evvel kendi dilinden asıl eğitimine başlasa daha iyi. Gö-rülüyor ki, Türkiye9de Türk öğrenci kendi ülkesinde ya-bancı öğrenci durumuna düşürülmüştür. Bu garip durum
Türkiye'de İngiliz parmağı ile 1953'te başlattırılmıştır. Bir ülkenin eğitim dili her yerde olduğu gibi kendi dili olmalı ki5 böyle saçmalıklar olmasın, çocuğu, genci, velisi böyle bir hainliğe kurban gitmesin.

2) Dershaneler: Yabancı dille eğitimin yarattığı gençliğe bir ikinci zulüm de gene ülkemize mahsus ders-haneler olayıdır. Anadolu Liseleri, "Kolejler", yabancı dil-den evrenkentler, hiçbir haysiyetli ülkede rastlanmayan kaynakları yerli, mahiyetleri yabancı, ingiliz misyoner türü okullardır. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın. Bırakın da bari misyonerliği İngilizler kendileri yapsınlar. Bizim ku-ruşlarımız, milletimiz kendi kendini tarihten sildirecek bir soykırım harekâtına niye kendi parasını harcıyor? An-cak 1953'ten beri milletimiz öyle bir oyuna getirilmiş, ka-

muoyu öyle bir aldatılmıştır ki, herkes, başka bir şey öğ-renmeme pahasına da olsa, yalnız ve yalnız bir sokak İngilizcesi öğrenmeyi, kendi dilini, edebiyatını, tarihini, kimliğini bilmemeyi, bir yılışık özenti, bir taklitçilik, bir acenta kafalılık içinde kıvranmayı marifet sayar olmuştur. Onun için de bu yerli misyoner okullarına sun'i bir rağbet yaratılmıştır. Şimdi velisi, öğrencisi bu ihanet sistemi o-kullarına girebilmek için çırpınmakta, ana konuları ve dü-şünmeyi değil de, giriş sınavı geçmeyi öğreten dershane önlerinde geceleri, hafta sonları gençler perişan olmakta-dırlar. Bu dershaneler, çarpık düzenin beslediği büyük bir ticari kâr kesimi geliştirirken, olağan, zavallı, milli okul-larda okumak veya öğretmek durumunda kalanlar en şe-refli konumda oldukları halde aşağılık duygusuna itilmek-tedir. Ruslar da Sovyet zamanında Türk illerinde böyle yapmışlar, Rus okullarına gidenleri imtiyazlı, millilerine gidenleri aşağılık göstermişlerdi. Türkiye9de gazetelere İngilizce olarak reklâm veren yerli işverenlerin gerçek amaçlarının ne olduğu düşünülmelidir.
3) İngiltere'den Gelen Ders Kitapları: Giderek, yabancı dilden (sonunda hepsi İngilizce olacak) eğitim ya-pan, yani -hâlâ bu kavram karışıklığını bilerek, bilmeyerek yapan varsa- çeşitli dersleri kendi dilinden değil de İngiliz-ce öğreten okullardaki ders kitapları İngiltere'den gelmeğe başlamıştır. Tanesi 30 - 40 dolardan bunun İngiliz ve Ame-rikan kitap şirketleri için ne güzel bir pazar oluşturduğunu siz düşünün. Zaten daha 1973'te dışarıda şöyle bir araştır-

ma yapılmıştı: "Yakın bir gelecekte Türkiye'de anaokulu, ilk, orta, lise, evrenkent, tüm okullarında ingilizce eğitim dili olduğunda, İngiliz-Amerikan kitap şirketleri için ne hacimde bir pazar oluşacaktır?" İşte bizi ilelebet tarihten silmek için uygulanan bu "kendi dilini unutturma" oyunu, bunu yaparak bir insanlık suçu işleyenlere bir de güzel para kazandırmaktadır.
4) Dışa Gönderilen Öğrenciler ve Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK, çeşitli kamu kuruluşları yıllardır özellikle Amerika ve İngiltere'ye binlerce öğrenci gönde-riyor. Özel gidenler de ayrı. Son iki yıldır Y^-K aracılığı ile birkaç bin doktora öğrencisi gönderildi. Bu sayının birkaç yılda 20.000'i bulacağı söyleniyor. Devlet adam başına yılda 30.000 dolar masraf ediyor, bir öğrenci 5 yıl kalıyor. Bu rakamlar korkunç boyutlarda. Milyarlarca dolan bulu-yor. Böyle büyük bir yatırımın yapılmasına meclis mi, ba-kanlar kurulu mu, kim, nasıl, niçin karar vermiş, söyleyen yok. Dışa akıtılan bu kaynak, Türkiye'deki tüm evrenkent-lerin toplam bütçesinden büyük olabilir. Bu kaynağın onda biri Türkiye'de araştırma, yenileme, Türkçe bilim kitapla-rının teşviki için harcansa evrenkentlerde, ülkenin bilim düzeyinde önemli bir kalkınma olur.
Doktora için gönderme durumu ilginç. Amerikan evrenkentlerinde, özellikle bilim ve teknik dallarında doktora için öğrenciler para vermez. Evrenkent, ABD devlet ve özel fonlarından öğrenciye para verir. Çünkü doktorada ABD'ye gerekli araştırmalar yapılmaktadır.
BİRİNCİ BÖLÜM: MAKALELER
Şu ara Amerikan ve İngiliz evrenkentleri büyük malî sıkıntı içindedirler. İşte biz, kendi ülkemiz için kay-nak bulamazken Amerikan, İngiliz evrenkentlerini ihya e-diyoruz. Onların iktisadının da temeli olan araştırmalarını mümkün kılıyoruz. Ne kadar hayırsever bir ülkeyiz değil mi?
Bu, dışa kaynak ve gençlerimizi hibe etmeler, belli bir kalkınma planına, eksik tekniklerimizi tamamlama he-deflerine göre mi yapılıyor? Hayır. Bu işin söylenmeyen bir tek gayesi var anlaşılan: Kafaları oralara göre ayarlan-mış, kendi dilinden çok İngilizce'yi bilen (başka ne bildiği önemli değil!), yurda dönenleri Türkiye evrenkentlerinde tüm konularda İngiliz kitaplanndan İngilizce olarak ders verecek öğretim üyeleri yetiştirmek. O kadar ki, yeni ilahi-yat bölümceleri (fakülteleri) için gereken kişilere dahi, A-merika'da, her

Hıristiyan mezhebinin kendisi için papaz yetiştiren, Müslümanlıkla ilgili hiçbir dersi bile bulunma-yan Teoloji okullarında "ilahiyat doktorası" yaptjrtılmak-tadır.
5) Öğretmen Sorunu: Ankara Yenişehir Lise-si'nde çok değerli bir kimyacı olan kimya hocamız Fazıl Bey vardı. İyi Fransızca da bilirmiş, ama tabii bu bizi ilgi-lendirmezdi. Çünkü tüm derslerimiz gayet güzel bir Türkçe ile verilirdi. Ayrıca yabancı dil dersinde, mesela İngilizce'yi de yeteri kadar öğrendik. Önceki yazılarımda belirttiğim gibi, biz mezun olduktan sonra 1954'te bizim okul "Kolej", yani ilk İngiliz misyoner okulu tipi "Türk Oku-

lu" oldu. Unutmayalım ki Fransızlar I. Dünya Harbinden sonra Antakya'yı aldıklarında ilk işleri Türk okullarının e-ğitim dilini, tüm derslerde Fransızca'ya dönüştürmek ol-muş. Tabii Atatürk Hatay'ı kurtardığında dersler gene Türkçe olmuş. Acaba şimdi Hatay'da kaç tane gerçek, yâni Türkçe dilli Türk Okulu kalmıştır? Yoksa çoğu "Anadolu Lisesi", "Kolej" filân mı olmuştur? Ayrıca bu "Anadolu" lâfına dikkat edelim Özellikle seçilmiş bir kelimedir.
Dokuz yıl sonra ABD'den profesör olarak döndü-ğümde okulumu ziyaret ettim. Başöğretmenim Rahmetli Fikriye Hanım hâlâ ordaydı. Bütün ilkokul çocuklarını toplayarak bahçede güzel bir merasim düzenledi. Sonra o-kulu gezdim, bazı dershanelere girdim. Kimya dersinde genç bir ODTÜ "mastır" talebesi tarzanca gibi bir İngilizce ile kimya anlatmaya çal ışıyor, asayişi pek kalmamış ço-cuklar belli ki anlamıyorlardı. Aklıma o muhteşem Fâzıl Hocam geldi. "Nerede?" diye sordum. Yanma götürdüler. Şükran hisleriyle elini öptüm. "Bize nazaran şimdiki kim-ya öğrencileriniz nasıl?" diye sordum. "Ah evlâdım, bana kimya dersi vermiyorlar ki! ben Fransızca bilirim ama İn-gilizce bilmem." "İşte bu odada oturuyor, öğrenci sayıtım-lan (istatistikleri) ile uğraşıyorum." dedi. İçim burkuldu. "Şu memleketin hâline bak; Türk gençleri en iyi hocala-rından, hem de kendi dillerinden mahrum ediliyor. Sadece ve haysiyetsizce bir tarzanca öğrenmek uğruna düşünme yetenekleri yok ettiriliyor, üstelik feleğini şaşırmış veliler de bu toplu intihar kervanına katılabilmek için varlarını

yoklarını harcama yarışına girişiyorlar." diye düşüne-kaldım.

Görünen Batak Manzara

Yukarıdaki maddeler herhalde göstermiştir ki ül-kemizin artık bütün eğitim kaynakları, ve hatta fazlası, mantıksız gibi görünen dehşet verici bir israfla bilimde, kültürde, teknikte, bilgisayar çağında kalkınmak için değil, bir tek açıkça söylenmeyen gaye için kullanılmaktadır: O gaye, Fransızların, İngilizlerin başka sömürgelerinde yap-tıkları gibi, Türk Milletine, Türk Cumhuriyeti halkına Türk dilini unutturmak, hiç öğretmemek, onun yerine her ferdin Amerikanca gibi 250 kelimelik bir İngilizce'yi yeni dili olarak, Türkçe yerine konuşur olmasını sağlamaktadır. Bu iş, iç ve dış düşmanların kendi kaynaklan ile değil de Türk Milleti'nin öz kaynaklan ile yaptırılmakta, hatta, iç ve dış hainler bu işten bol para kazanmaktadır. Tıpkı, ölüm döşeğindeki bir hastanın son kalan varlığını iyi etmek u-mudu vererek sömüren sahtekâr, leş kargası doktorlar gibi.

Son aylarda, eğitim dilini değiştirerek Türkçe'yi yok etme planı uygulanmasında büyük bir hızlanma fark e-

dilmektedir. Hatırlayalım ki bir ülkenin eğitim dili tü-müyle yabancı bir dile çevrildiğinde o ülkenin kendi dili bir buçuk nesil sonra yok oluyor. Yakın tarihten öoıekle-rini vermiştik. İlk önce, babalar kendi çocukları ile kendi dillerinde konuşamaz oluyorlar, Kazakistan'da, İrlan-da'da, Cezayir'de olduğu gibi... Sonra, eğer uyanıp uyan-

dınp tedbir alan aydınlar çıkmazsa o ülkenin, milletin adı bile tarihten silinip gidiyor. Hani nerede Hititler, Likya-lılar, Keltler? Ama sadece dilini, inanç ve kültür kimlikle-rini, devletleri olmadığı zamanlarda bile korumasını bil-miş olan 5000 yıllık kavimler hâlâ duruyor.

Batı hâlâ Türk kimliğini bitiremediğinden, hâlâ alttan yeşermeler olduğundan tedirgindir. Onun için, yeni
Orta-Doğu plânına da uygun olarak, artık üç yıl içinde
Türkçe'yi, dolayısıyla Türk lâfını tarihten silme oyununun son perdesi oynanacaktır. Anaokulu, ilk ve ortaokulların (bu üçü en önemlisi) hepsinde, lise ve ayarı okullar ve de evrenkentlerin tümünde eğitim dili ingilizce yapılacaktır. Bunun için işgal altındaki ülkelerdeki gibi zorbalıklara lü-zum kalmamıştır. Artık kamuoyu, cemaatleri ile, Atatürk-çüleri ile, sağcıları, solcuları ve iş adamları ile nerdeyse tümüyle uyutulmuş, bu işten birçok çevrelere kısa vadeli çıkarlar sağlanmıştır. Şu son günlerdeki sessiz faaliyetler, üstü kapalı dolaşan "Avrupa ile bütünleşmenin gereği yeni eğitim düzeni", "yeni yasa tasarıları" eğitim dilinin toptan İngilizce olmasıyla ilgilidir.
Avrupa ile bütünleşmeye kim karar verdi? Millet böyle bir yetkiyi kimseye verdi mi? "Bütünleşme" ne demektir? Ne için? Nasıl? Faydası, zara-rı? Avrupa'nın diliyle mi? (O hangisi?) Diniyle mi? Şu an ki iktisadî buhranı ile mi? Perişan gençliği ve esrarkeşleri ile mi? Yok olmakta, yozlaşmakta olan kültürü ile mi? Bunları tartışan, halka açıklayan, tanımlayan yok. Sadece gökten zembille inmiş bir kanunmuş gibi "Avrupa ile bü-

tünleşeceğiz!" deniyor^ İşin garabetine bakın ki, sanki Av-rupa Birliği*nin dili İngilizce imiş gibi, Avrupa ile bü-tünleşmek için dilimizi yok edip yerine İngilizce'yi yer-leştirecekler. Avrupa'nın neresi İngilizce oldu ki biz olu-yoruz? Almanya'da hiç İngilizce kalmadı; herşey Al-manca. Fransa'da De Gaulle Havaalanında bile herşey

yalnız Fransızca ve Almanca; İngilizce hiç yok. Öbür ül-kelerde de benzeri durumlar. Yoksa bizim tatlı su Anglo-saksonları güdümünde bir Avrupa Birliği mi tahayyül e-diyorlar? İngilizlerin böyle bir emellerine destek mi olma-ğa çalışıyorlar? İlginç ihtimâller.
Sonuçta öyle görünüyor ki, tarih boyu bekamızın temel şartı olan milli eğitimin yerini, tarihten bizi hızla si-lecek bir milli eritim almış.
Neredesiniz Atatürk'ün güvendiği öğretmenler?
Neredesiniz kendilerine emanet bırakılmış gençlik?
Neredesiniz kimliğimizi korumak isteyen inanç sa-hibi gönül ehli?
Neredesiniz sömürgeciliğe karşıyız diyen solcu gençler?
Neredesiniz Türkçüler, milliyetçiler?
Neredesiniz aydınlar, profesörler, gazeteciler?
Neredesiniz eğitimciler?

TÜRKİYE GÖTÜRÜLÜYOR! EY CİĞERLİLER NEREDESİNİZ? 21

Dil, Eğitim ve Yeni Üniversite Kanun Tasarısı

Eğitimin Amacı

Eğitimin amacı, 1) İnsanı kendine ve toplumuna değer katacak düzeye getirmek, 2) Bir milletin geçmişiyle geleceği arasında sağlam köprüler oluşturarak, geçmişine dayanan ve geleceğe hazırlanan gençler yetiştirmektir.

Çeşitli Ülkelerde Eğitim Dili

Her ülkenin eğitim dili,çoğunluğunun ana dili olan resmi dilidir. Her haysiyetli, şerefli, bağımsız ülkede bu böyledir. İşte bakın tümüyle Avrupa'ya, bütün Güney A-merika'ya, Rusya, Lehistan, Bulgaristan, Macaristan, Çek ve Slovakya'ya, İsrail'e, Japonya, Çin ve Kore'ye, daha nice nicesine: Kendi dilini bırakıp da, ne dosdoğru dil ku-ralları, ne bir matematiksel açık seçikliği olan İngilizce gibi geçmişi birkaç yüz senelik, dört beş dilin kırması uyduruk bir yabancı dilden eğitimini yapan bir ülke daha göre-meyeceksiniz. Ha bulabilirsiniz: Yakın zamanda İngiliz veya Fransız sömürgesi olmuş, sonra resmen bağımsız sa-

21 1996

yılmış, ama dil emperyalizmine kurban gittiği için bir türlü gerçek sömürgelikten kurtulamayan zavallı ülkeler bulursunuz; Cezayir ve Tunus gibi... Sahi bir de Türkiye var. Allah Allah, diyor insan; Türkiye ne zaman sömürge olmuştu ki? Olmasın diye niçin Kurtuluş Savaşı verdi ki? Sonunda bir avuç şerefsizden oluşan bir hiyanet şebekesi, İngiliz Muhipleri ve Amerikan Mandacılarının ahfadı, binlerce yıllık koca Türk Milletini toptan uyutsun, tarihini, dilini, töresini, inancını unuttursun, onu çil yavrusu gibi dağıtsın, arasına olmadık nifak soksun, sanayiini, tarımını, hayvancılığını yoketsin, parasını çürütsün, Avrupa'ya kör bir pazar, İngiliz'e hamal etsin diye mi?

Dil ve Bilim

Bilim ve tekniğin yöntemleri evrenseldir, uluslara-rası denilebilir; ancak, bilim ve tekniğin amaçlan, ne yön-de geliştirileceği, onunla ne için ve ne yapılacağı, ülkelerin kültür ve temel yaşayış felsefelerine göre değişir, ulusal-dır. Türkiye'nin de kendi bilim ve tekniğini geliştirmesi, kendi amaç ve gayelerini saptaması gerekmektedir. Eğiti-mini başka bir dilden yaptıran, gençlerinin düşünme kabi-liyetini her gün böylece körleten, her gün onlara sömürge evlâdı ruhu, acenta kafalılık ve aşağılık duygusu aşılayan bir ülke bunu yapamaz. Gereken yabancı diller, her yerde olduğu gibi ayrıca öğrenilir ama kendi muhteşem dilini kaldırıp atmak gafletlerinin en büyüğü, attırmak, buna âlet olmak ihanetlerin en alçakçası ve hesabı bir gün sorulacak bir insanlık suçudur.

BİR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE

Dil ve Gönül

Kişinin hem kendine hem toplumuna yararlı bir in-san haline gelebilmesi için yalnız aklının değil gönlünün de eğitilmesi lâzım. Batıdaki birçok bilim adamı gibi yal-nız bilim-teknikte ilerleyip gönlü gelişmeden kalan, insan-lık anlayışı olmayan bilim adamından fayda değil zarar gelir. Bir iş adamı veya onların topluluğu olan bir şirket i-çin de bu böyledir.

Sık sık haberlerde görüyoruz; dünyanın en büyük şirketlerinden bir Amerikan sigara şirketi tütünlerine ze-hirli olduğunu bile bile yüzlerce kimyasal madde katıyor. Fazladan bir de nikotin yüklüyor, daha çok alışkanlık yap-sın diye. Bu açığa çıkıyor. Amerikan TV'lerinde günlerce Senato, Meclis soruşturmaları izleniyor. Bu şirket müdür-

lerinin inkâr yalanlan yüzlerine vuruluyor. Rezil ediliyor-lar. Sonunda o şirketler Amerika'da sigara satamaz olu-yorlar. Sandık ki, bu kıyamet koparken Türk basını da bu olaylardan bol bol bahsedecek, halkı uyaracak. Ne gezer, hiç bahsedilmiyor. Aylar sonra bir tek ufak haber gördüm bir Türk gazetesinde. Konudan bahsetmiş, ama sonunu şöyle getirmiş: "Ama bizde sattıklara sigaralara bu zehirleri katmıyorlar." Eh insaf, işte gönülleri terbiye görmek şöyle dursun, yürekleri kuruyup kalmış, yabancı dille eği-tim görüp kimliğinden öte, insanlığını bile şaşırmış perişan takımının yapabileceklerinden bir örnek.

O Amerikan şirketlerinin,başlarına gelenlere tep-kileri ne oldu biliyor musunuz? "Ne olacak, Amerika'da sigara satmayıveririz. Biz Asya halklarını sigaralarımıza alıştırdık. O koca pazar yanında Amerikan pazarı devede kulak kalır. Asya'da geleneksel olarak hanımlar sigara iç-mezdi, şimdi onları alıştıracağız. Düşünün birkaç milyar kişilik bir pazar daha!" dediler ve borsada hisse senetleri-nin fiyatları yükseldi! Şimdi de bizim TEKEL işte bu şirketlere satıldı. Satanların da, yabancı dille eğitim yapan, evlâtlarımızı kendi tarihlerine, inançlanna, dillerine yabancılaştıran yerli, yabancı misyoner türü okullardan yetiştiklerinden hiç şüphemiz olmasın. Dil, gönlü yüzdüren gemidir. Dil gemisi batarsa gönül de batar. Onun için milletimiz 1953'ten beri yabancı dil böyle öğrenilir diye kandırılmış, okulları-mızda resmi dilimiz Türkçe yerine dersler İngilizce olarak verilmeye başlanmıştır. Türk Liselerinin yerini, isme dik-kat ediniz, Anadolu yani "Anatolia" liseleri alıyor, mis-yoner okulundan başka hiç bir anlamı olmayan "Kolej "ler artıyor. Askeri liseler 1970'lerde, en son da İmam - Hatip Liseleri bile "Kolej" oldu. Gençler kendi ülkelerinin dili yerine derslerini İngilizce hatta İngiltere'den ithal kitaplar-dan görüyor. Son aylarda Türk dilini yok etme faaliyeti sessizce ama son derece hızlandırıldı. Birkaç yıl içinde Türkiye'de Türkçe ile eğitim yapan bir tek okul bırakma-yacaklar, ne anaokulu, ne ilk, ne orta, lise, ne evrenkent, yani "üniversite"... İşte o zaman, tarihteki misaller gösteri-

yor ki, bir nesil sonra babalar çocukları ile kendi dilin-den konuşamayacak, İstanbul'da başlamış olduğu gibi Hı-

ristiyanlaşanlann sayısı hızla artacak, sonra kısa sürede Türk adı bile tarihten silinip gidecek. Batının tasarladığı, hızla yürürlüğe koydurduğu işte budur. Başına bu felâket-ler gelmiş milletlerden ibret alınız. Türkiye'de bu ihanete âlet olanlar, bundan menfaat umanlar da bilsinler ki, Batı-nın, Anglosakson'un hiç vefası yoktur. Önce kendi kol-çaklarını harcar. Kendisine sığınanları ülkesinde çöpçülüğe lâyık görür. Biraz vakit kalmışken ders alalım. Ülkemizin geleceğine, onun garantisi olan Türkçe'mize sahip çıkalım.

Yabana dille eğitim hıyanetine milletçe Hayır! diyelim.

Daha ne bekliyoruz? Yerimizden,yurdumuzdan olmayı mı?

Yeni Üniversitesi Kanunu Tasarısı

Birkaç aydır hükümet buhranı varken yeni bir "üniversite yasa tasarısı" hazırlanmış, hükümet yok gibiy-ken kim çabucak ve nasıl hazırlamış belli değil. Nihayet bir sureti ortaya çıktı da gördük. Tahmin ederim ki bu ka-nun meclisten geçiverecek, her parti buna oy verecek. Niye mi? Çünkü bu tasanda meşhur "sandöviç yöntemi" var. Çoklarının istediği pidelerin arasına yutulması istenilen İngiliz deli danasından yapılma sucuk sıkıştırılmış.

Önce pide: Birçok kesim özel yüksek okullara izin verilmesini istiyor. Aralarında gençliğe iyi bir eğitim ver-mek isteyen hayırseverler yok değil. Onların gerçek hayır-sever olup olmadıkları açacakları okulların eğitim dilinin

Türkçe olup olmamasından belli olacak. Ha bir de, İngiliz misyoner türü okul açmanın kârlı olacağını zannederek, maddi hırstan ağzı sulananlar var. Onlara bu kânn Türk milletinin geleceğini satmaktan oluşacağını ve de çok sürmeyeceğini hatırlatırım. Çünkü sokaktaki herkes 250 kelimelik bir Tarzan İngilizcesi konuşur, başka hiçbir şey bilmez, kendi dilinden de habersiz hâle gelince artık ingilizce bilmek beş para etmeyecektir. Daha şimdiden bir İngilizce okutman aranıyor ilânına ayda 5 milyon lira için bin kişi müracaat ediyor. Yakında Türkçe bilen memurlar aranıp da bulunamayacak. Asıl onlar para edecek. Osman-lıca için de öyle olmadı mı? Tarihi belgelerimizi okutmak için artık dışandan uzman getirmek icap ediyor.

Tabii özel okulların açılmasından birçok faydalar doğabilir. Bunların gerçekten milli ve bilimsel bir eğitim vermelerinin sağlanması şartıyla.

Şimdi de ingiliz deli dana sucuğu: Kanun tasarı-sının içine belli belirsiz sıkıştırılmış iki yarımşar cümlecik var. Daha uzun olsalardı Truva atı derdik. Geminin altın-dan açılacak iki delik desek daha uygun olur. Bu delikler Türkiye gemisini batırabilecek niteliktedir.
Cümlecikler şöyle: 1) Yabancı üniversiteler Türkiye'de şube açabilir. 2) Yabancı uyruklular profesör kadrosuna atanabilir.
Sömürgeci ülkeler sömürgelerinde, Kolej, Ana-dolu Lisesi gibi sömürge Hıristiyan misyoner okulu tipi okullar açmışlardır; ama sömürgelerinde bile kendi ü-

niversitelerinin şubelerini açmamışlardır. Yabancı üni-versite şubeleri, ancak eyaletlerde açılır.
Açılacak şubelerin ABD ve İngiltere'nin en adı sa-nı duyulmamış, sadece adı "üniversite" olan kuruluşlarına ait olacağından şimdiden emin olabilirsiniz. Oralarda böyle binlerce beş para etmez aç "üniversitecik" var. Daha da önemli bir nokta; buna çok dikkat:
ABD gibi ülkelerde çeşitli Hıristiyan mezhepleri cemaatlerinin açtığı ufak tefek pek çok yüksek okul veya üniversitecik var. Misyoner teşkilâtlan ile içice olan bu o-kullar Türkiye'de derhal şubeler açmak isteyeceklerdir. Bunun için kendi paralarını harcamaya da gerek kalmaya-cak, çünkü bizim iş adamlarından Türkçe, dolayısıyla Tür-kiye'nin yok edilmesinden kâr etmeye ağzı sulanan takım yatırımı yapacak. Bir de bakınız, Müslüman cemaatlerin okul açmasından son derece tedirgin olup "lâyıklık"larını kabartanlar, Hıristiyan okullarının şube açmalarını alkışla-yacaklar. Bu sahte Atatürkçüler bilmiyorlar mı ki, Atatürk, Osmanlı Devletinin yıkımını hazırlamış olan yabancı o-kullan kapatmış, yenilerinin açılmaması için nice önlemler almıştı. Bu gibilerin ne Atatürkçülük maskesine ne lâyıklı-ğına inanılabilir. Bunların derdi Batının derdiyle ortaktır: Yalnız bu illerden değil, dünyadan Türk ve Müslüman kimliğini,varlığını silmek.

Tarihinde binbir badireye, birbir ihanete göğüs germiş,sonunda yine de varlığını korumuş Türk milleti da-ha ne kadar aldatılabilecek?
Eğitim Kapitülasyonları; Yani...
Eğitimimizin yabancılara, İngilizlere terkedüişi "kapitülasyonların en korkuncudur. Osmanlı Devleti'ni daha azı ticari "kapitülasyonlar, bir

de yabancı misyoner okulları yıkmadı mı? "Kapitülasyon" Latincede "kafayı teslim etmek", "kelleyi vermek" demek değil mi? Bu ya-zıyı yazarken, şimdi (28 Nisan' 96) öğrendim ki yeni üni-versite kanununu meclisten apar topar 15 günde geçirmek için acele ediyormuş. Birçok (kamuoyunda ismi bilinen) kişiler yabancı okul şubesi açmak üzere faaliyete giriş-mişler bile. Haberiniz ola: Türkiye'nin ve Türk'ün def-teri duruluyor! Ey ciğeri sağlam kalabilmiş vatanse-verler, neredesiniz?

ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİNİN ŞU GEREKÇESİNE BAKIN!.. 22

Çok merak ediyorum: Nasıl olur da İmam-Hatip Liseleri "Anadolu Lisesi" ne, yâni "Kolej"e dönüştürülme-ye başlar? Neden mi merak ediyordum? Çünkü "Kolej" lâ-

22 Yeni Yüzyıl, 24 TEMMUZ 1996

fi Türkçe'ye bir çıban başı gibi Hıristiyan misyoner okulu "Robert Kolej"den girmiştir. "Anadolu Lisesi" ise onun tam benzeri ve "Türk Lisesi"nin zıddıdır. Türk Lisesi de-mek, bütün derslerin Türkçe olarak öğretildiği lise demek-tir. Her haysiyetli ve sömürgeleştirilmemiş ülkenin dersleri kendi resmi dilinden olur. Resmi dil ülke ço-ğunluğunun ana dilidir. Kolej veya Anadolu Lisesi'nde ise Türk hoca, Türk öğrenciye dersleri İngilizce verir, hem de İngiltere'den ithal İngiliz kitaplarından. Bu su-retle İslam'ın en büyük düşmanı İngiliz kendi Hıristiyan kültür ve ahlâksızlığını da sokuşturur. Sonunda Robert Kolej gibi okullardan yetişenler arasında kendi halkına ya-bancılaşanlar çok olduğu gibi, resmen Hıristiyan kesilenle-rin sayısı da artmaktadır.

Nihayet bu son Anglosakson azizliğinin, yâni /-
mam-Hatip Liselerinin "kolej"leştirilmesi oyununun ne
kılıf uydurularak becerildiğini öğrendim; daha doğrusu bu işe âlet olan zât-ı şerif kendi kendini ortaya çıkardı. Yaptı-ğım bir konuşmada konuya değinmiştim. Söz konusu zâta söylemişler, meğer geçmiş eğitim bakanlarındanmış, u-zatmayalım, telefonda bir görüştük. Bakın ne diyor sabık bakan:

"Avusturya'da okulda Türk çocuklarına din dersi verilmesini istedik. Olur dediler;' ancak dersleri Almanca vereceksiniz, çünkü Avusturya

anayasasına göre eğitim di-li, yâni dersler, ancak Almanca olabilir. Dedik bize Al-manca bilen İmam-Hatip öğretmeni lâzım. Onun için Bey-

koz'da bir okulu Anadolu İmam-Hatip (Almanca) Okuluna çevirdik. Sonra da işte 15 kadar dersleri İngilizce olarak verilen Anadolu İmam-Hatip okulu açıverdik."

Ben de şöyle diyorum: İyi niyetle, hayırlı bir iş yapmış gibi görünüyorsunuz, ancak dediklerinizde mantık açısından iki çelişki var:

1) Bakın Avusturya kendi ülkesinde yabancı öğren cilere bile Almancâ'dan başka bir dilden eğitim yapılması na müsaade etmiyor. Her haysiyetli ülkede de bu böyledir. Eğitim, çoğunluğun ana dili olan resmi dilden olur. Peki siz nasıl olur da Türkiye'de eğitim dili Türkçe olmayan bir sürü okul açarsınız, hele hele imam-hatip okulu?

2) Almanca bilen, kimi İngilizce, kimi Rusça, kimi Kore'ce bilen, her birinden 5-10 tane imam, hatip, din a-damı gerekebilir. Bunlar gidip hatta o ülkelerde Müslü manlığı yaysınlar. Öyle ya, Yahova Şahitleri de Türkiye'de, Kazakistan gibi diğer Türk Ellerinde Hıristiyanlığı yaymı yor mu? Üstelik imam-hatibin Osmanlıca, Arapça, Farsça da bilmesi gerekmez mi? Yabancı dilleri öğretmenin yolu yabancı dil dersi, yabancı dil kursu vermektir; bütün ders leri, yâni eğitimi yabancı dilde yapıp Türk okullarını İngi liz Hıristiyan misyoner okullarına benzetmek değil.

İşin burasında sabık bakan pek sinirlendi; hiçbir tutarlı lâf bulamadan neredeyse hakaret etmeğe başladı ve filim koptu. Sonradan öğrendik ki bu üstat meğer mühen-dis imiş, kendisine telefon gelip de eğitim bakanı yapıla-

cağı söylendiğinde çok şaşırmış, önce şaka ediyorlar san-mış, sonra acele bir ilk okul öğretmeni bulup eğitimin ne olduğu hakkında bilgi istemiş.

Demek bu işler böyle hallediliyor. Daha derindeki niyeleri, nasılları düşünüp çıkarmayı okurlara bırakalım.

AVRASYA ÜLKELERİNİN ORTAK SAVUNMASI İÇİN ÖNERİLER 23

"Önce bezgin ve bezirgan ederler... "

Önce, Avrasya'nın çeşitli ülkelerinden gelen de-ğerli arkadaşlan içten selâmlar, hoş geldiniz derim. Burada ortak dertlerimizi ortaya serip ortak çareler bulacağımız-dan eminim.
Amerika Birleşik Devletlerinde Bşk. Reagan dö-neminin sonuydu. Başkanları Reagan kalkmış; Sovyetler Birliği'ni çökerttiklerini övünerek anlatıyordu. Yalnız, söylemediği bir şey daha vardı: O da, ABD'nin de içinden çöktüğü idi. Nedense, buradaki basına pek yansımıyor a-

ma, özellikle Vietnam'daki kanamadan sonra ABD'nin pa-rası bitmiştir. Bugün ABD iç ve dış borçlan en yüksek o-lan ülkelerden biridir. Daha da önemlisi, toplumu içinden çürümüştür. İş ahlâkı, aile hayatı, gençliğinin devingenliği kalmamıştır. Kimse etrafına faydalı bir iş yapmak istemi-yor, yoktan bol para kazanmak istiyor. Halbuki, biliyorsu-nuz, bu tabiatın, fiziğin temel yasalarına, ısıldevingenliğin (termodinamik), erkenin sakinimi ilkesine aykırıdır. Erke (enerji) sarfetmeden hiçbir şey yoktan var edilemez. Dola-yısıyla bu ters anlayış eninde sonunda insanları ve toplumu yoksulluğa, en sonunda da çalışan, üreten ve yaratan ülke-lerin köleliğine iter. Son yıllarda öyle görülüyor ki, bu "yoktan köşeyi dönme" zihniyet ve hastalığı Türkiye'ye de bulaştırılmıştır. Bu zihniyetle birlikte köleleşme süreci de son derece hızlandırılmıştır.
Çocukken "Gençliğe Hitabe"yi okur, Atatürk'ün i-lerde başımıza gelebileceğini söylediği felâketlere şaşar, "artık Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyetinde bunlar nasıl o-labilir?" derdim. Fakat heyhat! Meğer ne kadar yanılmı-şım. Ne bilecektim ki 40-50 yıl sonra Atatürk'ün tasvir et-tiğinden de korkunç durumlara gelecekmişiz.
Dönelim şu Amerika hikâyesine:
Amerika'nın içindeki çürümeyle birlikte birçok dalda üretimi de hemen hemen durmuştur. Ne mal alsan Çin'den, Kore'den, Malezya'dan, yâni çoğu Asya'dan. A-merika şimdi başlıca iki şey üretiyor: Biri silah, öbürü

"filim". (Bunu kasten "filim" diye yazıyorum. Türkçe'de öyle söylenir, öyle yazılır. Türkçe'de aynı hecede yan yana iki sessiz harf olmaz. Yakınlarda buna "film" demeye başlayanlar züppelik ve aşağıda belirteceğimiz gibi, bilinç altı ya da üstünden Anglosaksonlaştıklannı belirtip itibar görmek için bunu yapıyorlar. Yoksa illâ da tek tük bir yabancı sözcük kullanılacaksa herkes onu kendi imlâsına göre yazar, söyler.)

Şimdi "filim" derken sinema, TV, bilgisayar CD'si, çizgi-resim kitapçıktan gibi insanların beynini ve gönlünü hedef alan etkinliklerin tümünü kastediyorum.

Denilebilir ki, ABD içinden bu kadar zayıfladığı hâlde nasıl oluyor da birçok Avrasya ülkesi üzerindeki e-gemenliğini hâlâ sürdürebiliyor? Bunun yanıtı işte şu "filim" meselesinde. Biri silâh, biri filim dedik ama asıl önemli silâh bu ikincisi; kafalara yönelik silâh. Önce kafaları köleleştirirsen iktisadî, siyasî kölelik hemen arkasın-dan gelir. Daha da derin filimcilik bir ülkenin eğitimine el atmak, onu yabancılaştırmakla olur. Osmanlı Devleti'nin son döneminde "iktisadî kapitülasyonlarla birlikte "eği-tim kapitülasyonu" da almış yürümüştü. Yabancı sözcük, özellikle İngilizce'den geleni kullanmamalıyız; bu "kapitü-lasyon" lâfını kasten ve tırnak içinde kullandım, çünkü bu lâf biz küçükken bize iyice ezberletilmiş, Atatürk'ün bun-lardan bizi nasıl kurtardığı iyice anlatılmıştı. Şimdi ise iki

çeşidi de daha da artarak geri gelmiş bulunuyor. "Eğitim kapitülasyonlarının adını geçenlerde ben koydum, ilginç ki, "kapitülasyon" Latince'de "kafayı teslim etmek", yani "kelleyi vermek" demek oluyor. Gerçekten yabancı eği-timle bugün gittikçe artarak Türkiye'de kelle gidiyor, in-sanlar âdeta ameliyatla beyinleri alınmış hale getiriliyorlar. Kelle gidince tabii arkadan gövde de gider. Düşünemez, sorgulayamaz hale getirilmiş insanlardan bu yabancı eği-timle ancak acenta kafalar, toplumuna yabancılaşanlar, sanayiini, tarımını, dış ve iç siyasetini, hatta toprağını, ve de gençliğinin eğitim kurumlarını, dolayısıyla ülkesinin geleceğini üç paralık aracılık çıkarları için, hiç çekinme-den, hatta büyük bir iştah ve özenti gururuyla sömürgeci ülkelere teslim edenler yetişir.

Bugün Türkiye'de İngiliz okullarının düpedüz şu-beleri açılıyor, anaokulundan ilkokula, liseye kadar İngilte-re'den öğretmenler

getiriliyor, çocuklara İngiltere'den di-rek ithal İngiliz kitaplarından (sadece buradan İngiltere'ye giden parayı hesaplayın!!) çeşitli dersler İngilizce olarak veriliyor, beyinleri Hıristiyanlık hurafeleri ve İngiliz hay-ranlığı ile yıkanıyor. Şu hâle bakın ki, bunun için özel o-kullara tonla para veren özenti veliler, "Türk öğretmen is-temeyiz, daha çok İngiliz hoca getirin" diye baskı yapı-yorlar. Bu gelen İngiliz de kim? Burada uyuşturuculuk, cinsi sapıklık yapan bir takım zıpırlar! Beyler! İşte Türkiye 1954'te ilk atılan İngiliz tohumuyla ve bacayı saran yar-dakçı takımıyla bu hale getirilmiştir. Bunun için mi Avras-

Kültürel Çevrecilik ("Ekoloji")
Dil sorunu üzerinde durmanın, yukarıdaki neden-lerden gayrı, bir nedeni de şu:
Çevreciler haklı olarak diyorlar ki: Tabiatta her tür bitkinin, her bir canlının önemli bir işlevi vardır. Bunların arasında (matematiksel kurama da dökülmüş) nâzik bir denge bulunur. Bir tür yok olsa zincirleme ile birçok canlı türünü, sonuçta insanı da etkiler. Onun için, doğayı, doğa-daki hçr yaratığı korumalıyız; haşaratla uğraşırken bile dengelerin nasıl bozulacağını, dengenin yerine gelip gele-meyeceğini çok iyi hesaplamalıyız. Dünyada pek çok çeşit türün oluşu tüm tabiatın, dolayısıyla insan yaşamının zen-ginliğidir. Şimdi bunlar tamam ve çok güzel. Peki bu ko-nuda hassaslaşmış Batı ülkeleri nasıl oluyor da çeşitli in-san topluluklarının, topluluk türlerinin en bariz ayracı olan çeşitli dil ve kültürlerin de tüm insanlığın zenginliği oldu-ğunu düşünmüyorlar. Düşünmek şöyle dursun, her gittikleri yerde değişik dil ve kültürleri yok etmeğe, yani kültürel soykırıma yükleniyorlar?
"Kültürel çevrecilik" lâfı ve kavramı 1970'lerin başlarında aklıma geldi. Şimdi bunu tüm dünya ulusları i-çin yeniden bir ilke olarak ortaya koyalım:
İnsanların Kültürel Haklan Beyannamesi için öne-ri:
BÎRÎNCİ BÖLÜM: MAKALELER
1) Çeşitli diller ve kültürler tüm insanlığın zengin liğidir. Her birinin yaşatılması, korunması, geliştirilmesi i-çin tedbirler alınacaktır.
2) Hiçbir ülke başka bir ülkenin dilini, kültürünü yok etmeye çalışmayacaktır. Çalışırsa, insanlık camiası ta rafından "Kültürel

Soykınm"la suçlanacaktır. Bir ülke başka bir ülkenin eğitim dilini gizli veya açık yöntemlerle değiştirmeye çalışırsa bu en korkunç bir sömürgecilik oyu nu ve kesin bir kültürel soykırım etkinliği sayılacaktır.
Kültürel soykırımla uğraşanlar çoğu kez genel an-lamında soykırım suçu da işlemişlerdir. İşte bakınız Roma İmparatorluğunun, sonra İspanyol İmparatorluğunun, daha da yakınlarda İngiltere'nin, Amerika'nın tarihine. Şu anda bu suçu en çok işleyenler İngiltere-Amerika, Kuzey Afri-ka'da ise Fransa'dır. Şu anda en yoğun biçimde İngiltere-Amerika Türkiye'ye kültürel (dil, eğitim,...) soykınm uy-gulamaktadır. Bu insanlık suçunu işleyenler mazlum ülke-ye gelip de "insan hakları"ndan bahsetmesinler, bu lâfları sömürgeci emelleri için örtenek olarak kullanmasınlar. Onlara "insan haklan" dersi verilmelidir.
Kültürel soykırım, sömürgeciliğin ve hatta işgalci-liğin en büyük silâhıdır. Avrasya ülkeleri insanlığa öncülük etmeli, bu silah susturulmalıdır. Avrasya ülkeleri bu konu-larda hep birlikte halklannı bilinçlendirmeli, içlerinde sö-mürgecilerin kurduğu çoğu görünmez kültürel soykınm teşkilâtlarını, yetiştirilmiş iç düşmanlan çok iyi tanımalı,

açığa çıkartmalı, onlan sinsi etkinliklerini yürütemez hale getirmelidir.

"Küreselleşme, Özelleştirme" Edebiyatı ve Kül-türel Soykırım, yani Mazlum Ülkelere Önce Beyin A-meliyatı

Küreselleşme, Özelleştirme edebiyatı önce, bir iki yıl, Amerika'da üretildi. Avrupa'ya sonra da basm-yaym ve yabancı eğitim yoluyla Avrasya ülkelerinin içindeki sömürgeci taşeronlarına taşındı. Böylece önce mazlum ül-kelere beyin (ve ciğer) ameliyatı yapıldı; arkasından o ül-kelerin bütün maddi kaynaklarına, KiT'lerine, iletişim, u~ laştırma, erke (enerji) üretim merkezlerine el konuldu, ko-nulmakta. Geç kalmıyor; yaygın bilinçlenme bir an önce başlamalıdır.

Dil, Matematik ve Eğitim

Gerçek bilim dili matematiktir. Bu bilim dili aynı zamanda uluslararası niteliktedir.
Gençliğe, seçecekleri meslek ne olursa olsun, yük-sek matematik öğretilmelidir. Bu suretle her konuda açık seçik düşünebilen, sorgulayabilen, kendine güvenen, yara-tıcı insanlar yetişecektir.

Bir dil ne kadar bir matematiksel yapıya sahipse, ne derece yeni terim türetme kurallarına, yeteneklerine sahip-se o derece bilim dili olabilir. Ancak böylesi diller ulusla-rarası bilim dili olmaya adaydırlar. Rusça, Türkçe, Latince

böyle dillerdir. Bilime ve bilgisayar-yazıhm teknikbilimine en uygun olmayan dil ise ingilizcedir. Düzgün ve kurallı bir yazılış sistemi olmayışı da bu uygunsuzluğu kat be kat arttırmaktadır.
Avrasya ülkeleri eğitim kaynaklarının önemli bir kısmının ve gençliklerinin zaman ve erkelerinin ingilizce hazırlık sınıfı gibi sömürgeci uygulamalarla heba edilme-sini önlemelidirler. Eğitimleri kendi dillerinde olmalıdır. Zaten bu en verimli, en iktisadî eğitim yoludur. Ayrıca ya-bancı dil uzmanlık yüksek okulları açılmalı, buralarda çe-şitli meslekler için tercümanlar yetiştirilmelidir. Ülkeler çeşitli dallarda telif ve tercüme eserleri desteklemelidirler.
Avrasya ülkeleri birbirlerinin dillerini öğrenmeli-dirler. Birbirlerini üçüncü elden, sömürgeci ülke kanalıyla değil, doğrudan ve dolaysın tanımalıdırlar.
Avrasya Ortak Haber Ajansları
Avrasya ülkeleri birbirleri ile ilgili haberleri sö-mürgeci ülkelerin haber ajansı tekellerinden almaktadırlar. Bu suretle çoğu kez birbirlerine düşman edilmektedirler. Ben buna şahsen 1976'da Hindistan'da şahit oldum. O sı-rada bir de baktım ki Hint basınında Türklerin Hindis-tan'a karşı tutumu diye yalan bir haber çıkmış. Aynı anda Türkiye'de de Hindistan'ın düşmanca tavrı diye gene
yalan bir haber daha çıkmış. Halbuki tam o sıralarda Hin-distan ve Türkiye'nin birbirleriyle dayanışma içinde ol-maları gerekiyordu. Bayan Gandi de başbakandı. Dedik ki:

Bunlar kasıtlı yalanlardır. Avrasya ülkeleri aralarında ortak ve sömürgecilerden bağımsız haber ajansları kursunlar. İşte şimdi de bu öneriyi tekrarlıyorum.
Ayrıca "filim" ile beyin yıkamada kullanılan bir sö-mürgeci taktiği Avrasya ülkelerinin sinema, TV, basın kuru-luşlarını ele geçirmek, onların bağımsızlık ve yaratıcılıklarını baltalamak, yerine yalnızca

sömürgeci ülke filim, TV dizileri, kitapları, dergileri bırakmaktadır. Ülkelerimizde basın-yayın için en önemli unsur olan dağıtım şirketlerini tekelleştiriyor ve güdümlerine alıyorlar. Bu suretle yerli ve bağımsız gazete, dergi ve kitaplar basılsa bile dağıtılamıyor, halkın eline geçe-miyor. Onun için ikinci önerimiz şu:

Bağımsız Basın - Yayın ve Dağıtım Şirketleri

Avrasya ülkeleri tek tek ve de ortaklaşa bağımsız ve etkin basın - yayın ürünleri dağıtım şirketleri kurmalı-dır. Halklarına kendilerinin ve birbirlerinin kültür, fikir ve sanatlarını tanıtmalı, bu suretle onlan sömürgeci pop-top ve tüketici kültürsüzlüğü istilâsından da korumalıdırlar.

Avrasya Bilgisayarlı İletişim Örütbağı Kurul-malıdır

Bilgisayarlarla bilgilere erişmek ve iletişim için örütbağ ("internet"e Türkçe karşılık olarak "örütbağ"ı ö-nermiştim; kullanıyorum) gelişmektedir. Avrasya ülkeleri-nin kendi örütbağ düğümlerini kurmaları, kendi bilgilerini içeren dosyalar geliştirmeleri, Avrasya dillerinden ve ya-

zılanndan iletişim kurmaları, dilleri birbirine çeviren bilgi-sayar yazılımları geliştirmeleri gerekmektedir. Bunlar da üçüncü önerimiz. Avrasya ülkelerinin tüm bağımsızlık ve onurluluk âşığı şerefli insanlarına tekrar sesleniyor, ortak bağımsızlık savaşımızda basandan başarıya koşmalannı diliyorum

BİLİM, BİLİM POLİTİKASI ve ÜNİVERSİTELER 24

Günaydın; Sayın Rektörler, değerli eğitimci ve a-raştırmacı arkadaşlar,

Üniversitenin görevi eğitim ve araştırma yapmaktır. Yalnız burada değil, birçok ülkede zaman zaman üniversitede eğitim öğretim mi daha ağırlıklı olmalı, araştırma olmalı mı, niye olmalı tartışmaları yapılır. Halbuki, eğitim ve öğretimle araştırma içice ve birbirine tamamlayıcı olmalıdır. Çünkü, en iyi öğrenme bir işi yaparak öğrenmektir. Birisini dinleyerek -ne kadar allame-i cihan birisi anlatsa- bir hocayı dinleyerek fazla birşey öğrenilmez. O ancak bazı yollar gösterir, asıl öğ-renme ondan sonra,* insan kendisi sorular sorarak, konunun can alıcı noktalarını görerek, kafasını o konuda çalıştırarak, meseleleri çözerek o konuyu kendi beyninin içine maletmekle

olur. Bu, araştırmanın başlangıcıdır. Araştırma yapmayan yaptırmayan bir öğretim üyesi sonunda bir CD (eskiden olsa gramofon plağı diyecektik) haline gelir, kendini yenileyemez ve heyecanı kalmaz. Heyecan olması için yeni bilgi üretmek, onun heyecanını duymak lazımdır ki o heyecanı gençlere de aşılayabilsin. Bu araştırma nedir? Biz şimdi terециye tere satacağız. Araştırma... Herkes araştırmacı. Türkiye'de araştırma, işte 1962 yılından beri TÜBiTAK'ın kuruluşundan beri, araştırma yapılıyor. Birileri doktora için yahut doktora üstü, dışan bir ülkeye gider. Niye gider? Ne konuyu öğrenecek? Gelip o-nunla Türkiye'ye ne faydası olacak? O hiç düşünülmez. Ras-gele nereden kabul kağıdı bulabilirse oraya gider. Gittiği yer hakkında kendisine hiç malumat verilmemiştir. O ülkeyi de tanımaz, gittiği yeri de tanımaz. O daldaki önemli kişileri ya-hut faydalı, yeni işler yapanları da bilmez. O üniversiteye gi-der ve orada, onu yanına kim kabul ederse, lütfen onun ya-nında bir araştırmaya başlar. Yani başkasının araştırmasına yardımcılık eder. Tesadüfen bir konuda, işte bir iki yayın ya-par, bir doktora vesaire alır ve Türkiye'ye döner. Şimdi Tür-kiye' ye döndüğü zaman gördüğüm, birçok arkadaşlarda, çe-şitli üniversitelerde, yıllardır Türkiye'de gördüğüm, ilk ge-lenler önce bir ahu vah ile işe başlarlar. Efendim biz burada nasıl araştırma yapalım, işte şu yok bu yok, şu da yok bu da yok falan. E, niye yok? Bir kere onun yapmak istediği, dışarı-da tesadüfen yaptığı o araştırmanın ucunun ucunu Türkiye'de devam ettirme gayreti. Yani bu, Türkiye'de şimdi niye yapıla-
cak, ne olacak, öyle bir mesele yok. Dolayısıyla, bunlann bir kısmı birkaç sene direndikten sonra ya dışan kaçar yahut da kaçamayan bir müddet sonra sisteme uyar, işte öyle idare e-der. Şimdi bakıyoruz hakikaten Türk üniversitelerinde araş-tırma yapmak öyle her babayiğidin harcı değil, çünkü bir kere diyoruz kaç saat ders veriyorsunuz, işte ne bileyim 40 saat falan... Yahu hayret nasıl olur, yani lisede bu kadar yok. Di-yorlar ki, vallahi işte çok ders verirsek çok para alıyoruz ne yapalım, geçim dünyası. Peki, araştırma yapan? Araştırma yapan fazla teşvik edilmiyor. Yani öyle anlaşılıyor

ki, tabii o-ralannı pek bilemiyorum, zaman zaman gelip gittiğim için bazı arada kopukluklar oluyor, Türkiye'de aslında 70'lerde başlamış olan bir araştırma geleneği, bazı üniversitelerde, da zayıflamış ve adeta üniversiteler birer lise haline getirilmiş yahut getirilmek istenmiş. Buna rağmen, herşeye rağmen, i-çinde o bilim heyecanını duymuş veya duymakta olan kişiler olduğu için, onlar insanüstü gayretlerle araştırma yapmaya devam ediyorlar. Ben de Yıldız Üniversitesi'nde çeşitli bö-lümlerde bu gibi arkadaşlan tanıdım, çok memnun oldum ve asıl onlan kutlamak gerekir. Çünkü dışanda, bir laboratuara, her imkân verilip, konmuş birisi araştırma yaparsa, eh, yapar ama bu şartlar içinde bu gibi araştırma yapan insanlan ger-çekten takdir etmek gerekiyor.
Şimdi, bu araştırma da, işte araştırma yapıyoruz, birkaç yayın yapıyoruz, işte dolayısıyla doçentlik tezi olu-yor vesaire gibi, sadece bunun için araştırma yapılmaması gerekir. Şimdi, dünyada araştınlacak çok konu var; bütün

insanlık dünyanın bütün nüfusu, her ferdi yüzde yüz sefer-ber olsa, bütün kaynaklar araştırmaya ayrılsa ve yüz sene uğraşsalar, daha tabiatın sırlarının ne kadarını çözebilirler? Araştırılacak çok konu var. Hiçbir ülkenin gücü hepsini a-raştırmaya yetmez. O halde seçim çok önemli; seçmek... Neler araştınlacak, ne için araştırılacak? Bunun için de her ülkenin bir bilim politikası, bir araştırma politikası vardır. Bu da kopuk, kendi başına bir iş değildir. Bu politika bilim ve teknoloji, araştırma politikası, eğitim politikası, iktisadi politika ve dış politika, bütün bunlar içice birbirine bağlı-dır. Bunların hiçbiri olmazsa araştırma politikası da olmaz. Sorarım size, Türkiye'nin bir dış politikası var mıdır elli
yıldır? Türkiye'nin dış politikası Avrupa ve Amerika'ya yalvarmaktan ibarettir, başka bir dış politika göremiyo-rum. İktisadi politika, işte burasını tamamıyla bir pazar yeri haline getirmekten ibaret kalmıştır. Maalesef gittikçe öyle oluyor, görünüyor. Yani şimdi, Mc Donalds ve Fizza Hut'dan geçilmiyor ortalık. Yani yabancı sermaye yatırımı bu muydu? Bununla mı kalkınacağız? Dolayısıyla, bunla-rın hepsi birbirine bağlı. Şimdi bu şartlarda araştırma gö-revlerinin işi hakikaten zor. Ama işler zor olmazsa o işin tadı da olmaz, kolay işten

ne olacak? Buraya, mesela dışa-rıda biraz araştırma yapıp gelip de bana yakman, işte o yok bu yok, nasıl yapalım diyenler, hep şöyle diyorum; önemli olan bu şartlar içinde ne yapabilirsek yapmamız lâzım ve bunu yaparken de ne için yaptığımızı düşünmemiz lazım. Eğer devletimiz bunu düşünmüyorsa, bari biz düşünelim. Ne yapalım, başka çaremiz yok. Yapılan araştırmanın tabii

bu ülkeye bir faydası olması lazım. Dışarıya beşbin tane öğrenci, doktora öğrencisi vesaire gönderilip, milyarlarca dolar harcanıyor. YÖK'müş, Milli Eğitim Bakanlığıymış, çeşitli kuruluşlarmış, özel kişilermiş, dışarıya giden do-larlann bir hesabı daha hâlâ yapılmamıştır. Fakat şöyle tahminen bir düşünseniz, milyarları buluyor dolar ola-rak ve bu ara bu miktarlar, kafanızda şöyle kaba taslak bir hesap yaparsanız göreceksiniz ki, Türkiye'deki bütün üniversitelerin tüm bütçesinden fazladır. Böyle eğitim
sistemi olur mu? Bundan beklenen gaye nedir? Ben size söyleyeyim, söylenmeyen bir gaye vardır bunda, yani biraz dikkat etmek lazım. Bence bundan beklenen, söylenmeyen gaye, bu gidenlerin sadece dışarıda dışarıların kafalarına uygun, Türkçe'den daha çok ingilizce'yi bilen, onu seven,
burada gelip Türk gençlerine Türkçe değil, ingilizce ola-rak ders vermekten başka marifeti olmayan kopuk in-sanlar yetiştirmektir. Bununla Türkiye'ye bir fayda gel-mez. Evet dışarıya belli sayıda insan gönderilir, bizde ol-mayan becerileri, bilgileri edinmek için; ama bunlar Ja-ponların yaptığı gibi belirli amaçlarla, herkese belirli gö-revler vererek, bir temel politikanın parçaları olarak vazi-feyle gönderilir, o vazifeyi yapmadan dönmezler. Böyle bir durum yok tabii. Rasgele gidilir, bütün gaye işte gelsinler burada İngilizce olarak ders anlatsınlar. Ayrıca o konuyu da, hep anlatıyoruz, ayrıca eğitim dilini toptan kaldırıp a-tıp, dilini tamamıyla İngilizce yapmaya çalışan bugün dün-yada başka ülke bulamazsınız. Sömürgelerde bile, yani resmen sömürge olanlarda, bir de resmen sömürge olmuş

olan veya hâlâ öyle olan ülkelerde bile bunun tersine, ken-di dilleriyle eğitim yapmak, kedi dillerini, kültürlerini kal-kındırma gayreti ve

politikası bugün son derece, daha da artmıştır. Bütün bunların yanında Türkiye'ye baktığınız zaman topyekün olarak bir benlik, kişilik ve kimlik intiha-rına kalkışmış bir toplum daha göremezsiniz. Ve milleti-miz maalesef bunu, işte zaman zaman bizim gibi Don Kişot'lardan duyuyorsa da, hâlâ bunun vehametini hisse-debilmiş değildir. Nereye gittiğimizin farkında değiliz.

Bütün bunlarda, bu genç araştırma görevlisi arka-daşların şimdi ve ileride oynayacakları çok büyük roller var. Evet çok çetin şartlar olacak, şimdi ve ileride de. Ama onlar olmadan zaten bu işin zevki olmaz. Aslında böyle çetin şartlarda, bu kadar büyük güçlüklerde uğraşmak bi-zim gibi insanlara ve bu genç araştırma görevlilerine bü-yük bir lütuf ve nimettir. Herşeyin oturduğu bir toplumda çalışan insanlar, tıkır tıkır sabah akşam işte normal vazife-sini gören insanlar, böyle uğraşırlar, duyulacak heyecanlan duyamazlar ve o kadar mutlu olamazlar. Onun için, hep beraber bu toplumun lâyık olduğu eğitim düzeyine, araş-tırma kafasına, yapıcı, sorulan kendi sorucu, ondan bun-dan cevap dilenmeyen, danışma dilenmeyen kafada insan-ların yetişmesine çalışmak için inşallah seferber olalım.

Sağolun.

BİRİNCİ BÖLÜM: MAKALELER

İNGİLİZCE ÖĞRENMENİN YOLU

Kimse buna "görüş" falan demeğe yeltenmesin! Şimdi size uluslararası çok önemli, önemli ne demek, ha-yati bir gerçeği bir kez daha söyleyeceğim:

Kişinin mesleğine göre değişen, ona göre gereken bir yabancı dili, o mesleğe yetecek tarzda öğrenmesi çok faydalıdır. Peki, böyle bir yabancı dili öğrenmenin en kes-tirme, en iktisadî, en doğru yolu nedir?

Kendi aklının kendisi sahibi olan yâni Uganda, Fi-lipinler gibi sömürgeleşmemiş tüm dünya ülkelerinde ya-bancı diller gece veya yaz kurslannda, görsel-işitsel dil la-boratuarlannda, okullarda ayn yabancı dil derslerinde öğ-retilir ve gayet iyi sonuç alınır.

Avrupası olsun, Asyası, Güney Amerikası olsun, yabancılann oyunlanna gelmemiş hiçbir ülkede yabancı dil öğretiyoruz diye ülkenin dilini kaldırıp atıp da okullar-da çeşitli dersleri yabancı bir dilde yapmak şeklinde bir yabancı dil öğretme yöntemi yoktur! Her yerde bu yabancı dil eğitimi yerine yabancı dille eğitim bir ülkeye, bir

ulusa yapılabilecek en büyük hainlik, en büyük alçaklık ve bir insanlık suçu olan "kültürel soykınm" sayılır. Dolayısıyla her bağımsız, her şerefli ülkede yabancı dille eğitim o ül-

kenin anayasasına aykırıdır, bu konuda hiçbir taviz veril-mez.
Türkiye'de 1954'e kadar İngilizce ile eğitim yapan hiçbir Türk okulu yoktu. Zaten bu her devirdeki anayasala-rımıza, Atatürk'ün "tevhid-i tedrisat" kanununa, Lozan'a tamamıyla aykırıydı; halen de öyledir. Atatürk eğitim dili-nin tümüyle Türkçe olması üzerinde ısrarla durmuş, eğiti-min "milli eğitim" olmasının baş şartını buna bağlamıştır. Atatürk milli bir eğitim içinde yabancı dil nasıl öğretilir örnek olsun diye 1930'larda Türk Eğitim Derneğini kur-muş onun özel okulu Ankara Yenişehir Lisesi'nden haftada 10 saat yabancı dil dersi konmuş (bugün takviyeli yabancı dil denen düzen) ama bütün dersler güzel bir Türkçe ile verilmiştir. 1954'te ne yazık ki benim bu şahane okuluma yabancı çengeli atılmış, Atatürk'ün örnek okulu, İngilizce ile eğitime geçen ilk Türk okulu oluvermiştir.
Birkaç yıl sonra da "Anadolu Liseleri" aldı yürüdü. Arka-sından Orta-Doğu sonra alıştıra alıştıra Boğaziçi, derken Bilkent, sonra sayısız özel okullar, vb... Kimse bu gidişin tesadüfen veya cahillikten veya talepten olduğunu sanma-sın. Bu 2000 yıl önce Romalıların Keltlere, 1890'da İngi-lizlerin zorla İrlandalılara yaptığı tarihten silme oyununun aynıdır. Tarihteki acı misâller gösteriyor ki, bir ülkede e-ğitim dilini yabancı dile çevirmek oyunu anaokullarına kadar indikten bir buçuk nesil sonra o ülkenin kendi dili kayboluyor, ana babalar kendi çocukları ile kendi dille-rinden konuşamaz oluyorlar, az sonra da o ülkenin, o

ulusun adı bile tarihten siliniyor. O halklar bir köle kala-balığından ibaret kalıyorlar. O ülkelerde artık asırlarca ne bir yaratıcılık, ne bir ilerleme görülebiliyor.
İşte Türkiye'ye biçilen kaftan, daha doğrusu kefen budur. Türk dili bitince (ki hızla bitiyor) ne Türkiye Cum-huriyeti kalır, ne tarihteki on

bin yıllık Türk varlığı ve adı.
Yabancı dille eğitimi Türkiye'den tümüyle silip atmak bu ülkedeki her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının,
her gerçek Atatürkçü'nün, her gerçek milliyetçinin, her gerçek solcunun, her gerçek bilimcinin, din ve gönül ehli-nin, her gerçek hümanistin, her gerçek lâik ve çağdaşın,
her gerçek eğitimcinin, her şerefli basın-yayın mensubu-nun, her gerçek dünya vatandaşı eğilimlinin, her Türk gencinin birinci davası olmalıdır.
Çünkü
1. Bu ülkenin bütünlüğü, bu ülkenin dünya yüzün deki haysiyeti, şerefi, itibarı, dünya ülkeleri arasındaki e-şitliği Türkçe'nin varlığına bağlıdır.
2. Atatürkçü olmanın temel şartı Türk diline, Ata türk'ün "Türk kültürü içinde çağdaşlaşmak" ana ilkesine sahip çıkmaktır.
3. Kimliğine, kültürüne, tarihine sahip çıkmak an lamına gelen milliyetçilik, dilinden, geçmişinden, töresin den kuvvet alarak bilimi ile tekniği ile ileriye yürümek
demektir. Türkçe'yiyoketmek gayreti içinde olup da mil-173

liyetçiyim diyen, Türk milliyetçisi değil, olsa olsa İngiliz-Amerikan, yani Anglo-Sakson milliyetçisidir. Amacı olsa olsa Türkiye Cumhuriyeti halkını Anglosakson'a ilelebet köle etmektir.
4. Solcular "emperyalizm"e, yâni sömürgeciliğe karşı olduklarını söylerlerdi. En korkunç sömürgecilik eği tim kapitülasyonları yoluyla beyinlerin sömürgeleştirilme-sidir. İktisadi, siyasi vb. sömürgeleştirme hemen arkadan gelir ve uzun vadeli yerleşme ortamını bulur. Okul ders kitapları bile İngiltere'den direkt ithal edilir oldu. Yabancı okullar Lozan'a aykırı olduğu halde yenileri açılıyor, bazıları örtünüp Türk okulu diye yutturuluyor. Kimse buna "ilericilik", "Türkiye'yi 21. yüzyıla taşımak", "Türkiye'yi dünyaya taşımak" diyerek ahlâksızca halkı uyutmaya ça lışmasın. Hiçbir ileri ülke yabancı dille eğitim yoluyla i-lerlemedi. Oynanan oyun Türkiye'yi hızla ancak Uganda, Filipin düzeyine taşımaktır. Yabancı dille eğitim ve eğitim kapitülasyonlarını savunmak ve bu en büyük insanlık su çuna hizmet etmek ilericilik değil, en büyük gericiliktir. Türkiye'yi 100 yıl önceki en bariz Batı sömürgeleri çağına, çok gerilere taşımaktır. Türkiye, sömürgelere

ümit veren, örnek olan Kurtuluş Savaşım bu günlere gelelim diye mi verdi?
5. Yabancı dille eğitim Türkiye'ye Hıristiyan mis yoner okulları ile girmiştir. Yabancı dille eğitim yapan devlet veya Müslüman cemaat okulları İngiliz Hıristiyan misyonerliğine taşeronluk etmiş oluyorlar. Bunu bilmeden

yapmış olduklanm iddia edecekler varsa işte şimdi artık biliyorlar; serden hayra dönmeleri zamanı gelmiştir. Bütün bu ingiliz misyoner tipi okullar derhal gerçek Türk okul-larına dönüştürülmeli. İmtiyazlı taraflarını takviyeli yabancı dil dersleri vermekle koruyabilirler, ama bütün diğer dersleri Türkçe olmalıdır ki öğrenciler gerçekten bir şey öğrenebilsinler, ezbercilikten kurtulsunlar, kendine gü-venle düşünebilir, sorgulayabilir duruma gelsinler.
6. Nerede görülmüş ki hoca öğrenciye öğretmekte olduğu bir yabancı dilde mesela derin bir fizik kavramını anlatıyor. Yahu insaf! Bari çocuklarınıza acıyın. Çocuk o kelime İngilizce ne demekti? Sıfat mıydı, neydi? Onu mu düşünsün yoksa kendi ana dilinde bile anlatmakta zorlana cağı derin fizik kavramını mı düşünsün. Bu yolla ne ya bancı dil, ne fizik öğrenilir. Üstelik anadil de unutulur. İşte onun için hiçbir aklı başında ülkede yabancı dille eğitim yapılmaz, yaptırılmaz. Demek ki başkalarında olmayan dehşet bir yabancı dil öğretme yöntemini Türkiye bulmuş. O halde ya Türkiyeliler dünyanın en akıllı halkı, ya da A-ziz Nesin eksik söylemiş.
7. Çeşitli dillerin, kültürlerin varoluşu bütün insan lığın zenginliğidir. Her biri korunmalı, yaşatılmalı. Ben buna 1971'den beri "Kültüre! Çevrecilik" diyor, çeşitli ül kelerde anlatıyorum. Bir dili yok etmenin kestirme yolu e-ğitim dilini yabancı dile dönüştürmektir. Yabancı dille e-ğitim "kültürel soykırım "dan başka bir şey değildir. Ya bancı dille eğitimi desteklemek dolaylı ve dolaysız yollar-175

dan sağlamak yalnız o ulusa karşı değil, insanlığa karşı işlenmiş bir suçtav. Herkes ona göre davransın.
Öğretmenler! Atatürk size güvenmedi mi? Nerede-siniz? Hangi kuvvet, hangi ücret sizi bir Türk çocuğuna .V< ders verirken, yabancı dil dersi dışında, İngilizce konuş-maya zorlayabilir, teşvik edebilir?

Derslerinizi Türkçe veriniz ki çocuklar konuyu iyi öğrensin Onların kafasına her gün vurur gibi aşağılık duygusu, ulusal kimliksizlik aşılamayı kabul etmeyiniz
Öğrenciler, gençler! Atatürk'ün gençliğe hitabesi işte bu günler için yazılmıştı. Siz sömürge evlatları olma-yacaksınız. Atatürk'ün ümidini boşa çıkartmayacaksınız. Yabancı dilleri de, ama önce kendi dilinizi, edebiyatınızı, tarihinizi iyi öğreneceksiniz. Bilim, matematik derslerinizi ortaokul ve lisede Türkçe anlattırınız, bu dersleri Türkçe kitaplardan çalışınız. Meseleler çözmeğe, düşünmeğe alı-şınız. Fen, matematiği böylece iyi öğrenirsiniz, ezbersiz. Sonra bildiğiniz konunun -İngilizce, Almanca, Rusça her ne yabancı dilse- terimlerini öğrenmek birkaç günlük işten , .ibaret kalacaktır.
Türkiye'nin resmi dili çoğunluğun ana dili olan ,.
Türkçe'dir. Türkiye'nin bölünmezliğinin, ilelebet var-*..
lığının harcı Türkçe'dir. Yabancı dili gerekene öğretmek
yerine eğitim dilini İngilizce kılmak Türkçe'yi yok etmek,
Türkiye'yi parçalamak, Türk Dünyası'nda dil ve kültür
birliğinin yeniden gelişmesini önlemek, Türk

adını tarihten silmek, Türk gençlerini cahil, ezberci, acenta ve kalıp kafalı ve sömürge ruhlu etmek içindir. Tarihin en korkunç ve haince oyunlarından bu oyuna alet olanlar iyi düşünsünler.

TÜRKİYE'DEN TÜRK DÜNYASINA TÜRKÇE'NİN GELECEĞİ"

1956'da Amerika'ya ilk gittiğim yıllarda, o sıralar-da yeni basılmış bir kitap okumuştum; adı: "Pantür-kizm".. Kitap, Amerika' nın Türk Dünyası üzerine daha o zamanlar araştırma yapan belli başlı Evrenkentlerinden bi-rinde verilmiş bir doktara teziydi. Amerikan hükümeti, ço-ğu kez onun istihbarat ve gizli eylemler kolu olan CIA, böyle çeşitli evrenkentlerde, seçtiği profesörlere araştırma fonları tahsis ederek araştırmalar yaptırır.
Kitapta, Türkiye ve diğer -o zaman çoğu Sovyetler Birliği'nde olan Türk Ellerinin- kültür, dil, eğitim durum-ları uzun uzun inceleniyor ve kitabın sonunda şöyle bir so-nuç çıkarılıyordu: Amerika, İngiltere, Türkiye halkını Anglosaksonlaştınyor; eğitim dilini İngilizce yapacak Türkçe'yi unutturacak, halkın dilini İngilizce yapacak. Sovyetler'de ise Ruslar Türk halklarını Ruslaştınyorlar,

orda da Rusça ile eğitim yapan okulların sayısını arttırı-yorlar, halkı böyle okullara özendiriyorlar. Rusça okullara ve mezunlarına tüm imkânlar sağlanıyor. Türkçe okullar gittikçe söndürülüyor. Böylece, birkaç nesil sonra dünyada ne Türkiye Türkçesi, ne diğer Türk lehçeleri kalacak. Za-ten Amerikan nüfuzunda olsun, Rus nüfuzunda olsun bü-tün Türk Ellerinde Türk Dünyası kavramına biraz merak saranlar derhal cezalandırılıyorlar. Dolayısıyla, Pantür-kizm diye bir tehlike kalmadığı gibi yakında Türk dilleri de biteceği için Türk lâfı bile tarihe karışacaktır. Hititler ve Keltler gibi... 1956'dan bu yana Anglo-Sakson gayesi yolunda ne kadar mesafe katedilmiş olduğunu okuyucula-rımız takdir edeceklerdir. Yalnız, 90'larda Sovyetler dağıl-dı, Türk Dünyası önünde birden beklenmedik imkânlar belirdi. Ama Türk Dünyası hazırlıklı değildi. Amerika ise hazırdı. Amerika, İngiltere ve İsrail hemen oralara el attı-lar. Özellikle Amerikan misyonerleri, çok iyi Kazak Türk-çe'si öğretilmiş Amerikan ajanları Türkistan Ellerinde yoğun faaliyete giriştiler. Geçen yıl Kazakistan'da iken Çimkent şehrinde 1 ay içinde 3.000 Kazağın Hıristiyan e-dildiğihi öğrendik. Derhal Amerikan okulları açıldı, bizdeki Robert Kolej gibi tohumlar atıldı. Ama aşağıda göreceğiniz gibi daha da önemli, uzunca bir vadede işi bitirecek dolaylı etkinlikler var.

Türk Dünyası İçin Uzun Vadeli Gayelerimiz

Siyasi birlik hayalleri üstünde durmaya hiç gerek yok. Zaten kendi iç siyaset durumumuz ne halde ki, bir de

birçok hastalıkları oralara bulaştıralım. Önce Türkiye ken-disini toparlamalıdır. Ancak, şimdiki fırsatlardan faydala-narak uzun vadeli meseleler üzerinde durmalıyız. Bunların başında Türk dil birliği gelir. Onun için de Türk dilini, ö-nünde hazırlanmış korkunç uçurumlara düşüp yok olmak-tan korumak gerek. Bir dilin yaşayıp gelişmesi eğitime bağlı. Eğitim düzenini yabancı boyunduruklara kaptırıp sömürge eğitimine geçen, yani yabancı dilleri ayrıca öğ-retmek yerine, tüm derslerini kendi dilleri yerine yabancı bir dilde veren, hele hele bunu anaokullanna kadar indir-mek ihanetine uğrayan ülkelerin dili, dolayısıyla önce kimliği, sonra bütünlüğü ve nihayet adlan ve

varlıkları ta-rihten silinip gidiyor. Türk dilinin çeşitli lehçeleri var. Bunlardan Azeri Türkçesi 50 yıl önceki Türkiye Türkçesi-nin hemen hemen aynıdır. İçinde biraz Osmanlı Türkçesi var. Türkmen Türkçesi ile de fark fazla değil. Kazak, Kır-gız, Tatar, Başkır lehçeleri, İslâm öncesi saf Türkçe gibi. Nitekim doğru olarak Cumhuriyet Türkiyesinde Türkçe'ye ağırlık verilip Türkçe'nin eşsiz matematik gibi kurallarına uygun kelimeler türetilirken bu lehçelerden de birçok kökler yeniden alındı, en eski Türkçe böylece geri geldi.
Kimse, hele Türk Dil Kurumu bu güzel Türkçe'ye "uydurukça" diye iftira etmesin. Ama, kimse de Osmanlı atalarımızın Arapça, Farsça kök ve kurallarla türettikleri güzelim Osmanlı Türkçesine de düşmanlık etmesin. Eskisi de, yenisi de Osmanlısı, Çağatay'ı da hepsi hepsi Türk-çedir. Yeter ki sözcükler dilimizin kurallarına uygun bi-çimde türetilsin ve kullanılsın.
178
179
BİR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE
İşin ilginç yanı, Türkçe 1980'lere kadar çok güzel bir gelişme içinde iken, son yıllarda Türkçe bütünü ile baltalanmış, eskisiyle, yenisiyle pek güzel Türkçe kelimeler varken ve herkes tarafından kullanılırken, birden İngi-lizcelerini sokuşturmak moda edilmiştir. Bunda yabancı dille eğitim yapan okulların artmasının, dolayısıyla Türk-çe'yi pek bilmeyen yeni nesillerin yetişmesinin de büyük ' payı var. "Mebus", "milletvekili" olmuşken birden "parlamenter" oluverdi.
Kendilerine "Parlamenter" diyerek Avrupalı süsü veren miletvekillerini hicaba davet ediyorum. Unutulmasın ki, "parlamenter", yabancı dil kökeninde, "lâf yapan, lâf üreten" demektir. Biz milletimizin vekillerini istiyoruz, mesleği boş laf üretmek olanları değil. Bunun gibi nice ör-nek var. "Vekiller Heyeti", "Bakanlar Kurulu" olmuşken a-rada bir özenti "Kabine" lâfı duyulmaya başlandı. Ne ayıp!
"Kabine"yabancı dilde, Kazak Türklerinin "hacethane" tâbir ettiği "tuvalet" anlam ına gelir.
Türkçe'nin ve de Türk dil ve kültür birliğinin ö-nündeki en büyük düşman, en büyük tehlike, bugün İngi-lizce ile eğitim yapan okulların hızla yayılıp Türk okulları-nın yakında hiç kalmaması, yeni nesillerin Türkçe bilme-mesi ve bu âfetlerin Türkiye taşeronluğu ile diğer Türk

Ellerine de taşınmasıdır. Artık Türk dilini sevenlerin Türk Dünyasını sevenlerin birinci görevi Türk varlığını, Türk-çe'yi tarihten silmek için sinsice ama hızla çalışan iç ve dış düşmanları engellemektir.

BİRİNCİ BÖLÜM: MAKALELER

Yazı Birliği: Bilindiği gibi 1917' ye kadar hemen hemen bütün dünya Türkleri İslâm'ın kabulüyle gelen A-rap harflerini kullanıyorlardı; arada epeyce bir kültür birliği de vardı. Ruslar bazı Türk Ellerine Latin alfabeleri ver-diler. Ama Atatürk Türkiye' yi de Latin türü alfabemize geçirince, bu sefer Ruslar, Lenin'den sonra Özbekistan, Kazakistan... diye böldükleri Türkistan Sovyet Cumhuri-yetlerine bile değişik Kiril alfabeleri verdiler. Bu suretle Türkiye ve diğer Türk Elleri arasında karşılıklı yayın oku-ma imkanı halklar için kalmadı. 70 yılda kültür birliği top yekûn bozuldu. Son bir kaç yıldır eski Sovyet, yeni Türk Cumhuriyetleri Latin Alfabelerine geçiyorlar. Ancak bu konuda bence büyük hatalar işleniyor. Bir kere, Sovyetle-rin Türk halklarına yıllarca "ayrı ayrı milliyetlerdir" de-meleri ve güttükleri bölücü siyaset izlerini devam ettiriyor. Ayrıca sanırım Özbek gibi ellerde yazı değişikliğinden so-rumlu kişiler Türk dilinin ses uyumları gibi temel kuralla-rından habersiz gibi davranıp Türkçe'ye uymayan imlalar çıkarıyorlar. Halbuki Türkiye'deki yazım, Batılı bilimcile-rin bile hayranlıkla seyrettikleri tam fonetik, tam Türk-çe'nin kurallanna uygun bir yazım ve alfabedir Sonradan şapkaların kaldırılması hariç! Bu şapkalar (inceltme işareti A) mutlaka geri getirilmeli.. Şimdi böyle uygun ve güzel bir Türk alfabesi varken, örneğin "ı" yerine "y", harika "ç" yerine "eh" kullanmanın anlamı yok. Bunu ancak yeni ül-kelerdeki birikimsizliğin doğurduğu bir cehaletle açıklaya-biliyoruz.

BİR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE

Çeşitli Türk Ellerinin şive ve lehçeleri arasında te-lâffuz farkları yok mu? Elbette var. Böyle farklılıklar Al-manya'nın da, Fransa'nın da, Türkiye'nin de kendi içlerin-de de vardır, ama her birinde bir standart yazı ve yazı dili basın ve yayınlarında, eğitimlerinde kullanılır. Türk Elleri arasında yeni belirmekte olan yazı karmaşasını henüz yer-leşmeden bertaraf edip tek tür bir ortak Türk alfabesine ve yazımına geçmek gerekmektedir. Bunun çaresi bir ortak Türk Dünyası Yazı Kurulu oluşturmak, çeşitli ülkelerden hızla uzmanlar yetiştirmek ve Atatürk'ün yazı devrimin-den önce yaptığı gibi çok seri ve yoğun çalışmalarla ortak yazıyı derhal ortaya koymaktır. Bu başanlınca 250 mil-yonluk büyük bir kitap, dergi, gazete piyasası oluşacak; kültür birliği kendiliğinden gelişecek; Türkçe, İspanyolca ve İngilizce gibi

büyük bir dünya dili olacaktır. Böyle mu-azzam konular dururken, Türkiye'deki aydınların sadece sağ-sol, sonra lâik-dindar, yok Susurluk, yok İmam-Hatip gibi dışardan tezgâhlandığından hiç şüphem olmayan gün-demlerle meşgul edilmesine ne demeli?

Türk Dünyası İçin Ortak Türkçe

Yazı meselesinin halli ortak Türkçe'nin gelişme-sinde büyük rol oynayacak. Ayrıca çeşitli bilim dallarında, hukukta, ticarette ortak ve tam Türkçe terimler Türkçe'nin kurallarına göre türetilmelidir. Bu konuda Hoca Ahmet Yesevi Türk - Kazak Evrenkenti'nde, Sayın Namık Kemâl Zeybek'in önderliğinde önemli adımlar atılmıştır.

Türk Dünyası evrenkentlerinin kurulması; ortak Bilim ve Teknik Araştırma Merkezleri; Türk Dünyası Örütbağı; Ortak Sanat ve Spor Etkinlikleri; Ortak Türk Dünyası Tarih Kurumu; Ortak Türk Dünyası Dil Kurumu; şu başlıklardaki önerileri' tek tek açıklamaya gerek yok. Türk Dünyası Haber Ajansı, Türk Dünyası TV'leri gibi konularda gene Sayın Namık Kemâl Zeybek'in Devlet Ba-kanlığında önemli adımlar atılmaktadır. Hoca A. Yesevi Türk - Kazak Evrenkenti ise kurulması gereken ortak eği-tim kurumlarının dpğru bir örneğidir. Şöyle ki: Bu evren-kentteki temel ilkemiz eğitim dilinin tümüyle Kazak ve Türkiye Türkçesi olması, her öğretim üyesinin, her öğren-cinin bir Türkçe'yi çok iyi bilmesi, bilmiyorsa, sınavı ge-çinceye kadar Türk Dilleri kurslanna gitmesidir. Ancak bu koşuldan sonra Rusça gibi, İngilizce gibi, Çince gibi diller mesleğine göre yardımcı dil olarak öğrenilmelidir,

Türkiye'den devletin veya özel kuruluşların açtığı o-kullann çoğunluğunda durum Yesevi ilkesine terstir. Kırgı-zistan'da Yüksek Öğrenim Kurumu'nun açmakta olduğu Manas EvrenkentVnde eğitim dili, Amerikan Hıristiyan mis-yoner okulu Robert Kolej ve onun uzuntısı, Amerikan takti-ğiyle kurulmuş Boğaziçi (" Bosphorus ") "University " gibi İngilizce olacak. Çünkü Atatürk TürkiyesVnin tüm okulları-nın dilini İngilizce yapmakla görevli Kemal Gürüz, Türk dili unutturulup Türk adının bile Hititler gibi tarihten silinmesi ile " Türkiye'yi 21. yüzyıla taşıyacağına " inanır gibi konuşuyor.

BİR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE

Türkçe gibi on bin yıllık üstün, matematik gibi ya-pıya sahip bir dilin unutturulup yok edilmesi yalnız Türk Dünyası'na en büyük bir ihanet değil, aynı zamanda bir in-sanlık suçudur. "Kültürel soykırım" suçu. Türkiye'de ol-sun, öbür Türk Ellerinde olsun açılacak her lisede, her evrenkentte eğitim dili o ülkenin Türkçesi olmal ıdır. Rusya gibi, Arnavutluk gibi şâir ülkelerde açılan Türk okullarında da eğitim dili o ülkenin dili olmalıdır. Yoksa oralarda da "kültürel soykırım"a -ki bunda İngilizler çok mahir ol-duklarını defalarca göstermişlerdir- âlet olunmuş olunur. Peki yabancılar niye başka bir ülkede kendi okullarını a-çarlar ki? Sebebi basit: En iyi niyetlisi o ülkede okul aça-nın kültürünü dilini bilsinler onu tanıyan ona yakınlık his-seden insanlar yetişsin diye. Bu amaca o ülkeye zarar ver- ■ meden kültürel soykırım uygulamadan ulaşmanın yolu işte eğitim dilini o ülkeninki yapmak, ancak sahibi yabancı ül-kenin dilini, kültürünü de yan derslerde öğretmektir. Sa-manyolu okulları da bu insanî ve makûl yolu seçmeli-dirler.
Ortak Türkçe'nin Birleşmiş Milletler gibi kuruluş-larda ve dünya örütbağında büyük diller arasında haklı ye-rini alması: Biz kendimize gelip, sömürge olma hevesin-den silkinip, Türkçe'mize sahip çıktıkça, dünyanın Türk-çe'ye ve Türk Dünyasına verdiği önem de artacaktır. Bu a-ra dili, kültürü bize çok yakın olan Uygur kardeşlerimizi de unutmayalım. Çin'le iyi ilişkiler kurarak Uygur haklarını savunmalıyız. Türk Dünyası hatta bütün insanlık Uy-

gur'lara çok şey borçludur. 2 bin, 3 bin yıl önce Uygurlar gelmiş geçmiş en büyük medeniyeti kurmuşlar, dünyaya insanın refah ve saadetini önde tutan devlet anlayış ve yö-netim düzenini, birçok sanat ve tekniği, en ileri tarım, su-lama ve bostancılığı icat etmişlerdir. Sonraki Türk devlet-lerinin, Osmanlı dahil büyük başarılan işte Uygurlardan geliyor. 1950'lerde Doğu Türkistan'da Don Huang mağa-ralarına gizlenmiş Uygur dilinde binlerce el yazmaları, ki-taplar bulundu. Yirmi yıl önce Japonya'daki yoğun etkin-liklerim sırasında Japonların ilgisi uyandı. Şimdi araştır-malar yapıyorlar. Japonlarla ortak bir Uygur Araştırmaları Merkezi kurmalıyız. Hızla İngilizce arşiv belgelerini araş-tıracak bir bilim ordusu yanında, bir de çok sayıda Uygur dili, yazısı, tarihi uzmanları yetiştirmeliyiz. Türk Dünya-sı'nın gelecek gençlerine çok iş düşüyor. Yeter ki onları

sadece 250 kelimelik İngilizce bilen, Türk dilinden, edebi-yatından, tarihten habersiz, tüketimden başka hiçbir şey düşünemeyeiı, bilinçsiz, onursuz bir güruh haline gelmele-rini hedefleyen Anglosakson güdümlü sömürge eğitimi düzeninden kurtarabilelim.

Sonuç

Önümüzdeki Çağda iki yol ayrımı: Hangisini seçe-ceğimize göre Türkçe'nin geleceği: Ya ulusça uyanıp ken-dimizi iç ve dış düşmanların kültürel soykırımından koru-yacağız, ya da bir iki nesil sonra Türkçe bilen kalmayacak, Türk adı tarihten silinecek. Efendiler, seçim artık sizin.

BİR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE

DİL ve SÖMÜRGE EĞİTİMİ

Dil bir milletin kültürünün temel unsurudur. Dile ve dilde yenileşmeye gerekli önemi vermeyen eğitimini yabancı bir dilde yapan milletler yaratıcı düşünce ortaya koyamaz. Yabancı dilde eğitim bir milleti sömürgeleştir-menin en etkin yoludur. Bu konuda İngilizlerin İrlandalılara yaptıklarının iyi incelenmesi gerekir. Ayrıca Japonların kendi dil ve kültürlerine sımsıkı sarılarak bilim ve teknikte bugünkü düzeye geldiklerini unutmayalım. Bu sömürge-leştirme oyunu Türk okullarına atılan ilk Amerikan İngiliz çengeli vasıtasıyla 1950'lerin başlarında başlamıştır. Mil-letimiz için zararlarını ve bundan sıyrılmanın yollarını şöyle sıralayabiliriz.

1- İngilizce ile bilim eğitimi sonucu, Batı hayranı kendi kültürüne yabancılaşan ve onu aşağılayan bir nesil yetişir. Böyle yetişenlerle bilim yapılamaz. Ayrıca İngiliz ce'nin evrensel olduğu fikri de yutturmacadır. Bir insan bilimi en iyi en rahat en hızlı bir şekilde kendi dilinde öğ renir.

2- Dil, bir milletin onurudur. Ancak onurunu koru yabilen milletler dünyada ciddiye alınır; ünlü Alman tarih çisi ve dil bilgini Brockelmann'ın şu sözleri çok önemli dir: "Dil bir milletin özelliklerinin sadık aynasıdır. Milli

Ankara Eğitim Kurultayı, 6-7 Aralık 1997.

benliğini, ulusal özelliklerini bilinçle kavrayabilecek dü-zeye erişmedikçe hiçbir millet siyasi ya da manevi yönden kendisinden

üstün olan yabancı milletlerin kültürel etki-sine ve bu kültürün taşıyıcısı olan yabancı sözcüklerin anadiline girmesine engel olmak gerektiğini tam olarak kavrayamaz."

3- Bilimin uluslararası olan yanı yöntemleridir. A-ma hangi konuda araştırma yapılacağı, ne üzerinde çalışı-lacağı yani bilimin amaçlan ulusaldır, toplumsaldır, kişi-seldir. Bilim kişinin doğa ile etkileşiminde ortaya çıkar. Doğa sınırsız kişiler ve toplumlar ise sınırlı olduğundan, her ülkede bilimin o dönemdeki sınırlı olduğundan, o ülke bilimcilerinin düşün, istem ve kültür yapısına, o ülkenin kendine en çok gereken konu ve uygulamalarına göre ge-nişler. Onun için bugün fen dallarında bile bir Fransız molekül biyolojisini (özdecik dirilbilimi) bir Amerikan fi-ziğini, bir Alman kimyasını, başka ülkelerin dirilbilimi fi-ziği kimyası yanında ayırt etmek, bir üslûp ve yön ayrıca-lığını sezmek mümkündür. Bu üslûp ve yön ayrıcalığını yaratan o ülkelerin kültürleridir. Anadilinde bilim eğitimi yapmayan toplumlar kendine özgü bilim okulları (ekolleri) kuramazlar.

4- Bilgisayar teknikbilimi geliştikçe millî dil ve kültürleri yok etmek yerine onları da beraberinde geliştiri-yor. Bilgisayardan örütbağa (internete) girildiği zaman kar-şımıza Macarca, Çekçe, Rusça, Almanca, Fransızca, İtal-yanca, İspanyolca, Fince Korece, Japonca, Lehçe ve birçok

başka dillerden bilimsel makaleler, türlü haberler ve bilgi-ler çıkar. Çeviri yazılımlarıyla bilgisayar dilleri birbirine tercüme edebiliyor, 1960'lann sonu ve 1970'lerin başlarında ilk kez bilgisayarlar Türkiye'ye girdiğinde Hacettepe Bilkenti'nde Dr. Aydın Koksal ve arkadaşları daha başlangıçta bilgisa-yar, bilgi-işlem gibi güzel terimler kullanarak Türk dili ve yeni çağ Türk kültür ve teknik bilimine büyük bir hizmette bulundular. Yazılım teknikbilimine yeterince önem verir-sek, yani Türkçe ile çalışan yazılımlar üretirsek dilimizi ve kültürümüzü İngilizce'nin etkisinden koruyabiliriz.

5- Türklerde matematiğe karşı büyük bir yatkınlık vardır. Türk tarihi ve Cumhuriyet dönemini incelersek bu nu açıkça görürüz. Çünkü Türk dilinin yapısı matematik seldir. Ayrıca, Türkçe okunduğu gibi yazılan yazıldığı gibi okunan bir dil olduğundan bilgisayar için en

yatkın dildir. Türkçe bilim yapar, yanımızda da bilgisayar teknikbilimi-nin olağanüstü olanaklarını alırsak, matematik gibi olan bu dille harikalar yaratırız. Buna kısaca yerel düşünüp küre sel davranmak diyebiliriz.

6- Bir ulusun dilinin yok edilmesi en büyük kölelik ve bir kültürel soykırımdır. Bu soykırımı önlemek için es kiden 3. Dünya dediğimiz şimdiki Avrasya ülkelerinin or tak bir haber ajansları olmalıdır. Haberleri doğrudan birin ci elden almalılar ve birbirlerini tanıma imkanları olmalı.

Birbirimizin dillerini öğrenmeliyiz. Avrasya evrenkentleri kurulmalı. Doğadaki her bitki ve her hayvanın doğaya bir kat-kısı vardır. Benzer şekilde dünyadaki çeşitli dillerde in-sanlığın zenginliğidir. Buna kültürel çevrecilik diyoruz. Bir dilin diğerini yok etmeye hakkı yoktur.

7- Bilim ve tekniğin baş döndürücü bir hızla ilerle diği günümüzde eğitimin her düzeyindeki İngilizce hazır
lık sınıflan büyük bir zaman israfıdır. Ayrıca yabancı dilde bilim eğitimi yolu ile özellikle Amerikan-İngiliz kitap şir ketlerine büyük miktarlarda para aktarımı olmaktadır. Bu büyük bir iktisadî savurganlıktır.

8- Eğitimin amacı a) İnsanı kendine ve toplumuna değer katacak düzeye getirmek b) Bir milletin geçmişiyle geleceği arasında sağlam köprüler oluşturarak geçmişine dayanan ve geleceğe hazırlanan gençler yetiştirmektir.

Her ülkenin eğitim dili çoğunluğunun anadili olan resmi dilidir. Yabancı dilde eğitim Türkiye ve birkaç başka sömürge ülkelerinde görülmektedir. İngilizce ile bilim eği-tim kapitülasyonların en korkutucu olanıdır.

9- Bilim ve teknik yeni buluşlar yapanlar bu bu luşlarla ilgili kavramların kendi dillerindeki karşılıklarını türetmekle yükümlüdürler. Bundan dolayı bilimin ön safla-nndaki bilim adamlan yabancı diller kadar kendi dilinin

yapısını sözcük ve terim türetme kurallarını çok iyi bilme-lidir.

10- Yabancı dil öğrenmenin yolu, yabancı dilde e-ğitim yapmak değildir. Yabancı dil yabancı dil derslerinde özel yöntemli görsel-işitsel dil kurslarında "doyurma" tek-nikleri ile birkaç ayda öğretilebilir. Sonuç olarak yabancı dil ile bilim eğitimi Batının Türkiye'nin geleceğini karartmak için pazarladığı dehşetli bir oyundu. Bu konu sağ-sol çekişmelerinin ötesinde ulu-sal bir sorundur. Türkiye'nin kurtuluşu, Türkçe'nin kurtuluşuna bağlıdır. Bu amaçla "Kültürel Kurtuluş Sa-vaşı" vermek durumundayız. Bu savaşı kazanır, Türk Dünyası ile sağlam kültürel ilişkiler kurarsak 21. yüzyıl bir Türk yüzyılı olur. Atatürk'ün son nefesindeki şu sözleri u-nutmamalıyız: "Arkadaşlar selâm, dil çalışmalarını sakın gevşet-meyin

TÜRKÇESİ
DURURKEN
İNGİLİZCESİ AYIP...28

İngilizler bilim ve teknik terimlerini Latince ve Es-ki Yunanca'dan türetirler. Çünkü 4-5 dilin kırması, sadece birkaç yüzyıllık geçmişi olan İngilizce'nin kendinden
21
te-
1998*
rim türetme yetenekleri hemen hemen hiç yoktur. Osmanlı aydınlan bilim, teknik, tıp terimlerini Arapça, Farsça kök-lerden türettiler, tayyare ve zatürreemde olduğu gibi. Arap-lar'a hediye ettiğimiz böyle kelimeler onlar tarafından hala kullanılıyor. Halbuki buna hiç gerek yoktu. On bin yıllık Türkçe'nin matematik gibi kuralları var. Köklerden, takı-lardan ses uyumlarını da kaâle alarak bir milyon sözcük tü-retilebiliyor. Üstelik en teknik bir konuda böyle türetilen bir terim halka bile birşeyler ifade edebiliyor. Amerikan-ca'da bu mümkün değil. Ziya Gökalp'le başlayan dönemde ve cumhuriyetle Türkçe'ye dönüldü; Atatürk geometri te-rimlerini bizzat türetti. Rahmetli Prof. Abdullah Kızılır-mak gibi, Sayın Aydın Koksal gibi Türk dilini kurallarıyla, yapısıyla iyi bilen, onu seven bazı bilim adamları 1980'e kadar kendi dallarında Türkçemize "gökbilim" "bilgisa-yar" gibi nice güzel terimler kazandırdılar. Her dalda terim sözlükleri yayınlanırdı. Orta öğretimde de kullanıldı. Sonra birden bu sözcükler adeta yok edildi. Pek çok okulda (yakında hepsi öyle olacak) çeşitli veya bütün dersler İngi-lizce olarak verilmeye

başlandı. Bunun tabii bir sonucu da dilini bilmeden yetişenlerin Türkçesini bilmedikleri için, Türkçe düşünemedikleri için ya da daha kötüsü, etrafa kendilerini beğendirirler zehabıyla, Türkçe kelimeler yeri-ne "Anglomanlıca" tâbir ettiğim ingilizce bozuntusu lâflar sarfetmeleri. Halbuki her ülkede, bizden de on, onbeş yıl öncesine kadar olduğu gibi, kendi dilini güzel ve temiz kullananlar takdir edilir. Araya yabancı kelimeler sokuş-turmak ayıptır; kimlik, kişilik yoksunluğuna delâlet eder.

Şimdi bazı örnekler vereceğim:
Yaygın olarak kullanılmış, halk diline kadar geçmiş daha eski veya daha yeni güzelim Türkçeleri dururken, kulak tırmalayan, diken gibi batan îngilizcemsi uydurmas-yonları kullanmak niye? Çoğu zaman bu özentifikasyon-lardan gülünç mânâlar da çıkıyor.
"Cankurtaran" yaygındı, birden "ambulans" hatta "ambulance" oluverdi. Bu çirkin ingilizce lâf, kökeninde "dolaşan" demektir. Eh uygun. Öyle ya, bu araba keşme-keşinde gariban can kurtarmıyor, dolaşıyor!..
"Meclis" birden "parlamento"oluverdi. "Milletve-killeri" de "parlamenter" kesiliverdiler. Hayrola, bu lâfla kendilerine bir hava vermekte olanlara hatırlatalım:
"Parlamenter", italyanca kökeninde "lâf üreten" de-mektir. Halbuki millet laf üretenlerini değil, vekillerini bekliyor! Bize "lâf üretilen" (hem de bütçeye büyük bir yükle) yer değil, Atatürk'ün anlamlı bir şekilde adını koy-duğu "Türkiye Büyük Millet Meclisi" lâzım.
Sırası gelmişken ekleyelim: Sakın kimse "Bakanlar Kurulu"na "kabine" demeye kalkışmasın. Onun İngilizce çok ayıp; hükümete hakaret olur.
İzninizle, eski veya yeni Tükçe'leri herkesçe bilinip kullanmaktayken, birden basın-yayın ve tv'cilerin de etki-siyle Anglomanlaşıveren sözcüklerden derlediğim ufak bir lügatçeyi aşağıda veriyorum. Dilimizi kirletip ayıplan-

maktan sakınalım. Unutmayalım ki "gönlü temiz olanın dili de temiz olur"

Sözlükçede yeni bir terim türetmedim. Sadece TV'de, çarşıda duyduğum, gördüğüm İngilizce özentisi laflan kaydettim. Bunlar, ortada yokken yeni yeni dilimize batınlmaya başlanmış dikenlerdir. Halkımızın böyle söz-cükleri kullananları ayıplayacağına, bunlann yerine zaten bildiği Türkçe'lerini kullanacağına, diline, dolayısıyla millî onuruna ve kimliğine sahip çıkacağına inancım bü-yük.

"ambulans" > cankurtaran • "trend" > gidiş, gi-dişat • "erozyon" > toprak aşınması, kayması • "parlamento" > meclis • "parlamenter" > millevekili • "kabine" > bakanlar kurulu, vekiller heyeti • "medya" > basm-yayın • "diyazn" > tasarım • "kompanse" > telâfi • "fastfood" > tezyemek • "servis" > hizmet • "filtre" > süzgeç • "mobil" > gezgin • "termik" > ısıl, ısı • "brifing" > bilgilendirme • "elektrifikasyon" > elektriklendirme • "miting" > toptanım • "radikal" > aşırı, müfrit • "politika" > siyaset • "kaliteli" > nitelikli, vasıflı • "kompozisyon" > tahrir • "center" > merkez • "shopping center" > alışveriş merkezi • "market" > bakkal, çarşı, pazar • "star" > yıldız • "süper" > ülken, üstün, koca, yüce • "şanlı" > bahtlı, bahtı açık • "sosyal" > toplumsal, içtimai • "sprey" > püskürteç, püskürtmeli • "deterjan" > arıtmaç • "fuel-oil" > yakıt yağ • "petrol" > taşyağ, neft,

neftyağı • "sabotaj" > baltalama • "terör" > tedhiş • "terörist" > tedhişçi • "transfer" > aktarma • "defans" > savunma, müdafaa • "enternasyonel" > uluslararası, beynelmilel • "detay" > ayrıntılı teferruat • "pozisyon" > durum, konum • "reyting" > sıralama • "airlines" > ha-vayolları • "catering" > ikram • "final" > son sınav, son imtihan • "lider" > önder • "alternatif > seçenek, karşın seçenek • "legal" > yasal, kanunî • "illegal" > yasadışı, gayri-kanunî • "organize etmek" > düzenlemek • "organizasyon" > örgüt, düzen, teşkilât • "komüni-kasyon" > iletişim, muhabere • "provokasyon" > kış-kırtma • "deklarasyon" > beyanname • "ekonomi" > ikti-sat • "prestij" > itibar • "rezervasyon" > yerayır(t)ma • "resepsiyon" > kabul • "enformasyon" > bilgi, danışma, malumat • "tekstil" > dokuma, mensucat • "doküman" > belge • "konsensüs" > fikirbirliği, mutakabat • "komisyon" > yarkurul, encümen •

"komisyoncu" > aracı • "ambargo" > yaptırım • "aktivite" > etkinlik, faaliyet • "sponsor" > destekçi • "sektör" > kesim • "izolasyon" > yalıtım • "agressif' > atılgan, saldırgan • "operasyon" > ameliye, işlem • "bariyer" > engebe • "operatör Dr." > cerrah • "dekore etmek" > süslemek • "dekorasyon" > süsleme • "antik çağ" > eski çağ • "proses" > süreç • "aktif > etkin, faal • "pasif > edilgen • "galeri" > sergi, teşhir yeri • "spesiyal" > özel.

İşte sayın okuyucular, Türkçe'niz mübarek olsun; diliniz de gönlünüz gibi temiz olsun.

ATATÜRK BALOSUYLA MUĞLA'YA "KOLEJ" »

Bir kaç gün önce TRT'de şöyle bir haber gördüm: Kenan Evren Vakfı bir Atatürk Balosu düzenlemiş. Büyük bir Atatürk resmi de açık artırmayla satılmış. Balo ve re-sim gelirlerinin tümüyle Muğla'da bir "kolej" kurulacak-mış.

Haberde, üstüne basılarak, kıvançla ifade ediliyor ki eğitim dili İngilizce olacakmış. Müsaadenizle bunu bi-raz daha açalım. Yani: Türk hocalar Türk öğrencileriyle İngilizce konuşacak, bilim olsun felsefe olsun (hâlâ böyle bir ders varsa) dersler İngilizce anlatılacak; büyük ihti-malle ders kitapları pahalı pahalı direkt İngiltere'den ithal.. İngiltere'yi ihya ediyoruz!. Dikkat edelim: Muğla'nın Türk çocuklarına en iyi şekilde matematik, bilgisayar, fizik, kimya, edebiyat, tarih, dünya ve Türk Dünyası öğretilecek, gençler kendine güvenmeyi, sorgulamayı, sorunlara çözüm bulmayı öğrenecek, araştırmacı, yaratıcı, yoktan var edici ruhta yetişecek diye övünülmüyor. Hatta hatta 21. yüzyılda Türkiye'nin bütün dünya pazarlarına açılması için gereke-cek yabancı diller de ayrıca takviyeli, etkin yabancı dil derslerinde iyi öğretilecek de denmiyor. (Bu diller İspan-yolca, Çince, Rusça, Almanca veya İngilizce, Japonca da

olabilir.) Zira günümüzde, yeni iletişim ve bilişim çağında.
çeşitli dillerin önemi gitgide artarken, İngilizce'nin önemi azalmakta ve yalnızca geçen asrın bakiyesi, çağın İngiliz Muhipleri Cemiyetlerinin gizli, açık üyelerine ve de Anglo -Sakson sömürgelerine münhasır kalmaktadır.

Atatürk Balosu'nda sadece ve sadece "eğitim dili İngilizce olacak" (yani; Türkçe olmayacak, dolayısıyla gençler artık Türkçe'yi unutacak, dosdoğru bilmeyecek, tarzanca gibi bir dil konuşacak, dükkânlarının üstüne İn-gilizce adlar yazacak, sokaklarda göğsünde Amerikan bayrağı gömleklerle dolaşacak, açık seçik düşünemeye-cek, milliyetini, zaten artık bilemeyeceği kültürünü, şerefli tarihini inkâr edecek) diye iftihar ediliyor.
Bir vakfın Muğla'da iyi bir okul açması elbette takdir edilecek bir hayırseverlik faaliyetidir. Bunun Ata-türk adına yapılmasını da ayrıca alkışlarız Amma, olayda derin bir çelişki göze çarpıyor. Şöyle ki: Haberden üstün-körü çıkarılacak sonuç; Vakfın ve Balo'yu düzenleyenlerin Atatürkçü olduğu, Atatürk'ün ise Türkçe yerine İngilizce ile eğitimi yeğlediğidir. Yani Atatürkçü "çağdaş"lığın yeni nesilleri Türkçe'nin bütünlüğünden mahrum etmek, onları İngilizleştirmek, Türkçe'nin körleşip sonunda yok olma-sıyla mümkün olacağı ima ediliyor. Hâlbuki bu tutum A-
tatürk'ün ısrarla üzerinde durduğu eğitimin milli olması gereğine taban tabana zıttır. Bakınız Atatürk neler söylü-yor:
BİRİNCİ BÖLÜM: MAKALELER
"Türk demek Türkçe demektir; ne mutlu Türküm diyene" (Meğer meşhur sözün birinci kısmı da varmış!)
"Milli his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması, milli hissin gelişmesinde başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerinden-dir, yeter ki bu dil şuurla işlensin. Ülkelerini yüksek is-tiklâlini korumasını bilen Türk milleti dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır." (ve tabii koru-malı)
"Kâfi olarak bilinmelidir ki Türk milletinin millî dili ve millî benliği bütün hayatında hâkim ve esas ola-caktır." (Elbette "bütün hayaf'tan kasıt siyaset, hukuk, teknik, bilim, eğitim, sanat, tıp, kültür ve edebiyattır; ha-yatın her yüzü.)
"Batı dillerinden hiçbirinden aşağı olmamak üze-re, onlardaki kavramları anlatacak keskinliği, açıklığı hâiz Türk bilim dili terimleri tespit edilecektir." (Atatürk
bizzat kendisi bu dava uğruna çalıştı. Bugün askerlikte ol-sun, matematikte olsun kullandığımız birçok terimleri Türkçe'nin derinliklerinden çıkarıp bize armağan etmiştir. Altmış beş yıldır bu konuda çok ilerleme kaydedilmiş, her yeni bilimsel kavram tam

Türkçe'siyle ifade edilebilir ko-numa gelinmişken ne hikmetse şimdi kilit noktalara otur-tulmuş bazı kirli eller bu gelişmeyi ve Türkçe'yi hızla yok etmekle uğraşıyor.)
196
197
BİR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE
Daha 1924'te: "Milli eğitimin ne demek olduğunu bilmekte hiçbir tereddüt kalmamalıdır. Bizde milli eğitim esas olduktan sonra onun lisanını, usulünü, vasıtalarını da milli yapmak zarureti münakaşa edilemez"
1938'de vefatından az önce: "Türlü bilimlere ait
Türkçe terimler tespit edilmiş, bu suretle dilimiz yabancı dillerin tesirinden kurtulma yolunda esaslı adamını at-mıştır. Bu yıl okullarımızda tedrisatın Türkçe terimlerle yazılmış kitaplarla başlamış olmasını kültür hayatımız i-çin mühim bir hadise olarak kaydetmek isterim. "
Ve nihayet Türk bilimci ve eğitimcisine şu vasiyeti: "Bakınız arkadaşlar, ben belki çok yaşamam. Fakat siz, ölene dek Türk gençliğini yetiştirecek ve Türkçe'nin bir kültür dili olarak gelişmeye devamı yolunda çal ışacaksı-nız. Çünkü Türkiye ve Türklük, uygarlığa ancak bu yolla kavuşabilir."
Görülüyor ki, Atatürkçülükle, yabancı dilden eğitim, Hıristiyan misyoner okulu modeli demek olan kolej (veya benzeri Anadolu Lisesi) yanlısı olmak kesinlikle bağdaşmaz. O halde şu sonuç kaçınılmaz. Ya, bu işler bil-memekten oluyor (ama en azından şimdi biliniyor, değiştirip doğrusu olan yabancı dil takviyeli Türkçe Fen liseleri veya Ülken (süper) liseler açılsın) ya da Atatürk ismi bir örtenek olarak kullanıp başka gayelere hizmet ediliyor. Hangisinin doğru olduğunu göstermek yetkililerin elinde. Karar da okuyucunun.
BİRİNCİ BÖLÜM: MAKALELER
CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRKÇE
Cumhuriyet'in Dört Dönemi:
İster dış siyaset, iktisat, sanayileşme, ulaştırma ol-sun, ister eğitim, kültür, dışa tanıtım ve gezim (turizm) si-yasetleri ve Türk Tarihi ve Türk Dili ile ilgili çalışmalar, 75 yıllık Cumhuriyet'imizde dört ayrı dönem gözlüyoruz. 1. Dönem (1923-1938), 2. Dönem (1939-1950), 3. Dönem (1951-1980), 4. Dönem (1981'den bugüne)

1. Dönem: 1923-1938 Atatürk Dönemi, Türk Kimliği ve Türkçe
Atatürk Türkiye Cumhuriyeti'ni "Türk kalarak çağdaşlaşmak" ve Türkçülük esaslarına göre kurdu. Ziya Gökalp de "Türk harsı (kültürü), Batı medeniyeti" demişti. O devirde "Batı "dan kasıt, çağdaş, ileri bilim ve teknik idi; çünkü şimdiki gibi meselâ Japonya ve Doğu henüz Batı kadar ilerlemiş değildi. Batı ise, bugünlerde olduğu gibi gerilemeye başlamamıştı.
İlginçtir ki, Osmanlı Türk Devleti'nin bazı şaibeli ileri gelenleri yukarıdaki esasların tam tersine bir "batılı-laşma" siyaseti ile Tanzimat hareketini yapmış (Sultan Abdülhamit Han siyaseti ve bazı "ciğerli" aydınların me-selâ Tıbbiye'de ve Mekteb-i Mühendishane'de etkinlikleri

hariç), herhalde onun için de faydadan çok zararla defterini kapatmıştır. Halbuki, bizdekinden 29 sene sonra başlayan Meici Tanzimatı'nda Japonya "Japon harsı, Batı tekniği" ilkesini benimsediği için başarıdan başarıya koştu, bütün dünya milletlerinin karşısında saygınlık kazandı. Evet, çünkü insanoğlunun tabiatı böyle. Bir insan kendi kimliğine sahip çıkarsa, haysiyet ve vakareti varsa ona saygı gös-terirler. Başkasına yaltaklanan, kendini aşağı gören, haysi-yeti yıpranmış zavallılara ise kimse itibar etmez. Milletler için de bu böyledir.
On bin yıllık tarihinde Türk milletleri zaman za-man büyük dalgalanmalar geçirmişlerdir. Tabii öyle ola-cak: O kavimler ki üç kıtada cirit atmış, yeni yeni reka-betler, hasımlar, değişik hars ve medeniyetlerle karşı karşı-ya gelmişlerdir. Her defasında önce bir bocalama kendi kendini ayarlama dönemi geçirilmesi olağan, ama her de-fasında Türk kendini yenilemiş, yeni bir güç kaynağı haline gelmiştir. Son dönemlerde her yerdeki Türkler, Doğu Türkleri ("Avrasya Türkleri" de diyebiliriz) Rusya ve Çin karşısında, Batı Türkleri- ise önce Avrupa, sonra Amerika (ve şimdi de İsrail) karşısında tarihlerinin en büyük boca-lama devrini yaşamaktadırlar. Ama bu da geçecek ve gene toparlanacağız.

Kırk yıl önce, Türkiye'de halktan, köyden herhangi birine sorsanız "Türk" ve "Müslüman"ı birbirine eşitlerdi. Şimdi ise bazıları bu iki kavramı birbirine çelişkili zan-netmeğe başlamış, daha doğrusu, herhalde ustalıklı dış

"kültür mühendislikleri "nin marifetiyle öyle zannettiril-miş. Ö halde, hayret ki, tekrar sormak gerekiyor: "Türk kimdir?" Benim cevabım şöyle: "Türk herşeyden önce dili Türkçe olandır." Bir insanın dili ne kadar Türkçe ise onu o kadar "Türk" saymalıyız. Dili evinde, işinde, so-kakta, mesleğinde, eğitiminde Türkçe mi, değil mi? Ne kadar Türkçe? Herhalde, binlerce yıl üç kıtada cirit atmış, elbette gittiği yerlerdeki halkla da az veya çok karışmış, ama kimliğini kaybetmemiş, kendini Türk saymışların soyunu sopunu, ırkını karıştıracak değiliz. Tam Asya tipi Türk de var; Avrupalı'ya, Orta-Doğulu'ya benzeyeni de... Hangi millete baksanız bu böyle. Kendini saf Aryan sayan bir Almanı da kurcalasanız içinden en azından yüzde otuz Kelt ya da Hun, yani Türk çıkar! Yabancı bir ülkede dola-şırken rasladığımız birinin "Türk" olduğunu nereden anlı-yorsunuz? Önce Türkçe konuşmasından (ama sonra bir de kendini Türk sayıp saymadığından ve hissiyatından.) O halde, matematiksel tabiriyle, "Türk" olmanın gerek şartı dilinin Türkçe olması. Kişilikte yeter şartlann oluşması da Türkçe'ye bağlı; kişiliği oluşturan aile, eğitim, meslek et-kinliklerinin Türkçe olmasına bağlı.
Peki, Atatürk "Ne mutlu Türküm diyene" derken Türk'ten kimi kastetmiş? Haa, meğer bu sözün bir diğer yansı daha varmış. Demiş ki: "Türk demek Türkçe de-mektir; ne mutlu Türk'üm diyene."
İşte onun için Cumhuriyetin birinci döneminde A-tatürk Türk Dil Kurumu'nu kurdu. Yukandaki esasları

sağlamak için eğitimin her dalda Türkçe olması üzerinde ısrarla durdu. Atatürk özellikle fen, matematik terimlerinin Türkçe olması için bizzat çalıştı. Türkçe'nin her konudaki yeni kavramlara karşılık türetecek yetenekte matematik gibi keskin kuralları var. Atatürk'ün 1. dönemde verdiği ör-neklerden 2. ve 3. dönemde de Türk Dil Kurumu her bilim ve meslek dalı için Türkçe köklerden, Türkçe takı veya ku-

ralları ile yeni terimler türetip türettirmeğe ve terim söz-lükleri (aynca halk dilinden ve Türkçe'nin lehçelerinden tarama, derleme sözlükleri) yayınlamağa devam etti. O ara ben de naçizane, fizik, kimya, matematik ana terimlerini hazırlayıp, "Fiziksel Kimya Terimleri Sözlüğü "nü yayınla-dım. (TDK, Ankara 1978)
2., 3. ve 4. Dönemlerde neler olduğuna göz atarken ve Türk ile Türkçe bağıntısından sonra, bir de Türkçe'den ne kastetmeli, ona bakalım:
Hangi Türkçe? (2., 3. ve 4. Dönemler)
Dili iki boyutlu gibi düşünebiliriz: Birincisi mate-matiksel boyut, Nesnelere ve fiillere verilen isimler bir dilden başka bir dildekine değiştirildiğinde fazla bir kayıp olmayabilir. (Bir denklemdeki "a"yı "b"ile değiştirdiğiniz-de denklemin içeriğinin değişmeyeceği gibi). İkinci boyut ise çağrışımlar boyutu. Adeta her kelimenin üstünde bir "çağrışım bulutu" var. Şu cam bardağa Türkçe "bardak"* İngilizce "glass" diyebilirsiniz. Aynı nesne tanımlanmış olur. Ancak, Türkçe "bardak" bana bir Karacaoğlan şiirini

(Elifin elinde bardak I Yeşil başlı gövel ördek,...) çağrıştı-rır. İngiliz'e ise "glass" viski içmeyi çağrıştırabilir. İşte bu "çağrışım bulutlan" dilden dile, kültürden kültüre değişir.
Dil bir milletin anılarının, yani tarihinin, kültür bi-rikiminin ve de ortak hissiyatının depolandığı unsurdur.
Dil gönlü yüzdüren gemidir. Toplumun, milletin gönlüne ise "hars-kültür" diyoruz. Demek ki toplumun kültürünü yüzdüren gemi, gene dil.
Dil olmazsa kültür olmaz. Kültür olmazsa kimlik, kimlik olmazsa haysiyet, onur olmaz. O halde Türk Dev-letinin birinci görevi Türk adını, varlığını, kimliğini koru-mak, tarihten silinmesini önlemek olacağına göre, Türk Devletinin başta gelen işi, milli savunma görevi, Türk di-lini yaşatmak, gelişmesine destek olmak, onun için de eği-timini Türkçe yapmak, her dalda, edebiyatta, bilim ve tek-nikte Türkçe telif ve tercüme eserleri teşvik etmek, olmalı-dır. Son yıllarda bu görevin yerine getirildiğini düşünmek mümkün mü? O boşlukta birileri, belli ki sistemli bir şe-kilde 1953'ten beri peyderpey adeta Türkçe'yi yok etmeğe, eğitim, bilim, teknik, araştırma, hatta

neredeyse edebiyat dili olmaktan çıkarmaya çalışıyor. Küreselleşen dünyada herkes kendi diline daha fazla ağırlık vermeğe başlamış-ken, bir çok dilin önemi artar, İngilizce 'nin önemi azalır-ken, bilgisayarlarda, hatta PC için, 33 dili birbirine tercü-me eden yazılımlar (bilgisayar programlan) 70 dolara satı-lırken, Türkiye'de ne oluyor? Hiçbir ülkede benzeri gö-203

rülmedik bir şekilde, Türkiye'nin her ferdi, çoluk çocuk, doçenti, asistanı, milletvekili, kaymakamı işi gücü bıraktı-rılıp İngilizce kursuna tabi tutuluyor; terfi için, işe almak için kimsenin meslek bilgisine, Türkçe yeteneğine bakıl-mıyor, sadece İngilizce sınavına sokuluyor. Âdeta Türkiye Cumhuriyeti 'nin dilini İngilizce yapmak hazırlığı gibi yo--ğun, son birkaç yıldır gittikçe hızlanan bir faaliyet var. "Milli Eğitim"in adı hâlâ "milli" olmasına rağmen, eğitim dili Türkçe olan (yani derslerin Türkçe olarak verildiği) hiçbir okul bırakılmıyor. Halbuki 1954'e kadar, eğitim dili İngilizce olan hiçbir Türk okulu yoktu. Dünyada böyle bir yabancı dil Öğretme yönteminin bulunmadığını, gereken yabancı dili gerektiği kadar öğrenmenin doğru yollarını önceki yazılarımızda uzun uzun anlatmıştık.
Bu korkunç "kültürel soykırım" etkinliği doludiz-gin gidedursun, Türkçe'yi sevenlerin bile bir kısmı, edebi-yat ve dil konularında mevki sahibi olanlar ve söz sahibi olabileceklerin pek çoğu sessiz duruyor veya 50 yıl sonra hâlâ "kelime"mi? "sözcük"mü? kavgasıyla iştigal edi-yorlar. Halbuki şimdi ülkesini, milletini, Türkçe'yi seven-lerin birleşme ve tek vücut olarak savunmaya ve kurtuluşa doğru koşma zamanıdır. Bunu sağlamada "Hangi Türkçe?" sorusuna verilecek bireşim cevap daha da bir önem kaza-nıyor.
Cumhuriyet kurulduğunda Türkçe'nin durumuna bir göz atalım:

Osmanlı Türkiyesi'nde yeni bilim, tıp ve teknik te-rimleri meslek erbabınca Arapça, Farsça kök ve kuralları ile türetiliyordu. Bu terimler başka Müslüman ülkelere de geçiyordu. İngilizce'de de terimler Latince, biraz da eski Grekçe'den türetilir. Ancak İngilizce'nin başka seçeneği, kendi kuralları hemen hemen yoktur. Sadece 400 yıl kadarlık bir mazisi olan 5 dilin kırması uyduruk İngiliz-ce'nin sokak dilinin bile %60'ı Latince. (Roma İmpara-torluğu bilinçli bir şekilde bugünkü Fransa'nın, İspan-ya'nın, Romanya'nın dillerini toptan

Latinleştirdi. Hadrian Duvarı'na. kadar işgal edilebilmiş İngiltere'ninki ise kıs-men Lâtinleşti. Geri kalanın da çoğu 1066 Norman istila-sıyla Fransızlaştı. Uzmanlara göre İngilizce'de bugün gerçek öz İngilizce sözcüklerin sayısı sadece %15!... Böyle bir dil için onbin yıllık 250 milyonun dili -dilbilimcileri şaşırtacak keskinlik ve yetenekteki bir dil; Türkçe- feda edilir mi?
Türkçe'nin terim türetme yetenekleri ise her dilden fazla. Hem de yeni türetilen Türkçe sözlerden halk bile bir şeyler anlayabiliyor. (Amerikanca'da mümkün değil) Onun için Atatürk bilimsel terimlerin türetilmesinde Arapça ve Farsça kurallarını değil, Türkçe'yi esas aldı. 1000 yıllık İslâmi tarihimizde Halk Türkçesi'ne bile doğal olarak bazı Arapça, Farsça kökenli kelimeler girmişti. (Ama unutmayalım; bu etkileşim karşılıklı. Arap-ça ve Farsçaya da Türkçe'den geçmiş binlerce kelime var.) Türkçe'deki bu kelimeler ortak bir İslâmi kültür oluşturan

Azerbaycan, İran, Türkistan, hatta Kuzey Hindistan'da kullanılıyordu. Cumhuriyetin 2. ve 3. dönemlerinde, artık iyice ve yaygınca Türkçeleşmiş böyle birçok kelime de tas-fiye edilip yerine daha öz Türkçeleri konmaya çalışıldı. Halbuki bu Türkçe sözcükler mevcut eskilerine ilâveten alınmalıydı. Her dilde yakın anlama gelen sözcük kümeleri bulunur. Bu "eş-isimli"ler ("sinonim") arasında zamanla anlam kaymaları ve ufak farklılaşmalar meydana gelir; bunlar dile zenginlik katar. Öyle olacağına (ki sonradan, yani şimdilerde epey oluyor) ortaya, dili bilim ve teknikte genişletmek yerine, tasfiyecilik olayı ve bunun bağnazları çıktı. Bir çok edebiyatçımız haklı olarak bu olaya büyük tepki gösterdiler. Hissediyorlardı ki, tasfiyecilerin asıl der-di, öz Türkçe meraklan değil, İslâm ve Osmanlı düşmanlığı-Tasfiyeciliğe tepki gösteren muhafazakârlar diğer Türk-İslâm ülkeleriyle ortak kelimelerimizin yok edilme-sinden de haklı olarak yakınıyorlardı. Ancak, maalesef bu sefer onlar da tek taraflı düşünür oldular. Tasfiyecilik kar-şısındaki üzüntüleri öz Türkçe düşmanlığına dönüştü. 1960'dan sonra da Amerika'nın kasten yarattığı sun'i sağ-sol bölünmesiyle tasfiyeciliğe karşın Osmanhcacıhk -Öztürkçe çekişmesi, sağ-sol kavgası, hatta kişisel husu-metler ile karıştı.

Arada olan Türkçe'ye oluyor, nesiller birbirini anlamaz, geçmişini okuyamaz hâle gelirken Öztürkçe'ye karşıtlık bilimsel terimlerin ve Türkçe bilim dilinin gelişmesini engelliyor, bir yandan da sinsi bir gö-

rünmez el okullarından Türkçe ile eğitimi, hatta Türk ede-biyatı derslerini kaldırıyor, yerine İngilizce'yi sokuyordu. Bu acıklı duruma dikkati çekmek için birkaç yıl önce, yu-karıda bahsettiğim "Osmanlıca, Öz Türkçe Derken İngiliz Atını Alan Üsküdar'ı Geçti" makalesini yazdım. (Yeni Türkiye 1995). Son yıllarda ise, Müslümanlığı kendileri-nin tekelinde imiş gibi göstermeğe çalışan bir kesim, es-kiden solculara yaptırıldığı gibi "Türk" ve "Türkçe" lâ-fına karşı bir tavır takındılar. Mesela bir Tıp Bölümcesinde öğretim üyesi olup sık sık TV'lerde görü-nen gençce bir zat sözcük kelimesine "uydurukça" demeğe kalkmaz mı? Ben de kendisine ufak bir kedisi olup olma-dığım, "kedicik" lâfına da uydurukça mı diyeceğini sor-dum. Bu zat-ı muhterem herhalde bu derece mantık yok-sunu olamazdı; olsa olsa sözlerinin arkasında batının tuza-ğından gelme bir Türk ve Türkçe düşmanlığı yatıyordu. İşte Türkiye ve Türk böyle bölünür!
Tasfiyecilik karşıtı iyi niyetli Türkçeseverlerin bir kısmı bir hataya daha düştüler: Evet, tasfiye edilen keli-meler mesela Azerbaycan'la olan ortak dilimizi de zayıf-latıyordu ama, unutmayalım ki mesela Kıpçak Türk leh-çelerinde (Kazak, Kırgız,...) hâlâ var olan, ama Batı Türk-çe'sinde unutulmuş birçok gerçek Türkçe sözcüğü Türki-ye'de yeniden canlandırmak veya o lehçelerde duran kök-lerden Türkçe'nin kurallarıyla yeni kelimeler türetmek el-bette Türkçe'nin geliştirilmesinde kullanılacak en uygun yollardandı. Bu "yeni", ama çoğu aslında çok eski söz-

cükleri "öz Türkçe" diye bir ayrıma tabii tutmamalı, eskisi^ yenisi hepsine "Türkçe" demeliyiz. Avrasya Türkleriyle ortak dilimizin zayıflayacağından endişe edenler ise yalnız Azeri Türkçe'sini değil, Kazak, Kırgız, Tatar ve daha nice-sinin Türkçelerini de hesaba katmalıdırlar. Bu Türkçese-verler erkelerini (erke, "enerji") Türkçe konusunda bölün-meler, çekişmeler yaratmak veya devam ettirmeğe

değil, Türkçe'nin karşısına bugün sinsice dış ve iç düşmanlarca diktirilen İngiliz, İngilizce istilâsına karşı etkin bir müca-dele vermeğe harcamalıdırlar.

Sonuç olarak

"Hangi Türkçe?", daha doğrusu "Nasıl bir Türkçe?" istediğimize cevabımız şu olacak:

1- Osmanlıca, Öz Türkçe diye bir ayrım yoktur; ikisi de Türkçe'dir.

2- Eğitim dili her aklı başında ülkede olduğu gi bi tümüyle resmi dil, yâni Türkçe olacaktır.

Aksini yapanlar, bilerek bilmeyerek Türkçe'nin, dolayısıyla Türk varlığının kuyusunu kazmaktadırlar. Ya-bancı dille eğitim, zaten Anayasaya aykırı olduğu için kesinlikle yasaklanmalı, ama bunu yaparken yabancı dil-leri isteyene ayrıca doğru yöntemlerle öğretmek için ted-birler alınmalıdır. Dili Türkçe olması kesinlikle gereken ö-zel okullar pahalı ayrıcalıklarını korumak için çeşitli ya-bancı diller, bilgisayar, gerçek bilim dili olan matematik,

işletme ve diğer mesleklerde üstün bir eğitim verme reka-betine girmelidirler.

3- Eski ve yeni Türk Dil Kurumu'nun uzmanları, etkinlikleri bir araya getirilmeli, ikisinin de birikiminden yararlanmalı, 3. Dönemde basılmış bilim, teknik sözcükle ri yeniden basılmalı, okullarda kullanılmalıdır.

4- Eski veya "yeni" ("öz") Türkçe kelimeler, söz cükler ve de şimdi öbür Türk illerinde öğrendiğimiz lehçe kelimeleri, hepsi, sözlüğümüzde, konuşurken, yazarken kelime dağarcığımızda bulunmalıdır. Bu suretle Türk Dün yası'nda ortak Türkçe gelişmesi de daha kolay sağlana caktır. Eskisi, yenisi, alışılmış Türkçe'leri varken özellikle son 5 yılda basın-yayının da büyük etkisiyle ortaya çıkan İngilizce bozuntusu kelimelerden her Türkçesever ve her vatandaş kesinlikle kaçınmalı, dilimize kasten batırılan bu dikenlerden son derece rahatsız olacak bilinci yeniden ka zanmalıdır. Hele hele yabancı kelime, hatta yer adlan, on yıl öncesine kadar yaptığımız gibi Türkçe imlâ ile ve Türkçe ses uyumlarına uymuş şekilleriyle yazılmalı, söylenmeli (her ülke öyle yapar) yabancı imlâ kullanılmasından bö-bürlenme değil utanç duyulmalıdır. Bu ara Türkçe'ye 4. Dönemde yapılmış olan bir başka hainlik, imlâdan

şapka-lann (A) kaldınlması bozgunculuğu düzeltilmeli, bütün basın-yayında, kitaplarda, yazışmalarda, okullarda şapkalar tekrar geri getirilmelidir.

5- Dükkân, şirket, işyeri adlarını yabancı dilden koymak marifet değil, aşağıl ık duygusu ve haysiyetsizlik belirtisidir. Bunu herkes böyle bilsin, bilmeyeni ikaz etsin.
6- Gençlerin, üstünde İngilizce yazılı, hatta Ame rikan bayraklı gömlekler giymesi tam bir kafaların sö mürgeleşmesi işareti. Böyle mallan kasten yapıp piyasaya çıkaran şirketlere karşı tedbir alınmalı, halkça tepki göste rilmeli, başörtüsü konusunda aslan kesilenler asıl bu ciddi şahsiyetsizlik, kim idüğü bilmezlik, onursuzluk karşısında hassaslaşmalıdırlar. I
7- Türk Devleti'nin birinci görevi Türk adının, kimliğinin, varlığının, onun için de Türk dilinin, tarih ve kültürünün yaşamasını sağlamaktır. Ayrıca Türkiye Cum huriyeti vatanının toprak bütünlüğü bile buna bağl ıdır. O halde devlet açık seçik ve kararlı bir şekilde Türkçe'nin korunması, yaşaması ve gelişmesini baş siyaseti yapmalı, bunun için yabancı dille eğitimi toptan ve kökünden sö küp atmalı, Türkçe bilimsel, teknik ve meslek dergilerinin tekrar çıkarılmasını, Türkçe telif ve tercüme eserlerin ya zılıp basılmasını, yayılmasını teşvik etmeli, fiilen destek lemelidir. Hatta gayemiz Türkçe'yi her ülkede yaymak, öğ renilmesini teşvik etmek, Türkçe'yi hak ettiği yere Birleş miş Milletler ve diğer kuruluşlarda oturmak olmalıdır. Al manya, Amerika gibi ülkelerdeki Türk azınlıkların yap tıkları toplantılarda Türkçe yerine İngilizce (Almanya'da bile İngilizce!!) konuşulmasını isteyen, hatta emreden diplomatlarımız hakkında soruşturma açılmalıdır.

Türkçe İçin Önümüzde yeni Dönem 2000 yılı ve sonrası:
Gördük ki, Cumhuriyetin 1. Dönemiyle Türkçe altın devirlerinden birine girdi, ama sonra 2. ve 3. Dönemlerde iş tasfıyeciliğe döküldü. Her alanda olduğu gibi Türkçe konusunda da aydınlar tekrar bölündüler. Sonuç olarak, bir kısmının eski Türkçe'ye, bir kısmının

ise yeni türetilen terimlere karşı çıkmasıyla Türkçe büyük bir darbe yer gibi oldu, açılan boşluğa kasten İngilizce sokuşturulmak istendi.
4. Dönemde, yâni bu dönem, artık görünmeye başlayan görünmez eller, iç ve dış düşmanlar, Türkçe'nin, dolayısıyla Türk adının tarihten silinmesi için son perdeyi oynamaya başladılar: Eğitim dili toptan İngilizce'ye dö-nüştürülüyor. Türkçe bilim, teknik yayınları kaldırıldı, evrenkentlerde ("üniversite", "dar-ül fünûn") Türkçe yaz-mak çizmek âdeta yasak hâle getiriliyor. Türkiye'nin dilini Türkçe değil İngilizce yapmak gayretinin son derece hızlandığı belli; Fransızların Kuzey Afrika'dan Arapça'yı kaldırdıkları gibi.
Şimdi 2000'de yeni bir döneme gireceğiz. Şu anda ise binlerce yıllık Türk ve Türkçe tarihinin en can alıcı dö-nüm noktasında bulunuyoruz: Ya Türkçe ve dolayısıyla Türk kimliği yok olacak, buralardaki insanlar onun bunun kölesi kavimlere dönüşecek, ya da her bıçak kemiğe da-yandığında olduğu gibi bu millet dış kaynaklı saçma sapan bölünmeleri, ayrt-gayrıhkları bir kenara bırakacak. Türk-çe'sine tümüyle can simidi gibi sarılacak, ona sahip çıka-211

cak, kim olduğunu, nasıl bir Türkiye, nasıl bir dünya iste-diğine karar verecek, sinsi iç ve dış düşmanlarla mücadele edecek.
...ve eminim galip çıkacak...
ÜLKEMİZDE MASRAFI BİZDEN ÇIKAN MİSYONER OKULLARI VAR..'
Unutmayalım ki, Bulgar isyanının çıkması ve bir-çok ülkenin bizden ayrılması, Robert Kolej'den yetişmiş insanlar tarafından gerçekleştirildi.
Üniversiteye giremeyen yüzbinler varken, başka ülkelerde 4 yıl olan öğrenimi biz bir de hazırlık sınıfı ko-yarak 5 yıl yapıyoruz. Matematik, fizik gibi dallarda bir yıl ara verilemez, daima egzersiz yapmak lâzımdır. Hazırlık sınıfı heba edilen bir yıl oluyor. ODTÜ'de her şeyden önce dil değiştirilmelidir.
ODTÜ'de sol forum düzenleyen üç-beş öğretim görevlisi, Ford Vakfı'nın Türkiye'deki politikasını yü-rütmekle yükümlüydüler.
ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi'nin sistemlerinin Amerikan Üniversiteleri sistemleri olduğu söyleniyor. A-
31 Tercüman, 1 Nisan 1977

merika'da da böyle üniversiteler yoktur. Amerika'yı ziya-rete gelen bir yabancıya sırf yabancı vatandaş olduğu için çok daha fazla para verildiği görülmemiştir. Başka bir ül-kenin o ülkenin üniversitesine gelerek masa altından dolar çekleri dağıtması diye bir düzen yoktur.
Şimdi durum bir sağ-sol meselesi mi, parti meselesi mi? 1953'te daha ben lisede iken Türk Eğitim Derneği, Ankara Koleji, o zamanki ismiyle Yenişehir Lisesi'nde idim. O güne kadar bu güzel okulun, Türk Eğitim Derneği okulunun eğitim dili ta-mamen Türkçe idi. Yalnız haftada 10 saat kadar kuvvetli bir yabancı dil dersi veriliyordu. Ben bu düzende yetiştim. Oradan Amerika'ya gittim. 1953 yılında bu okulda büyük bir değişiklik yapıldı ve okula 15 İngiliz, Amerikan hoca geldi. Bunun kaynağının ne olduğu hâlâ ilân edilmemiştir.
Türk harsı içinde, yabancı dil öğretmek ve Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında her tarafı sarmış bu-lunan misyoner okullarıyla rekabet edip, Türk gençlerini buraya çekmek amacı ile kurulmuş olan bu okul Türkiye de Türk adı altında yaşayan bir misyoner okul haline geti-rildi. Eğitim dili İngilizce'ye çevrildi. O zamana kadar Türkiye'de yabancı okullar vardı, misyoner okulları vardı, hâlâ, da vardır, fakat Türk adını taşıyan Türk hocalarının başkalarının işini yaptığı bu şekilde bir okul yoktur. Ara-dan bir- iki yıl geçtiği zaman, aynı şekilde okulların değil özel bir vakıf, özel bir dernek tarafından, Milli Eğitim Ba-kanlığı'nın kendi eliyle Anadolu'nun her tarafında kurul-duğunu öğrendim. O sırada dışanda bulunuyordum. Çok

üzüntü duydum ve bunun sonunun nereye varacağını o zaman tahmin ettim. Şu konuştuğunuz durumun nereye geleceğini ve daha da nereye gideceğini öyle sanıyorum daha 1952'de anlamak mümkündü. Ondan sonraki birkaç yıl içinde Anadolu'nun böyle misyoner okulunun bulunup da kapatılmış olan yerlerde Türk Milli Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim dili İngilizce olan belki bazılarında da bir iki tane Amerikan danışmanı bulunan bir takım okullar a-çıldı.
Türkiye'deki Kolejin anlamını müsaade ederseniz açıklayayım. Türk dilinde Kolej Türklerin Kendi içlerin-de başkalarının amaçları için kendilerinin yaptırmış ol-duğu misyonerliğin yürütüldüğü okul

demektir. Kolej sadece bu demektir. Kolej'in manası başka dillerde bu de-ğildir tabi. Bu arada mezun olacak çocuklar için bir üni-versiteye ihtiyaç vardır.

Yabancı okulların tehlikeleri Osmanlı İmparatorlu-ğu zamanından bilindiği için, önemini unutmayalım ki Osmanlı İmparatorluğu'nda Bulgar isyanının çıkması bir-çok ülkelerin bizden ayrılması Robert Kolej'de yetişmiş insanlar tarafından yapılmıştır. Bu okulların daha fazla bü-yümesi hiç olmazsa önlenmiştir. Ne var ki, zamanla ya-saklanan bu kolejlerin yerine, Türk okulları adı altında müesseseler aldı. Ve bu kolejlerden, bu okullardan mezun olanlar içinde Üniversiteler açıldı. Üstelik bütün harca-maları, masrafları Türk Hükümetinden çıkmak şartıyla...

Nitekim Boğaziçi Üniversitesi de kurulurken, OD-TÜ şeklinde; yani eğitim dili İngilizce, yani bir takım özel imtiyazlara, yani Amerika ile göze görünmez bağıntıları olacak ve devlet içinde devlet olma şeklinde yürüyecek
şekilde kuruldu...

ODTÜ'ye gelelim üniversiteye geldiğim ilk gün-lerde gençler arasında sol forumlar düzenleyen 3-5 öğ-retim üyesi aynı zamanda Ford Vakfı'nın Türkiye'deki politikasını yürütmekle yükümlüydüler. Hem TÜBi-TAK'ta hem ODTÜ'de Amerikan Büyük elçisinin araba-sını yakanlar, bir takım tedhiş hareketleri yapanlar, Ford Vakfı'nın kaynaklarıyla derhal Amerika'ya bursa gidi-yorlardı. Ben önce bunları anlayamıyordum. Sonra işin i-çinde bir oyun olduğunu Amerika'ya gittiğimde ve Ameri-kalıları yakından tanıyıp incelediğimde anlamıştım. Bir gün ODTÜ'de arkadaşım olan bir Amerikalıya "Siz ne ya-pıyorsunuz? Size karşı olanları, yani komünistleri finanse edip Amerika da okutuyorsunuz. Bu ne iştir? " diye sordu-? ğumda soğukkanlı bir şekilde: "Ne olacak onlar liberal-dir." cevabını vermişti. Başka Amerikalı ise "Türkiye'de asıl solculardan değil milliyetçilerden korktuklarını" ifa-de etmişti. Ben bunları herhangi tarafı tutmak için açıkla-mıyorum. Bu oyunlann çoğu solun şemsiyesi ve maskesi altından yapılmaktadır. Ve böyle olduğu zaman herkes ikiye ayrılıyor ve asıl konular unutulup, konuşulmaz oluyor.

Ben bu konuyu sadece bir ODTÜ konusu olarak görmüyorum. Kolejlerden de bahsetmemiz de onun için

gereklidir. Bu gün artık ilk okuldan başlayarak meslek ha-yatına atılıncaya kadar birçok dallan Türkçe okumadan birçok insan yetişmektedir. Bu durum çok önemli ve va-him neticeler doğuruyor ve doğurabilir. Ayrıca Türk Milli Eğitiminde bir zaman kaybı da söz konusudur. En az 300.000 öğrenci Türkiye'de üniversiteye girememektedir. Her yıl bu sayı hızla yükselmektedir. Ayrıca bu üniversite-lere harcanan paranın büyüklüğü de meydandadır. Hal böyle iken eğitime bu şartlar altında bile gücümüz yetmez-ken her yerde 4 yıl olan üniversite öğretimini biz sun-i bir şekilde 5 yıla çıkarıyoruz, bir hazırlık sınıfı koyarak yani , ODTÜ'ye girme fırsatını bulan bir genç bir senesini lisan eğitimi ile harcamaktadır. Oysa üniversiteye girerken ma-tematik, fizik gibi sahalarda aklın, melekenin durmaması gerekir. Matematik bir keman ilmi gibidir. Daima £gzer-siz yapmak gerekir. Ne var ki bu heba edilen bir yıl içinde öğrencilerin sadece İngilizce öğretilirken okutulan cilt cilt kitaplar bir Amerikalının hazırladığı bir Türk gencinin A-merika'ya gidişini konu eden kitaplardır. Bu kitaplarda bir Türk genci Amerika'da bir Amerikalı gibi görünmekte ve daha ilk yıllarda bu fikir körpe dimağlara adeta nakşedil-mektedir. Bu usûl hiçbir ülkede yoktur. Sadece yabancı li-san öğreten durumu vardır. O da kurslarla ek derslerle ya-pılmaktadır. Eğer Türkiye ODTÜ'nde lisan öğrenme mec-buriyeti yüzde yüz nasılsa gençlerin yaz aylarında güneşle-neceklerine kurs görerek bu işi yapmaları gerekmektedir. Ve bu durumda ısrar etmek gerekir. Ben herşeyden önce ü-niversitenin dilinin değiştirilmesinin gerektiğine kaniyim.

JAPONYA, HİNDİSTAN, MEKSİKA, ABD, RUSYA ve TÜRKİYE' DE ARAŞTIRMA SİYASETİ"

Çeşitli ülkelerdeki bilim ve teknikte araştırma siya-saları incelendiğinde, araştırmaların, kendi ülkelerinin te-mel sorun, erek ve

çıkarlarına yönelik ve güdümlü olduğu görülmektedir. Ancak ülkeden ülkeye bu güdümün sağla-nış biçimi değişmektedir.
Doğu Bloku'nda devlet bilim akademileri, devlet iktisat planı gibi hazırlanmış ana plana göre araştırma yaptırmakta, bu akademilerin enstitüleri bazen ayrı, bazen evrenkentlerle (Üniversitelerle) içice çalış-maktadırlar.
Daha az bilinen ise, ABD'de bile araştırmada gü-düm sağlandığıdır. "Yalnız burada kişisel özgürlük vardır" izlenimini vermek için güdümün üstü kapalıdır. Washing-ton'da toplanan ufak kurullar ve de sürekli kuruluşlar, Sa-vunma Çözümleri Kurumu "İnstitute for Defense Ana-lysis" gibi çeşitli devlet kesimleri, ordu ve üst düzeyde birkaç bilimci arasında eşgüdüm (koordinasyon) sağlarlar. Buralarda temel sorunlar, erekler, ordunun ivedi gereksi-nimleri saptanır. Bunlar için hangi dallarda, ne yönde te-

mel ve uygulamalı araştırmaların gerektiği belirlenir On-dan sonra bir bakarsınız, birkaç ay sonra, nereden geldiğini bilmeden, bütün bilimciler yeni moda oluvermiş o dallara koşuyorlar, hepsi o konularda araştırma yapmak için yan-şıyor ve araştırma önergeleri de o dallarda oldu mu, çeşitli kuruluşlardan mali destek görüyor.
Meksika, Hindistan gibi ülkelerde ülkelerinin çıkar ve amaçlarına doğru araştırma yapmanın yardım beklemek gafletinden sıyrılıp dış devletlerin oyunlarını önleyecek bağımsız düşünmenin kıvancı yaşanmaktadır. Hindistan, Batı Ülkelerinden "Lisans" satın alma, "anahtar teslimi" kurgu sanayii kurma yerine, daha önceleri Japonya'nın da araştırmasına dayalı sanayi ürünleri geliştirmektedir. Ayrı-ca, Hindistan batıdaki gibi anamal - yoğun değil, emek -yoğun bir orta sanayii türü oluşturmaktadır.
Bizde ise, şimdiye dek sadece bir özenme özendir-me, pazar yeri geliştirme siyasası uygulanmıştır. Sanayi, a-raştırma yerine, lisans satın alma, dış şirketlerle ortaklık kurma yolunu tutmuştur. TÜBİTAK ise, Devlet Plânına bile bakmadan, ayda bir iki kere toplanan, birbirini seçerek yenilenen 6-10 kişilik bir "bilim kurulu "mm yönetiminde, yönsüz, plânsız, amaçsız milyonlarca lira harcama, dış ül-kelere nereye, ne için gittiği, ne üzerinde araştırma yapa-cağı,

dönüşte nerede iş yapacağı belli olmayan yüzlerce öğrenciyi gönderme, ondan sonra da dış basında moda ol-duğu zaman "beyin göçü"nden sözetme yolunu seçecek biçimde ve öyle bir kanunla kurulmuştur.

Bu ara, Türkiye'nin sorunları tanımlanma, çözüm-lenme, üzerlerine yürüme beklemektedir. Araştırma ise ö-zentilerle, ulusal beyin gücünü dağıtmayı amaçlamış gibi ve 1960'larda Ford Vakfı'nın ODTÜ ekibi ile attığı te-mellerden yürümektedir.

Artık, bilim, eğitim, kültür, araştırma siyasamızı çizmek, ulusal öncelik ve ereklerimizi saptamak, Türk bi limcileri, aydınları, eğitimcileri, araştırmacıları olarak bü tün gücümüzü ülkemiz için gerekli belirli doğrultulara yö neltmek zamanı gelmiştir. .

Isıldevinge'de (Termodinamikte) olduğu gibi, artık dağıyı (Entropi'yi) azaltalım, işi çoğaltalım.

İPEK YOLUNUN İKİ UCU TÜRKİYE ve JAPONYA 33

Japon ve Türk kültürlerinin ne kadar derinden ben-zerlikler gösterdiği bu iki ülkede de pek az bilinmektedir. Tabii bu benzerlik bir rastlantı eseri değildir. Türkler tari-hin ilk çağlarından beri Doğu Avrupa'dan Çin Duvarına, Asya'nın doğu kıyılanna kadar uzanan geniş bir bölgede yaşamışlardır. Yüzyıllar boyu, Avrupalının gözünde Asya ve Doğu (Orient) demek Türk demek olmuştur. Gene bu

33 Milliyet, 04 Ocak 1976

yüzyıllar boyu, Batının Uzak Doğu ile başlıca bağı olan /-pek Yolu'nu Türkler yönetmiştir.

Fakat yaşam tarzındaki, geleneksel sanat ve harsta-ki bu benzerlikler İpek Yolu ilintisinden de öteye gider.

Japonca'da, Türkçe'de aynı dil öbeğine, Altay dil-leri öbeğine bağlı iki dildir. İki dilin yapılarındaki, takıla-nndaki, birçok ortak ve Altay kökenli sözcüklerindeki, de-yiş tarzlanndaki benzerlik ve eşlik bunu göstermektedir.

Japonca'daki "Nan des ka?" Türkçe'de "Nedir ki?"; "Kyoto de (da)" Türkçe'de "evrenkent-e gitmişti". Japonca'da "Kyoto de daigaku e iltimasta" olmuştur. Ja-ponca'da "1yi des" >"Iyi-dir". Japonca ve

Türkçe'deki rasgele seçilmiş şu sözcüklerin benzerliğine bakınız: "sono > şunun, katay > katı; kuray > kara; uçi > içi; samuku > soğuk; aru > var; kangae > kangı (kanı)", ye daha pek çok örnek. Japonca'daki ses dalgalanmaları, bazı sözcüklerin sonundaki özel "N" sesi, şive, Türk'ün kulağına pek âşinâ geldiği gibi, ona ülkesinin doğu illerindeki, oradan da do-ğuya Asya'daki Türk şivelerini hatırlatır.

Japonya'yı ilk defa gören Türk, kendi ülkesinden bildiği fakat başka yerlerde rastlamadığı bazı şeylerin çok benzerlerini Japonya'da görünce hemen şaşırır, hem bir memnunluk hisseder. Hele kendi "bohça" ve "çıkın"ına, "ruroşiki" adıyla, "nalın" veya "takunya"sına "geta" adıyla

bayağı geleneksel bir önem verildiğini, büyük şehirlerde, hatta üniversitelerde bile aydın kişilerin içeri girerken ka-pıda ayakkabılannı çıkarttıklannı görüp, kendi ülkesindeki tutumla karşılaştırdığı zaman şaşmaması elinde değildir.

Geleneksel Jar>bn evinde, geleneksel Türk evinin aynısı, geniş ve Türk halısı gibi dokunmuş hasır halı ile kaplı bir oda, bu odada batının rahatsız edici tıkış tıkış eş-ya kalabalığı yerine, sükunet verici bir sadelik, birkaç, minder, bir sini, birkaç vazo veya ibrik vardır. Türk oda-sında akşam sini 'nin kalkıp, yerine yüklük'ten yatak-yor-gan çıktığı gibi, Japonya'da tam aynı şekilde "oşi-ire "den (yüklük), "kakebuton" (yatak-yorgan) çıkar, yere serilir. Yemek yeniş tarzı, sini 'nin etrafında oturuş tarzıdır -ki bu "bağdaş kurma " dünyanın birçok yerinde "Türk oturuşu " diye adlandmlmaktadır- ziyaretçi Türk'e bir yakınlık hissi vermeğe yeter.

Türkiye'de olduğu gibi, Japonya'da da hemen herşeyin bir "Batı" (alafranga), bir de Japon (alaturka) şekli vardır. Şu farkla ki, Japonya'da en makbul ve meselâ otellerde, v.b. gezmenler (turistler) için en pahalı ve aranan şekil "alaturka"(alaJapon) olanlardır.

, Benzerlikler saymakla bitmiyor: En az binyıllık geleneği olan Türk yağlı güreşi gibi Japon "sumo " güreşi, Türklerdeki eski "bahadır" veya "yiğit" töresi gibi Ja-ponya'da "samuray" ahlak ve mertlik anlayışı -ki bunlar batıdan tamamıyla farklıdır- Bursa'nın çifte su verilmiş kı-

lıç yapma geleneği, Ergenekon Destanı'ndaki demirci ge-leneği gibi, Japon Kabuki oyununda çelik ve kılıç destan ve dansları, Türk saz ve dümbeleğine çok benzeyen Japon şamizen ve davulu "çuzumı", 18. yüzyıl Levnz nakış ve re-simlerinde aynı Japonlarınkine benzeyen giyimler, rakka-seler, çalgıcılar, çiçek açmış kiraz ağaçları, 12. yüzyıl Türk Nasrettin Hoca 'sınınkine çok benzeyen Japon "Ikyu-san Hoca "nın tarihi nükteleri. Türk ve Japon'un şiir anlayış ve duygusu, insan bağıntıları, saygı, sevgi esasları, bu yönler-de eksik ve aksak kalmış Anglo-Sakson dünyasından ne kadar farkhysa, birbirine o kadar yakındır.

Japonya ve Türkiye'de "batılılaşma" hareketleri de koşut gitti. Türk Tanzimat dönemi (1839); Japon Meici Tanzimah (1868). İki ülke de bir Doğu - Batı Bireşimi (sentez) yapmak zorunda kaldılar. Böyle dengeli bir bire-şim ihtiyacı iki ülkede de günümüze dek sürüp gelmiştir. Atatürk'ün "Türk harsı içinde çağdaş uygarlığa erişme" ilkesi Japonya'da Meici Döneminden beri benzeri bir temel ilkeydi. Orada da "Japon ruhu, Batı tekniği" (Va kon yo say) diyorlardı.

Ne yazık ki, bütün bu benzerliklere rağmen, Japon-ya'da Türkler hakkında hemen hemen hiçbir bilgi yoktur. Mevcut izlenimler de tamamen yanlış ve hatta her Türk'ü rencide edecek niteliktedir. Buna şaşmamak gerek. Zira bu izlenimler, iki ülke arasında bir temastan değil, dolaylı ola-rak batıdan Japonya'ya gelmiştir. Batı, yüzyıllarca, derini-ne tanıma gayreti bile göstermeden doğuyu ve Türk'ü ya

sadece değişik veya garip olarak görmüş, veya doğrudan doğruya, çoğu zaman dine dayalı bir önyargı ile Türk'-ün karşısına çıkmıştır. Süregelen bu durumda, Japonya ve Türkiye'nin bir an önce birbirlerini yakından tanımaları ve yakınlaşmaları gerekmektedir. İki ülke de hâlen, dünyada, meselâ Orta-Doğu'da yeni bağlar kurma çabasındadırlar. Türklerin hem Asya, hem Orta-Doğu ve hem batıda olan geçmiş ve aşinalıkları, Orta-Doğu'da ve üçüncü dünya ül-keleri ile kurulacak bağlarda, bilim, hars, teknik ve iş dal-larında Japonya ve Türkiye arasında kurulması gereken iş-birliğini daha da faydalı kılacaktır.34

34 Prof. Oktay Sinanoğlu'nun Japon Hükümetinin davetlisi olarak Japonya'da yaptığı çalışma ve kültür ilişkileri temasları arasında Kyoto - Şimbun gazete-sinin yayınladığı iki makaleye dayalı Türkçe makalelerden ikincisini aşağıda veriyoruz. Japon gazetesinde makaleye ek not olarak, gazete kendisi hakkında şu bilgiyi vermiştir: "Prof. O. Sinanoğlu, Türkiye Cumhuriyeti Profesörü, ay-rıca Yale Üniversitesinde iki kürsü sahibidir. Kendisi dünyanın belli başlı fi-zik kimyacılarından olup, atom fiziği, maddenin molekülsel, elektronik yapısı üzerine teori ve buluşları ile tanınmıştır. Ayrıca çeşitli ülkelerde bilim ve eği-tim siyaseti, bilim ve kültür uluslararası ilişkileri üzerine danışmanlıklar yap-mış, sayısız konferanslar vermiştir. Japonya'dan önce Almanya, Fransa, Sov-yetler Birliği, Kanada, Çekoslovakya, Meksika hükümetlerinin davetlisi olarak o ülkelerde bilimsel ve kültürel etkinliklerde bulunmuştur. Yale Üniversite-sinde 26 yılda en genç profesör olmuş, sonra ilk Türk Bilim Ödülünü T.C. Cumhurbaşkanından almış, yakınlarda Bilim ve Sanat Akademisine seçilen ilk Türk olmuştur. Bu akademiye Japon fizikçisi Nobel ödüllü Dr. Hideki Yukavva' da üyedir. Japonya'da birkaç aydır yaptığı hem bilim konuşmaları, hem de Japonya'da pek az tanınan Türk ulusunu ve kültürünü tanıtıcı konuş-maları ilgi toplamıştır."

BİR NEW.YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE
Ortadoğu'da Türk-Japon İşbirliği Niye Kurulmadı?
Japonca ve Türkçe dilleri başta olmak üzere, Türk ve Japon harsları derin benzerlikler göstermektedir. İki ül-kenin, 19. yüzyıldaki çağdaşlaşma hareketleri de koşut gitmiş olup, iki ülkede de, dengeli bir Doğu - Batı hars bi-reşimini başarabilmek günümüzde sürüp gelen birer sorun teşkil etmiştir.
Japonya'da, Türkiye'de aralarındaki bu hars yakın-lığı temeline oturtulacak bir işbirliği ve yakınlaşma ile, ö-zellikle Orta - Doğu'da çeşitli ülkelerle kurulacak yeni i-lişkilere yakınlaşma ile, özellikle Orta - Doğu'da çeşitli ülkelerle kurulacak yeni ilişkilere ortaklaşa girişmekten yarar göreceklerdir.
Türkler, Avrupa ve Asya arasında olduğu gibi, harslarının Uzak - Doğu'ya yakın Asya kökeni ile 9., 10. yüzyıllardan sonra içine girdikleri İslâm dünyası arasında da bir köprü teşkil ederler.

Unutulmamalıdır ki, Türkler, yakın yıllara gelinceye dek, yüzyıllar boyunca, bütün İslâm dünyasına her yönden önderlik ve yöneticilik etmişlerdir.
Bugünkü koşullarda, Türkiye ve Japonya arasında ne gibi bağlar ve işbirliği kurulabilir?

Hâlen Türk evrenkentlerinde35 ("üniversite"), Çin-ce, Farsça, İtalyanca, Yunanca, Rusça, Sanskritçe, v.b. bö-lümleri olduğu halde bir Japon Dil, Tarih ve Harsı bölümü yoktur. En az, Ankara ve İstanbul'da böyle birer bölüm bi-ran önce kurulmalıdır. Japon ileri gelenleri ile yaptığımız temaslardan anlıyoruz ki, Tokyo'daki Japonya Vakfı, ve Japon Milli Eğitim Bakanlığı ("Mombuşo") bu konuda iş-birliğine hazırdırlar. Aynı zamanda Japonya'da (Tokyo, Kyoto, Hakkaido) halen mevcut Türkbilim şubeleri kuv-vetlendirilmeli, Türk sanatı, müziği, tarihi, dili ve bütün Türk Dünyasını kapsamak üzere genişletilmelidir. Bu a-maçlarla bir Türk - Japon Harsları Araştırma Kurumu ku-rulmalı, bunun Türkiye ve Japonya'da birer merkezi ol-malıdır.
Bu gibi teşebbüslerde, Japonya'da halen şahsen yapmakta olduğumuz gibi, bilim ve evrenkent kişileri ara-sında doğrudan temaslar kurulmalı, bağıntılar sadece resmi birer hars antlaşması kağıtları üstünde kalmamalıdır.
Eğitim dalında, Türkiye'nin Japonya'dan örnek a-lacağı pek çok şey vardır. Örneğin, Japonya Amerikan İş-galine uğradığı, anayasası Harp'ten sonra General MacArthur tarafından yapıldığı halde, bütün eğitim, ve bilimini katiyen İngilizce olarak değil, tümüyle Japonca olarak yapmaktadır. Bu, 19. yüzyıldan beri ve hep böyle
35 Japonca'da "üniversite"ye Batı sözcüğü kullanmak yerine "daegaku" dendiği gibi, biz de bu söze karşılık olarak Türkçe "evrenkenfi önerip kullanacağız.

olmuştur. İngilizce ile eğitimi ilerlemek için şart gibi gös-terenlerin Türkiye'de 1950'lerden beri bulunur olmasına karşılık; Tanzimatı Osmanlı'dan 29 yıl sonra başlayan Ja-ponya yabancı dille eğitime

hiç başvurmadan çok daha fazla ilerlemiş, kendi harsına verdiği itibar ölçüsünde de dünyanın hayranlığını kazanmağa başlamıştır.
Eğitim dalında, özellikle Doğu - Batı hars bireşi-mini sağlayacak nitelikte eğitim düzenleri tasarlanmasını içeren ortak toplantılar, yayınlar önemli olacaktır.
Bilim ve teknik dallarında, kâh Türkiye'de, kâh Ja-ponya'da yapılacak ortak toplantılarda özellikle çevre so-runları da ele alınmal ıdır. İki ülkede de, Kyoto ve İstanbul gibi tarihi ve tabii güzellikleri korunması gereken şehirler, dengesiz bir gelişme ile araba gürültüsü ve egzoz gazları-na, kâh beton yığınlarına boğulmağa başlamıştır. İki ülke-nin de güzel kıyılan ve de iç huzuru sağlayan insancıl ve köklü yaşam tarzları mahvolmuştur.
Japon ve Türk bilim adamları, fenciler de dahil ola-rak üzere, toplumsal ve hars konularında toplumlarını daha da uyarmak, bu konularla ilgilenmek sorumluluğundadır.
Unutulmamalıdır ki, bilim ve fennin yöntemleri u-luslararası olmakla beraber, bilim ve fen ile ne yapacağı-mızı, bilim ve fenni ne yönde geliştireceğimizi saptayan, yani amaçlar, ulusaldır, toplumsaldır, hatta kişiseldir. Bunlar ise ulusal harsa bağlıdır. Batı yöntemlerinden ya-

rarlamrken, amaçlarımızı batıdan taklit yoluyla almamalı-yız. O Batı ki, insancıl konularda eksik ve aksak kalmıştır.
Sanat dallarında, iki ülkenin de kendine özgü harslarını gösteren konserler, gösteriler düzenlenmelidir. Örnekle, Japon koto, şamizen musikisi, Türk klasik sanat müziği (Japonların yaptığı gibi Türk'ün kendi giyimleri i-le), Japonların geleneksel Kabuki tiyatrosu, Türk Orta O-yunu, Japon kukla oyunu Bunraku, Türk Karagöz'ü, v.b.
Aynı şekilde, iki ülkenin geleneksel sporları da kar-şılıklı gösterilmeli, işlenmelidir: Türk yağlı güreşi, Japon geleneksel güreşi "sumo", Türk sporu cirit, Japon tahta kılıç oyunları "kendo ", (kızlar için "naginata ").
Üzerinde önemle durulmalı ki, bu gibi değiş -tokuşlarda esas, her ülkenin kendi harsı ve kendi harsına olan itibarı olmalıdır. Yoksa, amaç, iki ülkenin birbiriyle bir Batı taklitçiliği yarışmasına girmesi değildir. Bugünün dünyası, özellikle Üçüncü Dünya Ülkeleri'nin,

kendilerine güvenle, kendi harslarını aşağı görmemesini, kendi değer-lerini bulmasını gerektirmektedir.
Ancak her ülkenin kendine güven duyması, kendi harsını geliştirmesi, koruması ile, yarının uluslararası den-geli ve uyumlu dünyası zuhur edebilecektir. Ancak öyle bir dünyada her ülke insanlığa katkıda bulunabilecek, başka ülkeler tarafından sömürülemez, taklitçilik modalarının, a-şağılık duygusunun yaratılamayacağı birer ülke haline ge-lecektir.

Umarız ki, bu ruhta kurulacak Türk - Japon bağlan geleceğin dünyası için bir örnek teşkil etsin.

TÜRKÇE İLE JAPONCA ARASINDA
ÜSTÜNDE DURULMAYAN PEK ÇOK
BENZERLİK VAR...'

Japonya "Şinkansen "leri (dünyanın en hızlı treni, kurşun tren), evimizdeki elektronik araçlari, kentimizdeki köprüleri, köyümüzdeki üreteçleri yapan, bunun yanında pilavını tahta çubuklarla yiyen, en çağdaş görünümlü a-partman yapılarındaki evlerine girince, kimono (giyşey)'-lerini giyip yerde hasır kilimler üzerine bağdaş kurup otu-ran kişilerin ülkesi. Ya sanat ve yaşam zevkleri? Nilüfer çiçekli, kırmızı balıklı gölceğizlerin kenarında asude, ses-siz oturup, rüzgârın ağaçlarda çıkardığı sesi, doğadaki hüznü (mono-no avare), bizim maniler gibi kısacık, birkaç fırçalık resimleri gibi "ha iku" şiirlerine yansıtabilen du-yarlılığın sanatı.
Bilim ve teknikte Amerika'yı geçen bir çağdaşlaş-ma ile Asya'nın ruhsal ve toplumsal inceliklerini bağdaştı-ran Japonya.
36 Milliyet Sanat, Sayı 239, 8 Temmuz 1977

"Batılılaşma" hareketlerinin bizimkinden 29 yıl sonra başladığı bu ülkenin gizi nedir acaba? Bir türlü kal-kınamadığından yakınan, hâlâ Doğu ile Batı arasında bo-calayan Türkiye'nin kuşkusuz bu ülkeyi yakından incele-mesi gerekmektedir.
Japonya bambaşka sonuçlara ulaşmış olduğuna gö-re, Türkiye'den toplumsal yapı olarak çok değişik bir ülke midir?

Japon sanatına, geleneksel resmine, çalgı araçları-na, giyim kuşam, el sanatları, halk ve saray seyirlik oyun-larına, efsanelerine, halk edebiyatına baktığımızda Türk sanatları ve tarihsel yaşamı ile büyük benzerlikler görüyo-ruz. İki ülkenin çağdaşlaşma atılım ve sonuçlarını karşı-laştırma, o zaman daha da bir önemli görünüyor. Bu karşılaştırmalara başka yazılarımızda değinmeyi umarız. Şimdi en köklü ve önemli ve de ne Türk, ne Japon kamuoyunda pek bilinen bir benzerlik ve ortak noktaya dikkati çekelim: Dil.
Japonca deyince aklımıza ne gelir? "Çok zor bir dil", "Çince gibi bir şey", "yazısı imkânsız!"...
Aslında bu yanlış izlenimler bize Batıdan gelmiştir. Batılılar için Japonca gerçekten zor bir dildir. Onların tümce yapısının tam evriği, Hint - Avrupa dillerinin her a-çıdan karşıtı. Ama bizim için? 1975 ve 1976'da ilk kez Uluslararası bir Japon Bilim Ödülü, ikinci kez Türk - Ja-

pon kültür ve bilim ilişkileri kurulması üzerinde çalışma nedeniyle Japonya'nın çeşitli adalarında, güneyinden ku-zeyine, 5 ay geçiriyorduk. Bu ara Japonca'nın dilbilgisi kurallarını, sözcük, terim ve deyişlerini gördükçe, Türkçe'ye ne kadar benzediğine şaşmamak elde değildi. Çünkü bu iki dilin yakınlığı üzerine ne Türkiye'de, ne Japonya'da , ne de Batı ülkelerinde, hatta dilbilginlerince fazla bir şey söylenmişti.
Japon dilinin hangi dil kümesine bağlı olduğu hak-kında dilbilginleri arasında kesin bir bilgiye, bir görüş bir-liğine rastlanmıyordu. Zaman zaman bazı kuramlar ortaya atılmış, ama ayrıntılı, bol örnekli bağlantılar kurulmamıştı. Japonya'daki çalışmalarımız sırasında bulduğumuz pek çok temel yakınlığa, çeşitli Japon ulusal TV'si NHK'de belli başlı gazetelerden Mainiçi - Şimbun, Asahi - Şimbun vb.'deki yazı ve görüşlerimizde dikkati çektik. Bu konuya daha önce Japonya'da pek eğilinmemiş olmasına, bugün hemen her ülkede olduğu gibi Japonya'da da, Türkiye'ye ve Türk olan her şeye karşı batıdan gelme bir ilgisizliğin bulunmasına yormak gerek.
Ya bunun kökeninde kendimize olan ilgisizliğimi-zin payı yok mu? Neyse, o da ayrı konu.

Şimdi gelelim Japonca ile Türkçe'ye.
İki dil arasında ekler, takılar, eylemler, çekimleri, pek çok eski kökenli, yabancı dillerden geçme olmayan

sözcük, tümce yapısı ve söz diziminde birebir koşutluk gö-rüyoruz.
İşte birkaç takı: Kyoto-nun (T) > Kyoto-no (J); a-raba-da (T) > kuruma-de (J); pabuç-u (T) > kutu-o (J); evrenkent-e (T) > dagaku-e (J).
Daha başka: Ne-dir ki? (T) > Nan-des ka? (J).
Ya şu eylemler: İmiş (T) > imas (J); gitmiş (T) > ikimaz (J); konuşmuştu (T) > hanaşimasta (J); gitti (T) > itta (J); varmış (T) > arimas (J)...
Japonca takılardaki a harfinin, Türkçe takılarda ı, i' ye kaymasına dikkat ediniz (ka > ki; maşta > misti; ta > ti; vb. gibi). Bu ve başka sesli ve sessiz kayma kurallarını da-ha ayrıntılı inceleme yazımızda bir dilbilim dergisinde be-lirteceğiz.
Ya şu sözcüklere ne denir?
Kuray (J) > kara (t); katay (J) > katı (T); iyi (J) > iyi (T); aci (J) > acı (T); sono (J) > şunun (T); ima (J) > imdi (şimdi) (T); agaru (J) > yukarı (T); gi (J) > giy (T); tsuer (J) > sürer (T); haşi (J) > koşu (T) ve daha pek çokla-rı...
Japonca konuşulurken tümcelerin Türkçeyle mate-matik çakışımını ve Türk'ün kulağına gelen yakınlığı an-lamak için şu iki tümceye bakınız:

Kusuriya-e itte kusuri-o kaimaşta
Eczane-ye gidip ecza-yı almıştı
Ya şunlar:
ittari kitari site imas gideri geliri ede(r) imiş.
Ame ga tuttara iki mas
Yağmur (ca) yağarSa gid(er)miş.
Bu birkaç örnek konuyu tattırmaya yeter sanırım.
Bu benzerlikler yalnız dilde değil. Yukarıda ve başka yazılarımızda da belirttiğimiz ve belirteceğimiz gibi, Türk - Japon kültür ve

yaşamlarının hemen her yanında aynı derinlikte benzerliklere rastl ıyoruz.
Buna iki ülkenin aynı yıllarda Batılılaşma hareket-lerine girişmesinin de (Tanzimat 1839, Meici 1868) ek-lenmesi acaba bir rastlantı mı? İki ülkenin ve kültürün karşılaştırılmasında bizim için büyük yararlar olacaktır. Dileriz ki, evrenkentleri-mizde Japon bilim kürsüleri kurulsun. T.C. Dışişlerine bir-kaç ay önce ayrıntılı olarak önerdiğimiz bir Türk Kültür Merkezi de Tokyo'da oluşturulsun. Ortak araştırmalara,

yoğun kültür alışverişine girilsin. TRT'ye Japonya'dan se-çip sağladığımız kültür filimleri dileriz bunun ufak bir başlangıcı olsun ve tabii Amerikan polisiye dizileri yerine biraz da bunlar gösterilsin; değil mi ama? Yoksa şimdi de TV'mizdeki Amerikan polisiye dizileri ile mi "Batılı-laşma "yi umuyoruz?

Bu yazıyı beni ilk kez uluslararası bir Japon bilim ödülü (1975), ikinci kez Türk - Japon kültür ilişkileri üzerinde çalışma (1976) nedeni ile konuk eden Japon dostlara ithaf etmeyi bir onur bilirim. Umarım, tarihsel ipek yolunun u-zak, fakat sanıldığından daha yakın bu iki ucu Japon ve Türkiye arasında mecazi manada yeni bir ipek yolu kurulsun.
Japon dilinin dil kümelerinden hangisine bağlı ol-duğu hakkında dil bilginleri arasında kesin bir bilgiye, bir görüş birliğine hâlâ varılmış değildir. Zaman zaman bazı kavramlar ortaya atılmışsa da ayrıntılı ve bol örneklerle bağıntılar kurulamamıştır.
Bunda, herhalde batıdaki Japonca uzmanlarının U-zak Doğu kürsülerinden yetişip, örneğin tümüyle apayrı bir
Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Haziran 1983

yapı ve özellik gösteren Çince üzerine bilgili olmakla bir-likte, örneğin genellikle Ural - Altay dillerine yakın olma-maları, aynı şekilde Ural - Altay dilcilerinin de çoğu kez Japonca ile yakından ilgilenmemiş olmalarının yeri olacak, Türkiye'de ise henüz Japon dil, tarih ve kültürü ile ilgili bir kürsü kurulmamıştır.

Japonca, batılılarca çok zor bir dil diye bilinir. Biz-de de batıdan gelme böyle bir izlenim vardır. Halbuki, 1975'de Japonya'da Japonca'nın dilbilgisi kurallarına, sözcük, terim ve deyişlerine bakarken Japonca ile Türkçe arasında büyük benzerlikler, koşutlar fark ettik.
1975'te Japonya'da uzunca bir süre Japonya'nın çeşitli adalarındaki belli başlı bilim merkezleri ve evren-kentlerinde38 konuşmalar, araştırmalar yapıyorduk. O ara, Tokyo, Kiyoto, Nogoya, Osaka, Kiyuşu (Fukuoka, Kuma-moto), Senday ve Hokkaido evrenkentlerindeki çeşitli do-ğubilimciler ve dilcilerle de görüştük. Buralarda da bu ko-nunun işlenmemiş olduğunu, hele Türkiye'ye pek ilgi du-yulmamış olduğunu gördük.
1976'daki ikinci ziyaretimizde Japonya'nın bilim, eğitim, dil ve kültür siyasası üzerine araştırma ve temas-larımıza devam ederken bir yandan da Japon ulusal TV'si NHK'da, belli başlı gazetelerinden Mainiçi - Şimbun,
38 Japonların Batı sözcüğü "Üniversite'ye "daigaku"dedikleri gibi biz de kav-ram karşılığı olarak "evrenkent"sözcüğünü kullanıyoruz.

Kyoto - Şimbun, Asahi' Şi'deki görüş ve makalelerimizde Türkçe ve Japonca arasındaki benzerliklere dikkati çektik. Konu üzerinde, epey bir ilgi uyandırmış olduğumuzu sanı-yoruz.
Bu konuda gördüklerimizi Türk dilseverlerine de duyurmayı, saygıdeğer Türk dilbilginlerinin dikkatlerini yeni ve daha derin araştırmalar bekleyen bu konuya çek-meyi bir görev sayıyorum.
Aşağıda, iki dil arasında rastladığımız benzerlikle ri, ekler ve takılar, tümce yapısı, eylem çekimleri, sözcük ler olarak vereceğiz. Ses kaymalarında da birkaç kural fark edeceğiz.
'
Yalnız böyle bir karşılaştırmada Türkçe'deki ve Ja-ponca'daki bir sözcüğün iki dilde de o dilin gerçek bir sözcüğü olmasına, yabancı kökenli olmamasına dikkat et-mek gerekiyor. Bazı yanıltıcı örnekler de çıkabiliyor.
Örneğin kazan Japonca'da yanardağ anlamına geldiğinden, bir anlam kaymasıyla Türkçe'de ki kazan sa-yılabilir. Halbuki kazan (J), Çin özgeleriyle yazılıp Çin o-kunuşuna göre söylendiği için telâffuzu Japonlaşmış Çince bir sözcüktür.

Japonca'da bir sözcüğün Çince kökenli olduğunu ayırtetmek için bir kolaylık var. Sözcük Çin özgeleriyle ("Kanci" yazı biçimi) yazılıyorsa, bugünün Japoncasında iki türlü okunabilir. Çin özgeleri resim - yazıdan gelme ol-

Japon hece - yazısı dolayısıyle (n - ng) dışında bü-tün heceler sesli ile, pek çok kere ile bitmekteyse de konu-şulan dilde çoğu zaman bu son -ı düşmektedir. "Desı"nın 'des' diye söylenmesindeki gibi.

Japonca'da Ka takısı bütün tümceleri soruya dö-nüştürmekte kullanılmaktadır.

Türkçe'de ise "ki"ye ilaveten çeşitli biçimler oluş-
muştur.

Eylemler ve Eylem Çekimleri

Yukanda (dır, des) çiftini gördük, Şimdi başka ey-lem ve çekimlere bakalım:

Türkçe	Japonca
imiş	iması
gitmiş	ikiması
konuşmuştu	hanaşimaşta
yazmıştı	kakemaşta
gitti	itta
Yürüyerek	arvi - nagara
koşup da gitti	haşitte itta
var	ara
varmış (varımış)	ariması
yazarsa	kakeraba

yemez Tabemay
görmüş miması
Türkçe
Japonca
görülmüş
göstermiş
ye - miş
yenil - miş (yenmiş)
ye-dir-il-miş
gideyim
gidesin gide
giderse
gidiver yazabilirmiş
mir - are - ması mi - s - aşe - ması tabe - ması taber âre-ması tabe
sase-rare-ması
ikitay
ittara
itte kıdasay kakı dekiması
Son iki örnekte Türkçe'de olduğu gibi vermek, bilmek, gibi eylemleri, eylemin sonuna ekleyerek yeni bi-çimler türetilmektedir.
Sesli, sessiz kaymalar
Türkçe'deki -miş, -misti, Japonca'da - mas, -maşta oluyor, hafif bir anlam kaymasıyla da olsa, köklerdeki benzerliklerde bazı Türk dilleri veya lehçeleri arasında bile görülebilen türden ses kaymalarına rastlanıyor.
k> kh>h
y>kz>d

dh > yi > ng n > y
Fakat daha da ilginç, yeni bir sesli kayması var ki, başka örneklerine rastlanılmış olduğunu sanmıyorum:
ka>kl>ki maşta > mıştı, misti
mas > mış, miş ,
-ta > ti, ti

Bu kayma bazan a(J.) > a (T.) a (J.) > u (T.) oluyor.
Belki o (J.) > I,u (T.) kayması ile de yakınlığı var.
Bu sesli ve sessiz kaymalarına "kun"okunuşunda da başka çeşitli sözcüklerde de rastlanıyor. Rasgele buldu-ğumuz bazı sözcük benzerliklerine daha bakalım:
i
Kuray akasa utzukuşi moruku iyemaşta naze nan kono
Türkçe
Japonca
Kara alaca
yakşi, yahşi moruk söylemişti neye ne
bunun (bu)
Japonca ano I urkce onun (o)
nazeraba neyesiyse (çünkü)
ue üst
iru gir
onna ana
tomar durur
dasu dışa, dışla
azak ayak
kado kapu, kapı
akeru açar
uçi iÇi
kireru kırar
wakereru ayırır
toku çöz
kuu yut
ie ev
heya(koya) oda
yo, yoru (gece) yorgun, yorgan
tsüreru sürer
kazu sayı
akay ala
iyi iyi
katay katı
akacan afacan
aci acı

nan ne
sono şunun

Japonca
Türkçe
sorede sonra da
ima imdi, şimdi
aguru yukau, yukarı
çisay kısa
ko ço (cuk)
de dış
aşi aşık kemiği
hanaşi konuş (konuşmak)
ada ara
tou sor
ta - tarla
vareru yarar
tsuma kuma
taberu toprak (yer)
gi giy (giysi)
yama yamaç
nagareru akar
hayay hızlı
yaki yak
uku uç
ato öte
yamay yasn
omou ummak
samui, samuku soğuk
Ou kov
haşi koşu
odorinagara oynayarak
Japonca
yamu

kongae
omoy (omoi)
oru
ataeru
kara
eray hito
Türkçe
yat-mü (k) * kangı, kanı umut * örmek atar keri-beri er kişi
Daha pek çok örnekler herhalde bulunacaktır.
Buradakileri fazla dizgesel bir tarama yapamadan, dediğimiz gibi rastladıkça fark ederek bulduk.
Yukarıda bazı örneklerin yanına bir * koyduk. Bunlar Japonca ile Türkçe arasında Türkçe'nin kendi leh-çeleri ve Ural - ALtay dilleri arasında da olduğu gibi, bazı ufak anlam kaymaları gösteren, fakat hemen birbirini a-nımsatan örnekler. "Tsuma", "eş, zevce" demek; "kuma" i-se Türkiye'nin bazı yörelerinde bilindiği gibi "ikinci zev-ce" anlamına geliyor. Böyle kaymalarda yoru (J.)yoru-gan (T.) örneğini özellikle ilginç bulduk, "yur-", "yoru-' kökü Batı Türkçesinde unutulmuş olduğu halde, yorgan ve yor-gun sözcüklerinde yaşıyor. Japonca'da ise "yor, yoru"; "gece" demek. Japonya'daki günlük yaşam gelenek ve a-raçları arasında aynı Türkiye'dekinin eşi, nakışlı, aynı tür kılıflı, atlas yorganların kullandığını görmüştük. (Fakat bugünün Japonca'sında "yorgan"ın adı çok değişik).

BİR NEW-YORK RÜYASI; "BYE-BYE" TÜRKÇE
Çok yer tutacağı için öbür örneklerin üzerinde teker teker durmayacağız. Fakat kuşkusuz, okuyucu, her bir ör-nek üzerinde durdukça ilginç noktalar fark edecektir,
Tümce Yapısı, Sözcük Dizimi
Japonca, Hint-Avrupa dillerinden ayrı, çoğu kez, tam tersi bir tümce yapısı ve tümcede sözcük dizimi göste-rir. Batılıların Japonca'yı zor bir dil bulmalarının önemli bir nedeni de budur. Halbuki bu yapı, dizim ve deyiş tarz-ları Türkçe'nin aynıdır. Aşağıdaki örnekler bunu göstere-cek. Japonca bir tümceyi, bir deyişi dinlerken, hem ses, hem yapı bakımından Türkçe'yi ne kadar anımsattığına şaşmamak elde değil. Japonca ve Türkçe tümceleri alt alta yazarken Türkçesini

bugünün Türkçesinden en olağan şe-kil olması bile, Japoncasına en çok benzeyen şekliyle ala-cağız. Tabii Türkçe'ye gene de aykırı düşmeden:
Yamabe-şan va Furansigo ğa Furansıcjn guray dekimasi Ahmet-can Fransızçayı Fransız kadar bilir (mis)
Kusurkiya e itte kusuri a kavmaştza. Eczane e gidip ecza yj almıştı.
Hiyo ano hito va şono tabemono o tabenakatta Bugün o kişi su yiyeceği yedi
BİRİNCİ BÖLÜM: MAKALELER
Arukinagara hanaşite imas
Yürüyerek konuşmakta imiş, (konusuda)
Hasatta node tsukareta. Koştuğundan yoruldu.
Bu örnekteki ilginç "node" takısına bakınız. (Türkçe "nun-dan" oluyor (... ğundan)
Nihon to Toruko no ayda o ittari kitari tşite imas., Japonya ile Türkiye'nin araşın-ı ileri geri ede (r) imiş,
(gideri geliri") (gider gelir")
Ame ga futtura ikiması. Yağmur (ca) yağarsa gidermiş.
Yukkuri hanaşamede kıdasay Yavaş konuş (u) mayı-ver
Yasuy nara kayması. Ucuzjşe al(ır) mış.
Ano hito ga kino no gogo anata to
O(nun) kişi-ce dün (ün) öğle sen (in) le (nin)

İtte sakanaya de katta
gidip de balıkçıdan aldı(ğı) (alınan)
akina akay sakana büyük (ğü) ne ala balık
Yukarıdaki örnekler arasında Batı dilleri ya da baş-ka dil kümelerinde rastlanmayan karmaşık yapılar bulunu-yor. Buna rağmen iki dil arasındaki birebir koşutluk, adeta bir çakışma göstermektedir ki, buna hem Japonca'da hem Türkçe'de çok eski olan sözcüklerin benzerliğini, hele ta-kılar da ekleyince iki dilin aynı dil kümesinde ve epey ya-kın olduklarından başka bir sonuç çıkarmak zor görünüyor. Bu sonuç şimdiye dek Batılı dilbilimcilerce çıkarılmış ol-madığı gibi, yukarıdaki kadar ayrıntılı bir karşılaştırmanın da yapılmış olduğunu sanmıyoruz.

Yazıyı sona erdirmeden önce, iki dil arasındaki ay-rılıklar ve ses uyumu üzerine bir varsayımımızı verelim:

Ayrılıklar ve Ses Uyumu Hakkında

Türkçe'de Ural-Altay dillerinde ses uyumu önemli bir yere tuttuğu halde, Japonca'da ses uyumuna rastlanmı-yor Biz bunu Japonların Burhancıhkla birlikte 6. yüzyıl-dan başlayarak Çin yazısını almalarına yoruyoruz. Japonlar Çince'de köklere eklenen fakat tek başlanna anlamlan ol-mayan takılar olmadığı için, özellikle böyle takılar için Hiragana'yı keşfetmek zorunda kalmışlardı. Hiragana'da 50 kadar hece özge var. Eğer, örneğin -«o- takısı, Türk-

çe'deki ses uyumuna göre nin, nun, nün, nın, in, in şekille-rine girdiyse aynı anlamdaki aynı takı için en az dört katı daha çok hece - özge kullanmak zorunda kalacaklardı. Aynı şekilde, seslilerin arasına Türkçe'deki gibi sessiz harfler ekleselerdi, gene çok daha fazla hece-özgelerle yazmak ge-rekecekti. Gerçi Çince'de onbinlerce özge bulunuyor ama, bunların her biri ayrı anlamda bir kök sözcüğü gösteriyor. Japonlar yabancı sözcükleri ayrı bir "Katagana" hece-özge yazısı ile yazıyorlar...

Kullanılan yazı türünün, ya da aynı yazı türündeki yazımın (imlâ) zamanla konuşulan dilin telâffuzunu da et-kilediği biliniyor. Elizabet İngilizcesi'nden bugünkü İngi-lizce'ye olan değişmelerdeki gibi.

Bizim de varsayımımız, daha eski çağlarda, eski Japonca'da ses uyumunun bulunmuş olacağı, fakat Çin özge yazısı etkisiyle, yazımda tutum ilkesine göre, za-manla hem ses uyumunun, hem ilinti harflerin (bazıları halâ kalmış) çoklukla kaybolduğu. Nitekim, Hakkaido EvrenkentVndeki Japon dilbilimci bir tanışımıza Haziran 1975'te varsayımdan söz etmeden, "Eski Japonca'da ses uyumu var mıydı? diye sorduğumuzda, 8. yüzyıldan önceki Japonca'da bulunduğunu söyledi.

Aynı şekilde, Türkçe'deki, Japonca'dakinden çok daha gelişkin çekim (takılar) (örneğin; ben, sen, o, biz, siz, onlar) ı belirten eylem takılar da {giderim, gidersin, gider)

belki aynı nedenle Japonca'dan düşmüş, sadece 3. kişi ta-kılan kalmış olabilir.
Bu konular dilbilimcilerin araştırmalarını bekliyor.
Sonuç:
Yukarıdaki çeşitli örnek ve benzetmeler Japonca ile Türkçe'nin aynı dil kümesinden olduğunu göstermektedir. Sekizinci yüzyıldan sonraki Japonca'ya birçok Çince ya-bancı sözcük girerken, bir yandan da herhalde Çin yazısı-nın, hece-özge yazımında tutumluluk için olacak, Türk-
 çe'de halâ
bulunan daha ayrıntılı çekim takılarının bazıları Japonca'dan düşmüş fakat dil yapısının ahahatlan ve ana
takılar kalmıştır. Anahatlannda, iki dil birebir, adeta
ma-

tematik bir çakışıkhk göstermekte, iki dilin eski ve öz pek çok sözcüğü de birbirine benzemektedir.

ÖÜNCt BÖLÜM: SÖYLEŞİLER
YÜKSEKÖĞRENİMDE YABANCI DİL SORUNU
Hayat Mecmuası, 1970
Bu yoğun trafik içerisinde, Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu'-ndan randevu alabilip karşısındaki koltuğa oturduğum zaman, bir süre söze başlayamadım. Karşımda 26 yaşında Yale'de pro-fesörlük unvanı kazanmış,yıllardır uluslararası bilim dünyasın-da çalışmaları ve çeşitli buluşlarıyla kendini kabul ettirmiş, ö.-düller kazanmış bir Türk bilim adamı vardı. O kadar ki, 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 23. Maddesi uyarınca, Üniver-sitelerarası kurul, profesörün çalışma ve buluşlarının uluslara-rası nitelikte olması nedeniyle, Ona ilk kez olarak 27 Haziran 1975'te Türkiye Cumhuriyeti Profesörü unvanını vermişti.
Profesörün, Atom Fiziği, maddenin temel yapısı, sıvı ve gazların, yakıt moleküllerinin özellikleri üzerine temel kimya fizik çalışmalarının buluşlarının olduğunu hatırlayarak sordum:
- Sayın Profesör, acaba Türkiye isterse atom bombası yapabilir mi?
Biraz düşündü, şöyle purosunu yakacak kadar...
- Bu bilimsel ve teknik bir soru olmaktan çok, siyasi bir konu. Fakat bugün teknik insan gücü açısından, iyi örgütlendi ğimiz taktirde, yapabilecek durumdayız.

***

Meksika'dan kısa bir süre önce dönmüş Prof. Sinanoğlu. Meksika Üniversitesi'nde yeni kurulan Teorik Fizik Şeref Kür-süsü'nü vermişler kendisine. Bir ay süreyle konferanslar ver-

miş. Konuşurken, durmadan aklıma takılan bir konuyu, bir ara sordum.

- 26 yaşında nasıl profesör oldunuz sayın Sinanoğlu?
- Eskiden Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji, Yenişehir Lisesiydi Türkçe öğrenim görür, ayrıca yabancı dil öğrenirdik. 1953 yılında mezun oldum. Türk Eğitim Derneği beni Ameri ka'ya gönderdi. Türk dilinde öğrenim gördüğüm halde, Berkeley Üniversitesi'nde iki yıl atlayarak sınıf geçtim. Bunu söylemekten amacım, yabancı ülkelerde başarı kazanabilmek i-çin, yabancı dilde örenim görmek gerekmediğini anlatabilmek. Bir süre kimya mühendisi olarak çalıştım. O sıralar yaptığım bir "Atom Fiziği Teorisi "nin bilim çevrelerinde geniş tilgi toplama
sı nedeniyle 1962 yılında 26 yaşında profesör oldum.

***

Bir ayağı Türkiye'de profesörün. Yurt dışındaki çalış-malarının yanısıra, ODTÜ'ince verilmiş özel unvanla danışman profesör olarak çalışıyor. Üniversitede yeni bölümler kurulma-sında katkıları büyük. Teorik kimya bölümünü kurması, doktora yapan Türk Öğrencisi yetişmesini sağlamış.

Profesör Sinanoğlu'nun tüm konuşmalarında özellikle ü-zerine bastığı bir konu var: Yabancı dilde öğrenim görmenin ge-reksizliği. Nedenini soruyorum cevap şöyle:

- Boğaziçi Üniversitesi'nde, en son ve bence en önemli önerim, dil konusunda oldu. Tüm dersler, hatta Osmanlı tarihi bile İngilizce dilinde öğretiliyor. Bence bu sakıncalı. Tüm derslerin Türkçe öğretilmesini, yalnız İngiliz dili ve edebiyatı değil, Türk Dili ve Edebiyatının, yanısıra diğer dillerin edebi yatlarının da konulmasmı önerdik. Madem ki böyle bir üniver sitede yabancı dile gerek var, önemli teknik eserleri Türkçe'ye

çevirip, eser kazandırsınlar dedim. Bütün bu son öneriler, öğ-renciler ve öğretim görevlilerince son derece olumlu karşılan-dığı halde, değişiklik yapılmadı.
- Bilimde yabancı dil öğrenmek, uluslararası ilişkilerde önemli değil mi?
- Bilimcinin kendi ülkesi için yararlı çalışmalar yapması gereklidir. Ayrıca uluslararası bilim ortamı ile de ilişkisi olma lıdır. Bilimcinin açık seçik düşünebilmesi ve öğretebilmek için, kendi mesleğinde ana diline hakim olması gerekir. Ek olarak birkaç yabancı dilli de dış yayınları izleyebilecek kadar bilmeli elbette. Bakın size bir örnek vereyim. Japonya'da bütün bilim dili Japonca dır. Ayrıca Türkçe, bilim dili için çok uygun. Bunu yabancı dilciler de söylüyor. Her ülkede yabancı dil, ek olarak verilir. Ana dil olarak kendi dilleri kullanılır. Hatta Porto Rico'-dabile.
- O halde yeterli yabancı dil nasıl Öğretilir?
- Yabancı dili her meslekte yetecek kadar öğrenmek zo rundayız. Ancak, bunun için bizde uygulanmayan özel yön temler vardır. Örneğin bugün bir Amerikalıya 3-6 ay arasında Çince'yi bile öğretiyorlar. Hele İngilizce gibi kolay bir dil, bir kaç ay içerisinde öğrenilebilir.
- Nedir bu yöntemler Sayın Sinanoğlu?
- İki yıllık kaybı önlemek için, yoğun üçer aylık kurslar. Günde sekiz saat, kulak dolgunluğu ile, üniversitelerde her yaz yabancı dil kursları açılabilir. Böylelikle 100-150 bin öğrenci girecek üniversite bulamazken, iki yıl sıralar boş yere işgal etti rilmemiş olur. Dört yıllık öğrenimin altı yıla çıkarılması zararlı bence. Bu yöntem öğrencinin iki yıllık kaybını da önler.

Üniversiteler, yabancı dilde eğitim yapacak yerde, kendi istedikleri oranda, teknik yabancı dil diye, özel bir ders koyabi-lirler, Bu derste, o öğrencinin seçtiği meslek dalı ile ilgili teknik terimler öğretilmiş ve tercüme yeteneği de verilmiş olur. Orta öğretimden itibaren, yabancı dilde öğrenim görmüş bir çocuğun Türkçe'si sağlıklı olamaz. Bu şekilde yetişenler Türkçe terimler kullanmakta zorluk çekiyorlar.

Şöyle cümleler çıkıyor karşımı-za: "Bu line 'in slop 'u plus mü, minus mü? " Yani, "Bu doğru-nun eğimi artı mı, eksi mi? " Ben bu kırma dile Angolamanlıca diyorum. Türkçe'den Arapça ve Farsça sözcükler çıkarıldıktan sonra, Türkçe bu sefer de İngilizce ile mi doldurulacaktı?

- Uluslararası bilim dünyasına kendini kabul ettirmiş, fakat Türkiye' yi düşünen bir bilim adamı olarak ne diyorsu nuz?

- Haysiyetli her ülkede olduğu gibi, bu kadar köklü bir ta rihe, bu kadar sağlam bir dile sahip olan Türk ulusu da, kendi diline, kendi kültürüne, ülkesinin, halkının çıkarlarına sahip çıkmalıdır. Bugün bir çok ülkede kabul edilmiştir ki, bir dış kuvvetin, bir ülkenin doğrudan doğruya bir eğitimine el atması, kültürel antropoloji, sosyoloji, halk içinde anketler, nüfus kont rolü araştırmaları gibi araştırmalar yapması, o ülkenin iç işleri ne müdahale demektir. Kesinlikle bu yasaklanmalıdır. Yabancı dil amaç değil araçtır.

EĞİTİM REFORMU ve DOKUZUNCU EĞİTİM ŞÛRASI

Milliyet, Ali Gevgilili, 16 Haziran 1974

Eğitim sorunu, yeni Türk toplumunun 74 yazında en çok tartışılan ana konularından birisidir. 24 Haziran günü Anka-ra'da başlayacak olan Dokuzuncu Eğitim şurası, Türkiye'de e-ğitimin yapısına ilişkin sorunları çok yanlı olarak tartışma fır-satını verecektir.

Türkiye'de eğitim reformu konusunda düzenlediğimiz bu forumda öncelikle Dokuzuncu Eğitim şurası, dolayısıyla öneri-len değişiklikler değerlendirilecektir. Bu arada, eğitim ile top-lumsal gelişim ve ekonomi arasındaki ilişkilere de değinilecek-tir.

-Sayın Prof. Sinanoğlu, siz Türkiye'de eğitimin günü-müzdeki güncel sorunlarını ne şekilde görüyorsunuz? Özellikle Türkiye' de yakın yıllarda gittikçe ilginç bir sorun haline gelen dışa öğrenci akını, yabancı dil sorunu ve ulusal eğitimin konu-sunda neler düşünüyorsunuz?

-Türk Eğitiminin birinci amacı, önce Türk toplumuna u-yabilecek, Türk toplumu için çalışacak, bilim ve tekniği Türki-ye de topluma uyumlu bir şekilde uygulayabilecek insanlar ye-tiştirmektir. Türk eğitiminden geçen bir genç önce kendi toplu-muna yararlı olma özlemini duymalıdır. Türkiye'de yetişen te-mel bilimciyse yapıcı, yaratıcı ruhta bir kişi olmalı, bir araştır-ma ortamı, yaratmalı;

mühendis ise yine bir yaratıcı ruh içinde Türkiye'ye uygun çalışabilmelidir.

Yabancı dil, bu amaçlarla bilim ve tekniğinin kullanılması ve alınması için bir araçtır. Bilim teknik ve öteki dallarda ya-bancı dil önemli bir araçtır. Ancak yabancı dil Türkiye'de ve-rimsiz bir şekilde iyi öğretilememektedir. Yeni çağdaş yöntem-ler uygulanması gerekirken, Türk toplumuna büyük yük olan ve dış ülkelerde benzeri olmayan bir takım yöntemler uygulan-maktadır. Bunun başlıcası, özellikle son yirmi yılda yaygınlaş-mış olan yabancı dilde eğitimdir. Hem bir yabancı dili, hem de çoğu öğrenciye zaten zor gelen fen konularını aynı dille öğret-mek diye bir yöntem olamaz. Bu sadece ezberciliğe ve zihin ka-rışıklığına yol açar. Ayrıca bu yöntemle üç yıllık lise beş yıla dört yıllık üniversite beş yıla çıkar. Oysa yüz bini aşkınöğrenci üniversitelere giremezken, hatta orta öğretim düzeyindeki o-kullara bile girmesi çok zorken bu öğretim süresini uzatmakla büyük bir israfta bulunmuş oluyoruz.

Türkçe Anadil, Yabancı Dil İse Yardımcı Olmalı

İlkokuldan başlayarak Üniversite sonuna kadar yabancı dilde eğitim gören öğrenci, çoktur. Türk dilini tümüyle bileme-mektedir. Türk dilini tümüyle bilmeyen, mesleğini kendi dilinde konuşmayan mühendis nasıl olur da, Türk toplumunda, Türk iş-çisiyle veya yöneticisiyle çalışabilir? Ayrıca, sadece fizik, ma-tematik, kimya dersleri yabancı dilde olmalıdır şeklinde başla-yan bir tutum kısa sürede bütün dallara yayılmış, bugün yöneti-cilik bilimleri, toplum bilimler ve hatta Türk tarihi bile bazen İngilizce öğretilir bir duruma gelmiştir. Türk toplumu içinde çalışacak bir Türk yöneticisinin kendi mesleğinde ve genel bil-gilerde Türkçe ders görmeden yetişmesi kadar garip bir düzen dünyanın hiçbir yerinde düşünülemez.

Yabancı dil yalnız ve yalnız bir araçtır; ana dilini çok iyi ve tümüyle bilen bir insanın yabancı dili, ayrıca, ek olarak öğ renmesi gerekir. Bunun için Anayasaya göre resmi dili Türkçe olan Türkiye Cumhuriyeti'nin bütün okullarında eğitim dili Türkçe olmalıdır. Yabancı dil ise ek olarak iyi öğretilmelidir. Bunun için çağdaş

laboratuar yöntemleri kullanılmalı, yazın dil kursları açılmalı, yabancı dil okulları, çevirmen okulları açıl malı. Yabancı ülkeleri yakından tanıyacak ve ülkeler üzerine bilgi verecek şekilde çeşitli yabancı dillerde uzmanlar yetişti rilmelidir. Atatürk'ün de önemle özerinde durduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim dilinin Türkçe olduğu konusunda hiçbir taviz
verilmemelidir.
-
Dıştaki Öğrenciler Kaça Maloluyor?
Yabancı dilde eğitimin büyük bir sakıncası da Türk top lumuna uyacak ve toplumda mutlu olarak çalışabilecek insanlar yerine, daha çok dışa gidici, dışa yönelik insanlar yetiştirmesi-dir. Türk kaynaklı yabancı tip okullardan yetişenler genellikle? dış ülkelere gitmektedirler. Gidenlerin pek çoğu dönmemekte,, dönenler de mutlu olmamakta ve Türk, toplumuna uyamamak-tadırlar.
Bu dışa gidişte de büyük bir israf var. Üç bini aşkın öğ-renci hükümetin döviz kaynaklarıyla dışarıda okutulmaktadır. Bunlar bir plan üzerine dışarıya gönderilmiş değildir; gidenlerin çoğu lisans altı yani ast öğretim düzeyinde okumaktadırlar. Rasgele konuları rasgele yerlerde, rasgele bir şekilde Öğren-mektedirler. Bunun Türkiye'ye olan malî yükü bütün üniversi-telere ayrılan yıllık yürürlük bütçesinin yüzde 80'i kadardır (1974 yılında; 1999'da bu altı katı oldu!). Yüz bini aşkın öğ-renci gidecek yer bulamazken, üç bin kişi plansız bir şekilde dış

ülkelerde eğitim görmekte ve Türk kaynaklarıyla okumaktadır.
Ayrıca, dışarıda kazandıkları parayla okuyan on binden fazla öğrenci daha vardır. Dışa gidişte hem malî kaynaklar, hem de insan gücü yönünden büyük bir kayba uğramaktayız. Bu doğru-dan doğruya Tanzimat'tan gelen kötü bir alışkanlık şeklinde de-vam etmektedir. Türkiye'de bulunmayan yeni teknoloji dallarını Türkiye'ye getirmek bilinci ve amacıyla yapılmamaktadır.
Atatürk'ün "tevhid-i tedrisat" yani eğitimde birlik ilkesi vardı. Bununla iki ayrı eğitim düzenini ve kültürünü birleştirip Atatürk bir tek eğitim

düzenini çıkardı. Ancak, tam bu başarıl-mışken, arkasından eğitimde yeni bir ikilik, üçlük, dörtlük ortaya çıkmıştır. Bugün yabancı tip okullar ve bir de Türk okulları vardır. Kaynaklar ve imkânlar çokluk bu yabancı tip okullarda ağır bastığı için Türk okulları ikinci planda kalmakta ve çocu-ğunu buraya gönderen veli adeta bir utanç duymaktadır. Oysa, Atatürk'ün ortaya koyduğu en önemli ilke, eğitimin tam anla-mıyla Türk olması ve tam anlamıyla bağımsız düşüncede ruhta Türk gençleri yetiştirmesiydi.

NE YAPMALI?

Yankı, 16 Temmuz 1974

- Eğitim Şur'asının kapanışında gözlemci üyeler adına son konuşmayı siz yaptınız. Milli Eğitimimizin amaçları hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Eğitimimizin amaçları Türk kültürü içinde çağdaşlaş mak, bunda müspet bilimi kullanmak, Türk toplumuna uyabilen ve önce kendi toplumuna her yönden katkıda bulunma özlemini duyan gençleri ve üretici insan gücünü yetiştirmektir.
- Türk kültürü ulusal bir kavram. Müspet bilim ise ulus lararası... Eğitimimizde bu ikisi bağdaştırılabilir mi?
- Eğitimimizde bu iki ana öğe arasında hiçbir çelişki yoktur. Çünkü; müspet bilimin yöntemleri evrenseldir. Ulusla-rarasıdır. Fakat erekleri ulusaldır, toplumsaldır, kişiseldir. Her ülkenin kendi kültüründen doğan bilim ve teknik erekleri vardır. Bizim de kültürümüz müspet bilim ve teknik ile ne yapacağımı zı saptamamızı sağlayacaktır.
- Son yıllarda Türkiye 'de yabancı dil öğrenme arzusunun arttığını sanıyoruz. Bu konunun eğitimimizdeki yeri hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Birçok mesleklerde uluslararası bilgi alışverişi için ya bancı dil önemli bir araçtır. Onun için okullarımızda iyi öretil-melidir. Ancak eğitimimizin amacı yalnız yabancı dil öğretmek değildir.
- Yabancı dil Türkiye de iyi öğretilemiyor, iyi öğretmek i-çin ne yapmalıyız? Başka ülkelerde ne yapılıyor?
- Son on yılda özellikle ABD de çok verimli yeni yöntemler geliştirildi. On haftalık yoğun yaz kurslarıyla, sonra haftada üç saat, bazı dallarda terimleri veren ayrı yabancı dil dersleriyle dilleri çok iyi öğretiyorlar. Bizde bu yöntemler uy gulanmıyor.

- Bizde 1953 'den beri eğitim dili yabancı dil olan birçok kolej ve üniversite açıldı. Bizde yabancı dili iyi öğretmek için birçok derslerin yabancı dilde yapılması gerekli diye bir inanış belirdi. En iyi yöntem bu değil mi?

- Hayır. Yabancı dili öğretmek için böyle bir yöntem yoktur. Kamuoyuna son 20 yılda yanlış bir izlenim bırakılmış
tır. Her ülkede eğitim dili bilim ve teknik dili kendi ana dilidir. Yabancı dil ayrıca öğretilir. Ana dil ikinci plâna atılmaz.
- Bahsettiğiniz bu yabancı dille okullarda yeni bir artış bekleniyor mu?
- 1953 e kadar yalnız Osmanlı döneminden kalma ve ya bancıların açtığı genellikle misyoner kuruluşların böyle birkaç okulu vardı. Atatürk bunların artmasını büyümesini engelle mişti. Çünkü Atatürk daha 1924 de "Eğitimimiz milli olduğuna göre, onun lisanının da bütün dallarda milli olması gereği üze rinde hiçbir şüphe kalmamalıdır". Demiştir. Biz ise 1953'den sonra Türk parasıyla, hatta devlet eliyle birçok yabancı tip okul açtık. Bu Milli Eğitim Temel Kanununun 10. Maddesine ve ay rıca gene Atatürk ün Tevhidi Tedrisat ilkesine de aykırıdır. Bu gün Anadolu'nun birçok yerinde eğitim dili yabancı olan okul ve fakülteler açılmaktadır. Bu gidiş Türk dilinin, Türk kültürü ve benliğinin temel öğesi olduğuna göre, Türk kültürünün 1000 yıldır karşılaştığı en büyük tehlikedir. Bugün Hindistan bile u-lusal bir Hindu diline dönme çabası içindedir.
- Türkçe ile bilim ve teknik olmaz diyenler çıkıyor. Ne dersiniz?
- Bunu diyenler ilk okuldan başlayarak mesleğe atılınca-ya kadar birçok dalları yalnız yabancı dilde öğrenip yabancı tip okullarda Türkçelerini hiç görmedikleri için böyle yanlış bir izlenime kapılmış olanlardır.
Atatürk'ün 1935 te örnek olsun diye kendi yazdığı Türk-çe geometri kitabından buyana Türk bilim ve teknik dili her dala yetecek kadar gelişmiştir. Çünkü; Türkçe son derece tü-

retme gücü olan, yabancı dil uzmanlarının bile hayran kaldığı bir dildir. Kendi çalışmalarımda kimyanın bazı en yeni konula-rını,

yaptığım yeni araştırmaları, önce Boğaziçi Üniversitesin-de, İstanbul Kimya Fakültesinde, önce Türkçe olarak verdim. Ondan sonra geçenlerde Kanada'da Uluslararası Kimya Kurul-tayında İngilizce karşılıklarını kendim bulmam gerekti. Türk-çe'de bilimsel karşılıklar çok daha açık seçik ve daha kolaylıkla türetilebiliyor. Çünkü Türkçe'nin matematik gibi olan özel ya-pısı, buna çok elverişli.

- Son 15 yıldır uluslararası bilim ortamında yabancı dil de bilimsel yayınlar yapan birçok ülkede bilim konferanslar ve ren bir bilimci olarak bu konudaki öneriniz ne olur?

- Dokuzuncu Milli Eğitim Sur 'asmın son günü başka ko nularda çeşitli düşünüşlerde olan 15 kadar saygıdeğer şura üye si sayın Milli Eğitim Bakanı'na yazılı bir dilekçe verdiler. Di lekçe alınıp tescil edildi. Gördüğüm bu dilekçeye ben de katılı yorum. Bu dilekçede şöyle deniliyordu:

1- Orta ve yüksek öğretimde yabancı dilde eğitim yapan bütün programların takviyeli yabancı dil öğretimine dönüştü rülmesini, ■ ■ y

2- Türkiye Cumhuriyeti 'nin bütün okullarında Anayasaya göre resmi dilimiz olan Türkçe'nin tümüyle eğitim dili yapıl masını,

3- Yabancı dillerin ayrıca ve ek olarak, yeni yöntemlerle en verimli bir şekilde öğretilmesi için tedbirlerin alınmasını,

4- Yukarıdaki konularda en kısa sürede bir uy gulama planı hazırlanarak yürürlüğe konulmasını saygıları mızla öneririz.

BİR NEV-YORK RÜYASI: "BYE - BYE" TÜRKÇE

SALT AKIL YETMİYOR...

Cumhuriyet, Yalçın Pekşen, 09 Ocak 1987,

"İnsanın potansiyelini ortaya çıkarabilmesi için iç alemi-ni de geliştirmesi lâzım... Akılla beraber gönlünü de geliştirme-si lâzım... İnsan aklı gönlünün emrinde olmalı..."

Akıl, zekâ, üstün zekâ ve en sonunda deha... Bütün in-sanların imrendiği, fakat çok azına kısmet olan bu farklılığın bir örneğini uzun süreden beri arıyordum. İlgili kaynaklar psiko-loglar, pedagoglar, yaşayan bir tek ad üzerinde birleşiyorlardı; ABD' nin Yale ve Hanvard Üniversitelerinde kimya profesör-lüğü yapan Oktay Sinanoğlu... Sanatçı Esin Afşar'ın kardeşi o-lan Sinanoğlu geçen günlerde kısa

bir Türkiye ziyareti yaptı. Afşar'ın yardımlarıyla kendisini buldum ve konuştum...
- Sayın Oktay Sinanoğlu, Türkiye 'de bir dahi var mı? di ye araştırdım... Konuya yakın kaynaklar sizin adınız üzerinde birleştiler. Başka bir isim ortaya çıkmadı. Gerçekten dahi misi niz efendim siz?
- Valla, ne bileyim, çocukluğumdan beri böyle birtakım şeyler dolaşır?
- Çocukluğunuzdan başlasak öyleyse... Nasıl başladı bu birtakım şeyler...
- Beni 1. sınıftan alırlar, 5. sınıfa götürürlerdi. Ben ne oldu ğunu bile anlamazdım. Tahtaya kaldırırlar, 5. sınıfın matematik problemlerini çözdürürlerdi.
- Çözebilir miydiniz?
- Evet çözerdim.
İKİNCİ BÖLÜM: SÖYLEŞİLER
- Hiç matematik okumadan... Yani 1. sınıfı matematiğiy-le... Nasıl çözerdiniz?
- Bunu hiç bilmiyorum, ama çözerdim... Soruyu anlatır lardı, hemen çözerdim...
- O zaman mı "dahi" dendi size...
- Benim hiçbir zaman böyle bir iddiam olmadı... J3en böyle şeylere hiç aldırmam ve aldırmadım...
Hoşuma giden şeyler...
- Tabii sizin iddianız değil zaten bu... Ayna herkes öyle söylüyor...
- Valla, şimdi ben daima hoşuma giden şeylerle uğraşmı-şımdır... ilkokuldan itibaren hep öyleydi... Ben ders çalışmaz dım, ama hoşuma giden her mevzuda okurum, çalışırım, arada çıkar oyun oynarım, her türlü keyfi de ederim. Not kendiliğin den gelirdi...
- Nasıl notlarınız?
- Şöyle anlatayım... Liseden sonra Türk Eğitim Derne-ği'nin bursuyla Amerika ya gittim. Biraz da geç kalmıştık. Sö mestrinin ortalarında girdim üniversiteye... İngilizce öğrenmiş tim, ama ben burada her şeyi Türkçe okumuştum, matematik falan.. Orada da ilk gün.. Daha ben yolculuk sersemiyim... O zaman yolculuk 36 saat sürüyor... İlk gün ilk derste cebirden imtihan vardı... Soruları yaptık... 100 mü 99 mu ne almışız... Millet afalladı, Yahu sen yeni girdin, nasıl oldu falan... Neyse bu geçti... Başka derslere giriyorum. Kimya,fizik...

Bana çok kolay geliyor. Bir süre sonra dayanamadım, Beni daha yüksek sınıflara soysanız olmaz mı? Araştırma yapmak istiyorum falan dedim. Bana güldüler bunlar... İşte bir Türk oğlan gelmiş... 17

yaşında...Olur mu öyle şey falan... O zaman sene sonu imti-hanlarını verseniz dediler bana... Daha okula girdiğimin ilk haftası... Hemen imtihana aldılar bizi ve biz sene sonu verilecek olan imtihandan gene 100 alınca ortalık birbirine girdi... Bir iki imtihan daha, beni pat diye üçüncü sınıfa aldılar... Büyük şaş-kınlık yarattı bu...
- Hiç olmamış mı böyle bir şey?
- Olmamış... Kısacası ben 4 yıllık okulu 2 yılda bitirdim. Biz bunu bitirince M.I.T. gibi Amerika'nın en zor teknik üni versitesinden burs geldi... Her şeyi onlar karşılıyorlar... Master yapmak şartıyla...
- Masteri ne kadar sürede tamamladınız?
- 7 ayda...
İki ayda doktora...
- Normalde ne kadar sürer?
- Normali 2 senedir... 1 seneden kısa olmaz... Biz bunu bitirdik, Kaliforniya Üniversitesi Berkeley'den gene şatafatlı bir burs geldi... Doktora... Ne bileyim 4 seneden 6 seneye kadar süren bir hikayedir... Temel bilim teorik kimyadan doktora ya pıyoruz... Ben orada bir profesör buldum, şu konuda çalışmak istiyorum dedim. Yap dedi... Bir iki ay sonra bana rastladı... Yahu hiç görünmüyorsun... Duyduğuma göre kayağa gidiyor-muş-sun hakikaten de gidiyordum. Kızdı bana... Ne yaptın dedi. O mevzuu bitirdim dedim. İnanmadı, götürdüm gösterdim... A-radan 15-20 gün geçti... Ben durumu sormak için profesöre git tim, "Sen doktoranı verdin" dediler... "Yahu yapmayın, daha ben bir şey öğrenemedim" falan... Zorla doktorayı verdiler... Bilim doktoru olmuşuz...

- Hâlâ sizin aklınıza gelmiyor mu, bende bir farklılık var diye?
- Valla gelmiyor, ama bir şeyler hissediyorum, çünkü bütün Amerika'da duyulmuş neredeyse bizim yaptığımız işler... Amerika'nın her yanından davetler geliyor. Uçak biletleri gön deriyorlar. Gel bizde konuşma yap falan... Gidiyorum konuşma yapıyorum. İlle buraya gel,

sana şu kadar maaş . Daha ben ken dimi talebe sanıyorum, onlar profesörlük teklif ediyorlar... Böylece Yale Üniversitesi'ne girdik hoca olarak
- Kaç yaşındaydınız o zaman? -24...
- Artık biraz şüphelenin kendinizden Oktay Bey... Ne olu yor yani. Bir Türk öğrenci, 24 yaşında Yale 'ye profesör olu yor...
- Valla şüphelenmedim kesin... Gayet normal geliyor bu iş...
- Peki hiç ölçme olmadı mı? IQ testi mesela...
- Ölçme bir kere oldu. Bir yerde bir ders alıyorduk, peda goji dersi.... Zekâ testi falan... Zekâ testinin iki kısmı vardır... Biri lâflarla olan şeyler.. Biri de resimler, şekillerle olan kısmı... Bu testin matematikle olan kısmından çok üstün bir şey almı şım...
Einstein düzeyinde...
- Ne kadar meselâ?
- Valla hatırlamıyorum ve utanıyorum da bunu söyleme ye, ama Einstein'lar falan düzeyinde çıktı... Yahu ben bu konu ları konuşmaktan hoşlanmıyorum, ama siz soruyorsunuz...

- Siz de biraz fazla mütevazı davranıyorsunuz... Peki e-fendim sonra ne oldu, profesörlükten sonra...
- Bir vaveyla koptu... 100 senelik bilim tarihinde en genç profesör olarak rekor kırmışız... Time mecmuası "mucizeprofe sör" diye yazdı... Newsweek'ts, New York Tımes\& da sayfalar dayız... Koca bir resim... Günlerce sürdü bu... Oradan Avrupa dergileri aldı. Der Spiegel'de falan çıktı... Kıyamet koptu sizin anlayacağınız...
- Siz hâlâ yahu ne oluyor mu diyorsunuz?..
- Ben bir şey demiyorum, ama şikâyetçiyim... Çalışmaya vakit kalmıyor... Binlerce davet... Ve bu iş senelerce sürdü. En nihayet ben yoruldum... Çünkü ben sessiz sedasız bir kimya te orisi geliştiriyordum... Dört başı mamur çalışmak için bir kena ra çekilip çalışmam şart... Ama ben rock'n roll yıldızı gibi ora dan oraya koşuyorum... 1976 yılında kendimi bir inzivaya sok tum. Dersimi veriyorum, ama diğer işlerden elimi ayağımı çek tim... Ne yapıyorsun diyorlar, söylemiyorum, Bu iş 80'e kadar sürdü.

- Ne yapıyordunuz gerçekten...
- Kimya'ya yeni bir sistem getirmeye çalışıyordum. Kimya ilminde sistem azdır, teori azdır. Formüller vardır. Bun lar ezberlenir... Ben yeni bir anahtar bulmaya çalışıyordum ki, bu anahtarla her kimyacı basit bir formülle tabiata olan kimya olaylarını önceden çıkartabilsin, anlayabilsin...
Basit formül...
- Bulabildiğiniz mi?
- Önce oturdum 4 sene yeni bir matematiğini geliştirdim, işin.. Bu çalışmanın sonucunda tahmin ettiğim gibi... Çünkü
266
bende bir içgüdü vardı ve bana bu işin basit bir formülü olacağım söylüyordu.. Gayet basit bir sonuç çıktı..
- Bu basit formülü biz de anlayabilir miyiz?
- Tabii çok basit.. (Oktay Sinanoğlu sözün burasında formülünü anlatmaya
girişti., çok basit dediği bu formülün içinden benim aklımda sadece suyun formülünün H_2O olduğu kaldı. Bunu da zaten
daha önceden biliyordum. Sinanoğlu'nun 12 yaşında çocuğa bile öğretmek mümkün dediği formülünü hem köşemiz için çok uzun olduğu hem de anlaşılması kendisinin ileri sürdüğü kadar kolay olmadığı için buraya alamıyorum. Sadece söz konusu for-mülün bu yıl kimya dalında Nobel 'e adaya olduğunu, ABD ga-zetelerinin kısa bir süre önce birinci sayfalarından verdiklerini açıklamakla yetinmek istiyorum.)
- Oktay Bey iş hayatınızdaki bu başarılar özel yaşamınızı ne şekilde etkiledi? t
- İlk yıllardaki bu çok çabuk başarılar ve gördüğümüz il gi, maddi durumun iyileşmesi.. Ne istediysem, hatta istemediy-sem önüme getirdi. Şimdi başkaları zanneder ki, ben mesut ol dum.. Halbuki ben o sıralarda mesut değildim.. Gergin ve huy suzdum falan..
- Halbuki kendi sorunlarınızı da rahatça çözmeniz lâ zım.. Bu zekâyla..
- Çözüyordum, ama bana çok büyük saadet vermiyordu.
- Neye bağlıyorsunuz bunu siz?
Akıl ve gönül

- İnsanın iç alemi.. Gönül meselesi.. Batı akılcı, biz de a-kılcıyız tabii, ama akıldan öte insanın bir iç alemi var ki, insa-267

nın aklıyla yaptığı işlere de büyük etkisi var bunun.. Meselâ a-kılla matematik problemlerini çözüyoruz, ama bizi bunu yap-maya heveslendiren ne?
- Bilmiyorum nedir?
- İnsanın potansiyelini ortaya çıkarabilmesi için iç alemi ni de geliştirmesi lâzım.. Akılla beraber gönlünü de geliştirmesi lâzım.. İnsan huzura kavuşunca bu, beyin faaliyetini de arttırı yor.. Ve endişeler, vesveseler yerine yaratıcılığa verilecek daha çok enerjisi kalıyor..
- Sağladınız mı o huzuru siz?..
- Şöyle sağladım.. Bu işleri salt kendim için değil, bütün insanlık için, başkaları için yaptığım zaman o hem bir itici güç oluyor hem de huzur veri-yor. Yalnız olmadığını hissetmek, başkaları için çalışmak gerçek saadeti bu veriyor.
- Peki Oktay Bey, bize kimya alın dışında dahiyane bir şey söyleyebilir misiniz?
- Yapmayın.. Ama bir dakika.. Dahiyane mi, bilmen fakat ben şunu söyleyeceğim, salt akıl yetmiyor insan aklı gönlü nün emrinde olmalı.. .

NOBEL'E ADAY TÜRK

Bilimin Penceresinden, Kemal Çiftçi, Şubat 1993

Amerika'da görev yapan bir Türk bilim adamı: Prof. Oktay Sinanoğlu. Burslu olarak gittiği Amerika'da adeta; bilim müptelası olan Sinanoğlu, Türkiye'ye geri dönmekten vazgeçe-
rek 26 yaşında dünyanın en genç profesörü olmuş. Bugün ise a-dı Nobel ödülü kulislerinde duyuluyor. Amerikan bilim çevrele-rinin kapalı kapılar ardındaki çalışmalarını bir gözlemci titizliği ile anlatan Prof. Dr. Sinanoğlu, Türkiye'nin bilimsel kalkınma-sında anahtar rolü oynayabilecek mekanizmaları değerlendiri-yor.

1950'li yılların Türkiye'si. Ankara'da memur bir ailenin çocuğu,Yenişehir Lisesi'nden mezun oluyor. Diğer lise mezun-larından pek de farkı yok bu gencin. Her nasılsa öğretmenleri, onu Amerika'ya göndermeye karar verirler. Orada kimya tahsi-lini yapıp

öğretmen olarak aynı okula dönmesini istiyorlar. Sırf bunun için kendisine burs veriliyor. Ama o, Amerika'dan bir daha dönmeyecektir. Girdiği üniversitede, sınıf atlayarak kısa zamanda mezun olur, mastır ve doktorasını tamamlar. Bu arada, Türkiye'ye dönmesi için kendisine yazı gelmiştir. Gerçek po-tansiyelini keşfetmiş ve bilimin esiri olmuş bu gence, bürokra-side ki yavaş işleyen çarkı, bir avantaja döndürmesini bilmiş, gelen mektuplardaki bazı hususları anlamadığını yazarak zaman kazanmış. Ve henüz 26 yaşındayken profesörlüğe adım atmış, dünyanın en genç profesörü unvanını almış. Buradan aldığı ma-aşla mecburi hizmetinin karşılığını ödemiş. Bugün Nobel Ödülü kulislerinde adı dolaşan bu insan, Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu'-dur. Bütün bu başarılarına rağmen mütevaziliğinden hiçbir şey kaybetmemiş bir bilim adamı olan Sinanoğlu, her ne kadar Yale Üniversitesi'nde görev yapıyorsa da, Türkiye'yi sık sık ziyaret ediyor ve memleketin kalkınması için gayret sarf ediyor. Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu ile yaptığımız sohbette, Türkiye'nin me-selelerini çeşitli yönleriyle ele aldık.

- Sayın Sinanoğlu, Türkiye dünya bilimine yaptığı katkı-lar bakımından 42. sırada. Halbuki yurt dışında görev yapan

Türk bilim adamlarının büyük başarılar elde ettiklerini görüyo-ruz. Size göre bunun sebebi nedir?

- Birkaç çeşit araştırma var. Bilimin milletlerarası olduğu söylenir. Bu, genel manada doğrudur. Ama bilimde ekoller var. Yani matematik her yerde, matematiktir. Ama buna rağmen, bir Alman matematiğinden Fransız matematiğinden ya da Ameri kan fiziğinden bahsedebiliyoruz. Çünkü belli yerlerde ekipler oluşmuştur. Bir takım hocaların etrafında toplanan talebeler so nunda bir ekol meydana getiriyorlar. Bilim ancak bu şekilde gelişir. Araştırılacak konu o kadar çok ki, bunların hepsini A-merika gibi bir ülke bile tek başına yapmaya kalkışmıyor. Çün kü bilimin sonu yok'. Bulduğunuz her yeni şey başka başka ka pılar açıyor. Tıpkı bir ağacm dallara, budaklara ayrılması gibi....

- Yeni her yeni kapı, başka kapalı kapılara mı götürüyor?

- Evet. İlerledikçe daha derin ummanlara dalıyorsunuz. İ-şin heyecanı da burada. Bu kadar geniş mevzular söz konusu olunca neyi araştıracaksın, neyin üzerinde çalışacaksın? sorusu önem kazanıyor. Burada insanın kendi kişiliği ve kültürü de ö-nemli rol oynuyor. Meselâ bizde matematiğe karşı büyük bir kabiliyet yakut eğilim var. Sovyetler Birliği'nde de öyle. Bizim kimyacı, fizikçi olarak tanıdığımız başarılı Türk bilim adamları, sadece matematik yapıyorlar. Yani kimyanın, fiziğin matemati ğini.... Bence bu bizim kültürümüzden geliyor. Çünkü Türkçe başka dillerde olmayan bir matematik yapıya sahip. Türklerin yaptığı matematikte bile belli bir stil var.
- Hintlilerde, Pakistanlılarda ve iranlılarda da matema tiğe yatkınlık var. Bunda şarklı olmanın tesiri var mı?
- Hayır, onlarınki farklı. Hintliler daha çok İngiliz ekolü nü takip ediyorlar. Bizdeki ise, düşünme tarzımızdan kaynakla-
nıyor. Bakın sanatımızda bile geometri var. Her milletin kendi kültürüne ve geçmişine bağlı bir ekolü var.
- Bizdeki eksikliğin esas sebebi bu mu? Yani bilimdeki yetersizliğimizi, belli ekollerin olmayışına mı bağlıyorsunuz?
- Tabii bilimi yönlendiren bir etken daha var. Amerika, bunu para musluklarını açıp-kapamak suretiyle yapıyor. Rusya da ise, bu yönlendirme zorla yapılır. Fakat ABD'deki sistem çok ustaca. Vatandaş bunun pek farkında değil. Biz bile bunu çok geç fark ettik. Zaman zaman bilim adamlarını Washing-ton'a çağırıyorlar. Tabii yanlarında birkaç da general bulunuyor. Kapalı kapılar ardındaki bu toplantılarda diyorlar ki:
Bize şöyle bir şey lâzım. Bunun için hangi temel bilimle-rin gelişmesi gerekiyor? Orada bir takım kararlar alınıyor. A-raştırmacılara burs veren kurum ve kuruluşlar, gelen proje tek-liflerini kabul ederken bu kıstasları esas alıyorlar. Bir de bakı-yorsunuz ki, belli sahalara daha,çok para ödeniyor. O zaman herkes ister istemez o yöne kayıyor. Çünkü diğer çalışmalara ya hiç para verihniyor veya çok az veriliyor. Sonra, belli konular moda olup çıkıyor. Basın da bunda önemli bir rol oynuyor. Ço-ğu araştırması, farkına varmadan, gündemde olan konular üze-rinde çalışıyor. Halbuki Washington, yıllar öncesinden buna ka-rar vermiş. Uzaktan bakınca da,

Amerika'da herkes bildiğini o-kuyor, zannedersiniz. Aslında güdümlü bir bilim var orada.

- Bilimin güdümlü olmasına karşı mısınız?

- Aslında tamamen karşısında değilim. Çünkü bu iş tam başıboş olmaz. Çok çeşitli mevzu var. Herkes istediği konuda çalışırsa, ekoller meydana gelmez karşılıklı bilgi alışverişi ol maz. Genel sınırlandırmalar olmalı. Ama bu saha çok dar tu tulmamalı. Amerika'da serbesti var ama belli ana hatlar çizil-

miş. İlkenin işine yarayacak araştırmalar ancak bu şekilde orta-ya çıkıyor.

Her konuda bir numara olamayız. Buna gücümüz, kayna-ğımız,insanımız yetmez. Ama belli kollar tespit edilir ve o ko-nularda dünyada bir numara olmaya azmedilirse, bunu başara-biliriz. Öyle olmalı ki, bu sahalar söz konusu olduğunda, herke-sin aklına Türkiye gelmeli. Rahmetli dedem şöyle derdi: İster-sen mahallede ayakkabı tamircisi ol. Ama en iyisi ol. Önemli olan da bu. İşte o zaman Türkiye'nin adı duyulur. Bugün Ame-rika bile her şeyi birden yapmaya kalkmıyor.

İkincisi, seçtiğimiz bu geniş bilim alanlarında tatbikata da ağırlık vermek suretiyle Türkiye'nin gelişmesini hızlandır-mak mümkündür. Bunun için de planlama ile sanayi arasında bir irtibat olmalıdır. Bakın Amerikalılar şöyle düşünüyor. Elbi-seyi Çinliler yapsın. Japonlar televizyon yapsın. Biz de harp sa-nayi yapalım. Bunun içindir ki, harp sanayi için lüzumlu olan bütün bilim dallarına öncelik veriyorlar. Japonya'da serbest ekonomi var. Ama hükümetleri, on sene evvel karar veriyor: Biz şimdi birçok sahada bir numara haline geldik. Önümüzdeki on yıllık dönemde bilgisayarda da bir numara olmalıyız. Diyor. Neticede hükümet, sanayi ile aka-demik çevreler arasında işbirliği yaparak bilgisayara büyük a-ğırlık veriyor. Bugün gerçekten bilgisayarda bir numara olmuş-lardır.

- Türkiye 'de böyle uzun vadeli hedefler var mı?

- Bizzat şahit olduğum bir konuyu nakledeyim. TÜBi TAK'ın kuruluşu sırasında biz de vardık. Birkaç fizikçi ile bir likte bir şema çizmiştik.

Aynı şema üzerine kurulan bu araştır-

ma kuruluşunda, amaçların kısa zamanda tamamen değiştiğini gördük.
- Bu amaçlar nasıl değişti?
Bunda Ford Vakfı'mn rolü oldu. Bir de baktık bu vakıf yardım vaadiyle devreye girmiş. Yardım dediği de birkaç kişiye verilen burs.
- Yabancı bir kuruluş neden bizimle ilgilenme ihtiyacı duymuş olabilir?
- Bu konuda hayal gücümüzü çok fazla çalıştırsak paranoid oldu diyecekler belki. Fakat bazı gerçekleri düşün memek elde değil, şurası muhakkak ki, ne Amerika, ne de Av rupa dört başı mamur bir Türkiye istemez. Amerika'dan Hin distan'a kadar, bütün ülkeleri dolaşıyor, görüyorum. Hepsinin ödü patlıyor. Dünyada iddialı, kuvvetli ve kendini bilen bir Türkiye istenmiyor. Türkiye'nin azametli bir devlet olmasından korkuyorlar. Üstelik böyle bir potansiyel olduğunu da çok iyi biliyorlar. Bu korkular gayet normal. Bütün topluluklar arasında bir rekabet var. Yerine göre başkalarına çelme takacaklar. Dün ya böyle. Biz de herkesle dost geçineceğiz, gerektiğinde işbirli ği yapacağız. Ama haysiyetli olmak zorundayız. Kendi kültü rümüzü de bileceğiz, başkalarının kültürünü de. Bunu en iyi tutturan da Japonya oldu. Kendi değerlerini, kültürünü yok et medi. Bunun için bir sürü tedbir aldı.
Bu kadar bilim adamıyla, mevcut kaynaklarımızla dün-yada hatırı sayılır bir ülke olabilirdik. Tabii bu, millet olarak kendimize güven duymamızı gerektirir. Her konuda, sanki baş-kalarım taklit etmek zorundaymışız gibi bir düşünce var. Ken-dimize güven duymuyoruz. Eskiden daha da kötüydü. 196O'lı yıllarda şöyle bir şey vardı: Meselâ Amerika'dan beni çağırsa-

lardı, 100 dolar gibi bir harcırah verirlerdi. Benim en kötü tale-bem buraya çağrılsaydı 1000 dolar alırdı. Sırf yabancı olduğu i-çin. Halbuki bu adam. Amerika'da benim odama girmeye cesa-ret edemez. Beraber buraya geleceğiz. Bana 100 dolar ödene-cek. Burada önemli olan para değil. Türk vatandaşı olmamdan dolayı gördüğüm muamele.

- Her şeye rağmen ülkemizde önemli gelişmeler var, değil mi?
- Evet. Gerçekten de büyük bir ilerleme var. Bununla ifti har ediyoruz. Her gelişimde bu farkı görüyorum. Biraz da iddia sahibi olabilseydik, daha akıllıca hareket edebilseydik mesele leri kolayca çözerdik. Japonya'nın gelişmesi de öyle olmadı mı? Oraya sık sık giderim. Japon dostlarım bana şöyle demiş lerdi: Baktık ki harp sanayiinde Amerika ile baş edemiyoruz. Kültürümüz ile bir bir numara olmayı azmettik planımızı yap tık, onun üzerine yürüdük.

Kültür konusunda bizde tehlikeli bir gidiş var. Anado-lu'nun en ücra köşelerinde bile bütün ilanlar, reklamlar İngiliz-ce... Yabancı dilleri elbette öğrenmeli. Ama kendimizi koruya-rak.. Nasıl ki bütün bitki ve hayvan türlerinin korunması çare i-çin gerekli ise, insanlığın zenginliğini sağlayan kültürlerin mu-hafaza edilmesi de aynı derecede önemli. Kültürlerin her biri, binlerce yılda bu seviyeye gelmiştir.

Bizim harika bir dilimiz, binlerce yıllık bir kültürümüz var bizim olan her şeyi hakir gördüğümüz var. Bizim olan her şeyi hakir görmüş oluruz. Biz böyle yapıp Avrupa'ya ve Ameri-ka'ya yamanmak istedikçe, onlar da tekmeyi vurur, bizi kenara iterler. Henüz nerede olduğumuza bile karar vermiş değiliz. Dünya küçülmüştür. Meseleleri milletlerarası seviyede düşün-
mek lâzım. Buna karşı değilim. Artık kapalı yaşamanın imkanı yok. Ama nasıl ki her ferdin bir şahsiyeti varsa toplumların da böyle şahsiyetleri olmalı. Her fert toplum içinde belli roller oy-nuyor o toplum içinde yaşıyor. Ama yine de herkesin ayrı bir şahsiyeti var. Şahsiyetsiz insandan ne kendisine ne de topluma fayda gelmez. Dünyayı da böyle bir cemiyete benzetirsek; aynı zamanda kendi şahsiyetini de muhafaza edecek.

Sadece maddi ilerleme insanları mesut etmeye yetmiyor. Amerika'da görüyoruz. Zengini, fakiri, yüzde 90'ın mesut değil ve üstelik bunun sebebini de bilmiyor. Onlara biraz maneviyat-tan bahsedince

hayretler içinde kalıyorlar. Sadece maddi geliş-me ile insanların mutlu olamayacağını Japonlar çok iyi biliyor-lar.
- Bunun için mi Batıda mistisizme bir kayma var?
- Bizde öyle bir intiba oluşmuş ki, sanki bilimle uğraşan insan maneviyatla ilgilenmemeli. Bunun tersi de var. Zamanla bu Türkiye'de sağ-sol ayrımı şeklinde ortaya çıkmış. Bunda dış etkilerin rol oynadığından eminim. Bir bilim adamı biraz mane vi değerlerden bahsedince Türkiye'de hemen gerici damgasını yer. Peki bunlar bilmiyorlar mı ki, Einstein bir taraftan fizik te orileri kurarken, bir taraftan da siyonizm üzerine makaleler ya zardı. Şimdi o gerici olmuyor da biz Gazalimden bahsedince mi gerici oluyoruz? Bize zamanında öğretmemişler. Ama Ameri ka'da iken Gazali'nin eserlerini bulup okuyunca dünyam de ğişti, hayretler içinde kaldım. Kimya-ı Saadet 'i okurken gördüm ki, Gazali, bugünkü Batı dünyasından beş yüz yıl ilerideymiş. Ben bunu Davos'ta anlattım. Şimdiki Cumhurbaşkanı Özal'ın da bulunduğu bir milletlerarası toplantıda, Gazali'den, Mesne-vj'den biraz bahsettim. Çeşitli ülke başbakanlarının, dünyaca

ünlü işadamlarının katıldığı toplantıda dünyanın meseleleri tar-tışılıyordu.
Onların düşünce ve tekliflerini dinleyince dayanamadım Mesnevimden, GazalVden bir iki şey anlattım. Maddi ve manevi dünyanın iç içe olması gerektiğini aktardım. Başlangıçta bende bir çekingenlik, hatta korku vardı. Adamlar öyle bir meraklı-dırlar ki, ondan sonra bana dört tane konferans verdirdiler. İşa-damları, birinci mevki uçak biletleri gönderip beni ülkelerine davet ediyorlardı. Batı, bu konudaki eksiğini anlamış. Bunun i-çindir ki, Japon tarikatları, Amerika'da hızla yayılıyor. Ameri-ka'nın ileri gelen devlet adamları ve yöneticileri, bu faaliyetleri gösterenlere çeşitli ödüller veriyorlar. ,
1917 yılında Rusya'da komünizm ihtilali oldu. Ruslar sonunda bu işin yürümeyeceğini anladılar ve pes ettiler. Çin'de aynı şeyi yaptı. Diyeceğim şu: Dünya çok büyük bir hızla deği-şiyor. Amerika'da bu değişme karşısında, büyük bir dinamizm ve arayış içinde. Onların en

önemli özelliği bu. Bugün için doğru olan şey bir bakıyorsunuz. 6 ay sonra geçersiz olmuş. Ame-rikalılar devamlı surette kendi kendilerini soruşturuyorlar. ABD'nin birçok zaafı var. Ama onları ayakta tutan, bu arayış ve dinamizm. Hâl böyleyken bizim 60-70 sene önceki sloganların peşinde takılıp kalmamış çok hatalı.
- İnsanlarımızın belli kalıplar içinde sıkışıp kaldıklarını, çoğu zaman bilim adamlarının bile çok katı ve önyargılı ol duklarını görüyoruz. Bunu nasıl izah ediyorsunuz?
- İlkokul birinci sınıftan itibaren, bazı şeyler, bize sene lerce ezberletildi. Bunlar o kadar kafamıza yer etmiş ki, 40-45 yaşına gelinceye kadar, yabancı ülkelerde bulunduğum halde, beynim adeta bazı şeylere kapalı kaldı. Bildiklerim dışında da
gerçekler olabileceğini hiç düşünmedim. Bunun için bir şok ge-çirmem gerekiyordu, belki de. Amerika'da bir kış gecesiydi. Gecenin yarısına kadar çalışmış, sabaha doğru, karlar içinde yü-rüyerek evime gidiyordum. Kafamda matematik, kimya for-mülleri vardı. O zamanlar pek gazete filan da takip etmezdim. Koşarken sanki kafamda bir şimşek çaktı. Birden şunu düşün-meye başladım: Bize böyle (böyle) öğretmişlerdi. Ama ya öyle değilse.. Bilimin verdiği enerjiyle sanki kafamda bir perde ara-lanmıştır, kendi kendime bazı sorular sormaya başladım.
- Öyleyse mesele eğitim sistemimizden kaynaklanıyor.
- Tabii. Bazı konularda çok hassas davranılmış. Kimse farklı düşünmesin, diye de çok tedbirler alınmış. Nitekim bazı belgeler hala gizli tutuluyor. Ama şimdi bakıyorum da, insanlar uyanmaya başladı. Okuduğumuz tarih kitapları, asırlarca at üstünde kılıç sallayarak yaşadığımızı yazar. Bu yanlış. Tarihi inceleyenler gö-rüyorlar. Uygurların oluşturduğu medeniyet sanatıyla insanlık anlayışı ve teknolojisiyle bence gelmiş geçmiş en büyük mede-niyetlerden biridir. Bunu kimse bilmiyor. Öyle bir medeniyet ki, Çin'e Japonya'ya hatta Batıya tesiri olmuş. Batı medeniyetinin ancak 200 yıllık bir geçmişi var. Altını biraz kazırsanız, barbar-lık çıkar. Osmanlı gibi devletler, kılıç sallamayla, zorbalıkla a-yakta kalamaz. Batıya çok şeyler öğretmişiz. Bunları bilmek ve gençlerimize öğretmek zorundayız.
- Türkiye 'nin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

- Bizim dünyada haysiyetli bir yerimiz olmalı. Eskiden insanlarımız daha gevşek yürürlerdi. Şimdi bakıyorum da her kes hızlı, enerji dolu. Burası Japonya gibi olabilir. Önümüzde muazzam imkânlar var. Bunları kullanabilirsek ve haysiyetimi-

ze sahip çıkarsak kendimize dünyada önemli bir yer edinebili-riz. Aksi takdirde bir Güney Amerika memleketi gibi kalabili-riz.

AMERİKALILAR TÜRKİYE'Yİ BİLMİYOR!...

Saadettin Kaşıkçı, 3 Haziran 1995

Sinanoğlu tam bir bilim aşığı. Kendisi de başarılarının sebebini bilim aşıklığı ve ilk aldığı eğitime bağlıyor. Sinanoğ-lu'nun bilime aşıklığı hâlâ sürüyor. Hafta sonları ve gece yarıla-rına kadar çalışan Sinanoğlu ile bir tatil günü görev yaptığı Yıl-dız Teknik Üniversitesindeki odasında görüştük.

Bilime dalıp gidiyorum

- Son 300 yılda Batı dünyasında en genç Profesör olma başarısını nasıl sağladınız? Ne kadar çalışarak bunu başardı nız?

- Normal çalışıyordum. Fakat şu vardı ki şan, şöhret, para için çalışmadım. İlme dalıyordum, kaptırıyordum kendimi ve u-zun süre çalışıyordum. Bu hâlâ daha geçerli. Hafta sonları ve geceleri çalışırım. Çünkü bilimle uğraşmak bana huzur veriyor. Adeta beulm için ibadet gibi bir şey. Ben bilime kendimi verdi ğim zamanlarda Türkiye'de bilim falan yoktu. Herkes bana bi lime girme, aç kalırsın, hariciyeci, doktor ol diyordu, bende aç kalırsam ka'"vım benim merakım buna diyerek girdim. Artık Türkiye'de uc gençler Amerika'daki gibi nerede daha çok para kazanacaksa ona gir-meye çalışıyor. Halbuki bu iş böyle olmaz, neye merakın varsa ona gireceksin.

- Özellikle Fizik, Kimya konularım siz mi seçtiniz?

- Tabii ben özellikle bu konuları seçtim. Bizim bütün sü lâle edebiyatçıdır, sanatçıdır. Aslında bende öyle şeylere me raklıyım. 16 yaşında iken kısa hikâyeler yazıp edebî dergilerde yayınlıyordum. O arzum ve yeteneğim hâlâ saklı, her fırsatta her konuda yazıp çizmeye devam ediyorum.

- Geliştirdiğiniz yeni sistem sayesinde dünyada isminiz den söz ettirmişsiniz. Neydi bu sistem?
- Kimya için yeni bir sistem matematikten çıkıyor. Biz birtakım matematikler geliştirdik ve ondan sonra kimyayı raa-tematikleştirdik. Matematik yoluyla kimyanın sırlarını çözdü ğümüz dışarıda söyleniyor.

Çok zorluklar çektim

- Hocam başarınızda acaba Amerika da size sağlanan imkânla rın etkisi var mı?
- Amerika'da sağlanan imkânlar belli noktalara kadar o-luyor. Sen işi daha da büyütüp başa güreşmeye başladın mı ba sma binbir belâ geliyor. Orada bilimde çeşitli mafyalar var. Onlar kendilerinden başka birinin sivrilmesini istemezler. Biz otuz yılda çok çektik orda. Herkes sanır ki Amerika insanlara imkân sağlıyor. Eğer sen onlara çıraklık yapacaksan seni çalış tırmak için biraz imkân tanıyorlar. Eğer sen yalnız başına bir şeyler başarmaya başlarsan o zaman sana etmediklerini bırak mıyorlar.
- Amerika'ya onları içerden tanımak ve ona göre müca dele etmek niyeti ile gittiğinizi söylediniz. Nasıl tanıdınız Ame rikalıları?
- Bunu Amerikan düşmanlığı olarak almamak lâzım. A-merika'da şunu öğrendim ki, insan insandır. Her yerde iyi insan da var, kötü insan da. Her insanın içinde yatan bir iyilik cevheri

var, mühim olan bu cevheri bulup ortaya çıkarmaktır. Amerikan kültürü bu cevherin ortaya çıkmasına mâni olan bir kültürdür. Yani çok maddiyatçı, çok bencil, insanlık anlayışı olmayan bir kültür. Bu da İngilizlerden kaynaklanıyor. İngilizler dünyanın en ırkçı, haçlı kafalı, fakat bunu çok usturuplu yapan bir mille-tidir. Batılıların hepsi aynı karakterdedir. İnsanlıktan bahseder-ler ama aslında insanlıkla alâkaları yoktur. İngilizler gitmiş kızıl derilileri yok etmişler, İspanyollar gitmiş, Güney Amerika'daki bütün medeniyetleri yok etmişler, kitaplarını yakmışlar, bu ha-diseler hâlâ devam ediyor. Amerikalılar kötü de Avrupalılar iyi mi? Avrupalıların kafası aynı haçlı kafası, ama bizimkilerde bir Avrupa hayranlığı sürüp gidiyor. Bizi

AB'ne alın diye yalvarı-yorlar da, demiyorlar ki; siz gidin kendi işinize, bakın bunun sebepleri, aşağılık duygusu ve bağımlılık. Fakat çok şükür halk Avrupa'yı istemiyor.
- Amerika 'da Türkiye nasıl görünüyor?
- Bu soru bana çok soruluyor. Bende diyorum ki, bunun cevabı çok basittir; Görünmüyor. Türkiye diye bir yer görün müyor, adı sanı yok. Türkiye diye bir yerin varlığından kimse nin haberi yok.
Ne zaman gittim ki?
- Çok uzun bir süre Amerika 'da kaldıktan sonra Türki ye 'ye döndünüz. Neden döndünüz?
- Bana diyorlar ki ne zaman döneceksin? Benim cevabım şu oluyordu; ne zaman gittim ki? Otuz yıllık ömrümün yarısı yollarda senede 4-5 kere kendi fedakârlığımla gide gele geçti. Önceleri Türkiye'de daha az kalabiliyorum. Artık Türkiye'ye geldiğim zaman daha uzun kalabiliyordum. Yıldız Üniversite sinde de çalışıyorum.
- Türkiye 'deki Üniversiteleri nasıl buldunuz?
- Benim sosyetik geçinen akrabalarım, neden Boğaziçi Üniversitesine gitmiyorsun diye bana sorduklarında onlara ben Amerikan taslağı bîr Üniversitede çalışmak isteseydim Türki ye'ye gelmezdim, orada çalışırdım. Ben, " Türk Üniversitesine gitmek istiyorum." dedim. Yıldız'a geldikten sonra baktım ki, üniversite çok iyi. Çok iyi kimyacılar, matematikçiler, mühen disler var. Genelde de Türkiye'deki bütün üniversitelerde çok değerli arkadaşlarımız var.
Bir millet diliyle hisseder
- Dil konusunda çok hassassınız. Bu hassasiyet neden kaynaklanıyor?
- Bir milleti millet yapan dini ve dilidir. Zaten inançlar ü-zerinde çok oynanmış, darmadağın edilmiş. Ona rağmen millet dinine sahip çıkmış. Dil bizim açımızdan çok önemli.
Meselâ batı dillerinde gönül sözcüğünün karşılığı yok. Eğer siz bütün eğitiminizi misyoner okullarında yaparsanız, is-ter istemez onların dilinden düşünürsünüz. Türkçe konuştuğu zaman ya, abuk sabuk bir Türkçe konuşuyor, ya da yarısı İngi-lizce bir dil çıkıyor ortaya. Dil olmayınca insanların benlikleri olmaz. İnsanlar kendi kültürlerinden kopar ve ondan sonra dev-letle millet arasında bir bölünme meydana gelir. İnsan diliyle beraber düşünür ve hisseder. Elbette ki yabancı dil öğrenmeye-lim, demiyorum. Yabancı dil öğrenmesi gereken kişi

gereken yabancı dili öğrenmelidir. Meselâ birçok ülkenin devlet baş^ kanları gittikleri ülkelerde ve toplantılarda İngilizce bildikleri halde kendi dilleri ile konuşurlar, bu bir haysiyet meselesidir. İngilizce konuştuğu ile övünen iki tane devlet başkanına rastla-dım şimdiye kadar. Bir tanesi Filipinlerdir, diğeri Türkiye. Her-

kesin İngilizce konuşması gerektiği ikinci dünya savaşından sonra İngilizlerin yaydığı bir emperyalist oyundur. Onun için de her ülkenin içinde birtakım adamlar ayarlayarak bu propagan-dayı yaptırdılar. Yok efendim bilim evrenseldir onun için herke-sin dili İngilizce olmalıdır. Yok öyle bir şey. Bilimin yöntemi evrenseldir. Bizimkiler şimdi Türk Cumhuriyetlerinde İngilizce öğrenim yapan okullar açıyorlar. Bırak da bu misyonerliği İngilizler yapsın!

- Fakat Hocam sizin kuruluşunda bulunduğunuz üniver sitelerde eğitim dili İngilizce. Bu bir tezat değil mi?

- Çok şükür bizim resmi dilimiz Türkçe'dir. Eğitim dili resmi dilden olur. Zaten bir yabancı dil öğreneceğim diye kendi dilini atarak başka dillerde eğitim yapan bir başka ülke dünya nın hiçbir yerinde yok, bir iki sömürge hâricinde. Bize yuttur muşlar yabancı dil böyle öğrenilir diye. Neden başka ülkeler böyle öğretmiyor. Yabancı dille eğitim Türkiye'nin ve Türk dünyasının kıyımı olur. Birkaç nesil sonra bu iş biter. Nitekim İngilizler İrlanda'da bu işi uyguladılar ve iki nesil sonra İrlan dalıların dili yok oldu. Ben her hükümete bu durumu anlattım o zaman beni dinlemeyenler meğerse, cahilliklerinden değil bu işi kasten yapıyorlarmış. Bu çok büyük ihanettir. Fakat şimdi yavaş yavaş bu durum anlaşılıyor. Yabancı dille eğitim yapan üniver sitelerin kurulmasına gelince biz belki içerden düzeltiriz diye birkaç yıl uğraştık ama olmadı. Sonunda açıkça gelin bunu Türkçe eğitim yapan bir üniversite yapalım dedik ve bizi aforoz ettiler. Boğaziçi'nde de aynı durum söz konusu oldu.

- Amerika'ya gidecek misiniz? Yoksa sürekli Türkiye'de mi kalacaksınız ?

- Her ne kadar Türkiye'de çalışıyor olsam da bilimde u-luslararası ilişkileri, bilgi alışverişini devam ettirmek lâzım. O-nun için arada bir

oraya da gidiyorum. Otuz yıldır devam etti ğim gibi arada bir gidiyorum, ama zamanımın çoğunu Türki ye'de geçiriyorum.
- Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?
- Geçtiğimiz günlerde İLESAM bana bir ödül verdi. Sa yın Demirel ödülleri takdim ettikten sonra bir konuşma yaptı. Cumhurbaşkanı'nın konuşmasından sonra benden bir konuşma yapmamı istediler. Ben de dedim ki, benim diyeceklerim üç ke limelik bir formülle izah edilebilir. Matematik + Bilim + Gö nül. Eğer evrensel bir şey öğrenmek istiyorsanız herkes bir yıl fazladan matematik öğrensin o zaman bütün dünyanın en ileri milleti oluruz. Ayrıca dedim: Bir dilin büyüklüğü matematiğe olan yakınlığı ile ölçülür. Ne kadar matematiğe yakınsa bir dil, o kadar büyük bir dildir. Bu açıdan Türkçe matematik yapıya sahip bir dildir. Onun için böyle özelliği olan bir dili Allah bize bahşetmiş, bunu geliştirmek ve dünyaya yaymak bizim boynu muzun borcudur dedim. Bu bir, ikincisi evet "Bilim evrensel dir." diyorlar; Bilimin yöntemi evrenseldir. Ama bilimde ne ya pılacağına karar verdiren ulusal kültürdür, gönüldür. Gönül ter biyesi, eğitimi almamış bir bilim adamından fayda değil zarar gelir, dedik ve oturduk.

BU SÖMÜRGECİ EĞİTİMLE ANCAK ACENTALAR YETİŞİR!..
13 Haziran 1995, Aydınlık
Bir insan ancak kendi dilinde bilim yapabilir. Yabancı dille eğitim, batılıların bu ülkenin geleceğini karartmak için pa-zarladığı dehşetli bir oyundur. Bilim yapmak için önce ateş son-rada haysiyet, kendine güven gerek. Bu yöntemle aşağılık duy-gusunu baştan aşılıyorlar çocuklara. Böyle yetişenlerle bilim yapılamaz.
Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu Türkiye'nin kimya ve fizik a-lanında yetiştirdiği dünya çapında bilimcilerden 26 yaşında Profesör olmuş, bu özelliği ile dünya rekorunu elinde tutuyor. Uzun yıllar ABD'de çalışmalarını sürdürmüş. Dünya bilim çev-relerinde Nobel'e en yakın temel bilimci olarak biliniyor. Prof. Sinanoğlu Türkiye'ye kesin dönüş yaptı ve İstanbul Teknik Ü-niversitesinde çalışmalarına başladı. Beni gece 22:00'ye kadar arayabilirsiniz. Bu saatte bir ben bir de bekçi

kalır üniversitede, diyen Prof. Oktay Sinanoğlu ile Amerikan ve Türk Eğitim Sis-temi hakkında konuştuk.
- Oktay Bey, diyorsunuz ki; " Türk halkının aptal olduğu fikri doğru değil. Amerikan halkı daha eğitimsiz, eğer aptallık kıyaslaması yapılacaksa, Amerikan halkı, Türk halkından daha aptal." Uzun zaman ABD 'de kaldınız, çalıştınız. Hangi göz lemlere dayandırıyorsunuz bu fikrinizi?
- Tabii, konuyu kültür ve eğitim açısından konuşuyoruz yoksa genetik değildir, aptal veya zeki olmak. Şimdi Ameri ka'da kendi basınlarına göre de, en büyük sorun eğitimdir. Bil-

hassa ilk ve orta öğretim. ABD'deki eğitim düzeni, dünyadaki en berbatlarından biri.
Çocukların büyük çoğunluğu, yüzde doksanı halkın ver-gileri ile işletilen okullara gidiyor. Yüzde ondan bile daha az olan elit kesimin çocukları da özel okullara. Elitin gittiği okul-larda üniversite düzeyine kadar ve ciddî bir eğitim yapılıyor. Fakat aynı kasabadaki halk çocuklarının gittiği okullara bakın, tam bir rezalet. Bu okullardan çıkanlara ilişkin ABD'nin kendi gazetelerinde çıkan istatistikler var. Liseyi bitirenlerin yüzde altmışı doğru dürüst okuma yazma bilmiyor. ABD ekonomisi biraz daha iyiyken durum böyle idi. Son yıllarda daha da beter-dir, öğretmenlere soruyoruz, matematik, cebir, kimya vs. öğreti-yor musun diye. Gülüyorlar, ne matematiği, ne kimyası... Sı-nıfta şu bir saat geçsin, biri tabancasını çıkarıp başka birisini vurmasın veya bizi vurmasın, bunu başarabilirsek tamam di-yorlar, ne eğitimi? Tam bir kepazeliktir gidiyor.
Amerikan eğitim sisteminde zincirleme sınıf ayırımı
- Zengin çocuklarının gittiği okullar nasıl?
- Yüzde onun gittiği okullar ise genellikle niteliği yüksek yerler. Tabii bunlar çok pahalı, dönemi 25 bin dolar civarında. Son derece lüks binaları ve bir de çok iyi öğretmenleri var. Kü çük bir azınlığın çocukları buraya gidiyor.
Ayırım üniversite de devam ediyor. Binlerce üniversite var. Ama içlerinden bazıları, Yale, Harvard gibi, bunlar çok ö-zel üniversiteler. Özel liselerden çıkanlar, para aristokrasisi di-yebileceğimiz çok zengin kesimin çocukları, bu üniversitelere giriyor. Çok pahalı üniversiteler bunlar. Diğer okullardan çı-kanlar da, yani yüzde 90,

diğer üniversitelere gidiyor. Bunlarda paralı ama, az bir para. Yani büyük bir sınıf ayrımı var.

Sınıf ayrımı ve kastlaşma, bu çok özel üniversiteler için-de bile sürer. Örneğin Yale'de birtakım binalar vardı, eski Mısır anıtları gibi. 30 sene önünden geçiyoruz. Neyse adını bilen çık-tı. Ama içini görene daha rastlamadık. Bunlar gizli cemiyetmiş. En meşhurunun adı: "Skull and Bones", yani "Kurukafa ve Kemikler".. Şimdi, seçkinin seçkini olanların çocukları bu tür cemiyetlerde örgütleniyor. Gizli toplantılar, âyinler vs.. Bunla-rın en meşhurlarına, işte biri "Skull and Bones", üye olanlara, en azından yılda 100 bin dolarlık bir iş garanti ediyorlar. Zaten çok varlıklı ailelerin çocukları ama, yine de bu parayı garanti e-diyorlar. Yani bu üniversitelere zaten elit zümre giriyor. Fakat bu zümre içinde bile daha ayrıcalıklı bir kesim var.
Bu üniversitelerden mezun olanlar ve bir de bu gizli ce-miyetlere üye iseler, devletin en önemli mevkilerinde, sanayinin tepelerinde yer alıyorlar. Sistem bu. Ben bir ifşaatta bulunuyo-rum. Sistemin böyle işlediğini ABD'de herkes bilir ve yazar, ortadaki bir şeydir bu. Ülkeyi ve ekonomiyi yönetecek elit züm-re bu şekilde yetiştiriliyor.

ABD'nin yaptığı kendi hastalığını buraya bulaştırmak

Şimdi benim bozulduğum şu. Kırk senedir bizim eğitim dü-zeni gittikçe çöküyor. Bu yıllar içinde ister sağ, ister sol hükümet olsun, hep Amerikalı danışmanlardan akıl aldılar. Eskiden ABD ö-düyordu bu danışmanların paralarını, şimdi onu da bize ödetiyorlar. Hani Amerikan eğitim iyi olsa, ne yapalım bize öğretiyorlar diye-bilirsin. Adamların ki dünyanın en berbat eğitim düzeni, bir de bize mi akıl verecek! Yaptığı, kendi hastalığını buraya bulaştırmak. O-nun için Türkiye'de de eğitim çöktü. Ben buna bozuluyorum. Sa-dece, biz çağırmıyoruz. Amerikalılarda illâ biz öğreteceğiz diyorlar. 40 senedir böyle.
ABD'de elitin gittiği seçkin üniversitelerin dışındaki di-ğer üniversitelerde, ilk birkaç sene de doğru dürüst eğitim ol-maz. İşleri güçleri sabahtan akşama bira içsinler, sabaha kadar partiler, bir sürü yozluk yapsınlar, aklınıza gelebilecek her re-zilliği yaparlar. Yani

üniversitelerin de çoğunda ilk birkaç sene bir ciddiyet yoktur. Toplum bile bunu kabullenmiş.

Doktoraya gelince iş ciddileşir

- Peki neden bir sürü insan ABD'de lisans-üstü eğitim görmek istiyor?
- Hele son yıllarda ABD'deki doktora öğrencilerinin ço ğu yabancı. Genellikle Çinliler, Hintliler, Asya kökenliler. Bu öğrenciler çok da çalışkan oluyor.

Şimdi, doktoraya geldin mi iş değişir. Orada ciddiyet başlar, orası ciddi ve dünyada en iyisi. Öbür tarafları dünyada en berbatı, ama iş doktoraya geldi mi o zaman çok iyi.

Doktora, dört sene daha ders okumak değildir. Hatta en iyilerinde ders bile alınmaz. Çünkü bir iş, yaparak ve araştırıla-rak öğrenilir. Bir konuyu araştırmaya başlarsın, yenilikler bul-maya çabalarsın, bunu yaparken eksiklerini öğrenirsin. Gerçek öğrenme budur, gerisi palavra. TV seyreder gibi eğitim olmaz, konuyla sen uğraşacaksın ki, o bilgi beynine mal olacak.

Doktorada iş ciddileşiyor çünkü yaparak öğrenme burada başlıyor. Aslında en iyi eğitim biçimi, gerçi yaygın olarak mümkün olmuyor ama, usta-çırak usulüdür. Nitekim doktora da bu usul geçerli. Usta yanına çırağını alır, yetiştirir. Çırak, usta-nın yanında yapa yapa öğrenir. îşte Batıya 12.yy.'da bizden ge-çen bu doktora düzeni de bir usta çırak yöntemidir.

Para peşinde koşarak yaratım olmaz

- Türkiye 'ye kesin dönüş yaptınız. Nasıl bir eğitim siste miyle, bilim hayatıyla karşılaştınız?
- Bizim üniversitelerimizde genellikle sabah 09:00 -10:00'da gelinir. 17:00'de mesai biter, memur gibi. Derslere gi rilecek, toplantılar olacak, vs... Arada bir de araştırma yapıla cak, mesai bitene kadar. Aslında, asgari günde 12 saat sırf araş tırmayla uğraşmadan, ciddi bir yaratım olmaz. Hatta 12 saat de yetmez. Günde 18 saat çalışıyorsan, Cumartesi-Pazar dahil, o zaman bir yaratım olur. Yoksa sıradan ve göstermelik işler olur. Kendini kaptıracaksın, kimse sana

18 saat çalış demeyecek, a-ma sen bırakamayacaksın, yemeyi, uykuyu unutacaksın. Bir merak, bir ateş kapılıp gideceksin. Zekâ da böyle gelişir, çalış madan zekâ olmaz. Merak ve ateş olmazsa, zekâ bir işe yara maz. Para peşinde koşarak, yaratım olmaz, sıradan bir adam o-lursun.
Bizde üniversitedeki çeşitli dallara nasıl öğrenci giriyor? Çocuğa hangi dalda okuduğunu soruyoruz. Coğrafya, diyor. îl-ginç, nereden aklına geldi diyoruz. Diyor ki istediğim bölümü kazanamadım, onun için coğrafyaya girdim, öte yandan, Avru-pa'da, Japonya'da en üstün öğrenciler,matematiğe, fiziğe girer. Bizde ise genellikle, hiçbir yere puan tutturamayanlar matema-tiğe, fiziğe giriyor. Aklında doktor, hariciyeci olmak var, ama matematiğe puan tutturmuş. Şimdi bu öğrenciden matematikçi çıkar mı? Çoğu öğrenci, hiç ilgilenmediği, aklına bile gelmeyen dallarda üniversite okuyor. Böyle bir sistemden hayır gelmez.
Türkiyeli Amerikalıdan daha zengin
- Sorun üniversiteye giriş sisteminde mi, ilkokul, ortao kuldan itibaren taşınan aksaklıklar yok mu?
- Aslında büyük sorun üniversiteden önce başlıyor, temel eğitimde. 50'lere kadar oldukça düzgün bir eğitim sistemi var-ken, sonra giderek bozuldu. Hem de kökünden bozdular. Orta öğretim bozuk olursa, istediğin kadar üniversiteyi düzelt, hiçbir şey olmaz.
Orta öğretimin amacı nedir? Bir kere eğitim, insanın, hem kendisi için hem toplumu için değer yaratacak düzeye gelmesini sağlamaktır. İkinci bir tarihi akışın içindeyiz bilgi birikerek ilerliyor. İnsanlığın geçmiş yaratımları. Bir de insanın kendi kültüründen aldıkları var. Bakın, ABD'de fakir de zengin de mutsuz. Gözler ya donuk ya da katil gibi bakıyor. Türkiye'de hala insanlar arası iletişim bitmemiş, ahbabınla, komşunla konuşabiliyorsun. Yü-zün gülüyor. Zenginlik sadece cebindeki dolarla ölçülmez. Tür-kiye'deki insanın geliri daha azdır ama, sözünü ettiğim türden etkenleri de zenginlik kavramına katarsan, buradaki birçok in-sanın yaşam düzeyi, kokuşmuş Batı insanının yaşan düzeyinden daha yüksek bence. Bu açıdan, eğitimin en önemli amaçların-dan biri de, insanın ve toplumun geçmişi ve geleceği arasında bir köprü kurmaktır. Şimdi bizde bu zayıfladı. Eğitim; geçmiş ile ilişkiyi tamamıyla kesip atmak, onun yerine

öğrencinin bey-nine yabancı bir kültürü doldurup adeta başka bir toplumun in-sanı haline sokmak anlayışıyla yapılır oldu.
Sömürgeleştirmek istiyorsan dilini ve kültürünü unuttur
- Uzun yıllar ABD'de kaldınız, ama yabancı dille eğitime çok karşı olduğunuz biliniyor. Bugün ise tam karşı bir gidiş var ülkede, yabancı dille eğitim yapılan okullar çoğalıyor.
- Türkiye'nin son 40 yıllık eğitim düzenine baktığımda bir tek amaç görüyorum, herkes ingilizce konuşsun, Türkçe'yi

unutsun. Başka hiçbir davaları yok. Bir karar verilmiş, gidiş o gidiş. Niye böyle olmuş? Toplumları sömürgeleşmek istiyorsan, en iyi yol diline ve kültürünü unutturmaktır. İngilizler bu yön-temi İrlanda'da hayata geçirdiler İngiltere gidiyor, 30 sene ka-dar önce İrlanda'yı işgal ediyor. İrlanda'nın Anglosaksonlardan çok daha eski bir kültürü ve dili var. Filozofları, şairleri, hukuk sistemleri var. O dönem İrlanda'da ozanlar çok önemliymiş bütün eğitim işlerini ozanlar idare edermiş. İstilacı İngilizlerin ilk yaptığı iş bütün ozanları toplayıp kafalarını kesmek. Yapma-dıkları barbarlık ve hunharlık kalmıyor. Fakat yinede insanları İrlandalılıklarından vazgeçiremiyorlaf. Bunun üzerine 20'nci yy. gelinirken bunu nasıl yapacaklarını düşünüyor. İngilizler: "Başında valimiz var, gık diyenin kafasını kesiyoruz, ama hâlâ bu adamlar İrlandalı olmaktan vazgeçmiyor ne yapacağız?" sonunda şu sonuca varıyorlar: Bunların dili olduğu müddetçe İrlandalı olmaktan Vazgeçmezler, kültürlerinden kopmazlar. İn-giliz valisi 1890'da bir emir çıkarıyor. Yüksek eğitim kurulu di-ye bir kurul oluşturuyorlar. İçinde İngiliz yöneticiler ve kendi yardakçıları var, kurul bir karar alıyor: Bugünden itibaren ilk, orta, lise, üniversite bütün okullarda eğitim dili İngilizce ola-caktır. Bu uygulamanın sonucunda, nüfusun yüzde 90'ı İrlanda dili konuşurken iki nesil sonra bu oran yüzde 30'a düşüyor. Bu-nun üzerine ülkesini seven İrlandalı aydınlar birtakım gizli der-nekler kuruyorlar, semtlerde İrlanda dilini öğrettikleri kurslar a-çıyorlar. Millet işinden çıktıktan sonra kendi ana dilini yeniden öğreniyor. Bunun yarattığı bilinçlenme sonunda 1920'lerin ba-şında sanıyorum, bağımsız İrlanda Cumhuriyeti

kuruldu ve ilk yaptıkları iş ise resmi dillerini tekrar İrlandaca yapmak oldu. Şimdi hâlâ bu İngilizce belasından ve toplum içinden yarattığı ikiliklerden kurtulmaya uğraşıyorlar. Bu ibret verici bir örnek-tir.

Misyoner Okulları Kurtuluş Savaşı'nda Beşinci Kol

- Cumhuriyetin ilk yıllarında yabancı dil eğitimine nasıl bakılmış?
- Biliyorsunuz; Atatürk'ün üzerinde en çok durduğu ko nu, dil ve eğitim meselesiydi. Osmanlının son zamanlarında İn giliz işbirlikçiliği, Amerikan mandacılığı peşinde koşanlar var, biliyorsunuz. Bunlar nasıl çoğaldı? Misyoner okullarının büyük rolü vardır. Önce sadece azınlıkları eğitmek bahanesiyle başla mışlar. Sonra bizim zengin çocukları da özenip gitmişler. Halide Edip de oralardandır. Ve misyoner eğitim yayılmış. Her taraftan misyoner okulları peydah olmuş. Harput'ta, Merzi fon'da akla gelmeyecek yerlerde Amerikan Kolejleri. Kurtuluş Savaşında bu okullar beşinci kol faaliyetlerini yürütmüşler. Kendi vatanlarının aleyhine Atatürk bunun farkında, bütün bu okulları kapatmak istiyor. Çoğunu kapatıyor. Ama Robert Kolej, Saint Joseph gibi birkaç tanesi gibi batı devletleri Lozan'da di retiyorlar, bu konuda taviz vermiyorlar. Bu okullar kalacak yok sa İstiklal Savaşma yeniden başlarsınız diyorlar. Hükümet bu o-kulları kapatamıyor. Nedense Türkiye'de bunların misyoner o-kulu olduğu lâfı hiç edilmez. Bunlar, Robert Kolej, Saint Joseph düpedüz misyoner okuludur. Daha altı ay önce TV sey rediyorum. Misyoner teşkilatlarının başkanları konuşuyor, dün ya çapında yaptıklarından söz ediyorlar; diyorlar ki: Türkiye'de Lübnan'da açtığımız okullarla işte Robert Kolej, Beyrut'taki Amerikan Üniversitesi vs. öğrencileri belki Hıristiyan yapa madık ama kafalarını kendimize göre değiştirdik. Öyle övü nüyorlar daha altı ay evvel.

Atatürk kapatamamış ama iyice sınırlamış

Atatürk bu okulları kapatamayınca, bu sefer 1930'larda Türk Eğitim Derneğini kuruyor. Bu derneğe bir özel okul açtı-rıyor. Ankara Yenişehir Lisesi amacı şu: Yabancı dile hevesle-nen olursa, misyoner okuluna gitmesin buraya gelsin. Çünkü bu okulda batının bilimi, çağdaşlığı öğretilecek, ama Türk kültürü içinde. Yani eğitim tamamıyla Türkçe olacak, yabancı dile ise ayrıca özel derslerle

öğretilecek zaten dünyanın her tarafındaki yöntemde budur. Ben de bu okula gittim, çok iyi bir eğitim al-dık. Matematiği, fiziği, kimyayı aldığım eğitimle ABD'ye gitti-ğimde, Amerika'nın en iyi üniversitesinde 3 sene atladım. Şimdi her şeyi İngilizce okuyan Amerikan özentiliği ile yetiştirilen kişiler gitsinler de ABD'ye üç sene birden atlasınlar. Var mı bir tane, olamaz. Atatürk ayrıca birde kanun çıkartmış: Bir misyo-ner okulları genişletilemez, ekler yapılamaz, hatta çatısını tamir etmek istese, devletten özel izin alması gerekmektedir: Kapa-tamamış ama iyice sınırlıyor.

Ünlü kimyacıyı İngilizce bilmediği için kızağa çektiler

1950'lere kadar böyle gelindi. Tam liseyi bitireceğiz, bize dediler ki "Okul iflâs edecek, gelecek sene başınızın çare-sine bakın". Yaz bitti, okul hâlâ var mı diye geldik. Okul var, ama ondan fazla İngiliz ve Amerikan öğretmen gelmiş. Sorduk, okul iflâs ediyordu, peki bu öğretmenler nereden bulundu. Ka-famıza takılmıştı gık yok. Sonra bir laf çıktı. Gelecek sene bu-rası kolej olacak Robert Kolej gibi. Bugün herkes normal bulur, zaten bütün okullar böyle olmuş. O zaman İngilizce eğitim ya-pan bir tek Türk okulu yok, böyle bir şey düşünülemiyor bile. Bu yüzden çok yadırgadık bu söylentiyi. Atatürk'ün tam ters amaçla kurduğu okulu kolej yapıyorlar birde gelen hocalar

derslerde, Hıristiyanlık propagandası yapmaz mı, bizde isyan çıkardık okulda. Bir iki tanesini kovaladık. Daha sonra ABD'-ye gittim, okudum, 26 yaşında Profesör oldum, geldim. Eski o-kulumu ziyaret ediyorum. Bir kimya hocamız vardı, Fazıl Bey, çok güçlü bir kimyacıydı, üniversite düzeyinde ders verirdi. Baktım Fazıl Bey hala orada "Hocam bize kıyasla şimdiki öğ-rencileri nasıl buluyorsunuz?" diye sordum. "Evladım, bana ar-tık kimya dersi verdirmiyorlar ki!" dedi. " Ben Fransızca bili-rim, İngilizce bilmem". Fazıl Bey büyük bir kimya hocası, buna rağmen ona kimya dersi verdirmiyorlar, ingilizce bilmiyor diye, sonra gittim bir kimya sınıfına girdim. Bir mastır öğrencisi doğru dürüst ne kimyadan ve ingilizceden anlıyor. Türk çocuklarına tarzanca kimya anlatmaya çalışıyor. Şimdi ne olur eğitim bu du-rumda?

ingilizce'nin evrensel olduğu yutturmaca

Sonra birde gördük ki, böyle okulların sayısı neredeyse yüzleri bulmuş. Anadolu Liseleri, vs. almış yürümüş. Kamuo-r yuna öyle yayılmış ki, herkesin aklı fikri İngilizce öğrenmek, yabancı okula gitmek. Korkunç bir sömürgecilik yöntemidir. Bu tarihte eşi az görülmüş (İşte İrlanda'da görülmüş ama adamlar hemen uyanmış) korkunç bir sömürgecilik oyunudur.
Çok tehlikelidir. Dil giderse, gönül dediğimiz, ciğer de-diğimiz şeyde gider. Haysiyette gider. Böylece tam sömürge ka-falı insanlar yetişir. Millete birkaç şey yutturmuşlar. İngilizce evrensel dildir. Herkesin İngilizce bilmesi gerek demişler. Yok öyle bir şey. Bu Amerikalıların ve İngilizlerin bilinçli bir şekil-de yaymaya çalıştıkları bir uydurma. Herkes kendi dilini geliş-tirmeye çabalarken, bizim " Ayarlı Çevre" hâlâ İngilizce evren-

seldir, başka hiçbir dil kalmayacak teraneleri anlatıyor. Gerçek böyle değil tam tersi.
İnsan ancak kendi dilinde bilim yapabilir
İkinci yutturmaca bilimin teknolojisinin ancak İngilizce bilerek geliştirileceği. Bu da büyük yalan. Bir insan ancak kendi dilinde bilim yapabilir. Düşünün ki, fiziğin çok karışık bir kuramı, örneğin görelilik yada kuantum kuramı. Bu kuramları en iyi bildiğin dilde oku, anlayıncaya kadar canın çıkar. Şimdi bu kuramlarımı öğreneceksin, yoksa bu dilde bu sözcük neydi onu mu anlayacaksın. Dünyanın hiçbir yerinde hem yabancı dili hem de belli bir konuyu aynı anda yabancı dille öğretim yapa-rak öğreteceksin diye hiçbir usul yoktur bu iki sömürge ülke ha-riç. Bu çok büyük bir oyundur. Batılıların bu ülkenin geleceğini karartmak için pazarladığı dehşetli bir oyundur. Ne yazık ki son sürat ilerliyor. Millet bir yarışa sokulmuş, İngilizce eğitim ya-pan okullara gitmek için.
Bilim yapmak için önce ateş sonra da haysiyet, kendine güven gerek. Bu yöntemle aşağılık duygusunu baştan aşılıyorlar çocuklara. Böyle yetişenlerle bilim yapılamaz. Bu şekilde o-nurlu, kendi insanına sorumlu kişi yetişemez. Çocukların bir günahı yok, sistem bozuk. Bu sistemden bir tek şey yetişir kar-deşim. Acenta yetişir. Nitekim millet acenta kafalı olmuştur. Bu sistemden işte dış politikayı

şimdiki gibi yürüten kişiler ye-tişir. Türkiye'nin 40 senedir dış politikası nedir? Araştırıyorum, nihayet buldum. Avrupa'ya ve Amerika'ya yalvarmaktan iba-rettir. Böyle dış politikaya böyle eğitim sistemi.

Üniversite güzel binayla değil insanla olur

- Yıldız Teknik Üniversitesine geldiniz. Türkiye bilimine ne gibi katkılar yapmak istiyorsunuz?

- Türkiye'nin geleceği için önemli olan birkaç dal var. Bunlar, uygulamalı matematik, moleküler biyoloji ve elektronik chip teknolojisi gibi konulardır. Bu alanlarla Türkiye'nin hamle yapması lâzım. Bu konularda varlık haline gelmeli Türkiye. Dı-şarıda bu işin babaları nerede denildiğinde, Türkiye'dedir diye-cekler. Her alanda olmaz, ama birkaç tanesinde olabilir. Dolayı-sıyla Yıldız Üniversitesinde bu konulara ağırlık vermek istiyo-ruz. Belki bu üniversitenin binaları eksik ama, güzel binayla ü-niversite olunmaz. Üniversite insanla olur. Yıldız Üniversite-si'nde eğitim Türkçe yapılıyor. Öğrenci dediğimizi anlıyor. Güçlü bir kadrosu var. Buradaki arkadaşlarla hep beraber bilim-sel çalışmalar yürütüyoruz.

Önce sömürge kafalılar temizlenmeli

- Politikaya atılmak gibi bir düşünceniz var mı Oktay Bey?

- Benim bir tek partim var: Türkiye partisi.. Başka partim yok. Bazı ana davalar var, onları halletmek gerek. Ülkeyi alıp götürüyorlar, bu arada alevi-sünni, vb. diye milleti birbirine dü
şürüyorlar. Diyeceğim şu: Başka konularda görüşmelerimiz ne olursa olsun gelin hep beraber bir savaş açalım. Asıl ana dava larımızı halledelim. Sen bu ülkeyi seviyor musun? bu halkı se viyor musun? O zaman gel. Temel ilkelerimiz ne olabilir? Dü şünüyorum, nedir yaşamımda önemli olan, bir kere onur çok ö-nemli olan, buna yaltaklanarak yaşanmaz. Bu konularda taviz verilemez. Ben kesinlikle bu ülkenin sömürge olmasına karşı yım. Olamaz böyle bir şey. İstiklâl savaşını niye verdik? Bu sömürge kafalılığına yüzde yüz karşıyım. Bu ülkenin ve insan ların lâyık oldukları yeri bulabilmesi için, bir kere sömürge ka-

falıların temizlenmesi, bu anlayışın değiştirilmesi lâzım. Kim samimi olarak bu ülkenin onurunu düşünüyorsa, onlarla varım.
Batı inişte biz çıkıştayız...
- Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?
- Burada dertleşiyoruz ama, ben geleceği yine de iyi gö rüyorum. Bence millet artık uyanmıştır. Çok dehşet gençler de yetişiyor. Bütün bu sömürge kafa eğitimine rağmen... Mayalan düzgün olanlar çoğunlukta. Bu halkı ne Avrupa ne Amerika ne de onların yardakçıları tutamayacaktır. Ben çok iyimser. Batı i-niştedir, biz çıkıştayız.
YABANCI DİLLE EĞİTİME NEDEN BU KADAR KARŞISINIZ?..
Dünya Spot Dergisi, Sinan Hıncal, 25 Temmuz 1995
Bu iş 1954'te başladı. O zamana kadar Türkiye' de ya-bancı dil ile eğitimi yapan, hiç bir kamusal özel Türk okulu yok, yabancı dil eğitim yapan bir kaç okul için de genel kamuo-yunun kanısı, "bunlar misyoner okuludur, bunları Atatürk Lo-zan'da bile kapatamadı" biçiminde idi. Atatürk, Anadolu'da a-çıkça beşinci kol faaliyeti yapmış bazı okulları kapattı, bunları kapatamadı ve rekabet olsun diye Türk Eğitim Derneği'ni, Ye-nişehir Lisesi'ni kurdurdu. Bilim ve teknik, çağdaşlaşma, bunlar ancak Türk kültürü içinde, Türk kalarak öğrenilir dedi. Ja-ponlarda da aynı ilke vardır, onlar öyle adam oldular, biz de bu ilkeye bağlı kaldığımız sürece adam oluyorduk.
TED Lisesi'nde bütün dersler Türkçe'ydi, ayrıca takvi-yeli yabancı dil dersi görüyorduk. Bunun normali budur, dün-yanın her yerinde bu böyle yapılır. Çünkü fizik, matematik, bunlar bir takım çetrefil işler, insan bunları kendi dilinde okusa bile anlamakta zorluk çeker, uğraşır. Şimdi çocuk bunları okur-ken bunun İngilizce'si nedir diye mi düşünecek, kavramı mı dü-şünecek? Olmaz, düşünemez...Olsa olsa ezberleyebilir. Sonra ÖSYS. için dershanelerde bir de Türkçe'sini ezberler, başka bir şey yok, düşünme kabiliyeti yok. Kısaca, eğitim işleri çığırın-dan çıktı. Halbuki, ben TED'in Yenişehir Lisesinde Türkçe o-kudum, sonra bunlar bizi Amerika'ya gönderdiler. İki ay geç gittim, en iyi üniversitelerine (Berkeley) ve eğitimle üç sene birden atladım, imtihanlarını verip. Şimdi İngilizce okuyanlar gitsinler yapsınlar bakalım, hadi bakalım, imkanı yok yapa-mazlar, çünkü

anlamıyorlar ki hiç bir şeyi.. Ne İngilizce'yi, ne o konuyu. İkisi birden olmaz. Böyle saçma şey hiç bir yerde yoktur.
- Bizde niye var?
- Bu konuda ben bütün dünyayı inceledim. Anglo-Sak-sonlar özellikle Türkiye ve bir miktarda İspanya üzerinde dur muşlar. Düşünüyorum niye?... Şimdi koskoca bir Türk dünyası var, bir de koskoca bir Müslüman dünyası var, bütün kaynaklar ellerinde, ayrıca muazzam bir pazar. Bu Türkler uyanır da, bunlara önderlik etmeye kalkarlar diye ödleri patlıyor. Çünkü bizim insanımızın ne kadar girişimci, akıllı ve dinamik olduğu nun onlar farkında. Ama bir kere Türkiye'nin kafasını, beyinleri yok ederse, o zaman bütün o bölgeyi hakimiyeti altında tutmaya devam eder. İspanya'da önemli çünkü, bütün Güney Amerika ona bakıyor. Güney Amerika'ya yapamıyorlar,çünkü onların Ameri ka'dan ağzı yanmış olduğu için, son derece bilinçli, ihtiyatlıdır..

Diyorlar ki, bunların kültür anası İspanya'dır, orayı düzeltirsek, o-radan oraya yayılır.
- Peki bu okulların çoğu, en azından eğitime uygun alt-yapılarıyla, sağladıkları koşullarla, bir çok Türkçe eğitim ya pan üniversite ya da liseye üstün değil mi?
- Hayır. Bakın size bir şey anlatayım. Bizi, 17 yaşında a-par topar, zorla Amerika'ya gönderdiler. Çirkin bir gayeyle, devşirme olalım diye gönderdiler, çok şükür olmadık. Ameri ka'ya gidince baktım en çok fizik-kimya Nobel ödüllü öğretim üyesi nerede var diye, Berkeley'de var. Neyse gittim oraya, fi zik dersine gireceğiz, arıyoruz tarıyoruz binayı, yok. Sorduk gösterdiler, işte şurası diye, gösterdikleri yer askeri teneke ba raka. Girdik teneke barakaya sıcak, pişiriyoruz, ama sonra derse gelen adam Nobel'li, dünyanın en büyüğü. Niye anlatıyorum?... Binalarda üniversite olmaz, insanlarla üniversite olur, bina ar kadan gelir.
- Siz Yıldız Teknik Üniversitesi'nde öğretim üyesisiniz, si zi okulunuzla dayanışmak için böyle söylüyor diye suçlama-sınlar...
- Ben ODTÜ.'nün, Boğaziçi'nin kuruluşlarında da bu lundum. Ne olacak, ben şimdi Amerika'nın taklidi, kendini A-merika zanneden bir

üniversiteye girecek olsaydım, Ameri-ka'daki en iyi üniversitede dururdum. Ben buraya geldim, kendi ülkemizde, kendi insanımızla, kendi dilimizde, haysiyetimizle konuşmak için geldim.
- Ama, iş hayatından bir örnek vereyim, yabancı dille e-ğitim yapan okullardan, gerek lise gerek üniversite düzeyinde mezun olanlar, daha kolay iş buluyor.daha kolay yükseliyor, daha başarılı oluyor...
- Şimdi işadamlarına söylüyorum: Gazeteye eleman için ilân veriyorlar, ingilizce veriyorlar, illâ Boğaziçi'nden olsun di-yorlar. Peki size ne lâzım? İktisat bilen mi, iş idaresi bilen mi; mühendislik bilen, matematik kafası olan, konuları çözümleye-bilen adam mı lâzım? Niye illâ Boğaziçi diyorsunuz, orada bunlar kuvvetli mi? Değil, ben size söyleyeyim. Doktora öğren-cileri bir anket yapmış iş adamları arasında, niye Boğaziçi'ni tercih ediyorsunuz diye, hiçbiri dosdoğru bir sebep göstereme-miş, hep özenti. İş adamları para lâfından anlar... Siz masrafınızı azaltmak mı istiyorsunuz, işlerin daha iyi yapılmasını istiyor-sunuz? Siz, size lâzım olan teknik konuları bilen adam istiyor-sanız, bir kere Türkçe olarak öğrenmişse daha iyi öğrenmiştir, onları alın. İngilizce yazışmalarınız, görüşmeleriniz olacak. Tamam, adamınız biliyorsa biliyordur yabancı dil. Bilmiyorsa, bir tercüman tutun. Okutmalık yapan kızcağızlar var, İngilizce filolojisinden mezun, güldür güldür, hakiki, dosdoğru İngilizce biliyorlar,onları alın. Onların maaşı Boğaziçi'nden alacağınız adamın maaşının beşte biri. Hem daha ucuz, hem işiniz bu yolla her düzeyde daha iyi görülür...
- Hiç kulak vermiyorlar mı size? Örneğin, Türkiye 'de sana yiciler üniversite kuruyor, vakıflar lise - üniversite kuruyor, özel girişimler okul kuruyor...
- Okul açan diyor ki, haklı olarak, kamuoyu öyle istiyor, biz de bunun tersini yaparsak aç kalırız, okul batar. Haklısın di yoruz, çünkü kamuoyu aldatılmış, bu iş yeri yayılmış, Onun i-çin işi kökünden halletmek, bu anayasaya aykırıdır, hiç bir o-kulda yabancı dille eğitim olmayacaktır, ama her okulda ok iyi ya bancı dil öğretilecektir demek lâzım.

- Başka bir konuya gelelim. 21. yüzyılda varolabilmek i-çin ne gibi bir bilim ve teknoloji politikası gütmeliyiz sizce?
- Bilim ve teknoloji politikası ne olmalı diye sorunca... Bunu belirlemek için Türkiye'nin sanayi iktisat politikaları ne dir ona bakmak lâzım. Ona bakıyorsun o da dış politikayla ilgi li. Bu sefer ona bakıyorsun, bakıyorsun bakıyorsun, diyorsun ki, Türkiye'nin 40 yıldır zaten bir dış politikası yok. O zaman da eğitim politikası karmakarışık, mantıksız görünüyor. Halbuki her işin bir mantığı vardır, mantıksızlığın bile bir mantığı var dır, matematikte öyledir. Öyle bakınca görünüyorsunuz ki, dış politikamız ABD ve Avrupa'ya yalvarmaktan ibaret. Öyle olun ca, sanayi politikamız, da ona bağlı olur. Sanayi geliştirmek ye rine, örneğin Finlandiya gibi dünyada bir kaç üründe sivrilelim demek yerine, her yer acenta olur. Her yerin acenta olduğu bir ülkede eğitim ne olur? Herkes İngilizce öğrensin olur. Niye?.. Türkçe yalvarınca anlamıyorlarmış.
- Birazcık haksızlık etmiyor musunuz?
- Tabii, Türkiye'de de gelişmeler var... Geçen günlerde Tuzla'da 11 bin tonluk bir gemi denize indi, özel bir tersanede yapılmış. İndi, hemen bir yenisi kızağa alındı, o yeni geminin devasa dizel makineleri kutusunda duruyor. Kutunun üstünde ingilizce tek bir kelime yok, Fince bir takım yazılar, ihraç mal larda bir tek ingilizce kelime yok. Finlandiya'yı toplasan kaç dizel makinesi eder ama, koskoca gemilerin dizel makineleri o-radan geliyor. Moleküler biyoloji... Adamlar bir moleküler bi yoloji kenti kurmuşlar, bir gökdelen, her katında belli bir araş tırma yapılıyor, üniversite - özel sektör işbirliğiyle... Şimdi bi zim millet de dosdoğru bir dosdoğru bir eğitim olsa, Amerika -Avrupa hastalığı olmasa, yabancı dil yüzünden kendi kendini
anlamayacak bir duruma gelmiş olmasa, bir kere soru sormasını bilir. Açar dünya haritasını, kitapları önüne, dünyada kim ne yapıyor, nerede ne pazarı var,biz ne yapabiliriz,arada kaynamış neler var. Seçersin beş tane, devlet de bunlara destek verir, sa-nayii bir araya gelir, bir sürü kilit ürün geliştirilir. O zaman Finliler gibi, bir kaç üründe dünya çapında önderlik yapabilir-sin. Biz ne yapıyor? Devlet politikası PTT'nin telefonunu sat-makla, Avrupa'ya girmekten ibaret. İllâ Avrupa'ya gireceğiz. Gireceğiniz de niye gireceğiniz? Çünkü Avrupalı olmak istiyo-ruz. Olur mu böyle şey? Olmaz!

Ben istemiyorum kardeşim, ben Asyalıyım. Ben Ameri-ka'da bana Avrupalısın filân dedikleri zaman kızıyorum. Ben Asya milletiyim, asıl medeniyet ve insanlık ve bugün teknik de Asya'dadır diyorum, Asyalıyım diye iftihar ediyorum.
- Kişisel bir soru... Dışarıda başarılar gösterip, Türki ye 'de de bir şeyler yapmak isteyen insanların, burada karşılaş tıkları çeşitli engellemeler karşısında umutsuzluğa kapıldıkları sık sık görülür. Siz hiç öyle değilsiniz. Nasıl mümkün oluyor?
- Buraya gelen adam, işte orada şu vardı da, burada yok da, diye bir sürü yok sayıyor, Biz de diyoruz ki, sen yoklan an latma varları anlat, o olmazsa şunu yapalım, buraya ne lazımsa onu yapalım. Onların gerçeklerinden bize ne, burada ne yapıla biliyorsa onu yaparsın, hiç bir şey yapamadın matematikle uğ raşırsın. Yani, dışarıdan gelip de sızlananlara hiç aldırmayın.30 senedir ben nelerle uğraşıyorum. Biz bir işlerle başlıyoruz, bu Amerika'dan İngiltere'den ayarlı adamlar işkilleniyor, ses de çıkarmazlar, gidip oralara bir yerlere bir şeyler üflüyorlar, işler yürüyecekken, bakarsın duruveriyor. Bunlar 30 senedir çok ba şımıza geldi. Şimdi ben buna niye küseyim, niye kaçayım?...

Hem ben kime küsüyorum, nereye kaçıyorum?.. Benim dedele-rim Selçuklulardan beri bu topraklarda. Ankara kalesinin dibin-de türbeleri var. Bu memleket benim.
- Kim bu Amerika 'ya ayarlı adamlar?
- Patlıcan yemeğinin tadı yemeden belli olmaz. Şu Ame rikancıdır, bu sucudur, demekle olmuyor, içinden çıkamazsınız. Neler gördük biz. Hepinizin geleceğini, bu milletin geleceğini ilgilendiren ama bir konuyu ortaya atıyorsun, diyorlar ki, bu a-dam milliyetçidir anlar. Gidiyoruz anlatıyoruz, adam anlamadı ğı gibi, kızıyor. Ya da anlıyor da kızıyor. Bakıyoruz milliyetçi falan değilmiş. Ama Amerika'ya bir lâf dokundursan canavar kesiliyor, hissiyatı orada. Diyorlar ki, bu adam solcudur, Ame rikan emperyalizmine karşıdır, ona da anlatıyorum. Amerika'ya çattık diye adam bozuluyor. Bu nasıl solcu? Baktık ki, her ke simde bir takım sahtekârlar var. Her kesimde, ama her kesimde,

oralarda bir yerlere ayarlı, bir takım sahte adamlar var. Ve bun lar hep aynı lâfları söyler, hiç şaşmaz; kimi sağcı, kimi lâik po zunda, hala aynı şeyi söyler. Onun için, insanlara sağcı, solcu diye bakmayın, milli davaları, geleceğimizi belirleyecek davala rı önüne koyduğunda ne yapıyor ora bakın...
- Hiç siyaseti düşünüyor musunuz?
- Biz sucu, bucu olamayız. Niye? Adamlar tutturmuşlar, efendim yüz sene evvel adamın biri iktisat kitabı yazmış, onun dediğinden başka lâf olmazmış. Yahu, biz fizik kanunlarına i-nanmayıp da yenisini bulmaya çalışıyoruz, ya adam yanlış söylediyse. Olur mu?... Onun için böyle dogmatik şeyler olmaz. Bize olmaz, biz araştırıcıyız, durama bakar oradan sonuç çıkarı rız. Bir takım ana davalar var. Biz var mıyız? 20 sene sonra, yok muyuz, bunu belirleyecek davalar var. Bu ana davalarda görüş-

lerimiz ne olursa olsun, bu milleti, memleketi seven insanlar o-larak birleşmeliyiz. En başta da, yabancı dil öğreniyoruz diye şu ka-faların sömürgeleştirilmiş olması meselesi gelir. Çünkü Türkçe bitti mi ki? Bu gidişle biter, ne Türk kalır, ne devlet, ne bağımsızlık, ne Türk dünyası ve eğer dine meraklıysanız, ne de din kalır...
- Böyle söylüyorsunuz, ama yine de çok iyimser gözüküyorsunuz. Nasûoluyor?
- Birincisi, gönül, en önemlisi... Çok şükür aklımızda bir şeyler var ama, esas olan gönüldür. Ben 17 yaşında apar topar oraya gidip, nasıl ayakta kalabildim. Benim gibi gidenlerin ço ğu tamamıyla perişan oldu, ziyan oldu gitti. Esrarkeş olanlar, intihar edenler, darmadağın olanlar... Atalarımızdan gelen bir şeydi,özümüzden gelen bir şeydi, çok şükür bizde vardı da pa çayı kurtardık. Bir de, bir millet on bin sene, bütün zorluklarla karşılaşıp, kaç kere neredeyse kökü kazınacak hale gelmiş-ken,bu kadar büyük medeniyetler kurmuşsa... Böyle bir mille tin, bir tarafını budarsın, bir tarafı yeşerir. Benim bu millete sonsuz güvenim .var. Biz bu işi yırtacağız. Dışarıya ayarlı a-. damların elindeyiz 50 yıldır. Ama bu millet uyanıyor, yine uyanıyor... Avrupa - Amerika bunun farkında, bizimkiler farkında değil.

BOL ÖDÜLLÜ İLİM ADAMI

Türkiye, Fahrettin Tacar, Kasım 1995

- İlme karşı sizde bu kadar sevgi ve merak nasıl uyandı?
- Bende bu çok erken, 6 yaşında başladı. Bizim bütün aile edebiyatçı, tarihçi veya sanatçıdır. Aslında değişik bir yol seçti-303

ğim görülse de yaptığım iş farklı değildir. Ortaokulda deneyle yapardım. Yani belli bir düzeye geldiğiniz zaman buradaki eser meydana getirme olayı sanat ve edebiyatçıdakine benzer. Fakat, bütün aile edebiyatçı olduğu için, dedi ki, biz de öbürüne kayalım. Yani edebiyat olsun, felsefe olsun bütün bunlara merakım çoktu. 6 yaşında başlayarak 14 yaşına kadar deneyler yapardım, yeni şeyler bulurdum. Bu ortaokulda başladı. Fakat bunları bir kenara bırakalım, şu ilimde bir şeyler yapalım, dedim. Kasten ede-biyatı bir kenara koydum. Ama, tabii yazı merakı sonradan tek-rar alevlendi.
- Sevgili Peygamberimiz, "ilmi araştırmak cihattır" bu yuruyor. Bu cihatta ne gibi güçlüklerle karşılaştınız?
- İlmi araştırmayla uğraşmak gerçekten cihattır. Yalnlz bugün değil, tarihe bakarsanız, Romalılar devrine bakalım, daha öncesine bakalım gerçek büyük savaşlar ilim, teknik ve kültür işleriyle kazanılmıştır. Bazı kavimler vardır ki, bunlar binlerce sene önce meselâ asker olarak büyük başarılar kazanmışlardır. Ama, bugün isimleri bile kalmamıştır. Tarihten silinmişlerdir. Meselâ bütün Avrupa, 2 bin yıl önce Romalılar zamanında yani Jül Sezar döneminde, Keklerle doluydu. Bir kısım da bir ara, Anadolu'ya gelmiş. Merkezi Ankara olan beylik falan kurmuş lar, 300 sene. Onların adı da Galata. Şimdi bu Kelt kavimlerin den bir eser kalmamıştır. Niye? Askeri bakımdan Roma'yı çok taciz etmişlerdir asırlarca. Romalılar en nihayet bunlarla başa çıkamayınca bir çare bulmuşlardır. Dillerini, benliklerini, unutturup bunları Lâtinleş-tirmişlerdir. Şimdi, dolayısıyla gerçek savaş uzun vadede başa-rılı olan savaşlar, kültür savaşları dil savaşları ve bilimsel sa-vaşlardır. Fizik kanunlarını incelemekle, insan topluluklarını incelemek arasında fazla yöntem farkı yoktur. Yöntem aynıdır. Dolayısıyla Hazreti Peygamberimiz bunu ne güzel söylemiş. Ondan sonra şartlar. Rusya'da bu KGB, Amerika'da da CIA denilen olay. Bunlar böyle matematikle, Fizikle uğraşan bilim adamlarını ruhsal, kültürel konulara merak sarmalarından çok rahatsız duyarlarmış.

Nitekim, Sovyetler'de bu işlere merak sarmış olan Tatar Türkü olan birçokları Sovyetler zamanında sürdürülmüştür. Tımarhanelere tıkılmıştır. Çünkü şimdi biz di-yoruz ki matematik, kimya madde. Biz tabiatın sırlarını çözmeye çalışıyoruz. Yani, Allah'ın bize müsaade ettiği nisbette sırlarını bulup çıkarmaya çalışıyoruz. Allah yapısı işleri kurcalıyoruz. Toplumda olan bu olaylar insan yapısı. Şimdi biz Allah'ın tabiatının sırlarını çözmeye alışmış insan. Bizim gibi insan on-ların yaptığı düzenleri mi anlayamayacağız? Kafamızı biraz yora-lım. O bakımdan, Amerika'da, Rusya'da böyle adamlardan çok endişe ederler. Şimdi, dolayısıyla tabii böyle büyük devletler, bizim de Osmanlıların yaptığı gibi çeşitli milletlerden gelenleri devşirme yapmaya çalışmışlardır. Şimdi bizden binlerce öğrenci gider. Niye gidiyor? Bunlar bize yarayacak değil. Yüzde 99.9'u bize yaramayacak. Biz Amerika'ya hem para, hem de bu genç-leri veriyoruz. İşte sen Amerika'ya gittin de, şöyle oldun, böyle oldun, burada olsaydın olmazdın. Burada da başka bir şey olur-duk belki. Üstelik, yedi düvel bizi devşirme etmeyi beceremedi. Sonunda ABD "bu bilgisayar hatası" demiş. Allah'a çok şü-kürler olsun, Karacabey ve Sinanoğlu atalarımızdan bana kalan manevi miras beni hiçbir zaman milletimin yolundan ayırmadı.
- Nobel Ödülü?
- Evet, şimdi biz onu Fransız, Japon gazetelerinden öğ rendik. Gittiğimiz yerlerde hakkımızda çıkan yazılan öğrendik.
¥

Biz bir kaç kere Nobel'e aday olmuşuz. Ve bütün bir dünya bekliyordu. Japonlar diyordu, "Senin Nobel geç kaldı, nerede?"
- Ben de öyle diyordum, size Nobel vermediler diye.
- Efendim, şimdi bakın ben hiç bir zaman öyle ödül için, insanlık aşkı için, Allah hakkı için çalışıyorum. Fakat, bunlar kendiliğinden gelir.
- Esas maksat insana hizmet olmalıdır.
- Tabii.

TÜRKÇE MATEMATİĞİN İCADI GİBİ

Aktüel, Nevzat Basım, 1995

26 yaşında profesörlüğe hak kazanıp " Time" gibi dergi-lerde dünya basınında yer aldı. "Batı'da yetişen son üç yüzyıl içindeki en genç profesör" unvanını aldı. ABD Yale Üniversi-tesi'nde iki kürsüde birden hoca... Canlılara biyolojik kimliğini veren DNA'ların şifresini çözerek, bilmediğimiz türden canlılar yaratmanın teorisini kurdu. Kuramları kimya ders kitaplarında onun adıyla anılıyor. İki kez Nobel kimya ödülüne de aday gösterildi. Sinanoğlu şimdi de küreselleşen dünyada "Türkçe misyonerliğine" soyunuyor...
"Beni bilen biliyor" diyor ve kestirip atıyor^ ,
"İyi ama hocam ya sizi bilmeyenler" diyoruz. Yanıt esp-riyle geliyor: "Onlar da bilenlere sorup öğrensinler..."
Ana babalarımızın "Bak oku da onun gibi ol" diyerek ör-nek gösterdikleri, 26 yaşında profesör olarak ciddi bir rekora '.'Türk bilim adamı" kaydını düşüren, "ulusal gururumuz ve kültür elçimiz" olmuş Oktay Sinanoğlu, bizi başka konuşma a-lanlarına çekmeye çalışıyor: "Ya nedir bu Türkiye'nin bilim hali? Uluslararası dergilerde şu kadar yazımız çıktı deyip bunu bilim yapmanın göstergesi sayıyorlar. Pöh! İngilizce'yi bir araç değil amaca dönüştürüp hedeften sapıyorlar. Bak Amerikalılar bile küreselleşen dünyada ulusal ve yerel kültürlerin giderek daha çok önem kazandığını görüp bu konuda kitap yazıyorlar. Biz ne yapıyoruz? Dilimizi ve eğitimimizi Amerikalıya ben-zetmeye çalışıyoruz. "İngilizce de İngilizce" diye dayatıyoruz. Yahu Amerika'dan gazetelerinin yazdığma göre liseyi bitirenle-rin yüzde 60'ı okuma - yazmayı bile bilmiyor. Bu halde, gelmiş eğitimi bize öğretiyorlar!"
O halde şeytanın avukatlığım yapmanın tam zamanı...
- Hocam gittiniz Amerika 'da okudunuz. Bilimi İngilizce yaptınız. Şimdi buraya gelip " Aman bilimi Türkçe yapın " di yorsunuz. Herkes İngilizce aracılığıyla bilim öğrenip sizi geçe cek diye mi korkuyorsunuz?
- Yahu biz yabancı dil öğrenmeyin demiyoruz ki! Yaban cı dili öğrenirken bir de bilimi de, kendi dilinizi de unutacak, düşünemeyecek hâle gelmeyin, diyoruz. Öğren bilimini... Sonra o bilimin İngilizce terimlerini taş çatlasın üç ayda öğrenir, ko nuyla ilgili yayınları takip edebilirsin. Bilim İngilizce yapılır diye bir kural yok ki. Bilim öncülüğü şimdi Japonya'ya geçti. Amerikalılar artık Japonca

öğreniyor. Ne yapacağız? On yıl sonra hepimiz Japonca öğrenip, Japonca bilim mi yapacağız?
- Türkiye 'de dil konusu bayatlamadı mı?
- Kim bayatladı diyorsa, derin uykuda. Dünyanın nereye doğru gittiğini hiç görmüyor. Bilgisayar sisteminde benim

"örütbağ" dediğim şu " Internet" var ya... Şimdi oraya giriyor-sun. Bakıyorsun... Macarca, Fince, İspanyolca, Çince, Japonca, Sanskritçe yazılmış bilimsel makaleler var. Bizim üniversitele-rin dosyalarına gidiyorsun, her şey İngilizce. Yapılmış az sayıda şey de İngilizce. Sanki İngilizce vahiy yoluyla gelmiş, Türk-ler'de Tanrı inayetiyle bilim dili olarak İngilizce'yi seçmiş.
Halbuki aynı sistemde çeviri yazılımları var. Macarca ya-zılmış bir bilimsel metni ister İtalyanca'ya, ister Fransızca'ya, istersen İngilizce'ye çevirebilirsin. Bu yazılımlar daha da geliş-tirilecek. Türkiye'de yazılım üreten, bunları ihraç bile eden dehşet beyinler var. Bunlar oturup üç ay uğraşsalar, Türkçe'den İngilizce'ye, İngilizce'den Türkçe'ye çeviri yapacak bir yazılım programını bir çırpıda geliştiriverirler.
Yani bilim öğreneceğim diye yıllarını sonuçsuz dil öğ-renmeye ayırmana gerek yok. Hedef dil öğrenmek değil, bilim yapmak. Bizimkiler yabancı dili bir hedef gibi ortaya koyduğuna ve dünyada sömürgeler dışında kimse bir başka dille eğitim yapmadığına göre buradan iki sonuç çıkıyor. Ya dünyanın en aldatılmış, en ahmak milleti biziz. Ya da yabancı dil öğrenme-nin en dehşet yolunu biz bulduk, dünyanın en akıllı milletiyiz. Herhalde ikincisi değiliz.
Bilgisayar tekniği geliştikçe milli dil ve kültürleri yok etmek yerine, onları da beraberinde geliştiriyor. Ekoloji bilimini biliyorsun. Şimdi bizimkiler bu bilimin sonuçları gereği türü tükenen baykuşları bile korumaya alıyorlar. Ben de bir zaman-lar "Kültürel Ekoloji" kavramını çıkardım. "Türü tükenmeye başlayan kültürleri, bilgisayar teknolojisinin getirdiği olanak-larla korumaya alalım" dedim.
-Hocam Türkçe de dil mi yani?

- Sen öyle zannet. Türklerde matematiğe karşı acayip bir yatkınlık vardır. Burada ırkçılıktan söz etmiyorum. Türk kültü-ründen söz ediyorum. Eski Sovyetler Birliği'nde Yüksek Kon-sey'e seçilen Kardaşof adında biri vardı. Türk. Adam matema-tikçiydi. Zamanında benim Amerika'da öğrencim olmuş bir başkası vardı. Kimya öğrenirken matematiğe merak sardı. Gitti matematik öğrendi, sonra da bilim çevrelerinde çok meşhur ol-du. İki tane kitap yazdı. Öyle ders kitabı falan değil ha... Mate-matik bilimi yapan ve ancak matematik dahilerinin anlayacağı kitaplar. Adı Hüseyin Koçak. Şimdi Amerika'da profesör. Di-yeceğim, Türkler iyi matematikçidir.
Niye böyle? Çünkü Türk dilinin yapısı matematik. Dünya üzerinde böyle bir dil daha yok. Türkçe matematik gibi bir dil. Bunu ben değil Alman dilbilimciler söylüyor ha, atlama. Kim-yaya matematiği sokmuş birisi olarak ben de Türkçe'nin mate-matikselliği üzerine saatlerce süren bilimsel konferans verebili-rim.
Sanki bir takım matematikçiler oturmuşlar, şöyle mate-matiksel yapısı olan kurallı düzgün bir dil icat edelim diyerek Türkçe'yi bulmuşlar. Hâlbuki bu dil en az 10 bin senelik.
Şimdi iddia ediyorum ki eğer Türkçe bilim yapar, yanı-mıza da bilgisayar teknolojisinin inanılmaz olanaklarını alırsak, matematik gibi olan bu dille harikalar yaratırız.

VATANINA DÖNEN ADAMLARI BEKLİYORUZ
Zaman, İbrahim Balta, 10 Aralık 1995
- Türkiye Gümrük Birliği 'nin eşiğine kadar geldi. Önü müzdeki hafta Avrupa Parlamentosu 'nda oylama yapılacak. Sizce Gümrük Birliği sadece ekonomik bir olay mı?
- Gümrük Birliği ne demek? Karşılıklı gümrükleri kaldı racaksın. Sen orada malını gümrüksüz satabileceksin, o da ken di malını burada rahat satabilecek. Türkiye'de kalitesiz mal ü-retip de üç misli fiyata satan şirketler hizaya gelecek. Rekabet nedeniyle kaliteli ve daha ucuz üretim yapmaya mecbur olacak. Bu ilk başta ticari bir meseledir. Dünyanın her yerinde böyle oluşumlar gözüküyor. Bu çok iyi. Ama bizim girmek istediği miz Gümrük Birliği bu değil. Neden

Türkiye; Norveç ve İsviç re'nin yaptığı gibi Avrupa'yla bir gümrük antlaşması yapmıyor?
Türkiye ve islam Dünyasına kim önderlik yapacak?
Türkiye 50 senedir tepedeki 2 bin kişilik bir yönetici ta-kımın peşinde gidiyor. Millet iradesinin tersine bu ülkeyi de-ğiştirmek isteyen insanlar var, artık bu belli. Şimdi bunların derdi, bu işin artık noktasını koymak. Yani 6 Mart Antlaşması. Buna göre senin Avrupa'da hiçbir söz hakkm yok, veto hakkın yok, oy kullanma hakkın yok. Avrupa; siyasi, askeri, ticari her konuda ne söylerse onu yapmak mecburiyetindesin. İkincisi bu anlayış Türk dünyası olayını da bitirir. İslam dünyasının yeni-den uyanıp toparlanması ancak Türklerin önderliğine bağlıdır ki o da biter. Sonuçta 250 İngilizce kelime ile konuşan, dükkanla-rına İngilizce isimler koyan şuursuz, şahsiyetsiz bir toplum olu-
şur. Orada ölmeyecek kadar bir şeyler yapar ve Avrupa'dan bol miktarda mal alır. Batı bunu istiyor
- Bu durumda bizim tavrımız nasıl olmalı?

Biz tarihte hiçbir millete nasip olmamış derecede büyük imkânların ortasında oturuyoruz. Dünyanın yeniden merkezi haline geldik. Tarihî olaylar bizi o noktaya yeniden sürükledi. Önümüze Allah yine bu imkânları koydu, ama sorumluluk da verdi. Haritaya bakın bir tarafta koca Türk Dünyası, bir tarafta Balkanlar ve bizim onlara önderlik etmemiz işten bile değil. Bir tarafta İslâm Dünyası ve Karadeniz ülkeleri. Türkiye bütün bunların merkezinde ve büyük imkânlarla karşı karşıya.

Seçenek Geliştirirsek Gümrük Birliği'ni lehimize çe-viririz

- Şartlar müsait ama, sizce hükümetlerin politikaları bu konularda yeterli mi?
- Evet, şartlar müsait, millet de müsait. Millet uyanmış. Özellikle gençler hızla yetişiyor, her şey müsait. Ama Türki ye'nin başına sorun olan iki bin kişi. Bunlar sinsi sinsi Türki ye'yi içeriden tüketiyorlar. Bizim muhakkak Avrupa'yla iş yapmamız gerekli. Mutlaka bir ticaret ve gümrük anlaşması ol malı, ama haysiyetli bir şey olmalı. Norveç, İsviçre misali, böyle olabilir. Buna da kimse hayır demez. Ama bizimkiler: Biz onurlu şey istemiyoruz; biz illa sömürge olacağız, diye tuttur muşlar. O dediğim iki bin kişilik takım. Halbuki yapılması ge reken Batı ile Gümrük Birliği'ni gerçekleştirirken Karadeniz ülkeleriyle Balkanlarla Türk Dünyası ve İslâm ülkeleri ile ben zer oluşumlara gitmeliyiz. Seçeneksiz kalmamalıyız. Böyle o-lunca Batı ile daha onurlu ve ilkelerini bizim belirleyebileceği-

miz bir temas söz konusu olabilir. Pazarlık gücümüzü korumuş oluruz.

Milli kültür olmasın da ne olursa olsun

- Türkiye'de siyasal partilerde kayda değer kültür politika ları var mı?
- Türkiye'de 40 senedir gelmiş geçmiş kültür bakanlarına ve bağlı müdürlüklerine bakın. Bunların kültür politikası şun dan ibarettir. (Sayın N. K. Zeybek gibi istisnaları da unutma mak kaydıyla). Türkiye'de meselâ Selçuklu Tarihi üzerine a-raştırma yapanlara para vermemek. Bizans tarihi üzerine araş
tırma yaparlarsa bol para vermek. Türkiye turizm bahanesiyle Türkleşmiş yer isimlerini tekrar Yunanca'sına çevirmek. Bunla rın

hepsi birbirine bağlı şeyler. Yani belli bir çevre Türkiye'yi yok etmek konusunda dışarıyla beraber canla başla çalışıyor. Bunların politikası milli kültür gelişmesin, milli kültür lâfı ol masın, tarih olmasın, üniversitelere tarihi şahsiyetlerimizin ismi verilmesin. Örneğin bir Karatay, Uluğ Bey ismini veremiyoruz. Halbuki Karatay Medresesi 1200 yıllarında Avrupa'ya gök bilimi ve matematiği öğreten yerdir.
Kimi Sağ, kimi sol, ama hepsi aynı odağın ürünü
- Sağ ve milliyetçi çizgideki partilerin kültür politikaları nı nasıl görüyorsunuz?
- Ben böyle şeyler söylüyordum. 20 sene evvel Anado lu'da bir zat şunu söyledi: "Bizde Anadolu'da bir âdet vardır. Bir ağa bir oğluna Halk Partisi'ne, diğer oğluna da Adalet Partisi 'ne sokar. Hangisi kazanırsa işin görülsün diye düşünür. Şimdi bunu bizim ağa akıl ediyor da, ABD' mi akıl edemeye cek" Bizim de gördüğümüz kaç senedir budur. Bir şaşırtmacılık oyunundan ibarettir. Halk ve gençler, genellikle bilmezler. Sol

parti geldiği zaman onu emperyalizme karşı bir güç zanneder-ler. Sağ geldiği zaman birileri de bunu milliyetçilikle karıştırır, sevinirler. Halbuki hakim güç daima kimi sağ pozunda, kimi sol pozunda, kimi dindar, kimi lâik, kimi Atatürkçü pozunda gözü-ken bahsettiği iki bin kişi hep aynı takımdır. Onun için hangisi gelirse gelsin hiçbir şey fark etmez. Bu seçim de milleti maç göstermekten ibaret.
- Bütün bu gelişmeleri aynı odağın çeşitli görüntüleri o-larak mı görüyorsunuz?
- Onu bilmem, biz komplo teorilerinden anlamayız. Biz bilim adamıyız. Olaylara bakar, gözlem yapar ve "şu olaylardan şu şu sonuçlar çıkabilir" deriz, yanılma payı her zaman vardır. Olaylar şunlardır diye önce onu tespit eder, sonra da bir farazi ye koyarak bu olayları izah ederiz. Son gelişen olaylarla farazi yeleri deneriz.
Batıya Marshall Planı uyguluyoruz
- Türkiye'den dışarıya beyin göçü hadisesi hala devam ediyor mu? *
- O artık eski bir kavram haline geldi. Şimdi daha önemli bir sorun var. Bu gün Türkiye'de üniversite var. Bu üniversite lerde araştırma yapmak için imkânsızlıklar içerisinde çırpınan lar, 5 milyonluk bir aletin alınması için içine girdikleri bürokra si, onları onları

mahvediyor. Öbür taraftan Türkiye dışarıya milyonlarca dolar akıtmaktadır. Binlerce talebeyi dışarıya gön-deri-yor. Bu bir plana göre mi oluyor. Belli bir konuda uzman-laşıp geri mi dönüyorlar? Hayır öylesine olup gidiyor. Şimdi böyle bir kaynak İngiltere'nin, ABD'nin üniversitelerini besli yor. Onlar için ciddi bir gelir oluşturdu. Yâni biz oraya Marshall Planı uyguluyoruz. Şimdi Türkiye maddi olarak da

sömürülüyor. Oralara hayran insanlar yetişip düzgünleri orada kalıyor, yahut acentelik yapıyor. Ben 17 yaşında gittim. Yemin ettim, değişmeyeyim diye. "Oraları içinde tanıyacağım ve sonra gelip burada onların oyunlarıyla uğraşacağım" dedim.

Vatanına dönen adamlar saygın kişiler

- Türkiye 'de bilim adamlarının saygınlığı nasıl görüyor sunuz?
- Türkiye'de geleneksel olarak binlerce yıldır milletimiz âlime hürmet eder. Fakat son dönemlerde gelenekler, tabanda kalırken, sunileşen tepelere doğru azalmaya başladı. Eğer bu gün bir çelişki varsa oda bu iki ucun ortak bir noktada buluşa-mamalarından kaynaklanıyor. Bilim adamlarında inanç alanında bir çelişki önüne geçiyor. Bunun bilim adamının dinle bir ilişki si olamaz gibi bir zihniyet ortaya çıkıyor. Ciddi olarak bu saç malığı şimdi aklı başında kimse iddia edemiyor. Bilimsel bir tez ya da antitez ortaya koymak yerine siyasi mülahazalarla günde lik siyasi hayatı konuşmaya başlıyorlar. Lâiklikten konuşulur ken felsefi temel yerine ideolojik yaklaşım öngörüyorlar. Ata türkçüyüz diye nutuk atanlar sık sık Anıtkabir'e çelenk koyan lar, bunlar aslında Atatürk'ün söylediği can alıcı bazı konularda tam tersini yapıyorlar. Meselâ, Atatürk, kültür emperyalizmine son derece karşı olmasına rağmen bu zevatlar, bunun tam tersini yaparlar. Böylesine kavram kargaşalarının yaşandığı insanları tanımlayamadığımız bir ortamda halk kime saygı duyacak, o-lumlu ya da olumsuz tavrını nasıl belirleyecek. Bir bilinmezlik içerisinde. Halk kendinden olana, kendine benzeyene sürekli saygı duyar. Bilim adamları halkı yansıttıkları ve varolan prob lemlere çözümler önerdikleri ölçüde saygınlığa sahip olabilirler.

Bunun için de "yabancılaşma süreci"nin "eve dönen adam" serüveniyle bitmesi gerekir.
- Türk demokrasisini sivil toplum kurumlarının katılımı açısından değerlendirir misiniz?
- Parti başkanlarının dediği particilik şeklinde değil de, demokraside toplumun katkısı olması bakımından bence çok büyük gelişme var Türkiye'de. Ancak bu gelişmenin hızla de vam etmesi gerekiyor. Millet artık olup biteni anlıyor. Şimdi daha fazla katkıda bulunmak istiyor. Tabii milletin önündeki köstekleri kaldırıp kendi devletini çıkarır hâle sokmak lâzım. . Toplumda o güç var. Ama bu gücü daha etkin bir katılımla kul lanmalı, gücün kullanımında sapma olmamalı.
Siyasete şahsi menfaat için girilmez
- Bilim adamlarının siyasete girmelerini nasıl buluyor^ sunuz?
- Biz 70'lerdeki ortamı gördük. O zaman öğretim üyeleri olsun, öğrenciler olsun herkes milleti yine dışarıdan ayarlı bir takım tatbiklerle bölmüşler. Halkı faşist, komünist gibi slogan larla tanımladılar. Toplumdaki mekanizmaların hiçbirisi çalış maz hale gelmişti. Tabii bunu tepki olarak onların hepsini siya setten çıkardılar. Belki de o zaman gerekiyordu. Şimdi çok şü kür durum çok daha iyi. Bu arada bakıyorum öğretim üyeleri, öğrenciler, dernekler siyasete giremez. Peki kim girecek? Yuka rıda bahsettiğim ikibin kişi. Bunlar siyaset yapsın başka hiç kimse yapmasın; olmaz böyle bir şey. Madem bu demokrasidir, milletin demokrasiye gerçekten katılması gerekiyor. Ve katıldığı zaman da ben inanıyorum ki bu millet kendi milli devletini çı karacaktır. Şu noktayı vurgulamak gerekiyor: Eğer öğretim ü-

yeleri siyaseti hayat sigortası ve şahsi gelir kaynağı olarak kullanacaklarsa hiç girmesinler.
Toplum mühendisliği
Bilgisayar Mühendisliğinden daha önemli
- Fen bilimlerine sosyal bilimlerden daha fazla imkan sağlandığı düşünülüyor. Bu konuyu yaklaşımınız nedir?

- Zannediliyor ki Batıda son 20-30 yıl içerisinde keşfe dilen en mühim şey bilgisayar teknolojisidir. Evet bu da önem lidir ama daha önemli bir şey vardır. Bu da toplum bilimleri ile uğraşanların geliştirdiği bir şeydir. Biz buna "Toplum Mühen disliği" "Kültür Mühendisliği" gibi isimler koyduk. Matema tiksel benzetme yöntemiyle bilgisayarlarda bu işlerin ilmi ya pılmıştır. Bir toplumda hangi kesimler vardır. Toplumun denge si nasıl oluşur. İstenilen anda ahali birbirine nasıl düşünülür. U-zaktan hiç görünmeden nasıl hükümetler değiştirilir, istenilen hükümet getirilir. Hangi yönlere o ülkeye sevk edilir... Bu işle din bütün ilmi yapılmıştır. Bu formüller birçok ülkeye uygulan maktadır. Bunlar bilgisayarın icadından daha önemli gelişme lerdir. Bunlar somut bir şekilde gözükmüyor, ama etkileri sü rekli hissedilir. Bizi bu hâle sokan işte bunlardır.

GÜCÜMÜZ TASAVVUFTAN GELİYOR

Coşkun Yılmaz, İslâm Dergisi, Şubat 1996

- ABD 'de hangi üniversitelerde okudunuz?
- İlk gittiğim üniversite Missouri Üniversitesi idi, he men arkasından "Hangi üniversiteden en çok Nobel'e aday çıkmış" diye kitaplara baktığımda, Kaliforniya (Berkeley) üni-
versitesi çıktı. Gelmişken en büyük pirler neredeyse orada oku-yalım dedik, herhangi bir yerde okumayalım diye. -Oradan Kaliforniya 'ya mı gittiniz?

-Sekiz ay sonra neredeyse otostop gibi Kaliforniya'ya geçtim. Orada en çok Nobel alan varmış diye. Orada da Anka-ra'daki Türkçe gördüğüm eğitim sayesinde aynı, erken bitirme hadisesi oldu. Sonra yüksek lisans "master" (M.I.T., Mess. Inst. Tech.) ve doktora da (Berkeley, Kaliforniya) öyle. Biz bu dok-torayı daha bitirmeden yeni bulduğumuz şeyler, yaptığımız ça-lışmalar bilim dünyasında duyuldu. Bunun üzerine ben daha bitirmeden, her taraftan bana teklif gelmeye başladı. Ameri-ka'dan, Avrupa'nın her tarafından "gel, bizde bir konuşma yap, seni alalım" falan diye. Biz tabii başladık dolaşmaya, yeni teo-rilerimizi anlatmaya. Böyle birçok teklifler geldi, önce yardımcı profesör olarak. Bu arada ben bütün bunların arasında Yale Ü-niversitesi'ni seçtim. Zaten Amerika'nın iki tane en eski üni-
versitesi var, 1600'lerde kurulmuş olan, Biri Yale, diğeri de Harvard, tıpkı 1200-1300'lerde İngiltere'de kurulan ve bizim Karatay Medresesi'ni örnek alan Oxford ve Cambridge Üniver-siteleri gibi.

Ben Yale'i seçtim. Binalar bizim tarihi eserlerimize benziyor. Onun için biz aslında Selçuk Üniversitesi'ne girmiş ^ gibi olduk.
- Rekorunuza talip olanlar için 26 yaşında profesörlüğün nasıl olduğunu özetlemenizi istesek?
Amerika'da ben doktora talebesi iken, yardımcı doçent i-ken, birilerinin bir işine yarıyorsan, yardımcı oluyorsan, labo-ratuarda onun hamallığını yapıyorsun, o zaman iltifat ederlerdi. Herkes şunu bilsin ki Avrupa'sı olsun, Amerika'sı olsun daha sivrilip başa güreştiğin anda işler çok karışır, çok zorlaşır. Onun

için biz ne yaptıysak, bir kere Allah'ın inayeti ile yaptık ve de onların vermesi ile değil, yedi düvelle uğraşa uğraşa, neler gö-rerek, neler çekerek bu işler oldu. 26 yaşında profesör olmak i-çin birileri seni sevdi de oraya tayin etti, öyle değil, orada pro-fesör şöyle seçilir belli başlı üniversitelerde: Bir kere yaptığı a-raştırmalar, buluşlar, vs. en nihayet dünyada duyulur. Normal olarak bu 40-45 yaşında falan oluyor. O zaman derler ki bunu doçentlikten profesörlüğe terfi ettireceğiz, zamanı geldi. Hemen o üniversitedeki kurulca, o bilim dalındaki belli başlı şahsiyet-lere mektuplar yazılır, denir ki şu şu vasıflarda bir adam, ne di-yorsunuz? Oralardan cevaplar gelir. Orada bir derse ki, falanca-yı duymadık, onun orada işi bitti. Yine derlerse ki, eh duyduk, fena işler yapmıyor, o zaman da işi bitti. Ama derlerse ki "Bu yaş grubunda ve bu alanda dünyada şu şu vardır, bu birincisidir, öbürü ikincisidir, diğeri de üçüncüdür." Burada birinci veya i-kinci çıkarsa profesör yaparlar. Şimdi bu tabii bize 26 yaşında oldu. Kısmet.
- Bu Amerikalılar 'ı kıskandırmadı mı? Onlara biraz ağır gelmedi mi bir Türk'e, bir müslümana, 26 yaşında profesörlük vermek,hem de kendi 300 yıllık tarihlerinde bir rekora sahip olarak?
Böyle olunca tabii hâdise haline geldi. Bütün dünya bası-nı, yok Time dergisi, yok Steril dergisi Almanya'da; yok New York Times gazetesi bunları yazdı. Böyle yazılınca, insan tabiatı, biraz çekememezlik oluyor. İdare etmeye çalıştık, bazen belli konularda çizmeyi aşarsak o bilimde, tabii biraz törpülemeler, kaydırmalar başlıyor. O zaman biz

onlarla uğraşacağımıza bu sefer yeni bir yerden yeni bir çıkış yaptık. Bu çeviklikle çeşitli alanlarda yeni çığırlar açarak oradaki menfilikler çoğalmadan başka bir taraftan bir çıkış daha yaptık. Onlar ne olduğunu an-
layıncaya kadar biz durumu idare ettik. Bu suretle bugüne kadar geldik.

-Efendim siz iki defa Nobel ödülüne aday gösterildiniz. Hatta sizin ödüle aday gösterdiğiniz Japon bilim adamı Fukayi de ödülü kazandı. Ancak dünyaca bilinen buluşlarınız, çeşitli bilimsel ödüllerinize, hatta sizin adayınızın Nobel ödülü alma-sına rağmen, sizi, tanımadığınız şahısların ve bilimsel kuru-luşların aday göstermesine rağmen, bu ödül size verilmedi. Bu-nun sebepleri nelerdir?

Ben hiç bir zaman Nobel ödülü alayım falan diye çalış-mış değilim. Biz bir hizmeti ifa etmek, derinliklere dalmak için bu işleri yaptık. Epeyce de, kendiliğinden, bir çok yerden, bu çalışmaların ödüllendirilmesi oldu. Aslında Nobel yan da poli-tik bir ödüldür. Evet, belirli bir seviyede bir şey yapmak gere-kir, ama bunun dışından, destek de gerekir. Bir Japon Fukayi'yi aday gösterdiğimizde bütün Japonya bu adamı destekledi. Bası-nıyla, sanayicisiyle, hükümetiyle hepsi bu adamı desteklediler. Bütün dünyada kulis yaptılar. Adam da kazandı. Kazandıktan sonra da bize yazılı olarak teşekkür etti.

HAYDİ YENİDEN İSTİKLAL SAVAŞI'NA!

Bayrak dergisi, Mart 1996

Türkiye'yi Topluca İntihara Sürükleyen Afet: Yabancı Dille Eğitim

- Türkiye 'nin sizce en önemli sorunu nedir?

- Türkiye'nin pek çok sorunu var ama, iktisadi durum, para değerinin düşmesi, siyaset... bunların hepsi önemli, ama bunların hepsinden çok daha önemli bir tek sorun var. Çünkü öbürleri gelir geçer. Hatta kaç tane devlet gelmiş geçmiş değil mi? Bir ülke işgal edilebilir, kurtulabilir. Eğer bir milletin kim liği, benliği, dili giderse, kaybolursa

tarihten silinir Özellikle dili giderse... Milletlerin kimliğini, kişiliğini, geleneğini, her şeyini taşıyan dilidir. Dil giderse, millet de gider...

İngilizler İrlanda'da Roma Planı'nı Nasıl Uyguladı?

Bu bölge malum işgal altında ve buraya hakim olan bir İngiliz vali var. Valinin emriyle hemen bir kurul oluşturuluyor: "İrlanda Yüksek Milli Öğretim Kurulu". Adı bu... Bundan sonra İngilizlerin bu kurul altında Kelt toplumuna yutturmağa ça-lıştıkları laflar, bizim kırk senedir ülkemizde Batının çözmezle-rinin yutturmağa çalıştıkları lafların aynısı... İşte dünya dili İn-gilizce olacak gibi aynı edebiyat...

Evet, böyle bir kurul oluşturuyorlar, başkanı İngiliz Vali-si... Bir kaç da İrlandalı kulüp üyesi buluyorlar. Ondan sonra bir emirle yarından itibaren ilk, orta, lise, üniversite olmak üzere bütün eğitim kurumlarında eğitim dili hepsi Gealik dili, eğitim diliydi.

Bir günde birden bire İngilizce eğitim nasıl girilecek? İn-gilizce öğretecek öğretmen nereden bulunacak? O mühim değil zaten... Maksat bir şeyler öğretmek değil. Zaten amaç bir şey öğrenmesin gençler... Yalnız kendi dillerini unutsunlar... Bugün <ie öyle olmuyor mu, yabancı dille eğitim yapılan okullarımız-da? İşte 250 kelimelik tarzanca konuşsunlar. Artık ilelebed bi-zim hamalımız olsunlar. Zaten amaç bu... Bir şey öğrenmiş öğ-renmemiş mühim değil.

Anadili Unutturuluyor

Bakın, Kelt toplumu tamamen Gaelik diliyle yaparken, bu yeni uygulama geldikten sonra bir buçuk nesil sonra, İrlan-da'da Gaelik dilini bilenler yüzde 30'a düşüyor.

Bunun üzerine 1900'lerin başında, böyle bizim gibi dü-şünebilen,İrlanda'nın içinde bulunduğu durumun farkında ola-bilenler, bir araya geliyorlar. Bu gidişle ne bağımsızlık ne de varlığımız kalmayacak diyorlar. Gizli bir cemiyet kuruyorlar. İlk yaptıkları iş, her yerde gizli gece kursları açıyorlar, ahaliye kendi dillerini, Gealik dilini yeniden öğretmek için...

Halk, kendi işi bittikten sonra;işadamı olsun, aydın olsun, herkes kendi mesai ve işi bittikten sonra geliyor, kurslarda ken-di dilini öğreniyorlar. Ve bu kursların uyandırdığı şuurlanmayla, bilinçlenmeyle 1920'lerle İrlanda Cumhuriyeti kuruluyor. İlk yaptıkları iş İrlanda'nın resmi dili Gaelik'tir esasına getirmek oluyor.

Dili Değiştirmek Soykırımdır

İngilizler; İrlanda'da yaptıklarını daha sonra Hindis-tan'da ve Pakistan'da yapmışlar. Fransızlar da Cezayir'de uy-gulamışlar yanı oyunu. Cezayir'de okumuş kesim, Arapça'yı

köylülerin dili diyor ve Fransızca konuşuyor. Cezayir'e iyi bakmak lâzım.

Ben yurtdışında olduğum bir sırada bir Amerikalı profe-sörle karşılaştım. Tesadüf, İrlanda asıllıymış tanıştık, ahbap ol-duk. Nereye gidiyorsun, diye sorunca, biz de konuşma yapaca-ğız, dedik, yabancı dille eğitim konusunda... Türkiye'de yabancı dille eğitimin uygulanmaya başlandığını anlattık. Adam bunu duyunca bir telaşlandı... Halbuki bu konuyu kendi adamlarımı-za anlattığımızda bu kadar telaşlanan olmuyor. "Sen ne diyorsun. Bunu bize İngilizler yaptı İrlanda'da; aman, çok feci bir olay!" A-damın yüreği yandı, "Vah, bize yaptıklarını şimdi size yapıyorlar" dedi.

Ama millet bir Türk okulunda misyoner okulu gibi bir uygulamaya, katiyyen razı değil.

Okul kolej haline geldi. Amerikalı onbeş hoca da görev-de. Bu hocalardan biri Hıristanlık ve Ermeni propagandası ya-pıyor. Meğer sonradan öğrendik ki, kendisi Ermeni asıllıymış.

Ben bu olanlardan sonra okulda isyan çıkardım. Ortalık karıştı. Başöğretmen herkesin gözünün önünde bizi haşladı. Sonra odasına çağırdı. Odasında "Aferin çocuklar, iyi yapmış-sınız, helâl olsun" dedi... İyi bir adamdı, Allah rahmet eylesin... Ama çok geçmeden onu görevden aldılar. Bir başkasını tayin ettiler. Pembe gözlüklü, avrupai tipte birisini getirdiler.

Okulun kolej halinde hizmete girmesinde büyük rolü olan Türk Eğitim Demeği'nin müdürü var. Sonradan bakan oldu. O-kulu ziyarete gelmiş, beni gördü, yakaladı. "Yahu Oktay, dedi, biz seni Amerika'ya göndermeği düşünüyoruz. Sen okulda is-yan çıkarıyormuşsun, olur mu böyle şey?"

İngilizce Eğitim Kök Salmış

1962'de Türkiye'ye dönüyoruz. Ben gelirken, düşünüyo-rum. Ben Amerika'ya giderken bu yabancı dille eğitim bir o-kulla başlamıştı,

şimdi 5 okul 10 okul olmuş mudur acaba? Al-lah korusun, diyorum, telaşlanıyorum. Geldik bir sorduk ki, yüzlerce okul var öyle... Anadolu Lisesi, kolej... Allah Allah, de-dik bitiyor bu iş... Kimsenin haberi yok. Kimse bir şey demiyor.
Tabii olay çorap söküğü gibi gitti. Kamunun her kesimini uyuttular. 70'lerde zaten askeri liseler kolej oldu. Dedik, bizim atalarımız "Allah Allah," diye fethetti, "God" falan diyerek de-ğil, bu nasıl iş dedik. Kampanya açtık. O zaman Ecevit başba-kandı. Görüşmemizde, "Siz," dedim, "Amerikan emperyalizmi-ne karşıydınız, bunu nasıl yaptınız?".. "Yok," dedi, "benim böyle bir şeyden haberim yok." Ben dedim, "Nasıl olur? Askeri Şura kararlarında başbakanın imzası vardır.".. Çıt yok.
Daha sonra, biz Amerika'dan geldiğimiz için bize özel payeler veriyorlar. Ortadoğu Üniversitesini kuruyorlar, bize gel diyorlar... Biz de diyoruz ki içimizden, girelim de bir şeyler ya-palım üniversitede, sonra içinden düzeltiriz... Bir süre uğraşıyo-ruz, baklayı ağzımızdan çıkarınca, afaroz ediyorlar.
Şimdi neredeyiz, bakın. Yabancı dille eğitim yapan o-kulların sayısı 1953'ten itibaren böyle gittikçe yükselen bir gra-fik çiziyor. Bu arada yeni öğreniyoruz ki, Türk edebiyatı, Divan edebiyatı gibi dersleri kaldırıyorlarmış, azaltmağa başlamışlar bile.. Bir taraftan yabancı dille eğitim yapan okullar artıyor, bir taraftan bizim dersler azaltılıyor, kaldırılıyor.
Dışarıdan, bir ay evvel, Avrupa'dan Amerika'dan edindi-ğim izlenim şu ki, Batı diyor ki, bu kadar uğraştık, bütün bunla-ra rağmen, hala daha bunları vazgeçiremedik kendi benliklerin-

den. Beceremedik bu işi. Türkiye'dekiler hâlâ Türküz, Müslü-manız diyorlar... Azalmış olmalarına rağmen, alttan bir şeyler yeşeriyor...
- Batı, Türkiye'de yabancı dille eğitimde neden bu kadar ısrar ediyor?
- Şimdi bunlar ne yapacak ben size söyleyeyim. Dışarı dan, içerden bu hainlerin yapacakları şudur: Bir an evvel bu işi artık bitirelim. Nasıl bitirelim? İşte Kelt Planı, İrlanda Planı gibi bir planla bitirelim. Artık

Türkçe lâfı kalmasın. Türkçe lâfı kalmayınca zaten tarihte Türk toplumunun adı silinir.
Bu İngiliz harekatı, Anglo-Sakson Planı 1953'te anlattı-ğım şekilde uygulanmağa başlandı. Tabii kamuoyunun bunlar-dan hiç haberi yok. Benim niye haberim var? Çünkü benim ba-şıma geldi.
1940Marda, 50'lerde Ruslar, ikide bir bahane ile bir kaç milyon Kazak Türk'ü kesmiş. Sonra Kruşçev, yumuşak bir tu-tum izliyor. İngilizlerin politikasını uyguluyor Kazakistan'da. Bu bölgede 1964'lere kadar Kazakça eğitim yapılırken, Kruş-çev, karar veriyor bundan sonra eğitim dili Rusça olacak, diyor. Ana okullarında, ilk okullarda Rusça eğitim başlıyor. Bugün Kazakistan'da gidiyorsun. Bahçede oynayan balalar, yani ço-cuklar oyun oynarken aralarında Rusça konuşuyorlar. Hepsi Kazak çocukları besbelli. Kazakça konuşun diyorsun, anlamı-yorlar söylediğinizi.
Sonra oradaki Milli Eğitim Bakanı'na bu durumu sorduk. Eğitim dili Kazakça olmalı dedik. Bundan sonra kanun çıkartıl-dı ve ana okullarında eğitim dili Kazakça olsun dendi. Rusça kaldırıldı.
mürge ruhuna itilmemiş her ülkenin eğitim dili, kendi resmi di-lidir.
2. Meslek dalının gereksinimine göre çeşitli yabancı dil-ler, ayrıca özel hızlı yöntemleriyle iyi öğretilecektir. Bu özel yaz kurslarıyla bile halledilecektir.
Batının Maskesi Düşecektir
Bizler hem Asya'yız, hem Avrupa, hem Ortadoğu. Coğra-fi konumumuzun bahşeylediği kültür ve maneviyat zenginliği-mizden bahsediyorum. Doğunun manevi zenginliğimizden bah-sediyorum. Doğunun manevi zenginliği, insan anlayışı ile Batı-nın maddiyatı arasında köprü kurabilecek bizden daha münasip bir kavim yoktur. Perişan bir aşağılık duygusu içinde, Haçlı Se-feri kafalı. Avrupa'ya yalvarıp duracağımıza, Asyalı tarafımız-dan kıvanç duyan, tarihi manevi zenginliklerimizle, maddiyatı, en iyi becerilerle insanı ezmek, sömürmek için değil, insanın yükselmesi, saadet, kardeşlik ve huzura kavuşması için kulla-nılan bir millet olmalıyız. Yüzyıllar boyunca olabildiğimiz gibi.
Son zamanlarda Batının içine düştüğü manevi bunalım, dış davranışlarına da tekrar yansımış, o sahte medeniyet kisvesi altında "Birleşmiş Milletler", "İnsan Hakları" Batının sadece kendi çirkin emelleri için kullandığı örtü ve maskelerden ibaret kalmıştır.

Hayatın Her Alanında Örnek Ülke Olabiliriz

Türkiye, Batıya olsun, Doğuya olsun insanlık örneği bir ülke olabilir. Nerede bir mazlum millet haksızlığa uğruyorsa, orda Türkü, barış kurulmasına çalışan, arabuluculuk yapan, her uluslararası ortam ve örgüte sesini duyuran, insanlığa davet e-den en faal bir barışçı olarak bulmalıdır. İlerinin Türkiye'si yeni bir Japon harikası olacak; bilimde, teknikte en ön saftaki yeni-

likleri ile hem kendine, hem insanlığa hayırlı olacak şekilde ça-lışacaktır. Türk genci hem kendi tarihini, dilini, edebiyatını, hem dış dünyayı, tekniği bilecektir. Türk ne dışarıda hor görü-lecek, ne içerde kendi benliğinden vazgeçecektir.

Türk, Asya ülkeleri ve de İslâm dünyası ile arasına so-kulan nifakları, aşılanan hor görme, hatta düşmanlık duyguları-nı yıkacak, çeşitli ülkelerle kültür, eğitim, bilim, dayanışma i-lişkilerini geliştirecektir. Yeni Doğu Avrupa ülkeleri ile, Orta-doğu ve Asya ülkeleri, hatta Afrika ve Güney Amerika ile yep-yeni ilişkiler kuracağız. Eski dost, düşman olmaz. Herkes bizim insanlık ve becerilerimize imrenecek, bizden örnek alacaktır. Orta Asya Türk devletleri ile sıkı kültür, eğitim, teknik, ticaret ilişkileri kurulacak, siyasi bir emel gütmeden aramızdaki kop-muş kardeşlik pekiştirilecek, gümrük, pasaport, vize engelleri kaldırılacak, gerçek bir Türk Dünyası oluşturulacaktır.

Türkçemiz Sevgi Dili Olacaktır

Türk genci, hem eski, hem yeni Türkçe'yi çok iyi bile-cek, her meslekte, her dalda güzel ve sürekli gelişen Türkçe'yi kullanırken, her kelimenin bir bal damlası gibi tadını ağzında hissedecek, Türkçe'yi dünyanın kardeşlik ve insan sevgisi dili yapacaktır. Selçuklu atalarımız devrinde olduğu gibi, okullarımıza dünyanın her bir yanından yabancı öğrenciler gelecek, Türkçe olarak yalnız en yeni bilim ve teknikleri değil, insanlığı öğrenip ülkelerine döneceklerdir. Çok yakın geçmişimizde olduğu gibi, ülkemiz serin ormanlarla, insanımızın adeta kendine akraba gördüğü dut ağaçlan ile bezenecektir. Gelen yabancı gezginler yalnız Roma, Bizans, ilk

Hıristiyan kalıntılarını değil; Selçuk, Osmanlı eserlerini görecek, kervansaraylarda Türk konukse-
verliğini tadacak, yeniden canlanan güzel gelenek ve yaşam tar-zımıza özenerek yurtlarına döneceklerdir.
Kısa sürede böyle bir Türkiye'yi oluşturabiliriz.
SÖMÜRGE ŞABLONU
'Altınoluk, Selman Tan, 27Nisan 1996
Bu devletin 50 senedir, temel siyaseti nedir? Avrupa'ya ve Amerika'ya yalvarmaktan ibarettir. Şimdi senin temel ilken Avrupa ve Amerika'ya yalvarmak olursa senin Milli Eğitim po-litikan ne olur? Hiç kimse birşey öğrenmesin, herkes İngilizce öğrensin olur. Çünkü Türkçe yalvanrsanız anlamazlar. Şaka gibi anlatıyorum ama doğru bildiklerimi anlatıyorum. Sömürgenin tarifine bak, olaylara bak, sömürge şablonu açıkça ortaya çıkmaktadır. Siz buna istediğiniz kadar başka isimler uyduru-nuz, polemik yapınız.
- Türk fikir hayatı Oktay Sinanoğlu'nu Türkiye'deki ya bancı dille eğitime karşı çıkan bir eğitimci ve bilimci olarak ta nıdı. Yabancı dille eğitimin Türkiye 'ye getireceği olumsuz so nuçları devamlı vurguluyorsunuz. Sanıyoruz bu fikrî yapınız, gençlik yıllarına uzanan eğitim hayatınızla yakın bağlantısı var. Oradan yola çıkarak böyle bir konunun Türkiye gündemine girmesi için adeta feryat etmenizin sebepleri nelerdir?
- Türkiye'nin bir çok soruna var iktisadi sorunlar, siyasi sorunlar, dış siyasetle ilgili sorunlar gibi. Ayrıca hükümet ku ruldu kurulacak, başarılı oldu olacak gibi oyalamalar var. Ama hepsinden önemlisi Türkiye'nin bir temel sorunu vardır. Can a-

lıcı noktası yani yüreği burasıdır. Çünkü Türkiye'nin bekası bununla ilgilidir. Bu; eğitimdir.
Eğitim denince harçların alınıp alınmaması veya kredili sistemin uygulanıp uygulanmaması gibi fasarya işleri kastetmi-yorum. Tarihte bir çok misali vardır. Bir milletin adını tarihten silmek istiyorsanız, onu yok etmek, yabancılaştırmak istiyorsa-nız, gayet kolay bir yöntemi vardır. O milletin dilini unuttur-sanız ne tarihi, ne hissiyatı, ne

şahsiyeti hiç birisi kalmaz. Bunu Romalılar iki bin yıl önce akıl etmişlerdir. İngilizler başarısıyla tatbik etmişlerdir.
Biz gidip geldikten sonra gördük ki Anadolu Liseleri, kolejler diye yüzlerce okul açılmış, Türkçe eğitim veren okullar gittikçe azalmış. Kalanlarda üçüncü sınıf okul muamelesi görü-yor ve onlardan bir kaçış yaşanıyor. Bu okullar da yabancı dille eğitime geçmek için adeta yalvarıyorlar. Çeşitli cemaatler kolej adı altında yabancı dille eğitim veren okullar kurmuşlar, kâr da ediyorlar ama Avrupa'nın ekmeğine yağ sürüyorlar. Anadolu kelimesini misyonerler çok severler. Kelime biliyorsunuz Türk-çe olmayıp Anatolya'dan gelmektedir. Avrupa "Türkiye Cum-huriyeti" sözünü bile "Anadolu Federasyonu" olarak görmek ister. O da bir süre için.
Şimdi niyet Türkiye'de ana, ilk, orta, lise üniversite, ne varsa hepsinin dilini İngilizce yapmaktır. Kamuoyunu elli sene-dir bu safhaya getirdiler. Millet; "Çocuklarımız İngilizce öğren-sin" diye can atar hale geldi. Caddelerde bütün işyeri isimleri tarzanca İngilizce hale gelmiş. Gazeteleri açıyorsunuz İngilizce reklâmlarla karşılaşıyorsunuz. Sonra "Boğaziçi mezunundan başkası müracaat etmesin" şeklinde ilânlar görülüyor. Ameri-ka'daki İngiliz asıllılar reklâm vermiş; "İrlandalıların müracaat
etmesine gerek yoktur" şeklinde, özel kulüplerine kabul etmek için de "İrlandalılar ve köpekler içeri giremez" dövizi asılıymış. Türkiye'de de yakında "Türkçe konuşanlar giremez" şeklinde levhalar asmaya başlarlar herhalde.
30 senedir bunun mücadelesini veriyorum. 22 sene evvel birkaç kişiyle bir şeyler yapmaya çalıştık. Kimse ne yapmak istediğimizi anlamadı. Amerika bize beyaz şapkalı kovboy adını takmış, tabii başımıza bir sürü iş geldi, sonra susmak zorunda kaldık. Son birkaç yıldır coştuk yine ortaya çıktık, bu sefer binlerce kişi anlıyor. Fakat atı olan Üsküdar'ı geçmiş. Ortado-ğu, Boğaziçi, Bilkent kurulmuş, altyapı hazırlanmış durumda-dır. Yakın gelecekte hedef Türkiye'de Türkçe eğitim yapan hiç-bir okul bırakmamaktır. Millet sömürge psikolojisine sokulduğu için buna can atar hale gelinmiştir.
Şimdi yeni Milli Eğitim Bakanı çıkıyor "Biz Avrupa ile bütünleşeceğiz" diyor. Sana bu yetkiyi kim verdi. Sen bu mille-tin isteğini mi yerine getiriyorsun? diye sormak lâzım. Kendileri farkında olurlar veya olmazlar, birkaç bin tane tatlısu frengi kalkıyor bu milleti satmaya

çalışıyor. Dedeleri bu, kendileri şu olan alçak perişan adamlarla biz bütünleşecekmişiz. Ameri-ka'da bana " Sen Avrupalısın" derler. "Lütfen, rica ederim, bana hakaret etmeyin, estağfurullah " derim. Tabii estağfurullah'm ne demek olduğunu yarım saat izah ederiz. Çünkü İngilizce gibi yabani dilde böyle incelikler yoktur. Ve ben Asyalıyım diye böbürlenirim. Avrupalı olmamak, Avrupa'ya bulaşmamak bir şereftir. Sen Avrupa ile bütünleşecek ve onun yüzyıllardır devredegelen kanlı mirasını üstleneceksin. Bizim destansı tarihimizde sahiplenmekten korkacağımız ne var ki faziletten başka...

- Kimlik hassasiyeti açısından devletin kültür politika sında sizce hiç kaygı yok mu?

-35 Yıldır birçok hükümetleri tanıdım. Bunların bir kıs-mı aynı işleri yapmaktaydı. Kimini sol, kimini milliyetçi diye yuttururlar. Ama hangi hükümet olursa olsun, perde arkasında bu işleri yürütenler aynıdır. Nereden kurcalarsam karşıma çıkan insanlar aynı adamlardır. Sonra seçimin meçimin Türkiye'de milleti uyutmak için yapılan sözde demokrasi görüntüleri olduğu kanâatına vardım. Meselâ bazı önemli kurumların idaresindeki insanlar icraatları açışından yapacakları iş milli olmasın da nasıl olursa olsun gayesi güderler.

Şimdi Batı bütün bu çalışmalara rağmen gün geçtikçe gelişen Türk insanın kimliğini bulma mücadelesi içine girdiğini görüyor ve bu işi hızlandırıp üç-beş senede bitirmeyi hedefli-yor.

Amerika'nın her bulaştığı yerde, önce iktisadi çöküş, fı-rınlara hücum etme yaşanmış arkasından yabancılaşma gelmiş-tir. Bunlar Türkiye'de olabilir.

- Türkiye'de yurtdışında eğitim yapan gençlere mil yonlarca dolar ayrılıyor. Siz de yakinen biliyorsunuz. Bu bekle nen sonucu veriyor mu? Sonra Türkiye 'nin ve İslâm dünyasının bilgi çağında eşitliği yakalaması böyle mi mümkün olacaktır? Yeni bir bilim politikası üzerinde çalışması gerekiyor mu?

- Milli Eğitim politikamızın gayesi milli eritim politika sıdır. Artık ahmak da olsak bu durum anlaşılacak bir durumdur. İrlanda'da ki

Yüksek Milli Eğitim Kurulu'nun benzeri olan YÖK'ün şimdiki uygulaması şöyle: Ya Avrupa'ya Amerika'ya devşirme yapmak için öğrenci gönderir, ya da dışarıdaki bir çok üniversitenin buraya şubesini açar. Kapitülasyonların en kötüsü
budur. Buraya açtığınız okulların ders kitaplarının tanesi 30 dolardan İngiltere'den gelir. Bunun adı da kısa gün ticareti... Zaten 20 sene önce yabancı okulların Türkiye'de açılmasından ne kadar kâr ederiz diye hazırladıktan gizli raporlarını oku-muştum.
Dışarıya giden öğrencilere gelince bu iş yıllardır sessizce oluyordu. Son olarak YÖK yirmi bin kişinin dışarı gitmesine karar vermiş. Gidecekleri yer ise Japonya, Almanya, Fransa olmaz. Nereye gidecekler? Ya Amerika ya da İngiltere'ye git-mek mecburiyetindedir. Adam başı senelik otuz bin dolar mas-raf yapılıyor. Giden beş seneden önce dönemediği için 150 bin dolar masraf ediyor. Yirmi bin kişi birkaç milyar dolar ediyor. Peki bizim bütün üniversitenin bütçesinin toplamı nedir? dedi-ğiniz zaman 5 senelik 60 üniversitenin bütçesi bu rakamm an-cak bir parçası oluyor. Şimdi sen bütün kaynaklarını İngilte-re'ye ve Amerika'ya birçok dalda, hele hele teknik dallarda kimse para vererek doktora yapmaz. Araştırma yapılacak şir-ketler doktora çalışmasına para verirler. Şimdi bizimkiler onla-rın işini yapıyorlar onlar Türk talebeye para vereceğine bizim-kiler para ödüyorlar. Böylece Amerikan, İngiliz üniversiteleri yaşatıyor. Amerika'da çalıştığım üniversite yöneticileri üniversite-nin kaynakları azaldı, doktora talebesi alamıyoruz diye yakını-yorlardı. Kendilerine siz üzülmeyin, bize ettiğiniz büyük iyi-likler karşılığında Türkiye size Türk Marshall Planı uyguluyor, binlerce talebe gelecek dedim, benim üniversitede itibarım arttı, dekanlar filan etrafımda dolaşmaya başladı.
Bizde plan, program, hedef, beklentiler hiç birisi yok. O-rada görülecek eğitimle şöyle bir kalkınma olsun, şu teknoloji

gelişssin gibi düşünceler yok. Buradan giden Türk talebeler ya-rım yamalak bir tahsil görecekler, onların işine yardımcı olarak sonra

buraya dönecek ve burada kurulan üniversitelerde İngiliz-ce eğitim yaptıracaklar.
Bilgisayar çok dehşet bir alet. Biz doğduğundan beri bu aleti kullanıyoruz. Amerika'da ortada hiç bir şey yokken en bü-yük programlan yazdık. Bu bilgisayardan mutlaka istifade e-dilmesi gerekiyor. Ama Bilimsel işler için bilgisayar program-lamayı bilen Türkiye'de kaç kişi var, kaç genç bilgisayarla sa-dece oyun oynuyor? Yapılan acı işlerle, bırakın bilgisayar çağını yakalamayı sömürge ruhu perçinleşiyor, tarihten adınız silinmeye başlıyor. Bu noktada hangi bilim politikasını takip etmek gerekir sorusu filan lüks kalmaya başlıyor. Sen tarihten silinmek üzeresin, bu söz kel başa şimşir tarak gibi bir söz oluyor.
- - İrlandalı aydınların yaptığı gibi bu bağımsızlık müca-delesi yine eğitimle yapılacak bir şey değil mi?
- Elbette. Ama bu elli yıllık eğitim zorbalığına rağmen alttan Türk insanının kendi kültürüne, bağlılığı yeniden yeşerdi. Mücadele bununladır. Birkaç sene içinde bu vakıflara, özel o-kullara, içtimai çalışmalar yapan insanlar bile İngilizce eğitim veren özel okullar kurmaya başlamışlar. Kendi bindikleri dalı kesiyorlar. Bunun önüne geçilmesi lâzımdır.
Dünya ülkelerinin çoğunluğu kendi dillerinde bilimsel çalışmalar yapıyor. Zaten İngilizce bilimsel çalışma yapmaya yetecek bir dil değildir. İngilizce'nin önemi bilimsel manada gittikçe azalıyor. Bizim buradaki ayarlı kulüpçüler "Yok efen-dim uluslararası dil İngilizce olduğu için eğitim İngilizce ya-pılmalıdır. İngiltere'de ve Amerika'da yapılmalıdır." diyorlar.
Aynen İrlanda'daki İngilizlere satılmış insanların yaptığı propa-gandayı yapıyorlar. Gaye herkes İngilizce öğrensin başka bir şey öğrenmesindir. Amerika'ya, İngiltere'ye İngilizce bilen ha-mal lâzımdır. Sonra herkesin bildiği bilgi de kuvvet olmaktan çıkar. Amerika'da çöplüklerde yaşayan milyonlarca insan İngi-lizce biliyor ne oluyor? Türkiye ayda on milyon maaşla bir o-kula İngilizce okutman alınacak deniyor binlerce insan müracaat ediyor.
Yeni bir bilim siyasetimizin, araştırma siyasetimizin ol-ması için yeni bir eğitim siyasetimiz olması lâzımdır. Eğer bi-zim en temel politikamız Avrupa'ya yalvarmak ve yamanmaksa her şey son iki yüzyıldır, üç yüzyıldır gerçekleştiği gibi ger-çekleşir. Bizim

hastalığımız, baş ağrısı değildir, aspirinle filan iyileşmez. Kanser olmuşuz, ameliyat ediliriz de düzelirsek olur yoksa tekrar şahsiyetli bir millet olarak ayaklarımızın üstünde dikilme imkânımız yoktur.
- Şimdi aydınlar diye bilinen kesim Batıya gidip büyüle nip geliyor. Bunlar neden büyüleniyor da siz ezilmediniz, aşa ğılık duygusuna kapılmadınız, siz batıda neler gördünüz?
- Türkiye'de batı hayranlığı ve batı uşaklığı yapan a-damlarm çoğu Amerika'da bir veya bir kaç sene kalmıştır. O ülkeyi, insanını, ülkenin hedeflerini tam ayırt edememiştir. Dikkat ettim böyle az kalanlar Noel, Paskalya gibi bayramlarda kilisenin ayarladığı bir takım ailelerin evlerine davet edilir. Baloya götürülür, kızlarla tanıştırılırlar. Onlar ibiş ibiş bakınıp gelirler.
Amerika'yı tanımak için şöyle kenar mahallelere gitseler, oralardaki çöplükleri, mezbelelikleri, insanların sefaletini gör-

seler zengin gözlemlere sahip olurlar. O hayatı yaşayan insanlara göre bizim gecekondular villa gibidir.
Sonra bu işler gelişti. Üniversitede iken gelecek vaad e-den gençlere çengel atarlar. "Gel seni bizim gençlik koluna ve-ya derneğe üye yapalım bir daha sırtın yere gelmez, ileride ül-kende çeşitli kademelere gelirsin. İleride bakan da olursun" derler. Zaten genelde ayarladıkları adamları gönderirler. Ama imalât hataları olmuyor değil.
Ben ilk-orta-lise eğitimini tamamıyla Türkçe olarak yap-tım. O zamanlar divan edebiyatı, tasavvuf edebiyatı filân oku-duk. Şimdi Anadolu lisesinden ve kolejden bir öğrenci gönde-rirseniz farklı sonuçlar çıkar, çünkü temeli kötüdür. Bizim te-mellerimiz sağlamdı. Eğitim hayatının talebe açısından altın çağları orta öğretim yıllarıdır. Bu yıllar mutlaka Türkçe eğitim ve öz kültürümüz verilmelidir. Ayrıca benim korunmamda Ka-racabey ailesinden gelmiş olmamın etkisi olabilir. Biz kale diplerinde dedelerimizin türbelerinin yanında oynayarak büyü-dük.
- Efendim Oktay Sinanoğlu liseyi bitirip sizin yanınıza gelmiş olsa ona ne tavsiye derdiniz?

- Ona derim ki; İngilizceyi çok istiyorsan yaz kursunda filan öğren, ama önce sen kendi kültürünü, tarihini, kimliğini tanımak için okumalı, araştırmalar yapmalısın. Bilim teknik ko nuşunda yetişmek istiyorsan, zehir gibi matematik bilmelisin. Çünkü bilim dili matematiktir. Ayrıca yalnız aklını değil gönlü nü de eğitmeyi unutma derim.
- Batı toplumlarında ciddi bir ahlâk problemi var. Kimi bilim adamları da bunu dile getiriyor. Bir ruhi duyumsuzluktan, tatmin olamamaktan bahsediliyor. Ve onu batılı insan uzakdoğu,
dinlerinde parapsikoloji, transandantal meditasyon gibi alan-larda aramaya başlıyor. Bu arada tasavvuf da ilgi alanına giri-yor.
- Batı insanın zengin olanı da fakir olanı da tamamen bir boşluk, bir arayış hatta mutsuzluk içinde. Ve o insanlar başka seçenek, yani hayatı daha güzel, mutlu yaşanabileceği bir seçe-nek bilmiyorlar. Sanayi toplumu olunca en iyisi yapılmış olur zannediyorlar.
Almanca konuşan ülkelerin bütün eğitimcileri İsviçre'ye toplanmışlar, beni de çağırdılar. Konu; Gençliğimizi nasıl kur-taralım? Ben de bunlara adını koymadan tasavvufi hayattan, veli insanların güzel nasihatlerinden bölümler aktardım, peşimi bırakmamaya başladılar.
Avrupa ülkelerindeki doyumsuz gençlerin ruhlarını tat-min etmek için uzakdoğu dinlerine, transandantal meditastyon arayışlarına girmesi normal. Ama bizim Boğaziçi Üniversite-si'ndeki gençler de bu çalışmalara katılıyorlarmış. Hayret ettim. "Transandantal Meditasyon" un filan aslı bizde tasavvuf ile var. Fakat tasavvuf müesseseleri tekke ve zaviyeler kanunla kapa-tılmış. İnsanımız kültürel genlerindeki şifa kaynaklarını bırak-mış, sahtesinin peşine düşüyor. Çok garip bir ülkede yaşıyoruz.
Burada aklıma gelen çarpıcı bir misali de vermek istiyo-rum. Bütün dünyası evlenme töreninin dini olmadığı bir ülke vardır. O da Türkiye'dir. Bir kaç düğüne gittim, çok garipsedim. Yani düğünde miyiz, cenaze töreninde mi? Belli değil. Defterler açılmış herkes soğuk soğuk dikiliyor. Rusya'da bile evlilik dinî merasimle olur kardeşim.
Tasavvuf gönül mektebidir. Batı dünyası da anladı ki a-kılla bir yere varılmıyor, yani bir şeyler eksik kalıyor. Her iki

dünyamızın da mamur olabilmesi için bir formül vardır; "bilim + gönül + dil" diye. Bizler gönlümüzü zenginleştireceğiz, gönlümüzü zenginleştirecek müesseseleri açacağız, hayat tarzı batının yörüngesine girmiş insanımıza ulaşacağız, sonra da o aklıyla her şeyi başarmaya çalışıp aciz kalan ızdırap içindeki batı insanına elimizi uzatacağız. Tarih bizlerden bu vazifeyi bekliyor. ,

TOPLUM OLARAK BEYİN AMELİYATI GEÇİRİYORUZ

İzlenim, Mustafa Armağan, Kasım 1996

- Türkiye 'deki eğitim ve öğretim sisteminin genel bir değerlendirmesini yapar mısınız?

Eğitimi anaokulundan üniversiteye kadar bir bütün olarak alıyorum. Eğitim sistemimizin tamamında kanser hastalığı var. Türkiye'de 1953'e kadar çok iyi bir eğitim sistemi vardı. Me-sela bakın, dünyanın her tarafında büyük başarılar kazanan mü-hendis ve işadamları İTÜ'den mezundur. Ben normal lisede o-kudum. Lisede aldığım eğitim çok iyiydi. Düşünmeyi öğreti-yorlardı. Liseden sonra bizi Amerika'ya gönderdiler ve bu eği-timle Amerika'nın en iyi üniversitesinde 3 sınıf atladık. Bize öğrettikleri dersleri bildiğimizi görünce çok şaşırdılar ve bunla-rın Türkiye'de öğretildiğine inanamadılar.

Şimdiki okullara bakalım. 1953'ten sonra kolej modası Türkiye'ye Robert Kolej'le girmiştir. Robert.Kolej zaten Hıris-tiyan misyoner okuludur. Bu yıl Amerika'da bir tv programında misyonerlere bakın, Türkiye'de Robert Kolej'de ne güzel işler başarmışlar' diye övünerek halktan daha fazla para istemişler-dir. Robert Kolej'in misyoner okulu olduğunu herkes bilsin. Dı-şarıda kolej misyoner okulu demek değil, üniversite demektir. Bizde ise ingilizceyle eğitim yapan misyoner okulu demektir. Günümüzdeki mânâsı ise Hıristiyanların misyonerliğini kendi-mizin yaptığı Türk misyoner okuludur. Şimdi buna bir de Ana-dolu Lisesi eklendi. Dikkat ediniz, bunlara Türk lisesi olma-dıkları için Anadolu denmiştir. Çünkü Anadolu kelimesi Türkçe değildir, Anatolia'dan gelir. Bunlar da misyoner okul tipine göre düzenlenmiştir. Şimdi İmam Hatip Okullarını da "Anadolu İmam-Hatip Okulları" yaptılar. "Bunları kapatamıyoruz, ahali kızıyor, ne

yapalım. Bunların eğitimini de İngilizce yaparak işi kökünden halledelim" diye düşündüler.
- Anrioilu imam Hc&ipler'in akması da ayn cam?
- Bu iş şimdi anaokullanndan başlıyor. Dışarıdaki ve ihanet çetesinin amacı, bir kaç sene içerisinde Türkiye'de Türkçe'yle eği tim yapan bir tek okul bırakmamak. Kalan Türk okulları da gariban okullarıdır. Anaokulundan itibaren İngilizce okuyan çocuk baba sıyla İngilizce konuşacak. Gidin bakın Kazakistan'a, 1953'te baş layan İngiliz numarasına. Ruslar bunu İngilizler'den öğrenip 1964'te Kazaklara uyguladılar. Rusça eğitim yaptılar, bir takım im kânlar tanıdılar, iş verdiler. Dolayısıyla diğer okullar söndü. Anao-kullanna kadar indirdiler bunu. Çocuklar artık babalanyla Kazakça konuşamıyorlar; ama orası sömürgeydi. Kruşçev'e kadar bir iki milyon Kazak'ın kafasını kestiler. Sonra Kruşçev demiş ki: "Niye

enayilik ediyoruz. Bize sadık hamallar lazım. Bunu İngilizler çok i-yi beceriyorlar. Medeniyet kisvesi altında milletin dilini değiştirip kafayı ameliyat ediyor, sonra ilelebet çalışan hamallar elde ediyor-lar. Biz de böyle yapalım" Şimdi Kazak nüfusun % 4O'ı Kazakça bilmiyor. Bağımsızlık kazanılınca birkaç üniversite açıldı. Meselâ Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi var. Ben üniversitenin adını du-yunca çok şaşırdım. "Bizimkiler nasıl bir Türk büyüğünün adını vermek cesaretini gösterdiler?" Çünkü biz Türkiye'deki üniversi-telerin hiç birine bir Türk büyüğünün adını veremedik. Daha sonra öğrendim ki bu teklif Kazaklardan gelmiş. Sözüm ona Türkiye ba-ğımsız, onlar daha yeni bağımsızlığını kazandı.
Kazakistan'ın Milli Eğitim Bakanı Murat Cirinov'a de-dim ki: "Bu çocuklar kendi aralarında Rusça konuşuyorlar, dersleri Kazakça alıyorlar." Cirinov da şunu söyledi: "Bunu kökten halletmek için bir kanun çıkararak anaokullarında Rus-ça'yı yasakladım." Bana sorduğu bir soru vardı: "Bize Ruslar o kadar eziyet çektirdiği için Rusça konuşuyoruz, peki size ne o-luyor? Sömürge değilsiniz ki?" Ben bunları söyleyince bu iha-net çetesi ya da kuyruktan olanlar diyorlar ki: "Efendim, niye yabancı dile karşısınız? Çocuklarımız

İngilizce öğrenmesin mi?" Öğrensinler ama öğrenirken bütün dersleri yabancı dille okuyup kendi dillerini çöpe atmasınlar.
Türkiye'de öyle bir hava yaratıldı ki bütün dersler İngi-lizce olacak. Böyle bir rezalet olamaz. Dünyanın bir kaç sömür-ge ülkesi hariç hiçbir ülkede böyle bir yabancı dil öğretme u-sulü yoktur. Ya biz o kadar akıllı bir milletiz ki yabancı, dil öğ-retmenin en iyi yöntemini bulmuşuz, ya da herkes doğrusunu yapıyor, biz dünyanın en aldatılmış milletiyiz. Aziz Nesin eksik söylemiş. Bütün dünyaya gidin ve onlara "Bizde bütün dersler

İngilizce veriliyor' deyin. Bakın size ne biçim muamele edi-yorlar.
- Gerçekten bizden başka ülkelerde yabancı dille eğitim yok mu? Mesela italya 'da durum nasıl?
- Amerikan ve İngiliz propagandasıyla tamamen uyuttu lar bizi. Geçen gün İtalya'ya tatile giden bir kaç Türk geldikten sonra şunları söylediler: "Bunlar ne biçim insanlar. Bir tek İn gilizce bilen insana rastlamadık." Almanya'ya, İsviçre'ye gidi yorum. Sokakta bir tane İngilizce bilen adam yok. İngiliz ce'nin bütün dünyanın dili olduğu tamamıyla Anglo - Sakson propagandası ve bunların ihanet çetesi ve kuyruklarının ya lanıdır. Herkes bir çok dili öğrenir, bir çok dilde uzmanlar ye tiştirir. Bugün bir Japon İngilizce bilse bile konuşmaktan utanır, sömürge insanı zannederler diye. Bu tam bir oyundur. Türk çe'nin tarihten silinmesi için yapılmış bir plandır ve silinecek, göreceksiniz; bir kaç senesi kaldı. Plan şu: Türkiye'de Türk çe'yle eğitim yapan anaokulu bile bırakmayacaklar. Bir de di yorlar ki, azınlıklar kendi dilleriyle eğitim öğretim yapamıyor lar. Yahu Türkçe'yle yapabiliyor muyuz ki bir de azınlıkların lâ fını ediyorsunuz!
- Türkiye 'deki eğitim sisteminin 1953 ten sonra yozlaştı rıldığını söylediniz. Peki Türkiye 'deki siyasi yozlaşmayla eği timdeki yozlaşma arasında bir paralellik var mı?
- Yalnız siyasi değil her alanda yozlaştık. Çünkü bu eği tim sisteminden ancak bu çıkar. Yabancı dille eğitime dönelim tekrar. Öğrenciler dil öğrenmek ya da üniversite okudum demek için hiç istemedikleri bölümlere kayıt oluyor. Mesela fizikten doktorasını alıyor, daha sonra gidip bakkallık yapıyor. Türki ye'nin durumu bu. İşe pratik açıdan bakalım. Sen bir Türk hoca

olarak Türk gibi zannettiğin öğrencilere İngilizce fizik anlatıyo-rum. İnsan zorlanıyor, çok derin anlamlar kayboluyor. Şimdi öğrenci o derin kavramı mı düşünsün, yoksa o kelime İngilizce ne demek onu mu? Böyle saçmalık olur mu? İster bakan ol, is-ter üniversitede doçent, önce seni İngilizce imtihan ediyorlar, mesleğinle ilgili imtihan sonra... Bugün bakkal dükkânlarına bile İngilizce adlar veriliyor; neden? Çünkü İngilizce o adamın kafasına göre itibar dili; adam da itibar kazanmak istiyor. Ga-zeteler ve dergiler de bundan nasibini almışlar. Önceden bu hastalıklar bizim aydınlarda vardı, halkta yoktu. Artık halkta da var ve onlar da bu kanser hastalığına yakalandılar. Bunu diyen Türkiye'de belki 2-3 tane insan çıkar ve bunları diyenleri de a-foroz ederler. Biz de zaten tarihe karşı sorumluluğumuzu ye-rine getirmek için bunları söylüyoruz.

- Yıldız Teknik Üniversitesi 'nde öğretim üyesisiniz. Ame rika 'da da yıllarca çalıştınız. İki üniversite ortamının mukaye sesini yapabilir misiniz?

- Yıldız Üniversitesi 'ni tahmin ettiğimden daha iyi gör düm. Burada bazı değerli bilim adamlarımız var ve ellerinden geleni yapıyorlar. Bazı başka üniversitelerde insanların kafasın da İngilizce olduğu için soru soralım cevaplarını arayalım gibi bir dertleri yok Kısacası insanların adeta düşünce ve muhakeme yetenekleri köreltilmiş. Kafaları öyle bir hale soktular ki kalıp kafa oluştu. Adama diyorsunuz ki:'Şöyle bir kitap basılmış, i-çinde çok dehşet iyi şeyler var.' Şöyle bir bakıyor ve falanca basmış diye okumam diyor. Eskiden biliyorsunuz, elinde Cum* huriyet ve Tercüman gazetesi olanlar birbirlerini döverlerdi. Şimdi bu kılık değiştirdi. Bunlar tabii ki kendiliğinden olmuyor. İngiliz ve Amerikan uzmanlar ki İngilizler bu işte mahirdir, A-merikalılar da onlardan öğrenmişlerdir - toplum mühendisleri-dir, bu işleri de gayet iyi yapıyorlar. Diyelim ki İzlenim'üs, çok dehşet bir yazı yayınlanmış; bunu İstanbul'un elit kesimindeki bazı insanlara götürün. "Bu dincilerin dergisi" deyip okumaz-lar. Kısacası şimdi sağ, sol yobazlığı kılık değiştirdi, lâik dinci ayrımı getirildi. Asıl bahsettiğim, etrafında herkesin birleşip yü-rümesi gereken bir

mesele bu suretle ortadan kaldırılıyor. Bu-nun sonucu olarak da bağımsızlık kalmıyor. Beyin ameliyatı ge-çiriyoruz toplum olarak.
- Bizde Amerika 'daki üniversitelere büyük bir hayranlık var. Gerçekten oradaki üniversite sistemi verimli bir şekilde çalışıyor mu? Yoksa özel üniversitelerden mi geliyor verimli likleri?
- Amerikan eğitim sistemine baktığımız zaman bir kere lise seviyesine kadar halk okulları vardır, parasız. Bir de tek tük özel okullar var. Çok nadir, çok pahalı okullar bunlar. İkisi ara sında çok büyük öğretim farkları vardır. Orada durum şu: Bütün Amerika'yı idare edecek belli bir zümre yetiştirilir, gerisi ta-mamıyla.cahil bırakılır. Basın-yayında da bu böyledir; insanla rın dünyadan haberi olmaz, fakat başta bulunan 2 milyon insan müthiş iyi yetiştirilir. Amerika'yı da Amerika yapan bunlar za ten. Gerisi de kullanılır. Üniversite de böyledir. 20 tane seçkin üniversite vardır ve hakikaten bunlar dünyanın en iyi üniversi teleridir.
- Bunlar çoğunlukla özel üniversiteler mi?
- Kimi özel, kimi devlettir. Ama daha binlerce kolej ve üniversite vardır, daha gariban vaziyette olan. Mesela bizde toplum içinde bir tırmanma var. Aslında Amerika'da İngilizler den gelen bir sınıf sistemi vardır. Mesela babası marangoz olan çocuğun kendisi de marangoz olur, başka şeye de aklı ermez,

hatta istemez. Ufuklarının darlığı ve sınıf farkı İngilizlerden kı-lık değiştirerek Amerikalılara geçmiştir. İstatistiklere göre A-merikahların %60'ı doğru dürüst okuma yazma bilmiyor.
- Yani bizi cezbeden, tepedeki o iki milyon insan mı?
- Hayır, bizim insanlarımız bilinçli bir şekilde heves duymu yorlar, sadece dolduruşa geliyorlar. Amerika'nın bizlere öğrettiği i-ki şey var: Biri silah, diğeri filim. Amerika'nın parası da bitti. Bir çok ülkenin nüfusuna beyin yıkama taktikleri uyguluyor, parasını da o ülkelerden alıyor. Size filim ve pop klip satarak para kazanıyor. Ve bu suretle beyinleri yıkayıp bir hayalî Amerika yaratıyor. Bi zimkiler de buna kapılmıştır. Amerika nedir bilmezler. Amerikan cılar belki orada bir iki sene falan kalmış olabilir ama onun ciğerini bilmez; bu normaldir. Mesela Mozambiklilerin aklı fikri Fransızca öğrenip Fransa'ya

gitmektir. Bizimkilerin de aklı fikri İngilizce öğ renip Amerika'ya gitmek.
- Peki Amerika 'da üniversiteler arası rekabet nasıl?
- Zirvedeki 2 milyon insan arasında muazzam bir yarışma var. Araştırma yaparlar, buluşlar yaparlar.
- Maddi ödüllerle teşvik ediliyorlar mı?
- Ödüllerle teşvik ediyorlar, bir de arkadan kovalayanlar var.
- Bilkent 'te de galiba böyle bir uygulama var.
- Bilkent'i bilemem ama orayı da Amerikan Üniversitesi o-larak görüyorum nihayetinde. Biz de üniversiteleri şöyle düşünü yorlar. Terfi etmek için yayın yapacak bu bir. ikincisi, yayınlarını bilhassa Amerika'da, İngiltere'de neşredecek; ama bu zordur. Çün kü hakem vs. vardır. Diyorlar ki "O sahada şu şahıs iyidir çünkü dı şarıda 25 makale yayınlanmış." Halbuki tesadüfen bir üniversiteye

girmiş, orada tesadüfen bir hoca bunu yanına çırak olarak kabul etmiş lütfedip "Şu işi yap" demiş. İş de bir konunun ucunun ucu. Gelmiş 20 sene sonra o ucunun ucu konuyu burada devam ettirme-ye çalışıyor. "Ne yapalım burada imkânlar yok" diyor. Soruyorsun: "Yaptığının gayesi nedir?" Dışarıya yayın yapmaları mı? İyi bir şey yapmış olsan bile onların çarkına bir diş takmış oluyorsun. Yayın yapmak için yayın yapılmaz. Mesela bilimde yeni buluşlar yaptık-ları zaman kendilerine yararlı ise bunu yayınlamazlar. İşlerini yap-tıktan sonra bir kısmını yayınlarlar; çünkü fikir alışverişi lâzım.
- Sön bir soru sormak istiyorum. Türkiye 'de vakıf üniver siteleri açılmaya başlandı. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?
- Yabancı dil hastalığıyla Türkiye'de hiç bir şey olmaz. Sonumuzu daha da hızlandırır.
- Peki siz ne öneriyorsunuz?
- Bir hükümet istediği kadar edebiyat yapsın, bu işe der hal el atıp kökünden halletmiyorsa millî hükümet değildir. Mil lîlikle dil birbirinden ayrılmaz. Dili olmayan bir millet olmaz. Özel üniversitelerin Türkçe eğitim yapma imkânı kalmamıştır. Veliler para verip Türkçe eğitim veren bir okula çocuklarını göndermezler. Hatta gönderdiği zaman "Sizin yabancı hocaları nız yok" diyerek şikayet ediyorlar. İş bu hale gelmiştir. Dolayı sıyla özel üniversitelerin epeyce bir para almaları gerekir ki kaynak sağlasınlar. Bu ortamda birilerinin

bir özel okul kurup bunun düzgününü yapacağım diyecek durum kalmamıştır. İstese de yapamaz.
Tek çaresi vardır. Bunun ne kadar vahim bir hâdise oldu-ğunun ortaya çıkması ve derhal yabancı dille eğitimin anayasa aykırı olduğunun hukukçular tarafından ortaya konması; çünkü çok şükür anayasamız hâlâ "resmi dilimiz Türkçe'dir" diyor.

Bu, eğitim dili Türkçe demektir. Kimse rol yapmasın. (Şimdi böyle dedik diye Anayasayı da değiştirmeye kalkarlar) Bizim-kiler Almanya'da Türk çocuklarına din dersi koydurmak isti-yorlar. "Buna karşı değiliz ama" diyorlar, "dersler Almanca o-lacak." "Neye göre?" "Bizim anayasamıza göre yabancı öğren-cilere bile yabancı dilden eğitim yasaktır' cevabını alıyorlar. Bundan ibret alacağına bir Milli Eğitim Bakanı gelip burada Almanca İmam Hatip Okulu açıyor. Amacı oralara hoca yetiş-tirmekmiş; bunu bahane ediyor. Yapmışken 20 tane de ingilizce yapıyor. Bir de bunu utanmadan gerekçe olarak söylüyor. Bir milli hükümet varsa ve de gücü yetiyorsa, "Eğitim resmi dilden olur, resmi dil çoğunluğun dilidir," demesi lâzım. Şimdi misyo-ner okullarına da gerek kalmadı; bizimkiler zaten bu işi yapıyor.
- Anladığım kadarıyla diyorsunuz ki Türkçe eğitim ya pılmalı ama yabancı dil de en iyi şekilde öğretilmelidir. Yabancı dil eğitimine değil, yabancı dille eğitime karşısınız sonuç ola rak...
- Yabancı dili mesleğine göre, en iyi şekilde öğretmek i-çin bir sürü yöntem var. Türkiye'de bundan daha önemli bir mesele yoktur; ne askeri, ne siyasi. Çünkü dil bittiği zaman her
, şey biter.
ÇİLLER DIŞİŞLERİNDEN İNGİLİZCE BRİFİNG İSTEDİ
Aydınlık, Dilek Uğuz, 8 Aralık 1996
- Aydınlık: özel İşık Üniversitesi açılışında Işık Lise 'nin öğrencileri, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel 'i İngilizce pan kartlarla karşıladılar. "Hoşgeldiniz" yerine " Wellcome" gibi. Bu olayı nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Prof. Sinanoğlu: Bu haberi duyunca şok oldum. Ata türk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin bir cumhurbaşkanı nın böyle bir şeyi görüp

tepki göstermemesine inanamıyorum. Olamaz böyle bir şey. Ama bu olaya benzer şeyler özellikle son dönemlerde arttı. Türkiye'nin geldiği boyutu görmek bakımın dan bazı örnekler vereyim.
Tansu Çiller Japonya'ya gitmiş. Japon erkânıyla konuşa-cak. Orada çok iyi yetişmiş Türkologlar var. Tercüman var. Tansu Hanım demiş ki, "Ben İngilizce konuşacağım" Japonlar bozulmuş, çünkü bu konuda çok hassaslar. Orada İngilizce eği-tim falan yok. Hiçbir zaman da olmamış. Parantez içinde şunu da söyleyeyim: Japon Tanzimatı 1868'de başladı, bizde 1839-da. Geçen asırda sadece bir kere, bir Japon "Bilim dili Japonca olmaz. İngilizce olsun" demiş. Ertesi gün adam evinde ölü bu-lunmuş. Bir daha ses çıkmamış. Ve Japonya'da hiçbir şey, hiç-bir zaman İngilizce olmamış. Dil İngilizce olsun diyen o Japon, meğer daha önce üç yıl Amerika'da eğitim görmüş! Neyse, Tansu Hanım bu ülkede İngilizce konuşacağım diyor. Sonra da ilkokul sınıfına sorar gibi hanginiz İngilizce biliyor diye soru-

yor. Bakanlar, işadamları falan birçoğu bilmiyor. Ama Tansu Hanım İngilizce konuşuyor.

Türkçe Konuştum Diye Selamı Sabahı Kestiler

Başka bir olay; Tansu Hanım iki aylık başbakan, Mümtaz Soysal da Dışişleri Bakanı. Tansu Hanım Dışişlerine geliyor, erkânı topluyor. Bir olay olmuş, o görüşülecek. "Bana İngilizce olarak brifing verin" diyor. Dışişleri görevlileri de İngilizce ve-riyor brifingi. Dışişleri Bakanı'nın istifasına bu olayın da etkisi olduğunu sanıyorum, çünkü çok kızmış.
Amerika'da çeşit çeşit Türk-Amerikan Dernekleri var. Etkinlikleri epeyce artmış durumda. İki sene evveline kadar bunların bültenleri, açıklamaları, toplantıları Türkçe'ydi. Nor-mali bu. İki sene önce bir baktık, hepsinde birden her şey İngi-lizce. Connecticut eyaletindeki, Washington'daki dernekte, hepsinde böyle. Elçilik Amerika'daki Türk Bilim adamları Derneği kurdurmuştu. Tabii adı İngilizce. Türkiye'den de bazı zevatın geldiği 100 kişilik bir toplantı yaptı. Rektörler var, şim-diki YÖK Başkam Kemal Gürüz var. Orada herkes Türk, ko-nuşmacıların bir kısmı da Türkiye'den gelmiş. Ama konuşma-lar,

tartışmalar İngilizce. Ben çıktım, Türkçe bir konuşma yap-tım. Bir dahaki sefer bana selâm sabah yok tabii.
Bu dernek başkanlarından bazılarına, "Bültenler önce Türkçe 'ydi, şimdi niye İngilizce? " dedim. Dediler ki, "Bize Bü-yükelçi Nüzhet Kandemir 'den yazılı tamim geldi: Bundan sonra bütün görüşmelerinizi, konuşmalarınızı, İngilizce yapacaksı-nız."
Nasrettin Hoca İngilizce Anlatılır mı?
Bundan bir kaç hafta evvel, Dünya Nasreddin Hoca Haftası vardı. Almanya'daki Türk dernekleri ve konsolosluk et-
kinlikler düzenlemiş. Türkiye'den dört profesör çağırmışlar. Bir de Japonya'dan Türkiyatçı bir hanım. Oturanların hepsi Türk, beş Alman var. Aynı anda tercüme sistemi falan da kurulmuş. ODTÜ'den profesör kalkmış, Nasreddin Hoca hakkında Türkçe konuşmaya başlamış. Başkonsolos hemen fırlamış; "İngilizce yapacaksınız konuşmanızı" demiş. Profesör tamam demiş. Di-ğerleri de İngilizce yapmışlar. Sıra Japon Türkiyatçıya gelmiş. İyi Türkçe biliyor. Kadın, Türkçe anlatmaya başlamış. Konso-los, İngilizce yapacaksınız demiş. Kadm, "Nasreddin Hoca İn-gilizce anlatılır mı?!" diyecek olmuş, Konsolos ısrar etmiş. Kadın İngilizce konuşmaya başlamış. Tam Nasreddin Hoca e-şeğe ters bindi hikayesini anlatacak ama İngilizce anlatamıyor, kadın kızmış, "Bunlar İngilizce olmaz" demiş. Türkçe deVam etmiş, konuşmasını bitirmiş. Konsolos mosmor.

Belli ki, Türk dilini yok etmek için çok planlı bir faaliyet var. Bu kesin. Devletin eğitim siyaseti gündeme geliyor burada. Bir tek eğitim siyaseti var. Herkes biraz İngilizce öğrensin başka bir şey öğrenmesin. Romalılardan beri ülkelerin sömürge-leştirilmesi için en iyi istilâ yöntemi, asker falan değildir. Ro-malılar Keltlere, İngilizler İrlandalılara yapmışlar. Hindistan'a yapmışlar. 1954'den beri Türkiye'de son sürat uygulanıyor. Bir ülkeyi ilelebet köle yapmak istiyorsanız eğitimini yabancılaştı-racaksınız. Anaokuluna indireceksin, bir nesil sonra iş bitiyor. Bunun örnekleri var.
Ben 20-30 senedir korkarım, bunu anaokuluna, ilkokulu-na indirirler diye. Yazmadım da korkardım. Şimdi oluyor. Buna da başlayan Mister Doğramacı'dır. Anaokuluna bu indiği za-man bir nesil sonra veliler kendi çocuklarıyla kendi dilinden konuşamıyor. Kendi dilini bilmiyor çocuk, bunu gördüm ben. Bu iş bittiği zaman ne Türk çocuğuyla Türkçe konuşabilecek,

ne Kürt çocuğuyla Kürtçe konuşabilecek. Cezayir'de de Fran-sızlar aynısını yaptı. Arapça bitti, gazeteler falan Fransızca çı-kıyor.

Amerikan Devletinin Gizli Araştırması

- Yabancı dil öğrenilmesin mi?

- Ben yabancı dil öğrenmeyi çok severim. Her gittiğim ülkenin dilini öğrenmeye çalışırım. Öğrendiğim zaman insan larla çok daha yakın ilişki kurabiliyorum. Çeşitli dillerin olması insanlık için bir kazanç. Her çeşit dil, her çeşit kültür olacak, yoksa her taraf hamburgerci, benzin istasyonu olurdu. Bundan insanlık kaybeder. Bir dilde şiir çok güzel olur. İngilizce'nin şii ri bir şeye benzemez. Araba parçalan Amerikanca da iyi olur örneğin. Bu olayın bir tarafı. Bir de köleleşme var. Yine 20 sene evvel, elime gizli bir rapor geçti. Nasıl geçti? Bilimde esaslı bir yayınevinin danışmanıydım. Bu yayınevinin başkam, "Bize Washington'dan şirketlerin genel müdürlerine, üzerinde çok gizlidir, şahsa mahsustur damgalı bir rapor geldi" dedi. Ameri kan devleti bir araştırma şirketine, rakamı hatırlamıyorum, bil mem kaç milyon dolar vermiş yaptırmış. Araştırmada, Türki ye'ye 20 yıl kadar bir süre düşünüyorlar. "20 yıl sonra, anao kulundan itibaren bütün eğitim İngilizce olduğu zaman, yâni Türkiye'nin dili İngilizce

olduğu zaman, kitap şirketlerimize ne kadarlık bir pazar oluşur?" Bu sorunun yanıtını bulmuşlar, bir sürü hesap kitap yapılmış. Ben o zaman, 20 senede böyle bir şey olmaz dedim. Ama 20 sene geçti ve bu iş oluyor. Şimdi ders kitapları olduğu gibi İngiltere'den, Amerika'dan geliyor. Hem burayı bitiriyorlar, hem pafa kazanıyorlar. Son rakama göre 48 bin 320 öğrenci dışarıda okuyor. Onlara buradan harçlık gidi yor, araba falan alıyorlar. Tahminler, bu öğrenciler için senede

5 milyar ile 12 milyar dolar arasında bir kaynağın yurtdışına gittiği şeklinde. Türkiye'deki bütün üniversitelerin bütçesi ne kadar? 1 milyar dolardan az! Şuraya bir telefon alamazsın. Bir aletin parçasını alamıyorsun, deney yapamıyorsun.

Kaynak Aktarma Yöntemi

- Bu çizdiğiniz tablo yalnızca İngilizce eğitimin bir sonu-cu mu? Arkasında yatan politikalar nedir?

-Yabancı dil öğrenmek iyi bir şeydir, ama hiçbir ülkede herkes tek bir dil öğrenecek diye bir şey yoktur. Bir kere herkes mesleğine yetecek kadar öğrenir. Kaymakamlar İngilizce bilse ne olur, bilmese ne olur? Bunları İngilizce kursuna tabi tutu-yorlar. İngilizce sınava sokuyorlar, sonra da İngiltere'ye gönde-riyorlar bir kaç ay. Bunların hepsinin hesabını kitabını yapsan Türkiye'nin kaynaklarının büyük kısmı bu işlere gidiyor. Öğre-tim üyesine gelince, okullarına gelince para yok. Eskiden Hasan Âli Yücel zamanında devlet telif veya tercüme eserler için teş-vik \erirdi. Klâsikler falan çevirtilirdi. Şimdi bunlar yok. Be-nim bir sözlüpm var, Açıklamalı Fizik Kimya Matematik Ana Terimleri Sözlüğü diye. Eski Dil Kurumu zamanında. Şimdi bu-nu yok ettiler, bulamazsın.

Batının gayesi şu: Türkiye tarihte birçok şey yapmış. Ay-rıca genç nüfus. Türkler bir uyanırsa kendi durumumuz yok o-lur. (Çünkü bunlar zaten kendi içinde çökmüş.) Müslüman dün-yasıyla bütünleşmesi, dayanışması olabilir. Onların ülkesi Kon-ya kadar. Bu ülkeler ancak bizim gibi ülkeleri sömürerek yaşı-yor. Kaynakları buralarda, pazarlar buralarda. Bu kaynakları bir kessen bu Batı ülkelerinin hepsi perişan olur.

BİR NEV-YORK RÜYASI: "BYE - BYE" TÜRKÇE
İKİNCİ BÖLÜM: SÖYLEŞİLER
Eğitim Kapitülasyonu
- Ülkemiz de misyoner okulları ve misyoner okullarına benzer okullar ne gibi sorunlar doğurabilir?
- İnsanları köleleştirmenin en kestirme ve uzun vadeli yolu budur. Doğrudan maddi sömürgeleştirme yapsan, sonra millet uyanır, bunları sepetler, işi eline alır. Ama insanların ka falarını acenta kafa yaptm mı iş daha zor. 1980'den bu yana ne oldu Türkiye'de? Önce kafalar gitti. Sonra bir baktık, özelleş tirme küreselleşme derken her şeyimize el koydular. Yabancı bir şirket yerli üretim yapan kuruluşlarımızı satın alıyor, bunu ya parken Türkiye'deki yerli bazı şirketlerle ortakmış görünü münde olup onları aracı olarak kullanıyor. Bu aracı şirketlere Latin Amerika'da "komprador" derler. İki çeşit kapitülasyon vardır. (Yabancı kelime kullanmam ama bunu herkes bilir, çün kü ilkokuldan itibaren okuturlardı.) İktisadî kapitülasyon var, ondan da daha korkuncu eğitim kapitülasyonudur. Ülkenin maddi kaynaklarının birçoğu, bu dışarıdaki 48 bin öğrenciye, İngiltere'den kitaplara, hocalara aktarılıyor. Hem kafa gidiyor, hem para gidiyor. Sömürge kafalı yetiştiriyorlar. Korkunç bir o-lay. Eğitim sistemi olduğu gibi yabancılara teslim ediliyor. Geç mişte bir çok bakanlıkta yabancı uzmanlar vardı. Eğitim kapi-tülasyonuyla birlikte ülkenin sanayisinin, tarımının, toprağının sömürgeleşmesi de hızla arttı. Batı buranın işini resmen 2000 yılında bitirmeye kararlı. Sevr falan diyorlar, Ne Sevr'i? Sevr'de bir Türkiye vardı, Ankara vardı. Şimdi o da yok. Bun ların niyeti, dünyadan Türkiye'yi silmek. Bunun için de önce dilini bitireceksin. Hititler nasıl bitti? Kekler, Lidyahlar...
Anayasaya Aykırı
- Peki bu gelişme hangi politikalarla engellenebilir?
- Buna Amerikancada milyon dolarlık soru derler. Okul-dayken Atatürk'ün gençliğe hitabesini ezberledik. O dönemler-de daha Türkiye Atatürk yolundaydı. Gençliğe Hitabesinde söylediklerinden daha beter durumda Türkiye. Düşünüyorum ne yapabiliriz? Ciğerli ciğersiz insan aynmı yapıyorum ben. Ci-ğerli ve akıllı adamlar bir dâva etrafında birleşmeli. Çünkü artık ölüm kalım meselesi. Peki bir araya gelecekleri dava nedir? E-ğitim emperyalizmidir bu dâva. Atatürkçüyüz diyorlar. Sonra gidip Anadolu Lisesi, kolej açıyorlar.

Atatürk'ün sözlerini gös-tereyim ben. Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'ndan sonra üzerinde durduğu en önemli konu bu, çünkü biliyor ki ülkeyi buradan yı-karlar. Diyor ki, "Eğitim tümüyle milli olmalıdır. Lisanı mutlaka kendi dilinden olmalı; başka türlüsü katiyyen düşünülemez." Öbür taraftan dindar takım; bugün en çok misyoner okulu a-çan bunlar. Anadolu imam Hatip Lisesi. Müslümanlığı İngiliz-ce kitaptan öğreteceklermiş. Milliyetçiyim' diyen de öyle. Solcu da, emperyalizme karşıyım diyor, gerçi bunu diyen de azaldı, askeri liseler kolej olsun sloganı atıyor.
Bir: Bu işler Anayasanın iki maddesine açıkça aykırıdır. Peki nasıl yapılıyor bu işler? Birisi dava açmazsa Anayasa Mahkemesi çıkan kanuna bakamazmış. Özel üniversiteler, İngi-lizce eğitim, hatta Amerika'daki üniversitenin şubesinin açılma-sı hepsi yasak. Bilgi, Işık üniversiteleri gibi bir çok üniversite yabancı üniversitelerin şubesi şeklinde açılıyor.
İki: Tevhid-i Tedrisat Kanunu'na aykırı.. Eğitim tek eği-tim olacak.
Üç: Atatürk'ün yaptıklarına karşı. O zaman Atatürk mis-yoner okullarının çoğunu kapatmış. Sonra demişler ki hepsini kapatırsan savaş devam eder. Bunun üzerine Atatürk, Türk Eği-

tim Demeği'ni kurup Yenişehir Lisesi'ni (1954'te İngiliz çen-geliyle " Ankara Koleji" yaptılar.) Örnek olarak bırakmış. Son-ra şöyle kanunlar çıkartmış. Robert Kolejdin bırakın binasını büyütmesini, çatısını yükseltmesi için bile Bakanlar Kurulu ka-rarı lazımmış. Şimdi ne oldu? Robert Kolej'i Türkleştirdiler (!) Boğaziçi Üniversitesi yaptılar, büyüttüler. Para da bizden çıkı-yor. Temelde bunlar Lozan'a aykırı, kanunlara aykırı.
Birileri, o ciğerli insanlar çıkıp bu kanunlara, anayasaya aykırıdır diye toplu dava açsın. Ortak mücadele başlatsın.
Gambiya ve Senegal Örneği
Türkiye'ye ilk kez Özal'ın getirdiği "Sanayisiz kalkın-ma" modeli de sömürgeleşmede bir süreç. Prof. Sinanoğlu, neh-rin iki yakasındaki dilin yok oluşundan başladı: "Afrika'da bir nehrin bir tarafı Gambiya, bir tarafı Senegal. Bir taraf İngiliz, bir taraf Fransız sömürgesi. Bunlar

aynı dili konuşan bir kabi-leymiş. Artık birbirleriyle konuşamıyorlar. İkincisi siz sanayiyi boşverin demişler. Nehir falan var ya. Özal ne dedi: "Turistik oteller yapın öyle geçinin." İki tane tur şirketi pazarlıyor turist-leri. Günlüğü 5 dolara. Sonra bu oteller iflâs ediyor, ardından da yok pahasına yabancılara satılıyor. Sonra oranın ahalisine bir tek iş kalıyor, tarım gitmiş, hayvancılık gitmiş, sanayi gitmiş, KiT'ler gitmiş, telefon gitmiş, telefon rehberi gitmiş. O zaman insanlara ne kalıyor? Hamallık, bu otellerde bulaşıkçılık. Sö-mürgelerde, örneğin, Gambiya'da böyle olmuş. Türkiye'de hızla oraya gidiyor."

Pakistan'da da önce Telefonu sattılar

Prof. Oktay Sinanoğlu ile dil-ekonomi ilişkisini de ko-nuştuk. Prof. Sinanoğlu, bu bağlantıda şuna dikkat çekti: Eko-nominin sömürgeleşmesinin yolunu, dildeki sömürgeleşme açı-
yor. Prof. Sinanoğlu şöyle dedi: "Amerika'da iken Filipinleri, Nikaragua'yı, Honduras'ı, Şili'yi, Tayland'ı takip ediyordum. Bakıyorum, aynı anda hepsinde bir şeyler olur; altı ay sonra da Türkiye'de olur. Bundan birkaç sene evvel Amerika'da bir ö-zelleştirme edebiyatı başladı. Halbuki Amerika'da özelleştirme edebiyatına gerek yok, çünkü çoğu özel. Ondan sonra Ameri-ka'nın uzantısı ülkelerin hepsinde birden özelleştirme edebiyatı başladı. Pakistan'ın başında Bayan Butto vardı. Amerikan Dı-şişlerinin üçüncü adamı bir ABD televizyonunda, "Biz Bos-na'ya müdahale etmezsek Butto gibi önderleri yerlerinde tut-mamız zorlaşır." dedi. Pakistan'da ilk iş telefon satılıyor. Ülke-nin birkaç tane stratejik sektörü vardır, iletişim, demiryolları, vb. gibi. Bunlar özelleştirilmez. Önce gittiler, telefonu İngilizle-re sattılar. Ondan sonra Türkiye'de bunun hazırlıklarına başla-dılar."

Grossman: "Bize Pazar Olarak Lazımsınız"

Grossman, Prof. Sinanoğlu için, CIA'nın karıştırma uz-manı. Şöyle diyor: "Bizim tütünlere bir şirket el koymuş. Orta Asya'da da başka tütün şirketi Amerika'nın kötü tütünlerini ge-tirip Philip Morris burada pazarlıyor. Grossman Türkiye'ye ge-lirken, Washington'daki toplantıda gelip bir konuşma yaptı. Yeni tâyin olmuştu Türkiye'ye. Adam zaten CIA'nm karıştırma uzmanı. Nitekim buraya geldiğinden beri Türkiye'de birçok hâ-dise oluyor. Açık açık söyledi: Siz bize savunma için lâzımdınız, ama şimdi pazar olarak lâzımsınız; siz bizden vazgeçemezsiniz, diye tehdit de etti"

İNGİLİZCE BİLİM DİLİ DEĞİLDİR

Nokta, 15-21 Aralık 1996

Profesör Oktay Sinanoğlu eleştirilerini şöyle dile getiri-yor:

" Bu iş bitmiştir. Artık sömürgelerde bile yabancı dil öğ-retmek için kendi dili yerine dersleri başka dilden vermek diye bir yabancı dil öğretme yöntemi yoktur. Bu tamamıyla eski Romalıların Keklere karşı icat ettiği, sonra 18 90'da İngilizlerin İrlanda'ya, sonra Rusların 1964'den sonra Kazakistan'da vb. uyguladığı tamamıyla oraların dilini değiştirip ilelebet köle yapmak için kullanılan çok tesirli bir yöntemdir. İngilizlerde Hindistan'da bu oyunu yaptıkları zaman herkes İngilizce öğren-sin İngilizce öğrensin ki ilelebet köle olsunlar, matematik, fizik hikâye olsun, kafaları dumura uğrasın, düşünemez olsunlar dü-şüncesi temeldi. Hatta İngilizler matematik diye Hintlilere loga-ritma cetvellerini ezberlettiler!. Bizim devletin bugün uyguladığı bu İngilizce oyunudur. Bunun adı eğitime müdahale ile yö-netmektir. Bir ülkede eğitim dilini anaokullanna indirdiğin zaman bir nesil içinde o ülkede dil biter ve kısa sürede o ülkenin adı bile tarihten silinir. Eğitim en korkunç sömürgecinle silâhıdır. Bir ülkeyi sömürge yapmak için en korkunç silâh dilini yok et-mek ve eğitimini ele geçirmektir. Bu iş İngilizce çengeli ile başladı. Nasıl adamlar bulup yetiştirecekler, meşhur edecekler, nasıl kilit noktalara koyup kendi amaçlan için kullanacaklar iyi bilirler. Bu işi haince bilerek yapan bir ihanet şebekesi yürüt-mektedir.

Efendim dünya dili İngilizce olmuş, yalan. Amerika artık içinden gittikçe çöküyor. Parası pulu da kalmadı. Böyle milletin kafasını yıkıyor. Sadece silâh ve filim üretebiliyor. Bir de teş-kilatı çok iyi kurmuş zamanında buralarda, bizim kaynaklarla kendi işini yaptırtiyor. İngiltere zaten bitti. Tabii bu koca cüs-selerin fiilen yıkılması biraz zaman alacak. Asya-Pasifik Kuşağı gittikçe kuvvetlenmekte. Bilgisayar teknolojisinde bile Taiwan Amerika'yı geçmiştir. Böyle olunca çeşitli dillerin önemi azal-mıyor, artıyor. Almanya, İsviçre, Fransa'da bir tek İngilizce lâf göremezsin. Koskoca

Çin Çince, Japonya Japonca yapar her i-şini. Her siyasi kuvveti olan devlet dilini yaymaya çalışmıştır.
İngilizce bilim dili değildir. İngilizce bilen para kazanır lâfi da yalan. İnsanlar mesleğine göre, yeterince ve çeşitli ya-bancı dil öğrenir. Cemaatler gidiyor Orta Asya'da Türk okul-ları diye kolej açıyor. Kardeşim bırak İngiliz misyonerliğini kendi yapsın, niye taşeronluk yapıyorsun? Dünyada bir kav-ram çıkaran insan onun adım koyar. Başka ülkeye ilk getiren de aradaki adım kendi dilinde koyar. Bugün dünyada bir çok teri-min adını ben koydum İngilizce olarak. Sonra geldim Türki-ye'de Türkçe'sini koydum. TDK 1978'de sözlüğümü bastı. Ki-tabı sonra yok ettiler ortadan. Ben bir fizik kimya konuşması yapayım, içinde bir tek İngilizce kelime geçmez.
İngilizce aslında pop, top ve bugün esrarkeşlik, uyuşturu-cunun, kültürsüzlük çağının dilidir. Hazırlık sınıfı nedir? Fazla-dan bir iki yıl gençlere İngiliz propagandası yapmaktır. Zaten kısıtlı olan eğitim olanaklarımızın yüzde 30'u böyle bir safsata-ya gitmektedir. Gençlik kendi ülkesinde yabancı öğrenci duru-muna düşürülmüştür. Yurt dışında 48 binden fazla talebe oku-maktadır. Giden para yılda tahmini 6 milyar doların üzerindedir. Düşünme kabiliyeti o denli yok edilmiştir ki insanlar farkında değildir. Bugün Türkiye'de tüm üniversitelerin toplam bütçesi 2 milyon dolar bile değildir. Ben kendimi son yeniçeri gibi gör-

düğüm için kelle koltukta konuşuyorum. Bu sağ, sol, lâik, din-dar herkesin meselesi. Milletin uyanması lâzım. Milleti düşün-mesin diye böldüler. Bunun adına "kültür mühendisliği, toplum mühendisliği" diyorum, ben "Yani bu bir ülkeyi nasıl bölersin tekniği, mühendisliğidir. Bugün Türkiye sömürgeden de daha kötü durumdadır. Yakında otellerini de satın alırlar. Bize de an-cak İngilizce bilenler olarak bulaşıkçılık, kapıcılık, kat hizmet-çiliği kalır yapacak."
Bir ülkenin insanlarını kendi kültürel köklerinden ko-parmanın, bağımlılığını artırmanın en önemli yolunun dil ba-ğımlılığı yaratmaktan geçtiği artık bilinen bir gerçek. Üstelik bu yöntem hiç de

yeni değil. Ta Romalılar devrinden bu yana ge-liştirilerek kullanılıyor. Kurtuluş savaşı sırasında Osmanlı'nın başına olmadık belâları açan misyoner okulları bizlere bu ger-çeği tam da yerinde ve pratik olarak hatırlattı ama ne yazık ki çabuk unutuldu. O zamanlar çoğu kapatılan bu okullar, Cumhu-riyetin 1950'den sonraki döneminde yeniden itibar görmeye başladı ve Amerikancılıkla birlikte bir İngilizce eğitim furyası daha başladı. Oysa en fazla beş yüz yıl geçmişi olan İngilizce aslında beş kadar dilin kuralsız ve rasgele karışımından oluş-muş bir lisan. Öyle ki dil bilimcilere göre yeni kelime ve terim türetme yeteneğine bile yatkın değil. Böyle olmasma rağmen 1953'lerden itibaren İngiliz ve Amerikan gizli teşkilâtlarının Türk milli eğitimine el atmasıyla eğitim dilinin İngilizce yapıl-ması gündeme geldi. Profesör Sinanoğlu'nun deyimiyle "En sinsi ve en tehlikeli sömürgeleştirme oyunu" sahneye kondu.
Yapılan araştırmalara göre Amerikan liselerini bitiren Amerikalı öğrencilerin bile yüzde 6O'ı doğru dürüst İngilizce bilmemektir. Öyle ise nedendir bizdeki bu İngilizce eğitim sev-dası?
Bir kere Avrupa birliğinde İngilizce, Fransızca ve Al-manca arasında bir dil egemenliği kavgası sürmektedir. Bu e-gemenlik furyası içinde İngilizce bir yana şimdi Fransız ve Al-manlar da "misyoner" okullarının devamı olarak özel üniversi-telerini de peş peşe açmaya başlamışlardır. Sanki kendi lisanı-mızla adam olmamız mümkün değil.
Yurt dışında okumak da neyin nesi? Uzun yıllardır Milli Eğitim Bakanlığı.YÖK, Devletin çeşitli kurumları bir yandan, maddi imkânlarını zorlayan aileler diğer yandan başta Amerika ve İngiltere olmak üzere dünyanın dört bir yanına çeşitli eğitim kademelerine öğrenci göndermekte. Son iki yıldır YÖK aracılı-ğı ile gönderilenlerin sayısı birkaç binin üzerinde. Yalnızca YÖK tarafından gönderilen öğrencilerin yakında 20 bini bula-cağı ve gittikleri ülkelerde en az beş yıl kalacağı düşünülürse devlete yüklenen maliyet inanılmaz rakamlara ulaşıyor. Bunun yanı sıra devletin gönderdiği memurlar ve diğer öğrenciler ha-riç, yurt dışında okuyan öğrenci sayısı 48 bine ulaşıyor.
Milyarlarca dolar tutan böyle bir kaynağın dışa akıtılma-sına kim karar veriyor? Amaç ne? Bedrettin Dalan "Bu eğitim düzeni ile

Türkiye çağdaş hiçbir yeri yakalayamaz, gideceği yer ikinci sınıf devletler arasına girmektir." diyor.
1995 verilerine göre 369 yabancı dil ağırlıklı lisede 88 bin 229, Anadolu Liselerinde 171 bin 707 öğrenci okuyor. Ay-rıca 46 bin 606 öğrencinin okuduğu 285 özel lise var. Bunların 1995 verileri olduğu dikkate alınırsa israfı hesaplamak hiç de güç olmuyor. Eh İngilizce öğreniyoruz ya gerisinin ne önemi var? Kolayım biliyoruz nasıl olsa; onlar da yurt dışına gitsin, o-kusun.
358
359
BİR NEV-YORK RÜYASI: "BYE - BYE" TÜRKÇE
İKİNCİ BÖLÜM: SÖYLEŞİLER
Oktay Sinanoğlu "Şu ara Amerikan ve İngiliz evrenkent-leri büyük mali sıkıntı içindedir. İşte biz kendi ülkemiz için kaynak bulmazken Amerikan, İngiliz evrenkentleri ihya ediyo-ruz. Onların iktisadının da temeli olan araştırmalarım mümkün kılıyoruz. Ne kadar hayırsever bir ülkeyiz değil mi?" diyor ve devam ediyor:
"Bu, dışa kaynak ve gençlerimizi hibe etmeler, belli bir kalkınma planına göre eksik tekniklerimizi tamamlama hedefle-rine göre mi yapılıyor? Hayır. Bu işin söylenmeyen bir tek ga-yesi var. Kafaları oralara göre ayarlanmış, kendi dilinden çok İngilizce'yi bilen (başka ne bildiği önemli değil), yurda dönen-leri Türkiye evrenkentlerinde (üniversitelerinde) tüm konularda İngiliz kitaplardan İngilizce olarak ders verecek öğretim üyeleri yetiştirmek."
Evet, ortaya çıkan tablo eğitim sorununun en çarpıcı yönü olarak karşımızda duruyor. Devletin, YÖK'ün gönderdiği, özel burslular olmak üzere yurtdışında okuyan 48 bin öğrencinin Türkiye'ye yabancı dil öğrenip de gelmekten maada ne gibi faydası oluyor bu çok tartışmalı ama verdikleri zarar trilyonlarla ölçülüyor.
Şimdiye kadar dolar bazında telâffiız ettiğimiz miktarları Türk parasına çevirdiğimizde ise her yıl yurt dışındaki öğrenci-lere yılda tam 144 trilyon lira para gönderdiğimiz ortaya çıkı-yor. Bu sadece ve sadece her öğrenciye yılda 30 bin dolar gön-derildiği varsayımıyla ortaya çıkan rakam. Doğal ki bir çok öğ-renci ailesinin de katkısıyla yılda 30 bin dolardan fazla para harcıyor.
Yaklaşık 150 trilyon liranın yalnızca 50 trilyonuyla Tür-kiye'deki üniversite eğitimine yapılabilecek katkıları düşünmek bile işin

vahametini açıkça gözler önüne seriyor.
KÜREMİZ OLSA DA SORSAK: "BİZ NEYİZ?"
Zaman,Mehmet Gündem, 25Mayıs 1997
- Amerika 'dan bakıldığında Türkiye nasıl gözüküyor?
- Bu soru çok soruluyor. Cevabı tek kelime. Görünmüyor diyorum. Görünmüyor, hakikaten doğrudur. Burada basmda e-fendim "Başbakan oraya gitti, şöyle karşılandı, her tarafta on dan bahsedildi, müthiş itibar gördü" gibi haberler çıkar. Ben o sıralarda Amerika'dayım, hiç de böyle bir şey yoktu. Yâni o-kumuş yazmış kitap sahibi adamlar bile bana Türkiye deyince Türkiye nerede hatırlatır mısın?" diye soruyorlar. Bu sadece bi zim kabahatimiz değil. Amerikan halkının çok büyük yüzdesi son derece cahil. Özellikle cahil bırakılır. Eğitim sistemleri öy le. New York Times gazetesinde bir anket yayınlandı. On sene evvel. Amerikan halkının yüzde 60'ının dünyanın yuvarlak ol duğuna inanmadığı yazılı. Böyle bir toplum.
- Peki Amerika nasıl bu kadar güçlü olabiliyor?
Çünkü Amerika'nın her şeyini çekip çeviren, çok üstün vasıflı belki bir, iki milyon insan var. Geriye kalan 270 milyon tamamıyla kara cahil, fi öyle kara cahil; o bir milyonun çocukla-rının gittiği okullar, ilkokuldan üniversiteye kadar tamamıyla ayn. Özel ve çok vasıflı, muazzam imkânlar ve muazzam ho-

calar halkın gittiği halk okulları ise son derece basit. Bir halk okuluna gittim. Çocukları her gün topluyor ve alışveriş merkezine götürüp alışveriş öğretiyorlar. Geçenlerde New Yorkda halk okulundan bir lise öğretmenine rastladım, dedim Latince öğretilirdi, şimdi öğretilmiyor mu? Güldü, ne Latince'si? Lise mezunlarının bir ankete göre %60'ı okuma yazma bilmiyor, yani İngilizceyi bile kullanamıyorlar doğru dürüst. Ne eğitimi? Sınıfta bir birbirlerini bıçaklamadan veyahut hocaya tabanca çekmeden
-O halde yatırım yapılanlarhükümet ve bürokrasiyi yönetecek olanlar mı oluyor? Tabi yönetecek olanlar. Ahali okulda bir şey öğrenmiyor. televizyon kanalı var ama hemen hemen hiçbir şey bulamıyorsun.

Programlarının büyük çoğunluğu, magazin günlük haber ve saatler süren konuşma programlarının hepsi cinsi sapıklık üzerine. Ahlâk bozucu, değerleri yıkıcı ve cahil bırakıcı yayınlar. Bu bir derin siyaset. Dünyanın neresinde ne oluyor, bunları takip etmenin imkânı yok.

-Amerika'da Türkler ne iş yapıyorlar? Eskiden Yunanılar hepsi ucuz lokanta işletirlerdi. İtalyanlar da pizzacılar. Amerikalılar Çinliler için şöyle derlerdi: "Bunlar ya fizikçi ya çamaşırcı olur." Çamaşırhaneler Çinlilerin elindeydi. Bizimkiler de 20-30 sene evvel ya mühendis ya doktor olurlardı, başka alanlarda sivrilmiş insanlarda var, hatta sanayi kurmuşlar ama aralarında birlik yok. Ermeniler, Yunanlılar, yahudiler hiçbir zaman dillerini, dinlerini katiyen unutmaz, birlik içinde devamlı memleketlerine çalışırlar. Bizimkiler öyle değil.

Türk Lobisi Masal

-Türk lobisi yok mu?

-Türk lobisi masaldır. Türk lobisi Türkiye'nin Anglo-Saksonlaştırması Planı'nda kullanılan şeydir. Amerika'da ku-rulan birçok Türk demekleri birkaç sene evvel toplantılarını Türkçe yaparlardı. Üyelerine bültenlerini Türkçe gönderirlerdi. Bir de baktık hepsi İngilizce gelmeye başladı. Bu demeklerin baş amacı oradaki Türklerin, Türklüklerini, dillerini ve dinlerim unutturmamaktır. Demek başkanlarına sordum " Büyükelçiden yazılı tamim geldi; onun için böyle oldu" dediler.

Amerikan Halkı Sömürge

- Amerikalılar dünyayı nasıl görüyorlar?

- Halkın çoğunun dünyadan haberi yok. Amerika'yı şöyle tarif ediyordum: Amerika'da tazı yarışları vardır. Ortada demir bir şeyin etrafında çaputtan tavşanları elektronik olarak koştururlar peşinden; tazılar yarış eder. Amerikan halkı bu ta zılar gibidir. Çaput tavşanın hızı elektronik olarak ayarlanıyor. Birisi yakalayacak gibi olsa bilgisayar onu hızlandırıyor. Yaka layacak bile olsa görecek ki çaputtan bir tavşan. Halk böyle boş şeyler peşinde koşar ve bir şeyden haberleri olmaz; ama dünya yı idare eden o takım, Amerika'nın 270 milyon insanım da sö mürge gibi kullanıyor Sonradan Amerikan halkına acımaya başladım. Birbirleriyle bağlantılı büyük şirketler, büyük araş tırma kuruluşları, devletin siyasetini çizen, işleri planlayan bir takım var. Dikkat ediniz

Amerika'da dört senede bir Cumhur başkanı değişir. Türkiye'de yürütülen oyunlar 50 senedir hiç değişmemiştir.
- Dört senede bir başkam değişirken, parti değişirken bu nasıl oluyor?

- Dört senede bir başkanı değişirken, parti değişirken bu nasıl oluyor?
Düşün ki Cumhurbaşkanı geliyor, ilk sene zaten Beyaz Saray' da tuvalet nerede diye bunu anlamakla geçer, ikinci se-nesi de bir şeyler yapmaya çalışır. Son iki senesi de bir daha ki seçim kampanyasıyla geçer. Amerika 117 memlekette bir sürü dalavere çeviriyor üstü kapalı. Bunları başkanın bilmesine im-kân yok. Orada araştırma kuruluşları, üniversitelerde bazı a-damlan var. CIA araştırma fonu veriyor bunlara. Güvendikleri adamlar devamlı yeni planlar üretir. Mesela Türkiye'de 1948'lerden sonra, derhal Anadolu'nun her tarafında birtakım a-raştırmalara giriştiler. Huyları suyları nedir, bunlar neden hoş-lanır vb. gibi araştırmalar yapa yapa şimdi Türkiye'de ne oluyor ne bitiyor çok iyi biliyorlar. Bu işe yatkın insanlara vatandaşlık vâât ederek, gizli cemiyetlere üye yaparak kafayı kendine çalış-tırıyor ve çok memleketi bu suretle idare ediyorlar. Bunlar her şeyi gayet iyi idare ediyorlar çünkü muazzam bir kadro yetiş-tirmişlerdir buralarda. Para da harcamazlar. Bu aynı virüse ben-zer; hücrenin içine girer ve hücrenin bütün mekanizmasını ken-disine çalıştırır.

Yobazlık Batıda

- Amerika 'da dine yaklaşım nasıl?
- Amerika'nın orta kısımda ve güney kısmında büyük bir bölgesine İncil kuşağı denir. Buranın ahalisi son derece muha fazakâr ve koyu Hıristiyan, dinine bağlı insanlar. Ama cahildir ler. Türkiye'de yobazlardan bahsedilir. Ben Türkiye'de Batı ül kelerinde gördüğüm gibi yobazlık daha görmedim. Adam dün yanın yuvarlak olduğuna inanmıyor. Bunların okutulmasını

protesto ediyor. Asıl yobazlar Batı dünyasındadır. Sonra bizim dinimizde hoşgörü vardır, öbür dinleri kabul ederiz. Onlarda bu yok.

Hıristiyan veya Yahudi değilsen hayat hakkı yok. Ama bu-ralarda yobaz lafı çıkartırlar milleti birbirine düşürmek için.
Büyük önderler çıktığı zaman Abdülhamid gibi Atatürk gibi onlar ilerisini görmüşler, nasıl bir Türkiye olmasını düşün-müşler ve oralara doğru adım atmışlar. Onların büyüklükleri bu-radan gelir. Yoksa şimdiki gibi olur. Türkiye'deki en büyük ek-sik Atatürk'ten beri neyiz? kimiz? nereye gidiyoruz? ne olmak istiyoruz? Böyle bir şey yok. Çeşitli hükümetler, bence hepsi aynıdır edebiyatları değişiktir. Avrupalı olacağız, küçük Amerika olacağız, derler. Ama 50 yıldır çıkıp da biz şuyuz dünyadaki yerimiz şu olmalıdır demiyor.
Türkiye'de millet olarak devlet olarak ve şahıslar olarak bir kimlik sorunu var. Bu hal olsa ne olduğumuzu, ne istediğimizi ve nereye gideceğimizi bilsek beş büyük devletten biri oluvereceğiz dünyada, üç beş sene içinde. Bütün imkanlarımız var bunun için. Bana sen Avrupalısın diye iltifat eder gibi söylerlerken estağfurullah diyorum. Hayır ben Asyalıyım, Avrupa'nın her ülkesinde cirit attım, hepsinde ye-tiştirdiğim profesörler var. 1975'ten sonra Asya'yı keşfettim. O-ralarda kendimi memleketimde gibi hissettim. Halbuki Ameri-ka'da 30 sene de kalsam içimden rahat değilim. Çünkü mesele insan meselesidir. İnsanlık hâlâ Asya'da var. Asya da Balkan-lardaki Türk mirasından başlar.

Araba İnsandan Daha önemli

- Amerika 'da insan ne kadar önemli?
- İnsan önemli değil. Bir can için o kadar çalışırlar; ama araba daha önemlidir. Her tarafta büyük büyük karayolları, cad deler şehrin ortasından geçiyor, karşıdan karşıya geçemezsin.

ba olmak daha iyi. New -York şehrinde köpek olmak insan ol-maktan daha iyi. Zenginlerin köpeklerinin arkasından uşaklar, altından yapılma pislik temizleyicileri ile dolaşıyor. Köpeklerin özel ruh doktorları var. İnsanlar perişan. Amerika'da gördüğü-nüz sefaleti çok şükür Türkiye'de göremezsiniz.

- Tekrar Türkiye 'ye dönelim ve geleceği konuşalım.

- Bizim aslında çok özel bir konumumuz var. Stratejik ve coğrafi konumdan bahsetmiyorum. Bizim tarih boyu üç kıtada, on bin senelik bir tecrübemiz var. Biz hem Asya'yız, hem Av rupa'yız, hem Afrika'nın kuzeyiyiz.

On bin Senelik Birikim

- Nedir on bin sene?
- Hitler safkan aryan ırkı dedi: Öyle şey olur mu? Roma tarihçilerini ve ondan sonraki gelişmeleri okuyorum. Avrupa'yı bir kazı, Almanya'da görürsün bazı insanlar çekik gözlü. Alp-lerden İtalya'nın dibine kadar, Hunlar gelip yerleşmiş fakat dillerini unuttukları için eriyip gitmişlerdir. Avrupa'yı kanştır-san içinden yarısı Türk kanı çıkar. Tarihte büyük bir deneyim ve kültürümüz var. İslâm'dan önce de Uygurlardan gelen büyük bir medeniyetimiz var. Biz öyle iki milyon göçebe olarak Asya'dan gelmedik. Öyle kurulan imparatorluk hiç 600 sene sürer mi? Uygur Türkleri iki bin, üç bin sene evvel dünyanın gelmiş geç miş en büyük ve en insanî medeniyetini kurmuşlardır, insanın refahını, huzurunu, saadetini, esas olarak alan devlet anlayışını kuranlar Uygurlardır. Sonra da diğer Türk Devletleri ve nihayet Osmanlılarda devam etmiştir.
- Tarihle barışmak ve bilginin ışığında ondan güç ve hız almak mı yapılması gereken?
- Batının yerel olsun, büyük olsun hükümetleri birer şir ket gibi çalışır. Halka hizmet için çalışmaz. Türkiye'de bilin mez, 50'lerde Doğu Türkistan'da mağaralarda saklanmış on binlerce el yazması Uygurca metin bulundu. Bizim Uygur Türkçe'sini ve yazısını bilen yüzlerce araştırmacı bilim ordusu yetiştirmemiz lazım. Türkiye kendisini ne olduğuna oturup ka rar vermeli diyoruz. Bu da belli. Tarihimizle, kültürümüzle, di nimizle kurduğumuz devletlerle ne olduğumuzu çok iyi bilece ğiz. Kendimize itibarımız olacak ve sorunlarımız önünde derin araştırmalar yapacağız. Amerikan danışmanlarına sormadan bunları yaptıkça dünyada Türklere olan itibar artacaktır. Kendi ne itibar etmeyene, kimse itibar etmez. O zaman herkes imrene cek.

Batı Bizden Daha fyi biliyor?

- Kendimizi küçük görme duygusundan kurtularak mı işe başlamalıyız?
- Elbette öyle. İstediğimiz takdirde yapabileceğimiz çok şey var. Mesela Türk ve İslâm dünyasında büyük bir sorumlu luk düşüyor

bize. Batı iyi biliyor ki İslâm dünyasını kurtaracak bir devlet varsa o da Türkler. Onun için Batının tek derdi Müs lümanlığı içinden yıkmak. Türklerin buradaki önderliğini sars mak için İngilizler 250 sene uğraştılar ve Osmanlı İmparatorlu-ğu'nu yıktılar.

- Kulağa hoş gelen sözler söylüyorsunuz ama...
- Eğer bu millet kendini toparlarsa şöyle bir Türkiye kar şımıza çıkacak: Hayal gibi gelebilir ama bir tablo çizmek istiyo rum. Bir kere eğitimimiz yoluna girmiş, sömürge eğitim; ol maktan çıkmış, her şerefli ülkede olduğu gibi. Türkçe'nin eskisi de, yenisi de çok iyi biliniyor. Bütün bilimler çok nitelikli ho-

maktan çıkmış, her şerefli ülkede olduğu gibi. Türkçe'nin eskisi de, yenisi de çok iyi biliniyor. Bütün bilimler çok nitelikli ho-calar tarafından okutuluyor. Tarihi birikimlerden kuvvet alıp i-leriye gidiyoruz. Eğitim dili bütün okullarında Türkçe. Bütün Türk dünyası ülkeleriyle bir araya gelmişiz. Türk Dünyası Or-tak Türk Tarih Kurumu kurmuşuz. Ortak Türk Yazı Kurulu gibi birçok oluşum içinde bilim adamları bir arada hani hani çalışı-yorlar. Yani Atatürk'ün yaptıklarından bir adım daha ötesine gitmişiz. Ortak bir yazım ortaya çıkanlmış herkes bunu yazıp çiziyor. Dolayısıyla 250 milyon nüfusluk bir kitap gazete piya-sası oluşmuş. Bir gazete çıktığı zaman bütün Türk dünyasından milyonlarca insan okuyor. Bir kitap iki milyon tane satılıyor. Ortak televizyonlar var. Türk dünyası toparlanmış kaynaklarını korumuş ve ona buna yedirmiyor. İşbirliği yapıyor herkesle, gümrük birliği yapıyor. Ortak araştırma laboratuarlan var, en ince araştırmalar yapılıyor. Bütün dünya böyle huşu içinde ba-kıyor.

Türkçe Dünya Dili Olmuş

- Artık biz de Türk dünyası vatandaşlığı verelim.
- Evet, biz onlara diyeceğiz ki sana ödül olarak Türk dünyası vatandaşlığı veriyoruz. Herkes bize yalvaracak ve bi zim Türk dünyasının konsolosluklarının önünde kuyruklar biri kecek. Sonra Amerika'da Türkçe modası çıkmış. New-York'ta dolaşıyorum, dükkânların üstünde yan Türkçe isimler var. Der gilerine bakıyorsun

isimler Türkçe; 'Hareket" gibi, "Güncel" gibi. Türkçe dünya dili olmuş. Bu nasıl olmuş? Bizimkiler Türk dünyasını toparlamışlar, ondan sonra Müslüman ülkelerde u-yanma ve gelişme hareketlerine yardımcı olmuşlar. Hatta Batı ülkelerinde huzursuz, mutsuz, zavallı insanlara da acımışız. O-rajarda da okullar açmış ve oralara da insanlık götürmeye baş-
lamışız. Her gittiğimiz ülkede açtığımız okullarda kendi dille-rinde eğitim yapıyor, aynca onlara Türkçe'yi de, edebiyatımızı da öğretiyoruz. Adamlar ölüyor ah Türk olsak diye!...

- Dünyanın yeni merkezi Türkiye mi oluyor?
- İtibarımız zirvede. Dünyanın pek çok yerinden geliyor lar "aman gümrük birliğinize girelim" diye yalvanyorlar. Biz de dur bakalım, sen biraz işlerini düzelt, insan haklannda ve de mokraside ilerle, belki sonra alınz, diyoruz. Kredi isteyenler ay-n bir kuyruk oluşturmuş. Batı dünyası zayıflamaktadır, aslan görünse de içinden çözülmektedir. Biz artık oralarda nüfus sa hibi olmuşuz. İstesek pek çok ülkede, darbe yaptınnz, içinden perişan ederiz, ama insanlığımızdaki hasletlerden dolayı böyle şeyler yapmıyoruz, oralardaki insanlara da yardımcı oluyor, i-yilik ediyoruz.

İstemesini Bilirsek: Hayal Değil...

- Ümit ederim bunlar birer pembe düş olarak kalmaz
- Elli senedir ülkemizde bazı gelişmeler var. Dünyada rolümüz çok büyük olabilir gerçekten. Madem ki biz hem As ya'yız, hem Avrupa'yız, hem İslâm dünyasıyız; bunların hep siyle haşır neşir olmuş hiçbir millet yok başka. Bize nasip ol muş bir ayncalık. Bu tarihi imkânların farkında olmalı ve daha atak davranmalıyız. Dünyanın neresinde bir çatışma varsa, bi rileri birilerine zulüm ediyorsa bunların savunucusu Türkler olmalıdır. Uluslararası toplantılarda Türkler müspet biçimde söz sahibi olmalı. Bunu şimdiden yapabiliriz. Yeter ki ne olmak is tediğimiz sorusuna cevap verebilelim.

İNGİLİZCE'YLE BİLİM OLMAZ

Yeni Şafak, 21 Eylül 1997

Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu ile buluşmak üzere Yıldız Teknik Üniversitesi'ne giderken, şoförümüzün de yardımıyla, 15 dakikalık yolu 45 dakikada kat ederek, trafik konusundaki görgümüzü artırıyoruz.
Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'nde küçük bir oda. Odada, uzun boylu, güleç yüzlü bir adam.
Türkiye'nin en büyük meselesinin ilim olduğunu her fır-satta söyleyen Mehmet Niyazi Bey'in bir vesileyle "Almanya'-da filân üniversitede 'SinanoğluKanunları' diye bir kitap gör-düğünü söylemesi, zihnimde yer etmişti. Hâl ü hatırdan sonra bunu sordum Sinanoğlu Hoca'ya.
"Hayır" dedi. "Benim yazdı-ğım bir kitaba 'Sinanoğlu Kanunları' diye bir isim koymam yakışık almaz. Teorilerim makeleler halinde yayınlandıktan sonra bunlar hakkında kitaplar yazanlar oldu. 'Sinanoğlu'nun Teorileri' diye çeşitli makaleler, kitaplarda bölümler çıktı.
Prof. Dr. Sinanoğlu'nun bilime katkısı, fiziğin, kimyanın, moîeküler biyolojinin bir kaç dalında... Sinanoğlu'nun son za-manlarda yaptığı teori, kimya biliminin yeniden ele alınmasını gerektirecek kadar önemli bir teori. Bu teoriyi şöyle anlatıyor Sinanoğlu:
"Kimyasal bileşiklerin moleküllerinde geometrik yapılar vardır. Bu geometrik yapıların Nicem Mekaniğinden çıkması lâzım, ama çıkmıyor. Bir molekülün diğerine niçin dönüştüğü konusunda bir açıklama yok. 60'lardan bugüne bir çok yeni
madde keşfedildi. Eski teoriler bunları izah etmiyor. Halbuki, Fizik Temel Kanunu'ndan ya da matematik formülünü buldu-ğumuz zaman bunların şak şak çıkması lâzım. İşe sıfırdan baş-ladım. Matematik yollardan öyle bir define bulmuşum ki kaz-dıkça çıkıyor. Çuval çuval defterler doldu. Kimsenin aklına gelmeyecek şeyler. Sonra bir kaç tane, çocukların bile kullana-bileceği formüller türettim. O kaideleri de resimli olarak yap-tım. 181 tane teoriden bir kaç kural çıktı. Kimyanın anahtarı ortaya çıktı. Gittim bunları İsviçre'de notere mühürletip kasaya kilitledim. Ondan sonra üç beş sene bakmadım. Şimdi bunları oturup yazmak lâzımdı ve tüm Kimyayı bunlardan türetmek ge-rekiyordu. Fakat o ka^ar büyük bir iş ki...
Ak Saçlı Bir Nine Rüyama Girdi
Sonra bir yılbaşı gecesi, ak saçlı bir nine girdi rüyama. Muhterem Sâmiha Ayverdi Hanım. Samiha hanım bana bir ki-tap vermişti. O

kitabı bir yerlere koymuştum. Bir kaç gece rü-yama girip "o kitabı oku" dedi. bana. Açtım okudum, orada di-yor ki: "Bir âlimin bildiğini yaymaması en büyük günahtır" Eyvah dedim. Oturdum birikimleri kitaba döktüm. Şimdi kim-yacılara yazsan matematikçilere anlatmazsın, matematiğini yaz-san kimyacılara anlatamazsın. Önce matematiksel temeller ya-zacağım sonra da kimyasal temeller dedim. 15 kadar makale çı-karmam lâzımdı. Ne ise sonra oturup bir kısmını yazdım, top-lantılarda tebliğ ettim. Herkes diyor ki "Sinanoğlu geri geldi. "

•••

Oktay Sinanoğlu Hoca'yla bilim konuşmak zorunda de-ğilsiniz. Batı'da neyin eksik, bizde neyin fazla (ya da tam tersi) olduğuna, birtakım siyasi meselelere, insan ilişkilerine, toplum-sal tartışmalara girebilirsiniz. Ancak bizim konumuz eğitim.

Başka ülkelerdeki gibi, bizim de çok sayıda akademik unvanlı insanlarımız var. Ama, bilim söz konusu olduğunda, dünya sı-ralamalarının gerilerinde kalıyoruz. "Neyimiz eksik?" diye so-ruyorum Sinanoğlu'na. Prof. Sinanoğlu'na göre eksiğimiz yok, fazlamız var. Bilim ortamiannda karşılaştığı, bilhassa matema-tikte dünya standartlarının üstünde, bir çok Türk asıllı bilim a-damından sözediyor. Bunların bazısı Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetleri'nden bazısı Azeri. İTÜ'den yetişip, Batıda ö-zellikle matematik alanında ya da matematikten yola çıkarak diğer alanlarda büyük işler başaran çok sayıda bilim adamımız olduğunu anlatıyor. Ancak, iTÜ'den artık ümidi kesmiş. "İTÜ yabancı dille eğitime geçti. Artık oradan büyük adam yetişme-yecek" diyor. Sonra devam ediyor:

- Matematiğe özel bir yatkınlık var bizim millette. Bu yatkınlık ırktan kaynaklanamaz. Bunların ortak noktası Türkçe konuşmaktır. Bütün dilleri incelersen bilime en uygun dilin Türkçe olduğu görülür. Çünkü matematiğe en fazla benzeyen dil bilim dilidir. Bu da Türkçe'dir. En elverişsiz olan dil İngilizcedir. Matematiksel kaidesi olmayan beş dilden kırma, saçma sapan bir şeydir. Bilimde bir şey bulmuşsun adını koya-caksın. Ama Amerikancada çok zorluk çekiyorsun. Onun

için adlarının baş harflerini koyuyorlar. Türkçe matematik gibi bir dil. Bunları uzun senelerdir söylüyorum. Amerikalı bir kaç a-dam da 'Türkçe bilime en uygun dildir." yazdığı zaman nihayet Türkiye etkileniyor.
***
Sinanoğlu'nun eğitim ve öğretimde en çok dikkat çekmek istediği, katıldığı her platformda konuştuğu, yazdığı her yerde vurguladığı sorun eğitimin diliyle ilgili. Eğitimdeki en önemli
sorunun yabancı dille eğitim olduğunu, sömürgelerin bile artık terk ettiği bu yolun, Türkiye'de yapılabilecek en büyük kötü-lüklerden olduğunu belirtiyor. Bu konudaki kaygılarını en 'ko-yu' kelimelerle ifade ediyor:
- Birincisi, İngilizce'sinin kendisi pespaye. Bunu kendileri de biliyor, ikincisi, bir insan bir şeyi kendi dilinden daha iyi öğrenir, fiimdi Türkiye'de çok ilginç bir şey var, plânlı olarak yapılıyor. Kolej çıkardılar. Misyoner okulu gibi bir şey. Veliler paralarını harcıyor, çocuklarını buraya göndermek için. Kendinize gelin kardeşim, çocuğunuzu düşünün. Çocuk İngilizce öğrenmeye başlıyor, kuralı kaidesi de yok. Bir kelime on tane manaya geliyor. Bu dili öğrenmeye çalışıyor. Bu arada, İngiliz, Amerikan propagandası yapılıyor, fiimdi bunlarla uğraşırken tarzanca İngilizce ile doğru dürüst ingilizce bilmeyen birisi tarafından ders verilecek. Çocuk fiziğin Türkçesini zor anlar-ken, İngilizce'sini anlayacağım diye uğraşacak. Bir sene hazırlık sınıfı okutuyorlar. Sırf İngilizce öğrenmek için. Halbuki çocuk bilime merak sarmış, bir şeyler yapıyor. O sene İngilizce öğrenmeye çalışırken bildiğini de unutuyor. İngilizce ile cebel-leşip duruyor. ♦*♦
Sinanoğlu, yabancı dili öğrenmenin, mesleğe göre, çok faydalı olabileceğini, ancak insanların bilimi, eğitimi kendi dil-lerinden yapmaları gerektiğini vurguluyor:
- Hevesi varsa bir kaç tane öğrensin. Ama bilim yapmak için mühim olan p işi öğrenmek. Hazırlık sınıflarına bakalım: Dünyada herkes üniversiteyi üç dört senede okuyor, bizde ise beş sene okuyor. Bizim imkânlarımız o kadar bol mu ki Yüzde 30'unu buna ayırıyoruz? İlle de yabancı dil öğrenecekse diğer

BİR NEV-YORK RÜYASI: "BYE - BYE" TÜRKÇE

ülkelerin yaptığı gibi yabancı diller yüksek okulları açarsın. Buralarda her konu için tercüman yetiştirilsin. Türkiye, bu konu-larda saptırılmıştır. Buradaki gayeyi görmek lâzım. O da bu topraklardan Türk ve Müslüman adını tamamen silmektir. Bir toplumu tarihten silmenin tek bir yolu vardır. Bunu Romalılar 2 bin yıl önce uygulamış. Bir milletin kafasını kesmek yerine kültürel soykırıma uğratır, kendine hamal yaparsın. O ülkenin insanlarına dilini unutturursun. Bu arada, özelleştirme, küre-selleşme deyip bütün'malına mülküne el koyarsın, ondan sonra hamallık, bulaşıkçılık yaptırırsın; daha üst tabakası da acentalık yapar. Türkiye'ye biçilen kaftan budur. Eğer bir sene fazla o-kutacaksan mesleği ne olursa olsun matematik okut, bilgisayar okut. O zaman dünyanın önüne geçeriz. Matematikle, insan düşünmeyi öğrenir. Ne dediğini anlamayan insanlar yerine kafası çalışan insanlar yetişir. ***

Komünist Ülkelerde Bile Yok

Bir kaç aydır yurtdışında bulunan Sinanoğlu Hoca, ke-sintisiz eğitimle ilgili tartışmaları biraz uzaktan izlemiş. Ancak söyledikleri, tartışmaların tam ortasına isabet ediyor: Herkesin yabancı dilde eğitim gibi bir kültürel katliamı bertaraf etmekle uğraşması gerekirken, üç artı beş, yok, sekiz, yok başörtüsü gibi garip tartışmalarla uğraşmasını çılgınlık olarak değerlendiriyor. "Komünist ülkelerde bile" yok diyor. "Resmi ziyafette devlet a-damları Kazak takkesi ile geliyor ve yemek sonrasında dua edi-yorlardı. Dini hiçbir tarafı olmayan nikâhı dünyanın bir tek ül-kesinde gördüm. O da Türkiye'dir. Komünistlerde bile yok. Demokrasi adı altında abuk sabuk işlerle milleti meşgul edi-yorlar. Öbür tarafta Türkiye götürülüyor."

ingilizce ile eğitim Türkiye'de ilk kez Sinanoğlu Hocanın da orta öğretimini yaptığı, TED Yenişehir Lisesi'nde başlamış. Sinanoğlu orada, Türkçe eğitimle, ABD'ye giderek üstün başarı elde etmiş. Sinanoğlu'na göre o zamanlar dünyadaki en iyi eği-tim sistemlerinden birini uygulayan Türkiye'ye, Amerikan ve İngiliz danışmanlar vasıtasıyla, dünyadaki en kötü sistemlerden olan Amerikan sistemi ithal edilmiş. Sinanoğlu, işin en kötü ta-rafının da, böyle bir eğitime "Milli Eğitim" demek olduğunu kaydediyor.

Sinanoğlu, Türkiye'nin sağlıklı bir eğitim sistemine ka-vuşturulması konusunda, Türkiye'yi yönetenlerden hiç ümitli değil. Bilimle uğraştığı kadar, eğitimin gerçek anlamda milli olması için gayret sarf etmiş. Türkçe bilim, sözlüğü yazmış, kendi kendine seferberlik ilân etmiş, önde gelen siyasilere me-seleyi anlatmış ama, bilimde kat ettiği mesafenin binde birini, bu alanda kat edememiş. Bu yüzden, bu işte bir kasıt olduğunu düşünüyor. Söz ister istemez, dönüyor dolaşıyor, politikaya ge-liyor. Politikaya girmeyi düşünüp düşünmediğini soruyorum. Politikaya girmeye hiç niyetlenmediğini söylüyor.

YABANCI DİLLE EĞİTİM İHANETTİR

Kültür Dünyası,Osman Olcay, Kasım 1997

Dünyaca ünlü ilim ve irfan adamı Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu ile Doğudan Batıya, dil şuurundan kültür kimliğine, onurlu bir millet olma konumunun değerlendirilmesine kadar bir düşünce çeşitlemesi sohbeti yaptık. Sizleri değerli ilim ada-

mimiz Oktay Sinanoğlu'nun geniş ufuklu bakış açısı ile başbaşa bırakıyoruz... Türkiye'nin "Batı için ahmak bir pazar yeri, ka-faların ise Amerikan acentası" olmasını istemeyenlerin bu kıs-sadan hisse alacağını umarız.

- Biz daha çok ülkemizden Batıya bakmadayız. Batıdan ülkemize bakınca nasıl bir manzara görülüyor? Batı bizi önem-siyor mu? Buna ABD dahil tabii.

• Yaptığım konuşmalarda, bu sık sık karşılaştığım bir so-rudur. Bende, yan şaka ama aslında ciddi, şöyle derim: Üzül-meyin uzun uzun anlatacak değilim, bunun cevabı tek kelime-dir; görünmüyor, fiöyle görünmüyor. Bir ülkenin lâfının geçme-si için, itibarlı olması için önce kendisini "bilmesi, hedeflerinin, yönünün obuası, kendisine itibar etmesi gerekir. Böyle olmazsa kimse size itibar etmez. Bu insanlar için de böyle ona buna yal-varan, kişiliksiz adama kimse itibar etmez. Bir insanın kendi haysiyeti olacak, ne yapmak istediğini bilecek, ne olduğunu bi-lecek ki, başkaları ona saygı duysun. Bu Türkiye için de böyle-dir. Onun için Türkiye'nin lâfı geçmez. Çünkü dışarıda işi bit-miş olarak değerlendirilmektedir. Bunlar birçok

imparatorluk kurmuş, gençleri dinamik: Bunlar uyanmasın dikkat edelim, di-ye yazılar okudum dışarıda. Ama bugün artık 40-50 senedir, yavaş yavaş Türkiye'yi içinden kurutup, dalaverelerle Türki-ye'yi kendilerine tehlike, rakip olacak halden çıkardılar. Türki-ye'ye ahmak bir pazar yeri olarak bakılmaktadır. Nitekim çok hızlı bir şekilde, tamamıyla, hiçbir şeyine sahip olmayan, ah-makça tüketim yapan bir pazar olmaktayız. Tütünlerimize de el koydular. Yalandan gıda maddelerimizi de onlardan alırız. Ben-zer şeyler başka ülkelerde de yapıldı. Onun için Türkiye'nin ne sözü geçer, ne de itibarı olur. Türkiye Batı için çantada keklik-tir. İşi bitmek üzeredir.

- Batıyı çok iyi bilen, Batıda yaşayan ve orada büyük bir itibar gören bir ilim-irfan adamı olmanıza rağmen, Batıya ağır eleştiriler yöneltiyorsunuz. Batının (bizim bilemediğimiz) kaç yüzü var sizce?

- Doğudan batıya birçok devletle içli dışlı olduk. Hem bu ülkelerin ilim camiası ile hem de bu ülkelerin üst tabaka yöneti cileri ile haşır neşir olduk. Ayrıca, Amerika gibi ülkelerin ciğe rini biliyorum sayılabilir, fiimdi, Amerika denilince insanların aklına Holivut (" Hollyvvood") gelir. Oysa Amerika, karmaşık ve çok yönlü bir ülke. Farklı görüntüler var. Bakın, Ameri ka'nın 270 milyon nüfusu vardır ve bu insanların hiçbir şeyden haberi yoktur. Hatta ben, Türkiye'ye yapılanlar aklıma geldikçe onlara çok kızardım. Zamanla anladım ki, bunların hiçbir şey den haberi yok. Hatta benzer bazı sıkıntıları, onlar da çekiyor. O zaman onlara acıdım bile. Televizyonların 100 kanalından 99'unda cinayet, uyuşturucu, dalavere ve ahlâksızlıktan başka şey göremezsiniz. Yani millet tamamen cahil bırakılmış, hiç düşünmeyen, sadece tüketen bir toplum oluşturulmuş. O ülke de, 1-2 milyon insan vardır, bunlar çok kuvvetli ve her balam dan çok üstün vasıflıdırlar. İmkânları, tahsilleri, becerileri vs.. Aralarında dayanışma vardır ve kendi memleketlerini, sessiz
sedasız sömürge gibi yönetirler, insanlarını uyuştururlar. Ta bii, bunu başka ülkelere de yaparlar. Bu bir...
ikincisi, bu Baü toplumları bize medeniyet diye yuttu-rulmuştur. Oysa bunlarda medeniyet üst düzeyde okumuş, yaz-mış vasıflı insanlarda vardır. Biraz alta indiğiniz zaman mede-niyet kültür diye bir şey yoktur. Adeta, birkaç yüzyıl öncesinde yaşayan barbar kavimlerin devamı niteliğindedir. Hatta, Avrupa bize eski Roma, Yunan

medeniyetinin devamı diye yutturulur. Oysa eski Roma dedikleri Akdeniz'de iki adacık gibidir. Bura-

ların dışında, bütün Avrupa'da "Keltler" denilen yabani ka-vimler vardır. Yani bunların kökünde barbar kavimler vardır ye o barbarlık halen devam etmektedir. Bunlar, ayrıca ırkçıdırlar, kendi dininden, ırkından olmayanları insandan saymazlar. Birini perişan halde görseler dönüp bakmazlar, hatta üzerine basarlar. Acıma, yardımcı olma gibi kavramlar yoktur. İnsan haklarından söz ederler ama fırsatını bulsalar milletleri dümdüz e-derler. Yakın zamanda yaşadığımız manzaraları hatırlıyorsunuz. Konu-komşuluk, merhamet, saygı gibi insanî ilişkilerden de yoksundurlar. Aralarındaki ilişkiler ticaridir. Hatta kendi çocu-ğuna bile "Şu çöpü at, sana bir dolar vereyim" diyerek iş yaptı-rırlar. Bu durumlarından kendileri de şikayetçi aslında... İnsani ilişkilerden mahrum olanların mutlu olması mümkün değildir, insanın yapısı böyledir. O yüzden, Batının ilminden, gelişmele-rinden faydalanabilirsiniz ama top yekûn Batıyı örnek almak yanlıştır. Aksine Batının, insanlığı öğrenmesi için, bizim gibi eski kültürlere ihtiyacı vardır. Nitekim, bugün batı ülkelerinin hepsinde, Japon kültürüne, diline, Japon mistisizmine karşı bü-yük bir ilgi vardır. Yani arayış içindeki bu insanlar biraz insanlık tarafı olan şeylere sarılmaktadır. Bizim de, tasavvuf gibi in-sanlığı öğreten hasletlerimizi, tarih birikimlerimizi, insanî bil-gilerimizi yasaklamak yerine dünyaya öğretmeliyiz. Zaten ora-larda bu gibi şeyler yasak değil, öğreniyorlar, öğretiyorlar. Belki de biz, daha sonra bu bilgileri onlardan tekrar öğreniriz.

- Siz, " iki dil bilen iki insan eder ama kendi dilini bilme yen eksi yüz insan eder" diyorsunuz.

- Evet bir de bazı şeyler derler. "Bir dil bilen bir insan, i-ki dil iki insan" gibi... İyi de, sen kendi dilini çok iyi biliyorsan,' yabancı dili de onun yanında kullanıyorsan çok faydalıdır. Biz yabancı dile karşı değiliz. Ama dünyanın hiçbir yerinde bir iki

sömürge hariç yabancı dili öğretmek için, kendi dilini kaldırıp, yerine başka bir dille eğitim yapmak, dersleri -başka dillerde vermek yoktur.

Bakın bunu kesin söylüyorum. Bizim millet bunu nasıl idrak edemiyor şaşıyorum. Diyelim bir çocuğa fizik öğ-retiyorsunuz. Bu çocuk hazırlık sınıfında az buçuk bir İngilizce öğreniyor, siz de kalkıyorsunuz, öğrenmekte olduğu dil ile ço-euğa fizik öğretmeye çalışıyorsunuz. Nasıl öğrenebilir? İnce kavramlar var. Bunları iyi öğrenmek, bunlara kafa yormak, di-ğer öğrendikleri ile bağ kurmak gerekir. Bunu başka bir dilde nasıl yapar? Hele Boğaziçi gibi okullarda tarih okutuyorlar. Ta-bii İngilizce... Siz İngilizlerin bakış açısıyla kendi tarihinizi öğ-reniyorsunuz. Yani bu tür eğitim imkansız. Hatta, Amerika'da İngiltere'de yabancı dille eğitim yapmanın zararlarını anlatan tonlarca kitap bulursunuz. Yani, yabancı dille eğitim yapmak kadar zararlı bir şey yoktur. İnsanların yıllarını köreltir, düşün-celerini öldürür, hiçbir şey öğrenemez. Bu, İngiliz ajanı Mr. Browning tarafından benim de gittiğim okulda başlatılmıştır. Yabancı dille eğitim yapan Türk okulu açma davası, tama-mıyla Türk adını tarihten silmek için plânlanmıştır. Bunda da başarılı olmak üzeredirler. Bilhassa ilk defa Atatürk'ün kurdu-ğu okulda bunu yaptılar. Bunu yapanlar da, hep Atatürkçü ola-rak konuşurlar. Atatürkçü imiş bunlar. Herkes bilir Atatürk'ün ilkelerinin başında Türk dilini korumak, onu yaşatmak gelir. Bunun tersine çalışanlar ise, utanmadan çıkıp Atatürkçüyüz diye nutuk atıyorlar ortalıkta. Onu kullanıyorlar ama dediklerinin tersini yapıyorlar. Neyse, arkasından Anadolu Liseleri, bunlar çorap söküğü gibi gitti. Ortadoğu Üniversitesi, Boğaziçi Üni-versitesi, vs. hepsi İngilizce olacak. Bir tane Türkçe kalmaya-cak. Çocuğunu Türkçe okutmak istesen, okutacak yer bulama-yacaksın. Bakın çok yakındır bu. Bu işle görevli insanlar var.

YÖK gibi kuruluşlarda, bu adamların tek vazifesi bu, o kadar. Vahim bir durumdayız, fiu "Anadolu Lisesi" lâfina dikkat et-memiz lâzım. Çünkü, Anadolu kelimesini Türkçe zannedenler var ama Türkçe değildir. Aslı Anatolia dır Roma'nın buradaki eski eyaletinin adıdır. Bir de Anatolia diye bir kavim varmış buralarda, Hititler'den bile eski. Dilleri varmış, unutulmuş Yani, Bati buralara Anatolia demek ister;

Türkiye demek istemez. Her fırsatta bunu kullanır. O yüzden Anadolu Lisesi derken, tüylerim diken diken oluyor. Anadolu Lisesi ne demek? Türk lisesi değil manasına kurulmuştur bunlar. Niye değildir? Kardeşim, bu ülkenin lisesinde, ortaokulunda kendi dilinde eğitim ve' rilmiyorsa o okullar oranın okulları değil, misyoner okullarıdır. Bunu ister devlet yapsın, ister cemâat yapsın, kim yaparsa yap-sın. Bunun hiç şakası yoktur. Dünyanın hiçbir memleketinde, bugün başka bir dille eğitim yapan bir lise bulamazsın. Her ül-kenin anayasalarına aykırıdır. Bir kere eğitim açısından yasak-tır. Çünkü bu surette ne yabancı dil öğrenilir, ne de başka bir şey. Bir de tamamıyla kendi kimliğinden .kopar. Tamamen sö-mürge kafalı, vatan haini kimseler yetişir. Genellikle böyle bir sistemle yetişenler hiçbir şey bilmezler. 250 kelimelik bir İngi-lizce öğrenirler, bu da çat pattır. Ondan sonra sadece dükkânla-rının isimlerini İngilizce yazarlar o kadar. Başka şeye yaramaz. Bir de Türkiye'de söylenenlere bakın: Efendim ingilizce dünya dili oluyor, biz de katılalım vs... Dünya dilinin ingilizce olduğu falan yok. İkinci Dünya Harbi'nden sonra bir Amerika ayakta kalmıştı. Bu yüzden İngilizce işe yanyordu. fiimdi, Almanya'ya isviçre'ye git, mesela İsviçre'nin en işlek istasyonuna -ki, bütün dünyanın geçtiği yer Hot Banof Tren İstasyonudur- bir tek İn-gilizce kelimeye raslayamazsın. Fransa'ya git, bir tek kelime ingilizce bulamazsın. Almanya da öyle. Romanya'ya gidersek Romanya'da İngilizce bilen bulamazsın. Adamlarda bilim biz-den on kat, yüz kat daha ileride. Bilimde, fizikte, kimyada bil-mem nede adamların ekolleri var. Ha, paralan yok şu anda. A-ma kültür bakımından, bilim bakımından Türkiye'yi kaç kere cebinden çıkarır. Önce kendi dilini bileceksin, düşünmesini bi-leceksin. Yabana dil eğitimi görenlerde düşünce kabiliyeti a-zalır. Nitekim Türkiye'de bugün düşünmek adeta bulamayaca-ğın bir şey.

- Sadece yabancı dille eğitim gören, Türk gibi düşüne mez, değil mi?
- Türk gibi değil hiçbir türlü düşünemez. Çünkü yâni böyle bir takım kavranılan ezberlemiş falan. Ondan sonra Ana dolu Lisesi, bilmem ne koleji.. Bilmediği bir dilden bir şeyleri öğrenmek ancak ezberlemekle olur. Ve düşünce kabiliyeti o yaşta çocukta yıpranır. Bir yok, iki kere iki dört, elli kere ispat et, anlamaz. Türkiye'de insanlar böyle. Ha, Türkiye'de akıllı insan yok mu? Var, çok var. Kim var?

Böyle okullarda okuma mış, gariban kalmış öyle insanlar var. Onların çok iyi kafası ça lışıyor, pınl pınl çalışıyor zekâ, niye? Çünkü böyle bir hafiza kaybından geçmemiş çok şükür. Türkiye'ye yapılan en büyük ihanet, yabancı dille eğitimdir. Bunu herkes bitmelidir. Ve bu durdurulmadığı takdirde Türkiye diye bir şey kalmaz. Çok ya kın bir zamanda ne Türkiye Cumhuriyeti kalır, ne Türk lâfi ka lır. Batının istediği de budur. Zaten eskiden beri Haçlı seferleri, bilmem ne, buralardan Türk Müslüman kavramım silmek için uğraşmıştır. Sonunda bu yöntemlere başvurmuştur. Osmanlıyı böyle yöntemlerle batırmıştır. Bugün de Türkiye Cumhuriyetini yıkıp buralardan Türk Müslüman lâfını kaldırmak niyetinde. Hiç şakası yok bu işin. Bu teori değildir, komplo teorisi değil dir. Gerçekler bunu gösteriyor kardeşim. Dünyanın ne yanına

bakarsan bak, milleti uyuttular. Bu çok korkunç bir gidiştir. Bu işin derhal hallolması lâzım. Ve bu işlerle uğraşmayan, bu işe derhal dur demeyen bir hükümet, ister dindar olsun, ister miliyetçiyim desin, solcuyum desin, inanmam. Çünkü bu işle uğraşmayan bir hükümet millî olamaz, bağımsız olamaz. Dilsiz millet olmaz.

- Yâni dil ve kültür bir ülkenin varolma meselesidir.
- Ölüm kalım durumundayız bugün. Ve tabii n'oluyor, bu yabancı eğitim arttıkça ne oldu? Bilimde mi ilerledik, kültür de mi? Yoo, bilâkis geriledik, hiçbir şey olmuyor. Olmadığı gibi, ne oluyor; acentacılık artıyor. Bugün Türkiye gittikçe kendi KiT'lerini, varını yoğunu yabancılara satıyor, özelleştirme, kü reselleşme masallarını yutmuş, kimsenin Amerika'nın Avru pa'nın falan böyle işler yaptığı yok. En büyük çelik fabrikaları, uçak fabrikaları hemen hemen hepsi devletin korumasındadrr oralarda, ABD'de bile... Yakında yabancılar herkesin toprağını, evini, barkını da elinden alacak. Ondan sonra Filistin gibi ola cağız. O zaman belki millet anlar.
- Batı medeniyetini oluşturan üç ana kaideden birisi din. Yani Hıristiyanlıktır. Bizim yerli aydınlar bunu bilir, kabul eder, fakat sıra Türkiye 'ye gelince dini dışlarlar. Bu çelişkiyi nasıl karşılıyorsunuz?

- Şimdi bir kere şunu gördük ki, Batı dediğin Fransası ol sun, İngilteresi olsun, hepsinde millet dinine bağlıdır. Hıristi yanlık, çeşitli mezhepler filan. Yani ben Amerika'ya gittiğimde önce şaşırmıştım; adım attığın her taraf kilise... Demiştim ki, "Aa, hayret, bunlar ne geri millet!?" Hani bize öyle öğretmiş lerdi ki, artık medeni dünya böyle şeyleri bıraktı; biz de böyle şeyleri bırakacağız gibilerden bir eğitim gördük Türkiye'de.
Oysa Amerikalılar dinlerine tamamıyla bağlıdırlar. Ayrıca bu insanların çoğu da en üst tabakası hariç, üstelik tam yobazdır-lar. Gene Amerika'da New York Times'da çıkan bir ankete göre Amerika'da nüfusun yüzde 6O'ı dünyanın hâlâ yuvarlak ol-duğuna inanmıyor. Türkiye'de yobaz diye ona buna çatanlar, elâlemin takkesine, başörtüsüne çatanlar yobaz arıyorlarsa önce bîr Batıya baksınlar. Batı yobaz doludur. Ama Yale Üniver-sitesi'nde musevi öğrenciler yahudi takkesiyle gelirdi okula. Sıkıysa birisi desin ki dinî simgeyle gelemezsin; ortalık birbiri-ne girer, onu diyen mahvolur, hapse bile girer. Elâlemin dinine, kıyafetine ne karışıyorsun, ayıp değil mi? Yani hiç bir tarafı tuttuğum için söylemiyorum, dünyanın hiçbir yerinde hatta ko-münist ülkelerde bile böyle şey olmaz. Bakın ben size misâl ve-reyim, komünizm zamanında bile Kazakistan gibi ülkelerde bir ziyafet oluyor, Kazak bakanlar falan geliyor, her yemekten son-ra dua ediliyor kardeşim, "Allahü Ekber" deniliyor. Bazı de-kanlar Yesevî takkesiyle okula geliyorlar. Kimse bunu ayıpla-mıyor, engellemiyor. Bizdeki kadar ruhsuz, maneviyatsız, din-siz bir şey dünyanın hiçbir yerinde görmedim. Şimdi bunu ile-ricilik diye yapanlar sahtekârdırlar, bunların ilericilikle hiçbir alâkası yoktur. Bunları yapmalarının bir tek gayesi vardır. O da Batı burada iki şey istedi. Bir Türk lafı istemiyor dolayısıyla Türkçeyi istemiyor. İki Müslümanlık istemiyor. Çünkü Müs-lümanlık artı Türklük olursa o millete herkes gelip de kafasına vura vura birçok şeyi yaptıramaz. O ülkeyi ahmak bir pazar yeri haline getirip sömüremez. Çünkü insanlarda bir kimlik duygusu olur. Bir tarih duygusu olur, kendi başına kendi işini yapmaya kalkar. Batı bunu istemez.

- Bu çizdiğiniz dehşet verici manzara karşısında biz hâlâ batının eşiğinde ne olur alın bizi batıya; sizinle bütünleşelim düşüncesindeyiz. Bu konuyu nasıl yorumluyorsunuz?
- Küreselleşme, çok uluslu şirketlerin dünyayla ticareti nin arttırılması, çeşitli ülkelerle ticaret mânâsında kullanılan bir lâftır. Türkiye'de ise başka türlü yutturulmuştur: Herkes dilin den, kültüründen, dininden vazgeçti, herkes aynı oluyor, gibi yutturulmuştur. Bu tamamıyla Amerikan - İngiliz Propaganda-sıdır, kurdukları gizli cemiyetlerin vatan hainliği propaganda-sıâır. 0 mânâda küreselleşme diye bir şey yoktur. Bilâkis şu anda bütün ülkeler kendi dillerine, kültürlerine, kendi kimlikle rine çok daha sahip oluyorlar. Çünkü insanlar arasında dünyada bir kardeşlik olacaksa, milletler, ülkeler arasında yalan alışveriş, eşitlik filân olacaksa, bu ancak herkesin kendi kimliğine, kendi haysiyetine sahip olmasıyla mümkün olur. Birisi öbürünü yok ederse kültürünü, dilini, haysiyetini, o zaman o eşitlik, kardeşlik olmaz. Onun için herkes kendi kültür değerlerine, ahlâk ölçüle rine, diline ve dinine daha çok sarılmalı ve herkes eşit durumda birbiriyle ilişkisini arttırmalıdır. Bizim yapmamız gereken bu dur. Yoksa aman Avrupa'ya yatvarahm, Amerika'ya yalvara-lım düşüncesi yanlış ve sakattır. 50 senedir Türkiye'nin dış si yaseti de budur, Milli eğitim siyaseti de budur, hepsi budur. Sonunda ola ola neyin varsa, tütünün, tarımın, fabrikan, hazine arazin ne varsa yabancıların olmaktadır.
- Bir TV konuşmanızda, Batılı gönül kelimesini tanımı yor, bilmiyor demiştiniz. Maddi bir saltanat süren batı manevi yönden iflas etmiş denebilir mi?
- Türkçe'de öyle kelimeler vardır ki mesela millî kültü rümüzden gelen yerleşmiş halk arasında kullanılan birtakım
lâflar estağfurullah falan. Ne bileyim afiyet olsun, gönül hoş-nutluğu gibi lâflar. Bunların hiçbirini Batı dillerinde bulamaz-sın; geçmiş olsun, falan. Şimdi biz alışmışız tabi, birisi hasta olsa geçmiş olsu» diyeceğiz, ara ara, İngilizce karşılığını bula-mazsın. İnsanlara iyi şeyler, sıhhat dileyen lâflar, temenniler, böyle kavramlar yoktur. Çünkü insanların şevkati yok, birbi-riyle ilişkisi yok. Orada en çok geçen lâf, adama biraz yakınlık
gösterseniz, insanlık gösterseniz adam şüphelenir benden kaç

para istiyor, diye. İnsanlar böyle yaşıyor. Şimdi bunun eksikli-ğini batı dünyası da fark etmeye başladı. Bunlar eksiklik çeki-yor ama Doğuyu tanıdıkça bunlarda birtakım insanî kavramlar var, böyle birtakım temenniler var, diye Doğuya özeniyorlar. Biz de kendimize sahip olsak, bize de özenecekler. Biz kendi-mizi bilmeliyiz önce. Kendimizi bilirsek, adam olursak haysi-yetli insanlar olursak ona buna yılışmazsak, sırnaşmazsak onlar bizi öğrenmek ister. Biz kendimizi takdim etmeyi bile bilmiyo-ruz. Türkiye'yi tamtacaklarmış, neyi tanıtacaksın, sen kendini tanıyor musun? Batının bile unuttuğu, bin senedir Türkçeleşmiş yer adlarına, herifler -içimizdeki Türk düşmanları- özenti olsun diye yahut da kasıtlı olarak bunları eski Yunanca adlarına çevi-riyorlar. Bir vatan böyle teslim edilir. Onun için yabancı dille eğitim deyip de sonunda Türkçe gidince gönülmüş, estağfu-rullahmış, böyle incelikler, böyle islâmi değerler bunların hepsi de beraber gider. Amerika'nın parasının üstünde bile "Biz Tan-rı'ya inanıyoruz"'yazıyor. Tabii çok manidar. Hani lâikti? Bizde de Allahü Ekber yazsak kıyamet kopar, şeriat geliyor diye. Burası lâik, Amerika lâik, işte adam Tanrı'sının adını parasının üstünde yazmış, onun tanrısı paradır, o mânâda.
- Sizin bir ütopyanız da var. Türkiye ve Türkçe bir gün bütün dünyada itibar gören bir dil ve ülke olacak, diyorsunuz.

Bu tezinizin gerçekleşmesinden ümitli misiniz? Buna bağlı ola-rak kendimiz olmak, kendimize gelmek ve 2000 7/ yıllara ve öte-sine güçlü, onurlu bir ülke olarak ulaşmak için sosyo-ekonomik ve siyasi yönden nasıl bir atılım yapmak zorundayız?
- Şimdi şu var: Türkiye birkaç sene evvel çok önemli bir kavşak noktasına geldi. Önümüzde iki yol açıldı. Birtakım im-kânlar çıktı önümüze kendiliğinden. Türk dünyası açıldı, şu ol-du, bu oldu. Dünyanın hiçbir ülkesine karşımıza çıkan bu ni-metler, bu fırsatlar çıkmamıştır. Türk dünyası bir sürü kaynaklara sahip, tarihimiz, kökenimiz orada. Bir taraftan Avrupalıyla da çok iyi haşır neşir olabiliyoruz. Müslümanlığımızı hatırlarsak bir taraftan İslam dünyasıyla tarihi, kültürel benzerliğimiz, or-tak taraflarımız çıkıyor.

Dünyanın hiçbir ülkesinde böyle bir nimet yok. Ya orada kalmış, ya burada kalmış. Bu durumda biz biraz kendimizi toparlasak, biraz kendimizi bilsek, kendi ira-demizle, kendi işimize sahip çıkabilsek yani ona buna köle ol-ma hevesinden vazgeçebilsek, tabii vazgeçilmesin diye propa-ganda yapılıyor içeriden ve dışarıda, o zaman Türkiye dünyanın en büyük devletlerinden biri olacak. Bu ticari bakımdan da ola-bilir, kültürel bakımdan da olabilir. Gayet kolay kaale alman ül-kelerden biri haline gelebilir, birkaç sene içinde gelebilir hiç mesele değil. Öbür taraftan Türkçe... Biz niye Türkçe diyoruz,
bir kere ben kendimi Türk sayıyorum, başkaları kendini ne sayarsa saysın. Ben Türküm ve bununla iftihar ediyorum...
Bir de bilimsel açıdan birkaç dil öğrenmeye çalıştık orada bu-rada; Japonca'sından tut da Fransızca'sı, Almanca'si... Bu dilleri karşılaştırma imkânımız var. Matematiksel açıdan karşılaş-tırma imkânımız var. O zaman bakıyoruz ki şöyle bir tarafsız düşünelim, kendimizi zorlayalım; mesela bazı yayınlar, toplan-tılar için bir prtak bilim dili olsa, hangi dil olsa falan. Bilim a-
damlan haçlı kafasından falan sıyrılıp dilleri bir inceleseler bir tek sonuca varırlar; bilim diline en uygun dil Türkçe. Bir kere bunun bir takım şartları var. Bir dilin bilgisayara da bilime de uygun olması için şartlardan bir tanesi okunduğu gibi yazılmak ve yazıldığı gibi okunmalı. Biz bunu otuz senedir söylüyorduk ama geçenlerde Amerikalı bir uzman böyle bir lâf etmiş, ondan sonra "Aa, böyle demiş" filân diyorlar.
- Türkçe bilim dili olurdu olmazdı diyenler var...
- Dediğim gibi, Türkçe yazıldığı gibi okunması, okun duğu gibi yazılması şartına uyan bir dil. Bunu Batılılar da söy lüyor. Devamlı dilimizde bir takım yeni kavramlar ortaya çıkar. Bir şeyler yaratıyorsun ve birtakım kavramlar türetiyorsun. O zaman bunun admı kim koyacak, o işi yapan koyacak. Şimdi hangisini bulmak daha kolay Türkçe'sini mi, İngilizce'sini mi? ingilizce'sini bulamazsın çünkü İngilizce'de kelime türetme yeteneği kalmamıştır. Zaten İngilizce bir dil değil. Bakın La tince dil kitaplarına, der ki: Sokakta konuşulan İngilizcenin bile yüzde altmışı Latince, yüzde yirmisi filân Fransızca, yüz de on Almancadır. Geriye kalıyor beş on kelime; o da İngiliz ce'nin eski lâfları. Köken itibarıyla, ağaçlarda yaşayan yabani

bir kavim, İngiliz dediğin budur. Aynı yıllarda Farabi, İbn-i Sina dünyaya bilim öğretiyormuş. Bu İngilizlerin dili ile mi olur? İn giliz dili dediğin böyle birkaç dilin kırması.
Şimdi eğitim dili İngilizce oldu, ortaya, liseye bile ders kitaplan İngiltere'den ithal geliyor, tanesi 20 dolar, 30 dolar. Şimdi İngilizlerin meclisinde bir adam kalkmış; "İngiltere hiç bir şey üretmiyor ama bugün İngilterj 'nin en büyük gelir kay-nağı İngilizce öğretimi ve İngilizce kitaplarını başka ülkelere satmak" gibi lâflar etmiş. Şimdi bu yolla dışarıya giden paralan

bir hesap et. 5 bin kişiyi Amerika'ya gönderiyorlar, devlet hem de. Ne için gönderiyor belli değil. Senede otuz bin dolar adam başı. Bunların hepsini topla Türkiye'deki eğitim bütçesinin birkaç katı çıkıyor. Ondan sonra araştırma için para istesen beş kuruş para yok. Bir memleket böyle batırılır işte!.. Aklımızı ba-şımıza toplamazsak durum vahim yani....

TÜRKÇE BİLİM DİLİ OLSUN

Tempo, 1997

- Dünyanın el üstünde tuttuğu bir bilim adamısınız. Bilim dünyasına kazandırdığınız kuramlarınız, teorileriniz var. Ayrıca Türkçe ile çok ilgilisiniz ve bilim için en uygun dil diyorsunuz. Dille ilginiz nereden?
- Bizim bütün sülâle dilci olduğu için çocukluktan beri çok meraklıyım, her ülkenin dilini biraz öğrenmeye çalışırım, çünkü benim için dil, bir çeşit matematiktir.
- Gerçekten Türkçe bilim dili olmak için en uygun diller den mi?
- Dış ülkelerde bir sürü fizik, kimya, moleküler biyoloji formülleri çıkardık, ondan sonra bunlar etrafında ekoller gelişti, bizim teoriyi takip edenler oldu. Kavramı siz yaratınca admı da siz koyuyorsunuz. Nasıl koyacağız? İngilizce'de kelime türet me yeteneği yok, çünkü İngilizce diye bir dil yok; %60'ı Latin ce, %20'si Fransızca, %10'u Almanca. İngilizce'de kendinden kelime türetme yeteneği kalmamış; meselâ "slow", "slowly", o kadar. Eskiden Latince'den, eski Yunanca'dan türetiyorlardı. Şimdi bilimde ağırlık ABD'ye geçtiğinden ve ABD'de ortaöğ-

retim zayıf olduğundan türetemiyorsunuz. Çok akıllı birileri bir şey ürettiğinde Latince ve Yunanca bilmediğinden terimi nasıl üretecek? Uzunca bir cümle kuruyor, Light Amplification fi-lan... Baş harflerini alıyor, Laser oluyor. Bu kullanılıyorsa dil-bilimcilere göre o dil perişan halde demektir. Çok komik mi-sâller de çıkıyor: Bilgisayarda kullanılan "Random Access Memory", yani RAM mesela. Bakın, sokaktaki Amerikalıya "RAM" dediniz mi "koç"tan söz ediyorsunuz sanır, böyle bir anlamı da vardır.
- Türkçe çok eski ve zengin bir dil oysa değil mi?
- Türkçe, on bin senelik ve matematiksel yapısı hiç de ğişmemiş bir dil. Farsça, Arapça almıştır ama matematiksel ya pısı değişmemiş; kökler, takılar var. Latince'de de vardır bunlar. Türkçe'nin ses uyumları var, hepsi de geometriktir. Kurallara göre kelimeyi türetirsin, sokaktaki adam da anlayabilir bunu. Bir örnek vereyim: Benim yaptığım kuramlardan bir tanesi e-lektronların -ben eksicik derim- birbirinden aradaki itmelerle kaçışması olayı, molekül yapısına bunlar tesir ediyor. Kuramını yapmıştım, adı "Electron Correlation". Sokaktaki Amerikalı, hatta tahsilli Amerikalı dahi anlamaz. "Correlation" on tane ayrı mânâya gelen bir kelime. Ben oturup Türkçelerini de bulu yorum, "eksiciklerin kaçınımı" dedim buna da. Sokaktaki bir şoföre söylesem ekşili bir şeylerin birbirinden kaçış olayı diye gözünün önüne bir şey gelir. Bir de bu özelliği var Türkçe'nin. Ben diyorum ki dünyadaki bilim adamları oturup "Ortak bir yayın dili lazım, nasıl bir dil olabilir" deseler ve de Haçlı ka-fatasından kendilerini kurtarabilseler, eminim ki Türkçe gibi bir dili ya da Türk dillerinden birini seçerler. Ayrıca şimdiki yazı mızın bir özelliği daha var, bunu da bozmaya çalışıyorlar ama,.
yazdığın gibi okur, okuduğun gibi yazarsın.
388
389
BİR NEV-YORK RÜYASI: "BYE - BYE" TÜRKÇE
- Türkiye, bilim açısından oldukça gerilerde. Türkçe git gide daha çok bozuluyor. Acaba bilimle dil arasında ilişki var mı?
- Olmaz olur mu? Eylül ayında, Romanya'da Balkan Fi zik Kurultayı oldu. Türkiye'den 130 kişi gitti; hepsi de genç fi zikçiler, fsök şaşırdılar; Romenler İngilizce bilmiyor, hiç bilim olmaması lâzım o halde diye düşünüyorlardı. Oysa bunun tam tersi: Romanya'da bilim

Türkiye'nin yüz kat ilerisinde. İtal ya'da bin kat ilerisinde. İtalya, bazı dallarda, örneğin anorganik kimyada dayanın bir numarası. İtalyanca oluyor bu iş. Rus ya'da matematik Rusça, matematikte dünyanın birincisi Rus ya...
- Devletin bir bilim politikası da yok galiba. Siz ayrıca beş bin kişinin her yıl ABD 'ye gönderilmesine de kızıyorsunuz.
- Şimdi Türkiye'deki imkânlar aslında Romenlerde yok. Bir sürü paralar harcandı bilim için, milyonlarca dolarla İngiliz ve ABD üniversiteleri besleniyor, -ben Amerikalılara "Size Marshall Planı uyguluyoruz, üzülmeyin" diyorum- bütün millet İngilizce öğreniyor, yeni üniversiteler kuruluyor. Peki madem İngilizce'yle oluyordu da niye bilim gelişmedi? Binlerce bilim adamı var şimdi Türkiye'de. İçlerinde çok akıllı gençler var, takdir ediyorum, ama her yiğidin bir yoğurt yeyişi vardır. Dışa
rıda sorduğunuzda, Türkiye'nin kendini gösterdiği bir saha yok!... Romanya'nın, Polonya'nın vardır. YÖK diyor ki: Dışa rıda yayın yapılacak Türkiye'de yayın yapmak neredeyse ya sak. Program yok, devletin bilim araştırma siyaseti yok. Olması için sanayi siyaseti olması lâzım. Onun olması için dış siyaseti olması lazım. Ha, bir şey var; elli senedir Avrupa ve ABD'ye yalvarıyoruz. Senin eğitim siyasetin var mı, yok! Var, ama

söylenmiyor, çok araştırınca bulunuyor: Bütün millet 250 ke limelik Tartanca İngilizcesi öğrensin, başka bir şey öğrenme sin. Şimdi bu mantıklı mı? ı
- Türkçe'nin gittikçe daha anlaşılmaz hale gelmesinin, yok olmasının sistemli bir şekilde yapıldığını mı iddia ediyor sunuz?
- İngilizler 1953'te başladılar buna.
- Hükümetin de bilerek mi yaptığını söylüyorsunuz?
- Çok sinsice giden dışarıdan güdümlü, içeride de yar dakçısı çok bol bir siyaset bu. Niye bilim yok? Mesela doktora yaptırıyoruz. Doktora da öğretilen bir şey vardır: Kendi kendine düşünüp soru sorabilmek, sorunu çözebilmek için kendine gü venmek... O zaman bilimci olursun. Şimdi insanların bilim ya-_ pabilmeleri için bir haysiyetlerinin, güven hislerinin olması ve gelişmesi lâzım. Bir millete sen daha ortaokuldan, ilkokuldan dilini doğru öğretmezsen bilim adamı çıkmaz, bir şeyler ezber ler oraya gelir. Bu kadar senedir bilim

geri gitmiştir. Belki ma kale sayışma bakarak bir gıdım gitmiştir, ama önemsizdir bu. Bir kere bilimle eğitim düzeyi arasında çok büyük bir ilişki var. Millete yutturdular, her kesimde var; Bazı RP'liler arasında gördüğüm İngilizce ve İngiliz hayranlığını ben hiç kimsede görmedim. Topyekün hayranız.
- Toplu bir cinnet mi geçiriliyor?
- Ne cinneti? Toplu beyin ameliyatına uğradık. Yabancı lar yapıyor, ortam da hazır.
- Dilini önemseyen birçok ülke görüyoruz, en önemli ör nek Fransa. Bu ülkenin TV, radyo programlarında, gazetele-

rinde en kötü gazete ya da program olsun fark etmiyor- mü-kemmel Fransızca bir mecburiyet.
- Mesela Japonya. 1868'de Batılılaşalım lâfları başlayın ca tek bir kişi kalkıp japoncayla olmaz, İngilizce olsun demiş. Ertesi gün adam ölü bulunmuş, bir daha da kimseden böyle bir lâf çıkmamış. Sonradan öğrenmişler ki bu adam üç sene ABD'de ataşelik yapmış, yani kafaya alınmış. O gün bugün her şey Japonca.
- Biraz da cahillikten ötürü dil önemsenmiyor diye düşü nüyoruz hep.
- Ben de otuz sene evvel öyle düşünüyordum. Kurcaladı ğımda, her dönemde sağ hükümet, sol hükümet, askeri dönem, önüme gelenle konuştum; baktım ki yetkili insanlar bu işi bile rek ve haince yapıyor.
- Herkes hıyanet içinde o zaman...
- Evet. Millet değil, biraz kamuoyuna yayılmaya başladı neyse ki... Türkiye'de eğitim Türkçe olsun dediğinde hiçbir şey olamazsın. Benim yetiştirdiğim en kötü doktora talebesi, Yunan Kleantis diye birisidir. Kaşıkla verdik ağzına, Yunanistan'a döndü, adına enstitü kurdular, basma koydular. Ben şikâyetçi değilim. Bana Türkiye'de ne zaman gel şu işi yap dediler. Ol maz. Niye? Türkçe dediğin anda sen kara listeye girersin. Hangi hükümet olursa olsun, hükümetle ilgili değil zaten...
- 1995 'de Türkiye Yazarlar Birliği'nin Yılın Fikir Adamı ödülünü aldınız. Bizde fikir adamları pek kaale alınmıyor gali ba, ne dersiniz?

- Bizim milletten şikâyetimiz yok, alınıyor. Türkiye'nin her tarafından mektup, telefon geliyor. Bakın bir olay anlatayım;
Mehmet Sağlam YÖK'ün başına geldiğinde biri dedi ki; illa gel gör YÖK Başkanı'nı.. Sonunda nezaketen merhaba demeye git-tim. Girdim içeri, sarıldı öptü. Dedi ki: "Yirmi sene önce ABD'de doktora yaparken Türk öğrencilere bilim ve eğitim kendi dilinden olur, çerçevesinde bir konuşma yapmıştınız. İçi-me işlemişti söyledikleriniz. " Ben "Aa, hayret!" dedim. Bir-iki sene içinde YÖK'te birtakım komiteler kurdu. Bütün üniversi-telerden, her daldan bilim adamları seçildi. Başkanlarından olu-şan bir tane de Strateji Kurulu kurdu, başına da beni seçmişler. Hem Türkçe hem İngilizce yayınlanacak çok ciddi araştırma sonuçlarını içeren dergilerle başlayalım dedik. Ben "İyi hoş, sizi buradan uçurur Kemal Gürüz 'ü YÖK Başkanı yaparlar, bu /-şi biter" dedim. Gelen zatın da ne yapacağını baştan söyledim. Altı ay sonra ABD'den döndüm, Gürüz gelmiş, bir faks geldi bize, projeyi erteledik diye... Burası Türk devleti ise birinci vazifen Türk dilini, kimliğini, kültürünü geliştirmektir. Ata-türk onun için bu kurumlan kurmuştur. Her ülke için böyledir bu. TC'nin birinci vazifesi eğitimi Türkçe yapmaktır. Ata-türk'ün ömrünün yarısı misyoner okullarını kapatmakla geçmiş, "Ne mutlu Türk'üm diyene" demiş. Ben Atatürk'ün milliyetçi-liği Ziya Gökalp'ten gelen kültür milliyetçiliğidir, cümle yanlış anlaşılabilir diyorum. Büyükada'da bir ilkokulun duvarında iki satır yazı gördüm. "Türk demek Türkçe demektir, ne mutlu Türk'üm diyene"... Meğerse o iki cümleymiş, bir cümle değil. Bir cümleye indirmişler!...

YABANCI DİLLE ÖĞRETİM İHANETTİR!

Orkun Dergisi, 1 Mart 1998

- Sayın Sinanoğlu, ilim sahanız apayrı bir dal üzerine ol duğu halde neden Türkçe 'yi bir dava haline getirdiniz?
- Bunu hep soruyorlar, neden bilimden teknikten bahset miyorsun, diye. Bahsedeceğiz de, dil olmadan hiç bir şey olmu yor. Dil olmadan millet olmaz. Millet olmayınca da, toplum köleleşir. Üst tabakası acenta, alt tabakası hamal durumuna gelir. Fizikten matematikten

ben de bahsetmek istiyorum Ama bir yanda dil gidiyor. Dünyada Türkü tarihten silme çabası var. Böyle âcil bir mesele karşısmda herkesin önce dille uğraşması lâzım.
- Türkü tarihten silme çabasında dille ilgili olarak nasıl bir taktik uygulanıyor?
- Bir zamanlar milliyetçilerin düzenlediği toplantılarda, çok iyi milliyetçi olarak bilinen insanların değme masonlara
taş çıkartan propagandalarını dinledik. Bu ne biçim iştir, diye sorduk. Çok iyi bir milliyetçidir, anti-komünisttir, cevabını al dık. Ha, o zaman uyandık. "Milliyetçilik eşittir anti-komünizm" haline getirilmiş bir çoğunun kafasında. Orada bir kavramı kay dırmışlar. Solculara da yapmışlar aynı şeyi. Sol deyince aklıma anti-emperyalist gelirdi. Bir baktık ki sol da Amerikancı. Onu da değiştirmişler. Ayrıca, o da "solculuk eşittir anti-faşizm" den ibaret kalmış.
1970'lerde Amerika'daki Ford Vakfı'mn merkezine git-tim. Bu vakıf Türkiye'de de epey faaliyetlerde bulundu. "Hani siz Türkiye'yi komünizme karşı koruyordunuz. Nasıl oluyor da
komünistleri destekliyorsunuz?" dedim. Ford'un Türk masasın-daki adam yan buçuk Türkçe'siyle; "Ne olacak?" dedi. "Onlar liberal". Ha, orada da uyandık. Ne demek liberal? Yani, gayr-ı millî. Batının derdi ne komünizmdir, ne dinciliktir, ne solcu-luktur. Bir tek dertleri millî menfaatlerini düşünenlere düş-manlıkta. Bunlara, ya faşist derler, ya komünist derler. Şimdi-lerde durum değişti. Şimdi de laik, anti-laik, yobaz, gerici, fun-damentalist, vb. gibi lâflar ürettiler. Bunları bütün dünyaya ya-yarlar. Balon burada kelime oyunlarına dikkat etmek gereki-yor. Çünkü burada yine dilin önemi ortaya çıkıyor. Bu Ameri-ka'nın bilinen taktiğidir. Altı ay, bir sene öncesinden bir ke-lime türetir. Şimdilerde "fundamentalizm" buna örnektir, birdenbire hiç yeri yokken bütün basında bu lâf geçer. Bir de bakarsınız kendi basınımızda herkes papağan gibi tekrarla-maya başlamış.
Milliyetçilik deyince ben ve benden önceki neslin anla-dığı farklı bir kavramdır. Şimdi milliyetçilik kelime olarak nas-yonalizm diye tanıtılıyor. Halbuki bir batı dilinde nasyonalizm deyince ırkçılık, şovenlik akla gelir. Başka da bir mânâsı yok-tur. Milliyetçilik nasyonalizm kaynaklı olarak tercüme edilince ırkçılık, faşistlik gibi menfi kavramlar çağrıştırılıyor ve gerçek milliyetçilik gözden düşürülüyor.

Ben liseden beri bu çemberin içerisindeyim. İngiliz ajanı Browning İngilizce eğitimi, bir Türk okulu olan Yenişehir Li-sesinde başlattı. Yirmi sene sonra da bu başarısından dolayı İn-giltere Kraliçesinden madalya aldı. 1953'e kadar Türkiye'de İngilizce eğitim yapan bir tek Türk okulu yok. Hatta buna tepki de vardı. Çünkü misyoner okullarının bir çoğunu Atatürk ka-patmış.

1950'lere gelene kadar, yabancı dille eğitime direnme gö-rülüyor. Yabancı dille eğitim veren, Robert Kolej, Sen Josef gibi bir kaç okul var. O zaman bu okullara İstanbul'un tatlı su frengi zenginlerinin çocukları giderdi. Bizler misyoner okulla-rına gidenlere soğuk bakardık. Daha sonra özellikle Türk okul-larına çengel attılar. Bir de baktık ki, her tarafta Anadolu Lisesi adıyla İngiliz misyonerliğini bize yaptırmaya başladılar. Mali-yeti bize ödetiliyor. Ortada dolaşan yabancı misyonerler olma-dığı için tepki de almıyor. Böylece muazzam bir beyin yıkama programı uygulandı. Bunu da, ilericilik, çağdaşlık adıyla aşıla-dılar. Bir kaç sömürge hariç, hiç bir Avrupa ülkesinde kendi dili yerine yabancı dille öğretim yapma yöntemi uygulanmaz. Çünkü bu, evvela pedagojik olarak son derece mahzurludur.
Karşınıza duyarsız tipler çıkar; "Aman efendim, çocukla-rımız İngilizce öğrenmesinler mi? " diye sızlanırlar. Öğrensin-ler, yabancı dil dersinde, kurslarda öğrensinler. Ama diğer dersleri İngilizce öğretmeye kalkarsanız, ne o dersi, ne İngiliz-ce'yi dosdoğru öğrenebilir. Kendi dilini de unutur üstelik.
Dil milleti yüzdüren gemidir, yani inancın, hissiyatın, felsefenin, sanatın, fikrin hepsi diline bağlıdır. Dil gidince bunların hepsi gider. Geriye alışveriş yapan robot köle takımı kalır.
- Amerika 'nın dilini yok ederek sonuna getirdiği başka ülke var mı?
Mesela Havai'e bakın. Havai'de yerli halkın gayet güzel bir kültürü vardı. Kendi yağları ile kavrulup gidiyorlardı. Ame-rika önce oraya ingilizce öğretme kılıfıyla misyonerler gönder-di. Ondan sonra tıbbi yardım vs. derken tüccarlarını gönderdi. Arkadan tüccarların menfaatini korumak için asker gönderdi.

Havai'li biri yazıyor, "İngilizce eğitimdi, ticaretti, yabancı yatı-rımdı derken adadaki her şey Amerika 'nın oldu. Dilimiz, kültü-rümüz gitti" diye. Orada eski kralların aileleri hamallık yapıyor. Bunları alkole, uyuşturucuya alıştırıp iyice sefil bir hale getir-diler. Nüfusları iyice azaldı. Deniliyor ki, 2000 mi, 2500 mü yıllarında bir tane bile kalmayacaklarmış.
Batı diyor ki, Endülüs'ü tarihten sildik, bin senedir de bunlarla uğraşıyoruz. Girdikleri yerlerde yaptıklarına bakın. Endülüs'te, Kıbrıs'ta, Bosna'da. Tek bir Müslüman bırakmak istemiyorlar. Bıraktıkları, beyin ameliyatı yapabildikleridir. Bu özelleştirme, küreselleşme, PKK gibi bütün yapılanların teme-linde, haritadan Türk adını silmek arzuları yatar. Buna da epey yaklaştılar. Osmanlının son dönemlerindeki gibi, neredeyse mahalle dükkânları bile ecnebileşti. Yabancı markalar, dolarla alış verişler almış başını gidiyor. Bunun nereye varacağmı gör-mek için kâhin olmak şart değil. Siyaset bilimciler, sosyal bi-limciler, okumuş yazmışlar sloganlarla, baş örtüsüyle uğraşa-caklarına Amerika'nın başka ülkelerde yaptıklarına baksalar, milleti aydınlatırlar. Onlar bakmadığı için bunları konuşmak bana düşüyor.
- Batının ahlâk anlayışı mı bunları yaptırıyor?
- Batının medeniyeti, ahlâkı vahşet üzerine kurulmuş. Hırsızlık, yalan, dalavere onlarca mubahtır. Anlaşılmasın, ya kalanma, başarıya ulaş da ne yaparsan yap. Ahlâk anlayıştan budur. O anlayış Robert Kolej'den bize de girdi. Batmm iki ahlâk kaidesi vardır: Birincisi ne yaparsan yap yakalanma., i-kincisi yap ama büyük olsun. Yüz dolarlık sahtekarlık için he men içeri atar süründürürler. Ama adamın birinin iki milyar dolarlık yolsuzluğu ortaya çıktı. Altı ay golf kulübü gibi bir

yerde yatıp dinlendi, dışarıya çıktı. Batının anlayışı el attığı her şeyde kân arttmnaktır. İnsanlara hizmet, insanlar için bir şeyler yapmak onların anlayışında yoktur. Okuduğum ve gördüğüm kadarıyla bir devletin, bir hükümdarın kendi halkının mutluluğu ve refahı için hizmet vermesi anlayışını tarihe ilk getiren Uy-gurlarda.

Doğu Türkistan'daki mağaralarda bulunan binlerce vesika okunup tercüme edilse dünyanın tarih görüşü değişir. Bi-ze ne yutturuyorlar? Osmanlı bin sene evvel, at üstünde gelmiş, kjliç, sallanmış, fob) gücüyle devlet olmuş. At üstünde kılıç sal-lamayla gelen bir milyon göçebenin sağlam müesseleriyle 600 senelik devlîft kurduğu nerede görülmüş? O şekilde mesela Avarlar gelmiş, Avrupa'yı duman etmişler. Ama elli sene sonra adlan sanlari.kalmadan silinip gitmişler. Göçebe olsa erir gi-derdi. Muazzam bir insanlık, kültür, devlet anlayışı ile geliyor-lar.
Osmanlıdan önceki bütün Türk devletlerinde de bu anla-yış var. Bizim tarihimizin iyi incelenmesi için İngilizce'yi bilen değil, Uygurca'yı bilen binlerce uzman yetiştirip on binlerce vesikayı inceletmek lazım.
Yine Osmanlıca bilen binlerce uzman yetiştirip, Os- inanlı arşivleri üzerinde çalışmalarını sağlamak lazım. Niye? Çünkü Osmanlı arşivlerini okumak için Amerika'dan, Ermeni asıllılar geliyor ve kendine yontuyor. Bu adamlar için Cumhur-başkanlığımızdan özel izin çıkıyor.
İşte bir millet böyle yok edilir. Tarihini, dilini unuttu-runca bir kaç sene sonra adı tarihten silinir. Misali çok. Ta es-kilere gidersek, Hititler nerede? Bin sene çok büyük medeniyet kuruyor, Mısır'm soluğunu kesiyor. Sonra yüz sene içinde ta-
rihten siliniyor. Kimse sormuyor, nasıl oldu? Niye birden bire oldu? İşte böyle oldu.
- Bütün bu anlatılanlara bakarak, kimi nasıl değerlen direceğimiz konusunda tereddüde düşüyoruz. Milliyetçilik, sol gibi kavramları birileri yönlendirdiğine göre kimin samimî, kimin maskeli olduğu nasıl anlaşılacak?
- Milli menfaatlerimizi ilgilendiren meselelere sahip çı kışına göre değerlendireceğiz. Konuya sahip çıkan vatanperver dir. Yan çizen, unutturan ve çarpıtan milletin düşmanıdır. Bu gayet açık seçiktir. Diline sahip olmayan insan vatanperver o-lamaz. Samimi bir solcu da olamaz. Daha doğrusu haysiyetli olamaz.
- Sizin dil konusundaki mücadeleniz çeşitli çevrelerde nasıl karşılandı?
- 70'lerde solcular tam konuya merak sarmışken, biri gelip onlara "Solcu gençlerin İngilizce öğrenip ilerlemesini en gellemek için"

dedi... Yirmi yıl sonra dindar dediğimiz çevre lerden "Müslüman gençlerin İngilizce öğrenip ilerlemesini ön lemek için" diyen biri çıktı. Bu kadar tesadüf olamaz. Yâni dil mücadelemiz birilerini rahatsız etti. Bu çevrelerin kurmakları bizi aforoz ettiler. Ancak güdümlü olanların dışındaki halk, hangi çevreden olursa olsun meseleyi kavrıyor. Birileri ön ayak olursa, sahip çıkacağı da anlaşılıyor.
- Son zamanlarda, turizm amacıyla coğrafi bölgelerin isimlerinin değiştirilmesi gayretinin arkasında da bu oyunlar mı var?
- Hiç şüphesiz. Türkiye'de Amerika'nın oluşturduğu sahte bir sol grup vardır; liberal görüntülü. Bunlar milli olan her şeye karşıdırlar. Kültürümüzün Yunan, Ermeni kültürüne

dayandığını savunurlar. Türk dememek için Anadolu lâfını kullanırlar, yani Anatolian. Roma eyaletinin adı. Anadolu Li-seleri denmesinin sebebi de budur. Yani burası eyalet olursa Türk eyaleti değil Anatolia eyaleti olacak. Biliyorsunuz bugün milli lâfını nasıl çekimlecek bir hale getirdiler. Bu sahte sol (taban bunun dışında, taban masum) millilik olmaz faşistliktir, enternasyonalizm olur, dedi. Yirmibeş yıl sonra bir başka grup, milli lâfı günahtır, ümmet lâfını kullanmak lazım diyorlar. Taktik aynı. Bu suretle taban milli düşünceden uzaklaştırılma-ya çalışılıyor.
- Bize bunları yaptıranlar kendi ülkelerinde de aynı dü şünceyi s/avunuyorlar mı?
- Tam tersi. Adamlar yatıp kalkıp, Amerikan milleti, Amerikan menfaatleri deyip duruyorlar. Hamburger, koka ko la, kovboyculuk, gibi uydurma simgelerle milliyetçilik anlayışı uyandırmaya çalışıyorlar. İngilizler, Fransızlar, Almanlar derse niz öyle. Herkes kendi diline, dinine, kültürüne daha fazla sarı lıyor. Fransa'da, Almanya'da, İngilizce'ye rastlamazsınız. İs panya'da durum aynı. Roma'da kimse İngilizce bilmez.
- Yabancı dille eğitimi savunanlardan, kilit mevkide bir kişi, ilim dili olarak Türkçe 'nin yetersizliğini ileriye sürdü. Bir bilim adamı olarak ne diyorsunuz?

- Romanya'da ilmi bir kongreye gitmiştik. Bizimkiler dediler ki, bunlar ne biçim bilim adamı, İngilizce konuşmuyor lar. Oysa bilimin her sahasında küçücük Romanya Türkiye'den yüz sene ileride. Romanyalılar da diyorlar ki, siz koskoca bir ülkesiniz. Biz sizin eyaletinizdik. Koskoca bir tarihiniz, her zenginliğiniz var. Ama neden ilimde ileri değilsiniz? Niye ola cak, beyin ameliyatı olmuşuz da ondan. Bir sürü genç yetişmiş,
imkânlarımız var. Üç beş sene içinde dünyanın en ileri ülkesi olabiliriz. Ama kilit noktalara çeşitli kılıftaki gayrı-milli in-sanları yerleştirip yollan tıkamışlar. Kaza ile Türk diyeni he-men aforoz ederler. Bunlar ilimde de ilerlememizi istemezler.
- İngilizce eğitimin yaygınlaştığı oranda eğitimde sevi yenin düştüğü açıkça ortada iken Milli Eğitim Bakanlığı bünye sinde buna dur diyebilecek insanlar yok mu?
- Arkada bir takım vardır. Hangi hükümet olursa olsun bunlar değişmez. Batı bunları kullanır. İngilizler bu planı ikiyüz sene öncesinden yapmış. Adamlarını yetiştirir, kilit noktalara koyar ve istediğini yaptırır. İrlandalı biri kitap yazmış. İrlan da'da da İngilizce eğitimin dayatıldığı dönemlerde çocuklar o-kula pırıl pırıl gözlerle, cıvıl cıvıl kendi dillerini konuşarak başlıyorlardı. Öğrenimlerini bitirdikleri zaman, gözleri donuk, 250 kelime İngilizce bilen, başka da bir şeyden anlamayan bön takımı ortaya çıktı, diyor. Bizde de yapılmak istenen budur. Elli
senedir eğitimimize sinsi İngiliz tipler danışman olarak yön verir. Bakanın haberi bile olmaz.

EK:1 Basında Çıkan Haberler
TÜRKLER AMERİKALILARDAN DAHA ZEKİ
Milliyet, 30 Mayıs 1995
Dünyada son üçyüz yılda en genç profesör olma rekorunu 26 yaşında ele geçiren uluslararası alanda birçok formüle imza atan ve dâhi diye nitelendirilen Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu (61) Türk insanının zekâsı konusun-da Aziz Nesin'e katılmıyor. Türk insanmm zeki ve akıllı olduğunu savunan Sinan-oğlu şunları söylüyor: "Aziz Nesin yanlı; söylemiş, asıl ABD halkının % 80-90'ı aptaldır. Bunu da ekleseydi ya. Bizim millet hiç de aptal değil, örneğin bizim bakkal

bana moleküler biyolojiyi anlatıyor. Aptallık millette değil, tepedekilerde."
. Türkiye'ye kesin dönüş yapan ve Yıldız Teknik Üniversitesi'nde rektör danışmanlığı yapan Sinanoğlu, şimdilerde Türkçe eğitim veren kurum-ların yabancı dille eğitim veren kurumlara üstünlüğünü ispatlamaya çalışıyor. Bu nedenle de Yıldız Teknik Üniversitesinde de uygulamalı matematik, moleküler biyoloji ve elektronik çip teknolojisi gibi konularda yeni bölümleri açma hazırlığını sürdürüyor. Sinanoğlu, "Eğitim sisteminin düzeltilmemesi halinde, birkaç nesil sonra ne Türkçe, ne de Türk kalacağı," görüşünde. "İnsanlar hem ingilizceyi, hem fiziği, hem matematiği, hem kimyayı öğrene-mez. Biz bunu yaptık, sonuç olarak da bilim ilerlemedi, geriledi." diyor. Sinanoğlu, en son ve en yeni formülünü Türk Eğitim Sistemi için yapmış. Kullanılacak dilin, kesinlikle Türkçe olması gerektiğini de vurgula-yan Sinanoğlu'nun Türk Eğitim sistemi için öngördüğü formül şöyle:
Türkçe olmak kaydıyla: Matematik + Bilim + Gönül.

GİTMESEYDİM AMERİKANIN KÖLESİ OLACAKTIM!

Nokta, 8 Aralık 1996

Onunla Yıldız Üniversitesi'ndeki mütevazı odasında konuşuyo-ruz. Bu görkem ve gözlerden fışkıran bu zekâya karşın son derece mütevazı

BİR NEV-YORK RÜYASI: "BYE - BYE" TÜRKÇE EKLER

IQ'sunun Einstein'dan bile yüksek oluşundan söz edilmesine bile izin vermi-yor.
"Anadolu'yu dahi dolaşıp bir takım konuşmalar yapmaya çalışıyo-rum. Kamuoyunu devamlı ıvır zıvırlarla meşgul ediyorlar ve alttan götürü-yorlar. Türkiye'de bizim gibilerden başka da kimse çıkıp bir şey söylemiyor. Ya bilmiyorlar, ya korkuyorlar, ya da satılmışlar. Dolayısıyla bize çok iş dü-şüyor. Başkaları bunlarla uğraşsa da, biz de matematikle uğraşsak iyi olacak ama ne yapalım. Bu da boynumuzun borcu"
Bizdeki devletin milli eğitim sistemindeki mantığının, herkes 250 kelimelik bir Tarzanca İngilizce konuşsun, kendi dilini unutsun, başka hiçbir şey öğrenmesin şekline dönüştüğünü söylüyor. "İngilizler bu oyunu Hindis-tan'da yaptıkları zaman herkes İngilizce öğrensin ki

ilelebet köle olsunlar po-litikasındaydı. Bizim devletin de yaptığı budur. Eğitimle sömürgeleştirmektir bu. Bir ülkede eğitim dilini ana okullarına indirdiğin zaman bir nesil içinde o ülkede o dil bitiyor. En basit lâfları söylüyorum üniversite öğrencisine, anla-mıyor."
Onu asıl rahatsız eden eskiden sadece aydınlara el atmaya çalı-şanların artık ellerinin cemaatlere, halka uzanması. Şöyle anlatıyor düşüncele-rini; " Anadolu İmam Hatip Lisesi. İmam Hatip Lisesi iyi midir kötü müdür? Ayrı sorun. Ama her halde İmam Hatip Lisesindekinin Arapça, Farsça bilmesi daha mantıklıdır. Müslümanlığı, İngiliz'in kitabından okuyacak. Oyuna bak. Batı, Endülüs'ü kurtardık daha buralar hâlâ duruyor, diyor. PKK filân hikâye-dir, bunlar Kürdistan filân kurdurmaz. Ya tamamen Amerika'nın kölesi olacak ya da biraz kıpırdanınca çaresiz İran'la işbirliği yapacak. İran bugün Batının baş düşmanı. Amerika, İngiliz buna izin verir mi? Bu durumun sonunda Türkler de Kürtler de hepsi hava alacaktır. Buralar bir kaç kavim arasında dı-şarıdan paylaşılacak. Sevr hafif kalacak. Nerelerin kimlere verileceği şimdiden belli, bu iş bitiyor. Bu ara bizim millet daha farkında değil.."

BATILILARIN TARİHİ KATLİAMLARLA DOLUDUR

Konya Postası, 24 Temmuz 1995

25. Konya Milli Fuan Kültür etkinlikleri çerçevesinde konferans vermek için şehrimize gelen ABD Yale Üniversitesi öğretim Görevlisi Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, Batılılarla Türkiye'nin karşılaştırmasını yaparak Batı Dünyasının tarihinde birçok katliamın bulunduğunu ve şimdi de Bosna'da,
Çeçenistan'da aynı şeyi yaptıklarını söyledi. Sinanoğlu, "Dil, Medeniyet ve Kültür" konulu konferansında toplumların yapılarını da değinerek "İnsan i-lişkileri Türkiye'de daha iyi durumda" dedi.
ABD'nin içten içe çökmeye başladığını belirten Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, "Amerika'da aile sevgisi, ahlâki değerler, komşuluk ilişkileri ve diğer toplumsal değerler yok olmuş durumda. Toplumun benliğine özgü hiçbir değer olmadığı için çöküntüye gidiyor. Ama bizim insanımızda değerler ken-dini korumaktadır ve insanımızın gözüne baktığınız zaman sevgi ve şefkat gö-rürsünüz. Önemli olan bu değerlerimizi kaybetmeden yetişen neslimize aşıla-yarak toplumsal yaşantımızı sürdürmektedir" dedi.

Bizim insanlarımızın gözlerinde yüzlerinde sevgi ve şefkat vardır diyen Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu "Ama Amerikan gençlerinin gözleri sanki katil gibi bakarlar. Çünkü içlerinde hiçbir şey yoktur ki yüzlerine yansısın." dedi.
Bilim ve teknolojide ilerlemek için matematiğe, bilime ve en ö-nemlisi gönüle önem verilmesi gerektiğini kaydeden Sinanoğlu, konuşmasını şöyle sürdürdü:
"Amerika matematik ve bilimde ileriye gitmiş bir ülke olmasına rağmen gönüle önem vermediği için toplumsal sıkıntılar çekmektedir. İnsanla-rın genişlemesi için tarih, kültür, töre, geçmiş, dil, örf, âdet, yâni gönüle önem vermesi gerekir. Türkiye'de kültürünü kendi gençlerine öğretmeyen üniversi-teden mezun olan ve hâlen devam eden öğrenciler yılbaşında hindi keser du-ruma ve Hıristiyanlara ait kiliselere gider duruma gelmiştir. Bu yüzden Türki-ye'nin dil medeniyet ve kültürüne sahip çıkması gerekir.
Şimdi harekete geçme zamanı gelmiştir. Bugünkü savaş yalnız as-kerî değildir. Şimdiki savaş kültür savaşıdır. Bizim savaşımız kültür ile ola-caktır. Bu savaşı kazandığımız takdirde bilim ve teknoloji de istediğimiz yere ulaşabiliriz. Şimdi biz tüm düşmanlarımıza rağmen, içimizdeki hainlere rağ-men dünyada lâyık olduğumuz yere geleceğiz. Biz bunu aklımız, örf ve âdetle-rimiz ve kültürümüze sahip çıkarak yapacağız"
Batıyı Biz Kurtaracağız!
İki üstün güç olarak bilinen Amerika ile Rusya'nın ahlaken çök-tüklerini ve bu çöküntünün bütün sosyal tabakalara sirayet ettiğini belirten Prof. Sinanoğlu, bu devletlerin kartondan kuleler olduklarını ve er geç yıkıla-rak tarih sahnesinden silineceklerini dile getirdi.
Amerika'ya tahsile giden Türk öğrencilerin ziyan olduğunu, u-yuşturucu bataklığına saplanarak intihar noktasına geldiklerini örneklerle an-

latan Prof. Dr. Sinanoğlu, Amerika ile Rusya'dan korkmamak gerektiğini be-lirterek " Biz onlardan değil, onlar bizden korksun. Bizde iman gibi bir kuvvet olduktan sonra nerede bir Türk lâfı geçti mi, dünya saygı ile eğilmeli. Batıyı bir zamanlar olduğu gibi şimdi de

Türkler kurtaracak" dedi. Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu konuşmasında şunları söyledi: "Dünyada bir samanlar bir Amerika bir de Rusya vardı. Şu anda Rusya'nın çok korkunç bir buhran geçirdiğine şahit oluyoruz. Orada sokağa çıkmak mümkün değilmiş. Eşkıyalar haraç kesenler varmış. Amerikan toplumunda ise son 20 yıldır, ruhsal bir çöküntü var. Bunları biliyoruz. Çok ilginçtir, Amerikan küçük paralarında "Tanrıya itimat ederiz." yazar. Bu bizde olsa önce yabancılar, sonra bizim lâikler kıyameti koparır, yobazlaşıyoruz derler. Ben bunca yıldır, görüyorum. Bir dünyadaki haçlılar, bir de bizim ülkedeki laik geçinenlerden başka yobaz görmedim. Olmaz da. Onların tanrısı paradır. • Herkes dolarla iş görüyor. Amerika çöktü diyoruz. Ama gençlerimiz zorla o-raya eğitime gönderiliyor. Ne varsa. Beni de zamanında göndermişlerdi oraya. Dedim ben gitmem. Bir müddet inat ettim Sonra kendi kendime oraya gideyim de oradan Türkiye'ye hizmet edeyim dedim. Ama bugün benim geldiğim nokta Allah'ın bana bir lütfudur. Oradaki bizim gençlerimiz ziyan olmuştur. Ya uyuşturucuya, ya değişik kötülüklere yada intiharlara varan noktalara gelmişlerdir.
Amerika'nın aslanlığı falan kalmamış. Dişleri dökülmüş durumda, bazen bir kalan dişlerini gösterip " ben hâlâ varım" diyor, ama öyle değil. Bi-risi çıkıyor Türkler aptaldır diyor. Esas aptal yukarıdakiler, tepedekiler dışarı-dan her gelenin, en küçük istediğini hemen yerine getiriyor. İnanın o Ameri-ka'dan gelen bize emir yağdıranları benim Amerika'daki büroma sekreterim dahi sokmaz. îçeriye dahi giremez. Niye onlardan çekiniyoruz. Biz Türküz* onlar bizden çekinsin.
Konuşmasından sonra Büyükşehir Belediye Başkanı Doç. Dr. Halil Ürün Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu'na "Fahri Hemşehrilik" payesi ile birikte baa hediyeler verdi. Ürün, yaptığı konuşmasında Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu'na aydınlatıcı bilgilerden dolayı teşekkür ettiğini de belirtti.
DİL BİTERSE TÜRKİYE BİTER
Yeni Şafak, 30 Eylül 1995
ANTALYA- Antalya'nın Kaş İlçesinde düzenlenen Dünya Fizik Kongresi'ne katılan dünyanın en geç profesörü Unvanlı Türk bilim adamı
EKLER

Oktay Sinanoğlu yaptığı açıklamada, TBMM'de tutanakların hem İngilizce, kem de Türkçe tutulmasına sert tepki gösterdi.
Bu yıl Nobel Banş ödülü'ne aday gösterilen ve ABD Yale Üni-versitesi'nden mezun olduktan sonra 26 yaşında profesör olan Oktay Sinanoğlu, Türk insanına dilinin unutturulmaya çalışıldığını belirterek, bunun da kademe uygulandığım söyledi. Sinanoğlu, Türkiye'nin sömürge altında gi-bi bir durum içerisinde bulunduğuna işaret ederek, " Türk dilinin bitmesi ha-linde, Türklük de bitecektir. Bugün TBMM'de bile tutanaklar hem Türkçe, hem İngiUzce tutuluyor. Avrupa ve A.B.D. eğer T.B.M.M. 'nde konuşmaları öğrenmek istiyorsa zahmet edip ajanlarına tercüme ettirsin. Bizim kendi e-llmizie bunu onlara sunmamız aptallıktır" dedi.
Dünyada eşitlik olması için herkesin Önce kendi şahsiyetine sahip olması gerektiğini ifade eden Sinanoğlu şunları söyledi: 'Turist ülkemize bizi merak ettiği için geliyor. Ama meselâ Kaş'ta bakıyorum bütün dükkanların ta-belalarında yabancı isimler, sanki Türkiye değil, Avrupa, ne anlamı kal-dı.şimdi o turistler geldiklerinde hüsrana uğruyorlar. Her şey kendi ülkesindeki gibi

TÜRKÇE DÜNYA DİLİ OLMALI

Zaman, 26 Ekim 1995

ANKARA- Dünyaca ünlü fizikçimiz Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, Türkiye Sağlık ve Tedavi Vakfi Ahmet Örs Hastanesi'nde Akademik Danış-manlık Merkezi (A.D.E.M.) tarafından düzenlenen sohbet toplantısında çeşitli üniversitelerden öğretim üyeler ve akademisyenlere hitap etti. "Dil, bilim, matematik ve gönül" konulu sohbette daha çok Türkçe'nin İngilizce karşısın-da zayıflatılmak istendiğinden ve eğer tedbir alınmazsa 100 yıl sonra Türk-çe'yi unutmuş bir nesil meydana getirileceğinden bahseden Sinanoğlu, dünya bilim dilinin Türkçe olması gerektiğine işaret etti. Sinanoğlu, "Yıllardır Ame-rika'da yasayan bir bilim adamı olarak İngilizce'nin ne kadar kısır bir dil ol-duğuna yalandan şahit oldum. Yeni kelimeler üretmeye çok müsait olan Türk-çe bu açıdan dünya bilim dili olmalıdır" dedi.

Türkiye Dünyanın Merkezi

Türkiye'nin dünyanın merkezi bir konumda bulunduğuna dikkat çeken Sinanoğlu, "Bir tarafta 250 milyonluk Türk Dünyası, bir tarafta Avrupa, bir yanımızda İslâm Dûnyası'yla Türkiye, dünyanın

merkezinde. Bu yüzden, "Gümrük Birliği'ne girmiyoruz" desek bile bizi zorla alacaklardır. Ama kara

kaşımızdan kara gözümüzden değil, dünya liderliğinden vazgeçirmek için büyük bir oyuna başvururlar" dedi.

Eğitim Sistemimiz Felç

Türkiye' deki eğitimi sisteminin turist rehberi yetiştirmeye yönelik olduğunu, Anadolu Liseleri'nin sadece insanlara bir yıl kaybettirdiğini savu-nan Sinanoğlu, "Ben tamamen Türkçe eğitim yaptıktan sonra gittiğim ABD'de çok başarılı olduysam neden insanlarımıza zorla İngilizce eğitim yaptırılıyor" diye sordu.

Ortak Asya Türk Kolejleri örek

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Türkiye'nin önüne 1000 yıllık tarihî bir fırsat çıktığını vurgulayan Sinanoğlu, buralarda okul aç-manın gelecek için çok güzel bir yatırım olduğunu, Orta Asya'daki Türk Ko-lejleri'nin bu konuda güzel örnek teşkil ettiğini söyledi. Ancak bu okulların İngiliz türü, İngilizce eğitim yapan "Kolej" değil, Türkçe o ülkenin dilinden eğitim yapan okullar olması gerektiğini belirtti.

İNGİLİZCE EĞİTİM İKAZI

Türkiye, 18 Mart 1996

Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, Türkiye'de yabancı dille eğitim hızla yaygınlaştığı belirterek " Bunun önüne geçilmezse bir nesil sonda Türkçe bitecek" dedi.

İSTANBUL- ABD Yale Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Kazakistan Hoca Ahmed Yesevi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, dünyanın hiçbir ülkesinde Türkiye'deki gibi İngilizce öğ-retmek için bir yıl hazırlık okutulmadığını vurgularken, " Bunun sonu Türk Milleti'nin tarihten silinmesine kadar gider" diye konuştu. Müslüman-Türk kimliğini her halükârda muhafaza eden ve sayısız ilmi buluşa imza atan Prof. Sinanoğlu, yabancı dil öğrenmekle, yabancı dille eğitim farklı olduğunu ifade etti. Prof. Dr. Sinanoğlu, Türkiye'nin şu anda, Endülüs'ün 700 yıl önce karşılaştığı acı karşı

karşıya olduğunu; bütün milletin yabancı dille eğitime karşı çıkması gerektiğini söyledi.
Türk eğitim düzeninde kullanılan dilin her dalda ve her seviyede Türkçe olmasını isteyen Prof. Dr. Sinanoğlu, "Bu aşın bir istek değil. Sömür-ge ruhuna itilmemiş her ülkenin eğitim dili, kendi resmi dilidir. Ezberci, kop-
yacı, kalıpçı yerine araştırıcı şuurda gençler yetiştirilmesi gerekir. Okullarda özentiye değil, araştırmaya ağırlık verilmelidir" dedi.
Orta, lise ve yüksekokullara Türk dünyası, Türk lehçeleri, Türk illeri, edebiyatları ve tarihleri, bugünkü toplumsal yapılan ve coğrafyalannı da ihtiva eden dersler konulmasını isteyen Prof. Dr. Sinanoğlu, vatanını, milleti-ni ve insanı seven, tarihini, kültürünü, Türkçe'yi iyi bilen, Batıyı da, Asyayı da tanıyan gençlerin yetişmesine ağırlık verilmesini temenni etti.
EĞİTİM VE ÖĞRETİM HER DÜZEYDE ULUSAL DİLLE YAPILMALIDIR
Cumhuriyet, 09 Ocak 1976
Amerika'da Yale Üniversitesi öğretim üyesi ve uluslararası pek çok bilim ödülünün sahibi Prof. Oktay Sinanoğlu, Kimya Fakültesi verdiği "Japonya ve Meksika'da bilim teknik eğitim politikalan ve Türkiye ile karşı-laştınlması" konulu konferansta eğitim ve öğretimin her öğrenim düzeyinde o ülkenin dili ile yapılması gerektiğini, bunu tüm dünyanın bilimsel bir gerçek olarak kabul ettiğini söylemiştir.
Japonya ve Meksika'da kazandığı uluslar arası ödüller nedeni ile Üniversitelerde konferanslar vermek üzere uzun süre bulunan ve bu ülkelerin eğitim sistemlerini inceleyen Sinanoğlu, "Dış ülkelerde başka dille eğitim ya-pılıp yapılmadığı sorusu bile tepki ile karşılanmaktadır. Meksika, Japonya, Tayland ve hatta Portoriko gibi ülkelerde dahi, yabancı bir dille eğitim uygu-lamasına rastlanmamaktadır. Türkiye'de de, yaygınlaşma eğilimi görülen ya-bancı dille eğitim sakıncalıdır, kaldırılması gerekir" demiştir.
Konferansta dinleyici olarak bulunan Prof. Ali Rıza Berkem ise konu ile ilgili açıklanmasında, İstanbul Üniversitesi Senatosu'nun hazırladığı yasa tasarılarında tüm üniversitelerde öğrenimin Türkçe olması için karar al-dığını açıklamıştır.
Prof. Sinanoğlu konferansında, eğitim sistemlerini incelediği ül-kelerde kültür ve sanat hareketlerinin nasıl geliştiğini, bilimsel

araştırmaların nasıl planlandığını geniş şekilde anlatmış, "Tüm araştırmacılar dünyada oldu-ğu gibi, Türkiye'de de çalışmalarını ülke sorumlarına yöneltmelidirler" de-miştir.

EKLER

EK:2

NOBEL ÖDÜLÜNÜ KAZANAN
JAPON PROF. K. FUKUPNİN
TEŞEKKÜR MEKTUBU

Kyoto Universtiy
Department of Hydrovarbon Chemistry
KYOTO, JAPAN
Prof. Kenichi Fukui

December 3,1975

Prof. O. Sinanoğlu
Yalc University Department of Chemistry
Sterling Chemistry Laboratory
225 Prospect Street New Haven Connecticut 06520, USA

Dear Professor Sinanoğlu:

Thank you very much for yaur kind letter of November 20. I am very pleased that your visit to Japan and to many cities there was one of the most exciting events of our JSPS Program. You gave truly stimulating, impressing, and encouraging influences to ali of those who got acquainted with you and listened your lectures. I received many very favorable and admiring comments on you from our other hoşt üniversities, some recognizing you as a real genius.

We at our Kyoto University, as well as ali of your hosts in Japan, are very grateful for the considerable time and effort which you devoted to this activity.

With our warmest good wishes for the New Year,

Sincerely yours,

Kenichi Fukui

EK: 3

ÜNİVERSİTELERARASI KURUL'UN KARARI

ANKARA 1975, Sayı: 1218

İlgili Makama,
Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu'na, 1970 sayılı Üniversiteler Kanunu-nun 23. maddesi uyarınca, Üniversitelerarası Kurul'un komisyonlarınca yapı-lan ayrıntılı incelemelerden sonra, 1963'ten beri ABD'nin Yale Üniversite-sinde Prof. Unvanına ve iki kürsüye sahip olduğunun, bilimsel çalışma ve buluşlarının uluslararası nitelikte ve pek çok ülkede bilinip tanındığının tespit edilmiş olması nedeniyle, Türkiye Cumhuriyeti Üniversite Profesörü Unvanı, 26-27 Haziran 1975 tarih ve 10 sayılı kararı ile verilmiştir.
Yapılan komisyon incelemelerinde, Prof. Oktay Sinanoğlu'nun Atom fiziği, maddenin temel yapısı, sıvı ve gazların, yakıt moleküllerinin ö-zellikleri üzerine temel, kimya-fızik çalışmaları ve buluştan görülmüş, 1956'da California Üniversitesi, Berkeley'de kimya mühendisliği (B.S.) dere-cesini birincilikle aldığı, 1957'de MTT'de (Massachusetts Institute of Technolojy) gene üstün derecelerle yüksek kimya mühendisliği (Master) dip-loması aldığı, orada Nükleer Reaktör Mühendisliği üzerine de dersler gördü-ğü, 1959'da California Üniversitesi (Berkeley) de Teorik Kimya-Atom, Mo-lekül yapısı üzerine doktorasını yaptığı, 1959-1960'da ABD Atom Enerjisi Komisyonu laboratuarlarında staj gördüğü, 1960'ta Yale Üniversitesine öğre-tim üyesi olarak alınıp, iki yılda Tüm Profesörlüğe ("Full Prof") terfi ettiği, ondan sonraki dönemde hem ABD hem Türkiye ve de çeşitli ülkelerde danış-man ve araştırmacı olarak çalıştığı, 1963'de ODTÜ'de Teorik Kimya Bölü-münü kurduğu, 1973'te Boğaziçi Üniversitesi yüksek kısmı ve araştırma prog-ramı kuruluşunda, ayrıca TÜBiTAK'ta genel danışman olarak çalıştığı, 1968-1973 yıllan arasında 6 yıl ABD Atom Enerjisi, Argonne Ulusal Atom Labo-ratuarlarının Müfettişliği ve Teftiş Heyeti Başkanlığını yaptığı, 1972'de ABD Bilim ve Sanat Akademisine seçilen ilk ve tek Türk olduğu, 1973'te Almanya, 1975'de Japonya hükümetlerinden uluslararası bilim ödülleri aldığı tespit e-dilmiştir. Bilgi edinilmesi saygı ile arz ve rica olunur.
İMZA
Hüseyin KARLAK
Genel Sekreter

BİR NEV-YORK RÜYASI: "BYE - BYE" TÜRKÇE

EKLER

EK: 4

BAHTİYAR VAHABZADE'NİN MEKTUBU 19 Mart 1998

Türk Edebiyatının bu yılki 293. sayısında Oktay Sinanoğlu'nun "Eğitim mi, Eritim mi?" adlı makalesini okudum. Ben bu büyük insanı şahsen tanımıyorum; lâkin yayınlanmış bazı yazılarını okudum. 1996 yılın Aralık a-ymda ben Ankara' da tedavi gördüğüm zaman, onun Aydınlık gazetesinde "Bir Ülkeyi Köleleştirmek İsterseniz Eğitimi Yabancılaşırın!" adlı makalesini okuyup bağrıma bastım. s

Bu büyük fizik âlimi kendi milletine, o milletin maneviyatına, milli varlığma ne kadar bağlıdır. Âdeta teknik ilimlerle meşgul olanlar kendi milli varlığından, dilinden, tarihinden uzak olurlar. Mâalesef bu bizde de böyledir. Ama benim için olan şudur ki, bu büyük insan, fizik sahasında meş-hur olduğu kadar, kendi milletine, bu milletin tarihine, maneviyatına da bağlı-dır.

Buna göre de bahsettiğim zatı şahsen tanımamama rağmen günüm ediyorum ki o benim.

Kardeşim Ahmet Bey, Rus imparatorluğunun hâkimiyeti devrin-den ta gençliğimden bu güne kadar benim mücadelem esas itibariyle anadili-miz uğrunda yaptığım mücadeledir. Siz çok iyi bilirsiniz ki Sovyet dönemin-de Azerbaycan'da bütün devlet işleri yazışmalar, toplantılar Yalnız Rus dilin-de yapılırdı. Gitgide Azeri Türkçesi unutuluyordu. Rus dilini, Rus gibi bilme-yen adamlar göreve alınmıyordu. Buna göre de valideynler çocuklarını Azeri mekteplerine değil Rus mekteplerine verirlerdi. Rus eğitim almış Azeri ço-cukları kendi milletine yukarıdan bakar, milletini onun dilini tarihini bilmez ve buna göre de kendi milletine düşman kesilirdi. Bunlar büyük Kırgız yazan Cengiz Aytmatov'un dediği gibi hafızasını yani tarihini unutmuş mankurt\di idi. Ama bu mankurtların hepsi iktidarın yüksek basamağında durur, Milletine güler, her zaman Moskova'ya hizmet gösterirdiler. Bu bizim milletimiz için büyük facia idi.

Gerçi 19. asır sonlarında ecnebi dilde eğitimin belâsına Ruslarda tutulmuştu. O zaman Rusya'da Alman ve Fransız mektepleri açılmıştı. Rus-ya'nın elitleri, evlâtlarını Alman ve Fransız

mekteplerine verirdiler. Buna kar-şı Rusya'nın en büyük şahsiyetleri yazarları, âlimleri karşı çıkıyordular. Tols-
toy'un ecnebi dilde eğitimin aleyhinde yazılan vardır. Büyük Rus eğitimcisi K.D. Uşinski bu hususta şunları söylüyor: "Eğer çocuğun eğitim aldığı dil, o-nun geleneksel milli karakterine yabancıysa, bu dil çocuğun mânevi gelişme-sine anadili kadar güçlü etki yapamaz."
Gelelim Türkiye'deki sisteme: Ben şimdi anlıyanuyorum, tarih boyu büyük imparatorluklar kurmuş ve tarihin hiç bir döneminde müstemleke olmamış (Allah göstermesin, olmasın da) Türkiye Türkleri bugün niçin kendi diline, geleneğine, tarihine bu kadar bigânedir?
O. Sinanoğlu'nun feryadını çok iyi anlıyorum. Amma maalesef o-nu Türkiye'de anlayanlar azdır. Biz Azeri Türkleri milletin maneviyatını gaspeden bu harekâtın maksadını çok iyi arılıyorduk. Çünkü başımız üstünde her zaman Rus yumruğu vardı. Biz dil asimilasyonunun ne demek olduğunu öz omuzlarımızda hissettik ve gördük.
Ben öyle gaman ediyorum ki Türk kardeşlerimiz bizim faciamız-dan ders götürmeli ve Türkiye'de ingilizce eğitimin hangi maksatlar güttüğü-nü anlamalıdırlar. Bu bakımdan Sinanoğlu'nun feryadının boşuna olmadığını onun milletin tarihini düşündüğünü anlamak zorundadır.
Ben sizin bir makalenizi okumuş ve derhal derginize bir yazı gördermiştim. Siz Türkiye okullarında Edebiyat derslerinin azaltılmasına karşı çıkmıştınız. Siz haklısınız. Ona göre ki teknik fenler uzman yetiştirirse; edebi-yat ve tarih dersleri vatandaş yetiştirir. Bize ilk önce vatandaş gereklidir. Uz-manlık vatandaşlıktan sonradır. Çünkü iyi uzman olmak için iyi vatandaş ol-mak gereklidir. Buna göre de ben sizi o zaman çok iyi anladım ve sizin fikirlerini-zi destekleyen makalemi size gönderdim.
Sağolun siz de bastınız. Ben Türkiye'de tedavi olduğum vakitlerde Sayın Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel Bey'le görüştüğümde ona da bura-daki düşüncelerimi ilettim ve o zaman Sinanoğlu'nun elimde olan "Aydınlık" gazetesindeki makaleyi ona takdim ettim. Çok sevindim ki Cumhurbaşkanı benim düşüncelerimi kabul etti.
Sinanoğlu o makalesinde diyordu ki: Türkiye'de eğitime bir mil-yar dolar civarında para aynhyorsa ecnebi ülkelerde Türk evlâtlarının eğitimi-ne dört-beş milyar harcıyor. Bunun mukabilinde Türkiye

kazanmıyor. Türkiye kendi varlığını kaybediyor ve Sinanoğlu "Eğitim mi? Eritim mi?" adlı makale-sinde çok haklı bir biçimde bu işi soykırım olarak adlandırıyor ve yazıyor. "Bizim kuruluşlarımız milletimiz kendi kendini tarihten sildirecek bir soykı-

nm hareketinde niye kendi parasın ı harcıyor?" ve haklı olarak bu tür okullar ı "İngiliz misyoner türü okullar" adlandı r ıyor.
Bu meselelerle ilgili çok söz diyebilirim. Bir mektuba bunları yazmak mümkün değil. Bu mektubu size yazmaktan muradım bu haredeki dü-şüncelerimi sizlere iletmek ve Oktay Sinanoğlu'nun adresini sizden rica et-mektir. Ben ona kendi teşekkürlerimi minnettarl ığımı bildirmek ve mümkün olursa görüşmek ve onu bağr ıma basmak kucaklamak istiyorum.
Eğer mümkün olursa benim bu mektubumu derginizde yayı nlarsı-nız Seni incittim Derin hürmetle...
Bahtiyar VAHAPZADE *
19 Mart 1998
♦ Bahtiyar Vahapzade; Azerbeycan'ı n en büyük şairi, tiyatro, kitap yazan ve fikir adamıdır. Dilbilimi profesörü olup hâlen Azerbeycan milletvekilidir.
EK: 5
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ SAYIN ABDULLAH KURAN'A MEKTUP1
Son yıl içinde bildiğiniz gibi üniversitenizde, Türkiye gerek Ve koşullarına uygun olarak çeşitli üstöğretim çizelgelerinin ve mühendislik ve fen dallarında hem araştırmacı temel bilimci, hem yapıcı, yaratıcı nitelikte uy-4 gulamacı bilimci ve mühendislerin yetiştirilmesini sağlayacak yeni Çift -Anadal kavram ve çizelgelerinin oluşturulmasında, çeşitli şubelerin öğretim üyesi ve üstün nitelikli öğrenci gereklerinin sağlanması, denizbilim gibi yeni dalların üniversitenizde kurulması bilim araştırması için gerekli ortamm ve dünya bilimcileri ile uluslararası bilim ilişkilerinin kurulmasını sağlayacak yaz okulları, seminer, v.b.lerin kurulmasında yoğun çalışmalar yapmış bulunuyo-rum. Bu çalışmalar çeşitli öğretim üyeleri ve öğrenci toplulukları ile birlikte

27 Temmuz 1974
EKLER
yapıldı ve bir kitap kalınlığına yaklaşmış bildiriler dizisi ile belirlendi. Bu da-nışmanlık bildirileri sizin de isteğiniz üzerine öğrenci ve öğretim üyelerine dağıtıldı.
Çeşitli uluslararası bilim çalışmalarım arasında, üniversitenizde böyle yoğun çalışmalara ağırlık ve hayli zaman vermiş olmamın nedeni, Bo-ğaziçi'nin herhangi bir yerde kurulup herhangi bir Üniversite olmayışından-dır. Boğaziçi ufak bir yabancı kolejden bir Türk Üniversitesine geçiş döne-minde ve ilerdeki üniversitelere örnek olması düşünülerek kurulmuş bir üni-versitedir. Bu bir iki yıl içinde kurulacak şubeler, alınacak öğretim üyelerinin nitelikleri, tutulacak yol, en az yirmi otuz yıl, üniversitenin ve dolayısıyla binlerce Türk gencinin kaderini ve onların Türkiye'ye olacak katkılarının ni-teliğini saptamış olacaktır.
Bu kadar sorumluluğu olan bir dönemde elimden gelen katkıyı canla başla yapmış olduğumdan memnunum.
Ufak bir yabancı kolej iken özel okullar kanunu ve Atatürk ilkele-rine göre Lozan'dan beri büyümesi, başka illere yayılması sınırlanmış olan o-kul, Türk Üniversitesi adını ve maddi kaynaklarını almakla sınırsız büyüme ve yayılma olanaklarına sahip olmuştur. Bu durumda da, okulun, yabancı bir o-kul tipinde mi? Yoksa; "Türk kültürü içinde bizi çağdaş uygarlığa götürecek?" (Bkz: Milli Eğitim Temel Kanunun 10. Maddesi) Müspet bilim ve tekniği ol-duğu kadar, bilim ve teknikle yapacağımızı saptayacak ulusal kültürümüz, ya-ni Türk kültürüne, ulusal ve toplumsal değerlerimize ağırlık veren bir kuruluş olarak mı büyüyeceği üzerinde önemle durmak gerekmektedir.
Bu son derece önemli sorunla ilgili olarak, son şubat 1974 bildi-rimde, yabancı okul iken bütün dersleri tümüyle ve Türkçe'sini hiç öğretme-den ingilizce olarak verilen okulunuzda, her şubede hiç olmazsa haftada birer saatçik birer "Teknik Türkçe" dersi sunulmasını, bu ders aracıyla Türkçe bi-lim ve teknik kaynaklarının artırılmasına da katkıda bulunulmasını önermiş bulunuyordum. Bu öneri, üniversitenizde öğrenci ve öğreticilerce olumlu kar-şılanmıştır.
Bir yönetici, hatta öğretim üyesi değil de, üniversitenizde danış-man olarak bulunmam, öğrenci ve öğretim üyeleri ile çok daha yakından

bağ-lar kurmamı sağlamıştır. Bu ara birçok öğrenci ve öğretim üyelerinin bana sık sık önerilerini, dileklerini rahatlık ve içtenlikle getirebilir olmalarını eminim sizde izlemiş ve bundan memnunluk duymuş olacaksınız. Bu ara, 1973-74'te üniversitenizde yabancı okuldan Türk üniversitesine, ufak bir okuldan, şü-

mullü bir üniversiteye geçişte, önemli gelişmeler kaydedilmiş olmakla bera-ber, daha pek çok ana sorulara dokunulmamış olduğunun da bu dileklerden görüldüğünü belirtmek isterim.

Mayıs ve Haziran 1974'teki en yeni çalışmalarımda, çift-ana dallar konusu, kimya, matematik, v.b. araştırma ve üst öğretim konulan ilerlemiş, bu ara yeni şubelerin, öğretim üyeleri ve öğrencilerin yazılı dilekleriyle başlan-gıçta önerdiğim çift-anadal çizelgelerine katılmak istemeleri de Haziran 1974 sonuna değin, çalışmalarımızın verimli, etkili ve ilgi uyandırıcı olduğunu göstermiştir.

20 Haziran 1974'te ayrılırken, matematik, kimya, birkaç mühen-dislik şubesi, hatta diller gibi çeşitli bölümlerden 1974-75'te benimle ortak a-raştırma ve yeni çizelge çalışmaları yapmak istekleri birçok saygıdeğer öğretim üyeleri ve aynca öğrenciler de bana belirtilmiş, Kasım 74'te yazılı olarak benimle toplu bir yeni çalışma öneri ve isteğinin bana ve rektörlüğe yazılacağı bildirilmiştir. Bunun, aynlırken, size yakın bir yöneticinize söylemiş bulun-dum. Ayrılacağım sıra sizinle geniş bir görüşme olanağını bulamadım. Bir hafta önce üniversiteniz ve Türkiye için son derece önemli olan Türk eğitim dilinin her ülkedeki gibi ulusal dil, yani Türkçe olduğunu, olmadığı takdirde ne büyük eğitim, kültür ve ulusal israf ve sakıncalara yol açacağını yanınızda, Sayın Milli Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ'ın da bulunduğu bir toplantıda belirtmiş ve hemen sonra bu konuda yayınlar da yapmış bulunuyordum.

Mayıs Haziran çalışmalarım arasında, Boğaziçi Üniversitesi'nde Kimya ve Matematik bilim konuşmalan yaptım. Son yıl içinde yapmış oldu-ğum fiziksel ve metematiksel kimya araştırmalarından yeni bir kuram Kimya-sal Tepkime Örgütleri Kuramı doğmuş bulunuyordu. Bu kuramı ilginçtir ki, dünyada ilk kez, Boğaziçi Üniversitesinde ve Türkçe olarak açıklamış oldum. Ondan birkaç hafta sonrada 24

Haziran 1974'te Kanada'da Uluslararası Kuramsal Kimya Kurultayına ingilizceye çevirerek uluslararası bi-lim ortamına onların isteği üzerine sundum. Bu kuramdaki yeni kavram karşı-lıklarının hem Türkçe sonra da ingilizcelerini, ilk kez olduğundan, benim bulmam gerekiyordu. Türkçe'nin bilim ve tekniğe ne kadar yatkın olduğunu, kavranılan ne kadar açık ve seçik karşılayabildiğim üniversitenizdeki bu ça-lışmalar da göstermiş oldu.
Aynca, matematik şubesinde, Yeni Matematiksel Fizik ve Kimya Sorunları konuşmasmı yaptım. Bu şube de konuşmanm dilini bana bırakmışsa da, dinleyiciler arasında bilimsel değeri olan, aynca Türkiye'de Türkçe öğre-
EKLER
necek kadar uzun bir süre kalmamış olan bilimciler bulunduğundan, onlarla da fikir alış-verişini sağlamak için ben konuşmanm ingilizce olmasını tercih ettim. Bu şubelerdeki arkadaşlara ilgileri için teşekkür ederim.
Bu ara fizik bölümü de, bir toplantıya beni çağırarak kendilerine atom yapısı, v.b. üzerine konuşmalar yapmamı istediler. Bu toplantıda S-10 Türk öğretim üyesinin, Boğaziçi Üniversitesi'nin resmi bir şube toplantısını ve beni de buna zorunlu kılarak, ingilizce yapmaları, dikkat ettim ki, rahatsız edici ve son derece yapay (suni) bir hava yaratıyordu. Gerçi aralarında bir tek yabancı öğretim üyesi vardı ama, bu kişi, on yıldır Türkiye'de çalışmaktaydı. Unutulmamalıdır ki, Atatürk döneminde ve hemen sonra, Türk Üniversi-telerine gelen Arndt gibi, Prager gibi yabancı profesörler, dünya çapında en tanınmış bilginler oldukları halde, çok kısa bir sürede Türkçe öğren-mişler ve derslerini Türkçe olarak vermişlerdi.
Bu toplantılarda, o şubedeki bazı arkadaşlar ve şube başkanı, be-nim yalnız kendi şubeleri için konuşma yapmamı ısrarla istediler, ancak bu konuşmaya dışarıdan başka bilimci ve öğrencilerin çağınlmasını istemedikle-rini, konuşmayı mutlaka İngilizce olarakyapmaya mecbur olduğumu, İngiliz-ce olarak konuşma yapmadığım takdirde benim yerime başka danışman iste-yeceklerini söylediler. Kendimi bir üniversitenin bir bilim şubesi toplantısında değil, bir tedhiş havası içinde hissettim. Hayret içinde nezaketimi muhafaza e-derek konuyu değiştirmek, konuşma gününü başka konuşma günlerine bak-tıktan sonra kararlaştırmak, şubenin

sorunlarına yardımcı olmak istedim. Is-rarla ingilizce sözüne döndüler. Çizgiyi çekiyoruz, sana burada Türkçe konuşma yaptırmayız dediler.
BÜ'ye ve BÜ'nin Türkiye'ye yararlı bir Türk Üniversitesi olması ereğine bağlılığım, üniversite içinde uyumsuz bir hava doğmasın diye, bu ko-nuyu okulda açmaktan beni menetti. Fizik şubesi ile bile, bu ağır duruma rağ-men sonuna kadar bağıntılarımı uyumlu bir şekilde sürdürdüm. Ancak şimdi eğer bir yanlış anlaşılma olmuşsa aydınlatılmayı umarak, bu konu üzerinde durmayı, her Türk bilimci ve aydınının sorumluluğunu duyacağı bir görev sa-yıyorum.
Arada hemen şunu da söyleyeyim ki bu size gizli ve özel yazılmış bir mektup değildir.
Üniversiteniz kanununa bıktım; fizik dersleri, seminerler İngilizce olacaktır, üniversite toplantıları ingilizce olarak yönetilecektir diye maddeler göremiyorum. Böyle bir kararın, derin saygı ve sevgi duyduğum siz sayın

rektörden de gelmiş olabileceğine inanamam; fakat bunu sizden duymak isti-yorum:
1. Herhangi bir yabancı bir şube başkanı, o şubeyi yönetmeliğe göre adaylarını da, jürisini de kendisi içinden seçen bir şube olarak kendisi de kurmuş olsa, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir üniversitesinden, bir Türk bilimci sinin, Türk öğrenci ve öğretim üyelerine, çalışmalarını Türkçe olarak anlatma sını yasaklayabilir mi?

2. Hatta, birkaç Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, hatta TC'nin bir üniversitesinin bir genel kurulu bile, resmi dili Anayasaya göre Türkçe olan Türkiye'de, bir Türk bilimcisinin Türk öğrencileri ve üyelerine konuşma yap masında ısrar edip, bu kesinlikle Türkçe yapılmayacaktır diyebilir mi?
Ayrıca, böyle seminerlerin yabancı dilde olması üzerinde ısrar e-denler, daima uluslararası bilim ortamında konuşmalar yapmaya veya dinle-meğe alışmış, sürekli olarak uluslararası yayınlar yapmakta olan uluslararası çapta bilimciler, araştırmacılar mıdır?
Üniversitenize bilim şubelerine öğretim üyesi, profesör alınırken hangi ölçeklere göre, hangi niteliklere göre alınmak-tadır? Bu ölçekler, dünyanın herhangi bir ülkesindeki bir üniversiteye, veya Türkiye'de başka bir üniversiteye profesör olarak atanacaklara uygulanan öl-çekler midir?
BÜ'de uyguladığınız ölçeklerde, bir adayın meslek veya dalındaki niteliği ne kadar, belli bir daim en iyi olduğu bir dış ülkede değil de, bir veya iki belirli başka dış ülkede ve belirli bir yabancı dilde eğitim görmüş olması ne kadar rol oynamaktadır? 1973-1974'de BÜ'de bu konuda ayrıntılı göz-lemler yapmış bulunuyorum. İstediğiniz takdirde bu gözlem ve izlenimleri he-nüz tamamlamamış olduğum Mayıs - Haziran 1974 danışmanlık bildirime ko-yabilirim.
Boğaziçi Üniversitesindeki çalışmalarımda öğrencileri yakından tanımak fırsatını buldum. Bu öğrencileri, herhangi bir ülkenin dünyaca tanın-mış üniversitelerindeki öğrenciler kadar yetenekli, uyanık, bilime, öğrenmeye susamış, kendi ülke, kültür, dil, ulusal, ve toplumsal değerlerine bağlı buldum. Bu öğrenciler, herhangi bir üniversitenin herhangi bir yılındaki öğrenciler de-ğildirler. Yukarıda bahsettiğim gibi, ufak bir yabancı "kolej "den, büyük bir Türk Üniversitesine geçiş sorumluluğunun en ağır olduğu bir geçiş dönemi-nin öğrencileridirler. Bu öğrencilerin bu sorumluluğu çok iyi hissettikleri, ü-niversitenin her şubesinin en üstün nitelikte ve "Türk Kültürü içinde çağdaş-laşmak" ilkesine bağlı olarak gelişmesini, bilimde, her dalda en üstün düzeye

gelmesini, hem kendilerinin hem de şimdi yapılacaklarla, gelecek öğrenci ku-şaklarının en tatmin edici bir öğrenim görmelerini istedikleri izlenimindeyim.

öğrenciler çeşitli önerileriyle üniversitenin gelişmesine ve gelece-ğine katkıda bulunmak isteği içindeydiler. Bir üniversite, yalnız yönetici ve öğretim üyelerinin değil, üniversitenin temel ötesi olan öğrencilerinin de çe-kinmeden katkıda bulunabilmeleri ile yükselebilir. Bu katkılardan sizin ve size yakın yöneticilerin de memnunluk duymuş olduğunu biliyorum.
Haziran'ın 20'sinde, Boğaziçi Üniversitesi'nden Kanada'ya U-luslararası Kimya Toplantısına gidip, ertesi hafta Ankara'ya döndüm. Basın-dan izlemiş olacağınız gibi, Türk eğitiminin en temel sorunlarından olan Türk eğitim dili, müspet bilimin uluslararası ve ulusal yanları arası bağıntılar konu-sunda Milli Eğitim Şurası'nda çalıştım, bu konuda yayınlar da yaptım. O ara sizin ve BÜ'nin bu konudaki tepkilerinizin ne olduğunu tam olarak bilemiyo-rum. Çünkü; okul zaten tatile girmiş bulundu, ben de Ankara'dan tekrar dışarı gittim.
Boğaziçi Üniversitesi 'nde ilkokuldan başlayarak öğretim üyesi o-luncaya kadar yalnız yabancı okullarda eğitim görmüş olanlar, BÜ öncesi ko-lejden BÜ'ye geçenler çoğunlukta bile olsa, BÜ'deki arkadaşların bu, Türk kültürü, milli eğitim, Türk dili ve bütünlüğünü en temelden ilgilendiren ana soruna açık fikirler ve önyargısız olarak yeniden bakma sorumluluğunu hisse-deceklerine, bu ana sorundan kişisel endişeler, mevki kaygılan duymadan ko-nuyu açıkça üniversitede bir fikir özgürlüğü havası içinde ele almak isteye-ceklerine inanıyorum. Türk benliğini ve Türkiye'nin uluslararası ortamdaki yerinin niteliğini derinden ilgilendiren böyle bir sorunun, üniversitenizde ki-şisel suçlamalar, söylentiler çıkarmalar, kişileri gözden düşürme çabalan ile fikirlerin tartışılmasını önlemeler, komünizm, faşizm, ırkçılık, solculuk, sağ-cılık gibi kalıplamalarla örtbas edilmesini isteyeceklerin bulunacağına inan-mıyorum. Zaten Türkiye gibi şerefli, köklü bir ülkede, Türk dilinden, Türk in-san haklarından bahsetmek, bu gibi polemiklerle hiçbir zaman aydınlar gö-zünde bir suç, bir ayıp, çekinilecek bir şey durumuna düşürülemeyecektir. Türk toplumu, Türk ulusu daima uluslararası karşılıklı fikir, bilim-teknik alış-verişine, dengeli bağıntılara açık olmuş, içine kapanık kalmamıştır. Fakat Ba-tıda, Doğuda her ileri ülkede olduğu gibi kendi benliğine, değerlerine, diline, tarihine, geçmişteki bilim ve sanat katkılarına da bağlı kalmış, ancak bu su-

retle uluslararası dengenin sağlanabileceğini, ülkeler arası eşitliğin korunabi-leceği bilmiştir.
418
419
BtR NEV-YORK RÜYASI: "BYE - BYE" TÜRKÇE
Üniversitenizin, Türkiye çıkarlarını, Türk toplum ve ulu-sunun değerlerini üstün tutan, uluslararası ortama dünya kültürleri arasında kendi kültürümüzle de katkıda bulunmamız gerektiğine inanan tüm öğrenci, öğretim üyesi ve yöneticilerine saygı ve sevgilerimi gönderir, ileriki kuşakların övünerek anacakları bir geçiş dönemi dilerim.
Oktay Sinanoğlu
EK: 6
AÇIKLAMALI FİZİK, KİMYA, MATEMATİK ANA TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ
BİRİNCİ BASIMA ÖNSÖZ 21 Ocak 1978
Eşyanlı bir üçgenin köşelerine fizik, kimya ve matematiği kon-dursak, bu üçgenin ortalar fiziksel kimya dalının alanına girer. Bu nedenle fi-ziksel kimya terimlerini ele almak ayrı bir önem taşıyor. Dil devriminden son-ra, özellikle ortaöğretim terimlerini Türkçe'mizde geliştirmek açısından ö-nemli temeller atılmıştır. Bizim kuşağımız, Türk ortaokul ve liselerinde Türk Dil Kunımu'nun bu güzel Türkçe terimleri ile temel bilim sevgisini, anadiliyle bilimsel uslamlama yapma açık seçildiğini kazanmıştı. Onun için baştan, o dönem Türk Dil Kurumu yöneticilerine, dilseverlerine saygı ve teşekkürle başlamayı, gene o dönemde bize Türkçe terimlerle ilk fizik, kimya, matematiği öğreten, bilim tutkusunu veren orta, lise öğretmenlerimizi anmayı bir borç bi-lirim.
Fiziksel kimya terimlerinin kapsamından söz etmek için önce fi-ziksel kimyanın içeriğine bir göz atmak gerekir.
Fiziksel kimya, ister sıvı, katı, gaz evrelerinde olsun, ister karı-şımlar, asıltılar, çözeltiler gibi kimyasal bileşikler olsun, çeşitli durular göste-ren özdeğin fiziksel tüm özellikleriyle uğraşır.
EKLER
Fiziksel kimyanın bir bölümü iri ölçekteki gözle görülür, elle tutulur özdeğin özelliklerini, bileşiklerarası tepkime ya da denge durumlarını ele alır.

Bir de ufak ölçekte fiziksel kimya vardır ki bu, iri ölçekteki olgu ile özellikleri,tek tek öğecikle özdeciklerden başlayarak açıklar, türetir. Bu bölüm çoğu kez öğecik, özdecik fiziği ile iç içedir, öğecikle, özdeciklerin bir çok eksicikle birkaç çekinden oluşan yapılan nicem düzeneğinin (kuvantum mekanik) yasa ile denklerimden çıkarılır. Kızılaltı olsun, mor ötesi olsun çe-şitli ışık dalga boylanyla olan etkileşimlerin geniş olasılıkları bu yoldan bu-lunur. Görüldüğü gibi, bu konularda fiziksel kimya kurumsal fizik ile iç içedir, öylesine ki, aynı çalışma ya da alanlara, kimi ülkelerde kimya, kimilerinde i-se fizik bölümlerinde Taşlanmaktadır. Bu çalışmalarda ne kadar derin, ileri bir matematik kullanılırsa o denli keskin, ileriye götürücü araçlar kullanılmış o-lur. Kurumsal fizik ya da kimyada da matematik gerekli, ancak yeterli değil-dir. Bununla birlikte deneysel, doğasal olguları enine boyuna tanımak, kimya-sal fiziksel sezgiyi iyice geliştirmek zorunludur.
Ufak ölçekteki çeşitli türden izgibilim araç ve yöntemleri, öğecik ya da özdecikleri neredeyse tek tek görmeye, ölçmeye, onların nicem durula-rını bulmaya yarar. Fiziksel kimya, yalnız eksicik yapılarıyla da yetinmez. Ö-ğeciğin çekirdeği demek olan çekinin yapısına da iner. Bir bölümü, ışın etkin-lik, çekin parçalanması, çekinsel tepkimelerdeki çekincik alışverişi, ılıncık, eksicik,Y- ışıncıklar salımı gibi olaylarla,bunlann uygulamasıyla da uğraşır.
Fiziksel kimyanın öğecik, özdecik ölçeği ile iri ölçekteki özdeğin arasındaki kurumsal köprüyü oluşturan bölümü, sayıtım düzeneğidir. Buradan denge ya da denge dışı ısıldevimbilime geçilir. Görülüyor ki fiziksel kimya zengin, temel bir bilim dalıdır. Bu bilim dalının bulguları, gökteki gazların saldığı ışınlar, kimyasal öğelerin evrendeki dağılımı, güneşin izgesi üstündeki bilgimizi, dolayısıyla gökbilimi, gökfıziğini etkilemektedir. Bunun yanı sıra bu bilim dalı, canlılan oluşturan gözelerin çoğu özdecikleriyle uğraştığın-dan, canlının, ısı, iş, erke dengesine baktığından dirilfızik, dirilkimya ile de kaynaşır. Sanayi kimyasında ayrı bir dal olarak kimya mühendisliği ile sü-reç mühendisliği,fiziksel, kimyasal işlem ya da süreçleri, yan üretim, sonra ü-retim çaplarında tasarlama kurma, yürütme görevlerini üstlenir. Bu görevlerle ilgili bilgiler "birim işlemler", "birim süreçler"adlan altında toplanır. Isı, erke, devinirlik, kütle aktanmlan, akışkanlar düzeneği; akışlı ya da akışsız kimyasal

tepkilerin tasarlanması kurumlan, damıtma dikeçleri; sıvı, gaz, katıların ayrıl-ması, akım çizgelerinin hesaplanması; kıvılkesim süreçleri, kurutma, seyrelt-me, süzme işlemleri vb. hep yayınım, taşınım, kimyasal hızbilim, ısıl-devim bilim gibi fiziksel kimya ilke,veri ya da bilgilerine dayanırlar. Teknikle olan bu sıkı bağıntı açısından da fiziksel kimya terimleri ayn önem taşıyor, özek-sel bir yer tutuyor.
Fiziksel kimya terimlerinin temel bilimden tekniğe, mühendisliğe, oradan da iş, işçi yaşamına, gündelik dile geçme niteliği taşıdıklarından onlan Türkçeleştirme son derece önemlidir. Sanayileşen toplumun gündelik dili ile bilim teknik dilini birbirinden ayırmak olanak dışıdır. Onun için de günlük dili, Türkçe bilim, teknik dilini şu ya da bu Batı diliyle bir tutma Türk Dil devrimiyle, Atatürk'ün Türk dilini yabancı diller boyunduruğundan kurtarma, koruma ilkesi ile bağdaştınlamaz. Günlük dilimizin "fuel-oil", "fizibilite", "solvent" gibi batı sözcükleriyle tırmalanmasını istemiyorsak, bilim ve tekni-ğimizi, eğitim ve araştırmamızı, yurt ölçüsünde tüm eğitim, araştırma kurum-larımızdan Türkçe yapmak zorundayız.
Türk dilini her alanda geliştirmek için terim sözlüklerinin hazır-lanması, bunun yanında bilimcilerimizin araştırma ile öğretim etkinliklerinde Türkçe'yi bol bol kullanmalan, bütün kurumlanmızda eğitim dilimizin her dalda Türkçe olması gerekmektedir. Ana dilleri yarımda kuşkusuz bilim, tek-nik öğrencilerimiz kendi dallarına yetecek kadar yabancı dili de iyi öğrenme-lidir. Anadilini yitirmeden yabancı dilleri kolay öğrenme yöntemlerinin geliş-tirilmiş olduğunu, dış ülkelerde de yabancı dillerin ancak ya uluslararası ortam ile ilişkiler için ya da yardımcı dil olarak öğretildiğine başka yazılanınızda değinmiştik.
Yukarıda, fiziksel kimyanın içeriğinden söz ederken gördük ki söz-lükteki terimler genelHkle kavram,işlem, ilke, özdeğin yapıtaşlanm karşılayan terimlerdir. Bu terimleri oluşturmaya "terimleme" (terminology) diyoruz. Bir de kimyada "adlandırma" (nomenclature) vardır. Bu ikisini ayırmak gereki-yor, özellikle örgensel kimyada çoğunlukla karbon, oksijen, azot ile hidrojen-den oluşan doğal ya da yapay sayısı milyonlan bulan bileşikleri geçer. Aynı kimyasal

bileşimde bile yalnızca bağlantıları, ilintileri iki üç boyutlu yapıla-rıyla aynlan pek çok eşiz özdecik doğar. Bunların adlandınlması dizgesel, u-luslararası bir yöntem ile olur. Adlandırma, fiziksel kimya terimlerinin kapsa-mı dışmda kalıyor. Aslmda böyle dizgesel,uzun adların günlük dile geçmesi de olanaksızdır.

EKLER

Kavram, işlem vb. adlanna gelince; bunların uluslararası her ülke-ce kullanılan eş terimler olduklan doğru değildir. Aynı kökten Hint - Avrupa dilleri olduklan halde, İngilizce, Almanca gibi diller arasında bile terimler yaygın olarak gösteriyor. Dediğimiz gibi terimlerin kolayca başka dallara, sa-nayiye, oradan günlük dile atlamaları da bununla ilgili. Hele ayn dil öbekle-rinden İbranice, Japonca gibi dillerde terimler tümüyle değişik, israil'de bilgi-sayar çizeylemleri bile İbranice olarak çıkıyor. Dahası "fortran" bilgisayar dili bile yerlileştiriyor bugün.

İkinci Dünya Savaşından sonra İngilizce'nin uluslararası bilim, teknik dili yapılmasına uğraşılmıştır. Ancak yakın yıllarda bilim ve teknikteki üstünlük, parasal kaynaklar vb. yine başka ülkelere Avrupa Japonya vb. dağı-lınca, her ülkede kendi anadilinden bilimsel, teknik yayınlar, toplantılar artmış bulunuyor. Bunu doğal karşılamadılar. Bilim ile tekniğin yöntemleri uluslara-rası olmakla birlikte amaçlan, hangi doğrultularda geliştirecekleri toplumlara, uluslara göre değişiyor. Onun için her ülkenin de kendine özgü bir bilim, tek-nik ortamı,iletişimi oluyor. Bu, o ülkenin ekonomik, eğitimsel özgürlüğünden aynlamaz. Ama, her ülkenin bilimcileri, başka ülkelerdeki bilimsel gelişmeleri de izliyorlar zaman zaman bir araya gelip uluslararası toplantılar, karşılaştır-malar yapıyor, karşılıklı yararlanıyorlar. Bu amaçla anadillerine ek olarak ya-bancı diller de öğreniyorlar. O dillerde düzenlenen uluslararası yayınlara da katılıyorlar. Ulusal yerel toplumsal yön ile uluslararası bilim ilişkinin gerekle-rinden gelen iyi bir örnek, "Angevrandtechmi"dergisinin her sayının bir Al-manca, bir de uluslararası baskısının çıkması. Biz de İstanbul Evrenkenti, kimya kesiminin Türk Kimya Dergisi şimdi çift; biri Türkçe biri de çeşitli dillerde uluslararası baskı olarak "Açta Chimica Turcica" adıyla çıkıyor, bir-çok ülkeye gönderiliyor.

Başka bir yayın türü "Theoretica Chimic'a Acta"da olduğu gibi (Almanya'da yayınlanıyor) aynı sayıda çeşitli dillerden yazılann

bulunuşu, bir kaç dilden özetlerin konuşu. Ama yalnız İspanyolca, Rusça. Yalnız Japonca çıkan pek çok bilim, teknik araştırma bülteni, dergisi de var.
Gelelim Fiziksel Kimya Terimleri Sözlüp'nün nasıl hazırlandığı-na, bilim yönünün yanı sıra, dil açısından da konunun nasıl titizlikle, dizgesel biçimde ele alındığına.
Ortaokul, lise çağlarından beri dil kurallan, Türkçe'nin terim tü-retmeye son derece elverişli cebirsel yapısıyla, halk dili, Türk Dil Devrimi ile yakından ilgileniyor; Türk Dilini, Divanü lügat-it Türk gibi en eski yapıtlann-

dan, Sayın Ali Püsküllüoğlu'nun öz Türkçe Sözlüğüne dek izliyorduk. Dış ülkelerde, bilimsel araştırmalarımızı sürdürdüğümüz dönemlerde bile bu ilgi eksilmedi, çoğaldı. Bazen yeni kurumlarımıza gereken yeni terimlerin yabancı dilde olanlarını bile (sohaphobic, pair - aufbau, semi - internal correlation gi-bi) türetmemiz gerekiyordu. Bu ara yeni kuramlar, kavramlarla birlikte Türk-çelerini de kurallarına uygun olarak türetiyor.yurttaki bilimsel konuşma ve ya-zılarımızda deniyor, bazen daha iyilerini buluncaya dek evrime uğratıyor, kullanıyorduk.
On yıl kadar önce rahmetli Prof. Dr. Samim Sinanoğlu ile daha dizgesel kapsamlı bir çalışma yapmayı düşündük. Zaman zaman çeşitli söz-cüklerin hem Lâtince, Eski Yunanca kökenleri, hem de bugünkü kesin an-lamlan üzerinde durup karşılıklı tartışırdık.
Beş, altı yıl önce fiziksel kimya terimlerini daha sürekli olarak in-celemeye, fişlemeye giriştim. Çeşitli ülkelerde bilimsel araştırmalarımızın yanısıra "fiziksel kimya", "öğecik özdecik fiziği sayıtım düzeneği", nicem dü-zeneği", "dirilbilimlerin fiziksel kimyasal temeli" gibi dersler verirken en çok geçen terimleri saptadım. Türkçe'de sözcük türetme yollan, dil kuralları vb. üzerine çeşitli kaynaklan, Türk Dil Kurumu yayınlarını yeniden gözden geçir-dikten sonra terimleri, tek tek ya da aşağıda değinilen sıralamasıyla ele aldım. Kullandığım ilkeler şunlardı:

1- önce, Türk Dil Kunımu'nun Türkçe Sözlüğü'nü, "Ortaöğretim Terimleri Kılavuzu'nu, alanımla ilgili terim sözlüklerini taradım. Bu kaynak-larda geçen terimleri almaya böylece tüm terim etkinlikleri içinde bağdaşık kalmaya çalıştım. Ancak bunda tutucu olmamak gerekirse, özel anlamı daha açık seçik ya da kullanımı daha kolay olanlan aramakta yarar buldum. Bu ara ilk çıkan terim sözlüklerinden, Prof. Dr. Sayın Abdullah Kızılırmak'ın "Gökbilim Terimleri Sözlüğü" benim için yıllar öncesi önemli bir içgücü kaynağı oldu.
Bunun gibi sonradan çıkan, Sayın Emin özdemir'in "Terim Ha-zırlama Kılavuzu" da çalışmalarımda çok yararlı oldu.
Aynca bilim ve tekniğe ilişkin dergilerde, çeşitli evrenkentleri-mizce yayınlanan bilimsel ders ya da araştırma kitaplarında, kimya mühendis-liği, elektrik mühendisliği, bileşim alanlarıyla ilgili yayınlarda kullanılan Türkçe'yi, Sayın Aydın Koksal'in kullandığı güzel terimleri de yıllar boyunca, kaynaklar belirdikçe inceledim.
2 - Her kavrama bir karşılık, çeviri değil kavram karşılığı: Te rimlerde, yabancı dildeki terimlerin kökeninden çeviri yolundan çok, kavramı Türkçe'de en doğal, en açık seçik nasıl karşılayabileceğimize baktım. Çünkü, Batı dillerindeki, özellikle İngilizce'deki terimlerin çoğu kez Lâtince, Eski Yunanca kökenlerinin anlamıyla bilimsel çağdaş anlamlan arasında uzaklaş malar, kaymalar, değişmeler olmuştur. Hele şu son yıllar, Amerika'da çıkan terimlerde, Lâtince - Yunanca eğitimi verilmediği için, İngilizce ise çoğun lukla kendi içinden türetme gücünden yoksun bir dil olduğundan, bir deyişin sözcüklerinin baş harfleri alınarak (örneğin "laser" sözcüğü) dili yozlaştıncı yollara başvurulmaktadır. Hem İngilizce'de hem Türkçe'de terim türetmesi gereken bir bilimci olarak, Türkçe'nin bilim dili için son derece elverişli, türeğen bir dil olduğunu, açık seçildikte matematiğe yaklaştığını kendi dene yimlerimde gözlemiş bulunuyorum.
Kimi terimlerin İngilizce'de tarihsel raslantılar sonucu, birkaç an-lama geldiğini, böylece kolayca karışıklığa yol açabildiğim görüyoruz. "Correlation" sözcüğündeki gibi. Nitekim bu sözcüğün ayrı terimlerle karşıla-yabildik. Örneğin nicem düzeneğindeki anlamı için "kaçınım", sayıtımdaki i-çin "eşbağmtı" dedik.

Terimlerin açıklamalarında bilimselliğe, kesinliğe, bilgi vericiliğe özen gösterdim. Öyle sanıyorum ki, sözlüğü okuyan bir öğrenci kimi fiziksel kimya, kuramsal kimya bilgilerini edinme ya da bilgisini belirginleştirme açı-sından da sözlükten yararlanabilecektir.
3 - Kimi terimlerde, ilk ağızda Türkçeleştirilmesi gereken takılar bile yabancı dildeki gibi kullanılmaktadır. Yerli yazılarda önceleri, "iyonizas-yon" ya da "ionization" biçiminde yazıldığı gibi. Bunlara hiç ol mazsa "iyonlaşma" denilebilir.
önce takılan Türkçeleştirmek gerekti. Gitgide artan çabalarla kav-ram ve işlem adlarını bir süre "iyon", "atom", "molekül" gibi kendimizin de alışagelmiş olduğu terimleri özel adlarmış gibi öylece bırakmak zorunda oldu-ğumuzu sanıyordum. Derken 1975'te benim için bir olanak çıktı. Japonya'nın uluslararası bir bilim ödülünü vermesiyle o yıl, sonra da 1976'da toplam beş ay Japonya'yı enine boyuna tanıma olanağını buldum. Bunu, oradaki fizik, kimya, konuşma ve araştırmalannın yanı sıra dil konusu için de değerlendir-dim. Japon dilcileri ile uzun görüşmeler yaptım. Japonca'yı bir ölçüde tanıyıp Japon dil, eğitim siyasalarını inceledim. Gördüm ki, Japon "tanzimatı" Meice döneminden (1868) bu yana Japon bilim, teknik dili sürekli işlemiş, eğitim

dili her zaman tümüyle Japonca olmuştur. Bugün de öyledir. Japon Ulusal Dil Kurumu'nda, Japon Ulusal Eğitim Araştırma Kurumu'nda Japon dili, terimleri üzerine sürekli çalışılmaktadır. Japon Ulusal Eğitim Bakanlığı (Mombuşo) Japonca terim sözlükleri bastırmaktadır. Bu sözlükleri incelediğimde gördüm ki, önce ürkerek baktığımız "atom", "molekül", "iyon", "nötron", "asit" dahası "elektrik", "elektron", "elektroliz" gibi terimlerin bile hep Japoncalan yaygın olarak kullanılmakta-dır. Japoncadaki böyle terimlerin yapılış biçimi, kullandıkları kökler vb. yeni esin kaynaklan sağladı. O terimleri de Türkçeleştirebildim. Öyle ki, kanımızca Türkçeleri kavranılan daha bir açıklık veriyor, konuyu bilmeyene bile bir şeyler anlatıyor.
4- Kimi terimleri tek olarak değil, zincirler, kümeler biçiminde ele almak gerekiyor. Yoksa birbirine yakın anlamda olanlara rasgele ayrı ayrı, i-lişkilerini gözetmeden terimler konursa bilimsel dilde karışıklık

doğabilir. Ör neğin "kinetic", "dynamic", "kinetics", "dynamics", "motion", "motive", "momentum", "dynamical"... gibi bir küme için kesin, konuşulurken kanşma-yacak ayrımlar yapmalı. Gene "colloid", "suspension", "dispersion", "flocculent", "precipitate", "turbid ", "emulsion" gibi terimlerin karşılıkları birbirine karışmamalıdır. Böyle terim kümeleri toptan ele alındı. Tek tek kar şımıza çıktıkça alınsaydı, kolayca karışırlardı.
Kimi terimler de,bilimsel açıdan ilginç, anlamlı zincirler oluştur-du. Bu zincir ilişkesi, rasgele uzun süreler içinde germiş Batı terimlerinden çok, Türkçelerinde açıkça belirdi. İri ölçekten, ufak ölçeğe doğru "öğe", "öğecik", "özdek"2, "özdem", "özdecik" zincirlerindeki gibi.
5- Sözcüğün son aşamasında, bütün terimleri Türk Dil Kuru mu'nda, Terim Kolu görevlilerden Sayın Kaya Türkay ilevbirlikte bir kez daha gözden geçirdik. Günlerce birlikte çalıştık. Bu çok yararlı güzel çalışma gün lerini unutamam. Sayın Kaya Türkay'a ve arkadaşlanna pek çok teşekkür ede rim.
2 * O. Sinanoğlu "Fiziksel Kimya Terimleri Sözlüğü", (Türk Dil Kurumu Ya-yınlan, Ankara 1978). Çok sayıda aynı tür özdecikten oluşan, özellikleri be-lirgin kimyasal varlığa "özde"dedim. Ancak, terimler arasında birlik sağlama ereğiyle Terim Kolunun önerisine uyarak bu terimi "özdek"diye aldık.
EKLER
Bütün bunlara karşın, yine de bu sözlükte eksiklikler bulunacaktır. Ama gelişen, özleşen dilimizle birlikte fiziksel kimya Türkçe'si de gelişmesi-ni, özleşmesini sürdürecektir. Özellikle bizim kuşağımız, bilimsel araştırmala-rına gidecek zamanlarının bir bölümünü anadilleri için yapacakları çabaya a-yırma sorumluluğunu duymuştur. Bu sorumluluk sürecektir.
Sözlüğün, terimlerin, onların altında yatan ilkelerin oluşmasında pek çok meslektaşımızın, arkadaşın katkısı oldu. Onların nice bilimsel konuş-malarda dil konusundaki görüş ya da eleştirilerinden de yararlandık. Hepsine gönülden teşekkür ederim. Bu arkadaşların kimisi İstanbul, kimisi Ankara, fiğe Hacettepe, Orta Doğu, Boğaziçi Evrenkentlerindedir. Kimisi Çekmece Nükleer Araştırma, kimisi Arge, Tübitak kuruluşlarında. Bu terimler anadili-mizden doğmuştur. Ben yalnızca aracı oldum. Onun için bu terimler hepimi-zindir.

Büyük kimyacımız, değerli dilseverimiz Prof. Dr. Sayın îlhami Cıvaoğlu'na, hepimize tuttuğu ışık için özel teşekkürler, saygılar.
Türk Dil Kurumu genel yazmanları, Sayın Ömer Asım Aksoy, Sa-yın Cahit Külebi, yönetim kurulu üyeleri ilgilerini esirgemediler. Sayın Emin özdemir, Sayın Kaya Türkay ile Terim Kolu görevlilerinin çabalan eklenme-den bu sözlük olamazdı.
Terimlere ilk başladığımız günlerde bize can yoldaşı olan Sayın Reşit Canbeyli, sonraları yardımları geçen arkadaşlar yabancı karşılıkları bulmakta.
Emeği geçen sayın Nilgün Ertaş, ilgeriyle bize güç veren Prof. Dr. Sayın Fikret Baykut, Prof. Dr. Sacide Baykut, Prof. Dr. Emin Ulusoy, Prof. Dr. Ali Rıza Berkem, Prof. Dr. Yüksel İnel, Dr. Fuat Bayrakçeken, Prof. Dr. Burhan Pekin, Prof. Dr. Abdullah Kızılırmak, Prof. Dr. Cemal Mıhçıoğlu ve Rektör Sayın Halûk Alp ile Rektör Sayın Tahsin Özgüç'e derin saygıları-mızla teşekkürlerimiz.
"Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, "diyen Atatürk"ün gösterdiği yoldan erken yaşta bilime girmiştim. Türk Dilini yabancı dillerin boyunduru-ğundan kurtarmak, korumak yolundan da biraz olsun Atatürk'ün izinden yü-rüyebilmişsek ne mutlu bize!

BİR NEV-YORK RÜYASI: "BYE - BYE" TÜRKÇE
AÇIKLAMALI FİZİK, KİMYA, MATEMATİK
ANA TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

ÎKİNCİ BASIMA ÖNSÖZ

14 Aralık 1988

't'

Ülkemizde bilik ve teknikle uğraşanlann sayısı hızla artmaktadır. Aynca bütün kamuoyu artık bilim ve tekniğe, ve de fen eğitimine büyük ilgi duymaktadır. Evrenkentlerimizin (Üniversiteler) 30'u bulmuş. Ülkenin her yan ında Liselerin, teknik okulları n sayılan çok artmıştır. Bu seferberliği yine de yeni başlıyor sayabiliriz. Yirmibirinci yüzyıla girerken bütün dünya yeni yüksek teknik bilim (teknoloji) çağı na kendini hazırlamaktadır. Bilim dallan her beş, on yılda bir kendini yenilemekte yepyeni dallar, teknik bilimler ortaya çıkmaktadır. Onun için bilim fen eğitimi eski bilgileri kafalara doldurmak ye-rine, bilgilerini, becerilerini, birkaç yılda bir yenileyebilecek yetenekleri

alış-kanl ıklan kendine güveni veren "çevik"bir eğitim düzen olmak zorundadır.
Nitekim, şu günlerde Milli Eğitim Bakanlığımızda yeni bilim, fen programlan hazırlanmakta, TV ile yurdun her köşesine yedisinden yetmişine kadar her gence ve gönlü genç olana bilim, fen ve tekniğin heyecan ı n ı götür: me çal ışmaları na başlamış bulunmaktadır.
Bilim ve teknik, artık dünyanı n bir tek yerinde de gelmiyor. Uzak-doğu, Avrupa, Amerika birbirleriyle çetin ve çok hızlı bir yanşmaya girmiş bulunuyorlar. Yeni buluştan kuralları, dizgileri yaratanlar çeşitli anadillerinde, kendi anadillerinde eğitim görmüş kişiler arası nda çıkıyor. Açık, seçik, kud-retli düşünme, uslamlama ve yaratma yeteneklerinin genç yaşlarda en iyi kişi-nin ana dilinde gördüğü fen, matematik, edebiyat,... eğitimleri ile geliştiği bi-liniyor.
TUrkçemizde, bilim ve teknik dilinde olsun, gündelik yeni kavram, araç ve gereçlerin Türkçe karşıl ıklar ıyla olsun, hızla gelişmektedir.
TV ile fen eğitiminin başlayacağı şu günlerde ana fen terimlerinin bilinçli ve istikrarl ı bir şekilde kullan ılması nda Türkçe'nin göstermiş olduğu gelişme kuşkusuz çok yararlı olacaktır.
Bu vesile ile Türkçe'ye çok emeği geçmiş dilsever ve bilim a-damlanmıza ve de bizleri anadilimizde geliştirmiş olan fen öğretmenlerimize bu yapıtcığımızı bir kez daha ithaf etmeyi yine en büyük şeref addediyor, yeni kuşaklarımıza uzay, bilgisayar, biyoteknik çağını n yarınki büyük bilimcileri
EKLER
bugünkü çocuklanmıza ve onlara çok şey öğretecek saygıdeğer öğretmenlere sonsuz maddi ve manevi basan ve zenginlikler diliyorum.
Sözlükte her terimin Türkçe'si konuda açık seçik bilgide veren ta-n ımı, aynca, Fransızca, Almanca, İngilizce ve Japonca karşılıklan yer almak-tadır.
Aşağıda bu sözlükten alı nmış halen dilimizde kullan ılan yabancı 40 küsur örnek kelimenin Türkçe karşılıktan okuyucuya sözlük hakkı nda bilgi olsun diye verilmiştir:
Anot > Artı uç * Anyon > Eksin ♦ Atom > Ögecik ♦ Foton > Işı n-cık * Enzim > Özgen * Dedektör > Bulucu * Deterjan > Ar ıtıcı * Diyagram > Çizelge * Elastik > Esnek * İyon > Yükün * İstatistik > Sayıtım * Reaksiyon > Tepkime * İzolatör > Yal ıtkan * Kapasite > Sığa ♦

Kuvantum > Nicem ♦ Vib-rasyon > Titreşim * Molekül > özdecik * Teorik > Kuramsal * Nükleer > Çekinsel ♦ Limit > Erey * Potansiyel > Gerilim ♦ Radikal > Kökçe ♦ Radyas-yon > Işı nım ♦ Reaktör > Tepkir * Şarj > Yük ♦ Vakum > Boşay ♦ Vektör > Yöney ♦ Simetri > Bakışım * Viskosite > Ağdalık * Tayf > Izge * Termal > I-sıl ♦ Dinamik > Devingen * Homojen > Tektürel * Jiroskop > Düzdöner ♦ Integral > Tümlev * Maksimum > Doruk * Minimum > Oyluk * Statik > Din-gin * Transfer > Aktaran * Polimer > Çoğuz ♦ Solvent > Çözgen * Entropi > Dağı * Transformatör > Dönüştürücü * Enerji > Erke * Termodinamik > Isıldevinge * Konsantre > Derişik * Frekans > Sıksayı, Titreşim Sayısı...